
كشف الشبهات
لإمام الدعوة الشيخ
محمد بن عبد الوهاب بن سليمان التميمي
المتوفى سنة (١٢٠٦) رحمه الله تعالى
ޝުބުހަތްތައް ފިލުވައިދިނުން
ލިޔުނީ:
އައްޝައިޚް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު رَحِمَهُ ٱللَّهُ
އަވަހާރަވީ 1206 ހ.
أبو المرقال الكتبي
مركز الميزان

މިފޮތް ޗާޕުކުރުން ނަޝަރު ޝާއިޢު ކުރުމުގެ ހައްޤު، ޓޮންމަ މުސްލިމު ހަކުދަރުއްގެ
މައްޗާނުވެސް ޙިބަގަސްވެއެވެ. އެހެނަސް އެދި، މިފޮތުގައި ޙިކާޔަތާ އެއްވެސް
އެއްޗަކަން އެއްވެސް *އުސޫލުބުނުކުރުގެއް ނުވަތަ ބަދަލުކުރުވެއް* ނުގެނެސްވުގެ
ޝަރުޢުގެ ހަމަތަކާ. އަދި ވާހަ ދަންނާނެ ހުއްދައާއި ނުލައި ޙިމާޔަތި އެއްވެސް
ޢިބާރާތްކުރަން މިފޮތް ގެން ވިއްކާ ކުރުމަކީ ހުއްދަ ކަމަކަށްވާނެކަމަށެވެ.

ފުރަތަމަ ޗާޕު

ޖުމާދަލް އޫލާ 1443ހ / ޑިސެމްބަރު 2021މ

بسم الله الرحمن الرحيم
١٤٢٠ م

ފިހުރިސްތު

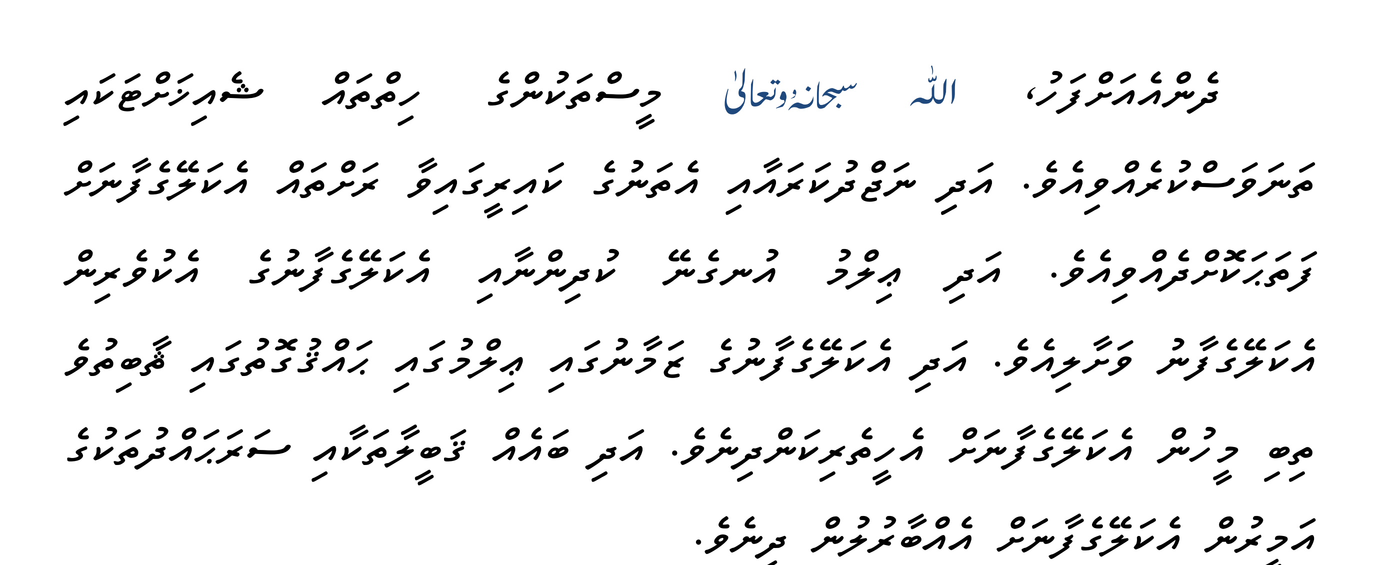
މުތަރުޖިމުގެ މުޤައްދިމާ

الحمد لله، والصلاة والسلام على رسول الله، وعلى آله وصحبه ومن والاه أما بعد:

ހަމަކަށަވަރުން ޝައިޚު މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު[1] ލިޔުއްވި އުޞޫލުތަކާއި ޤަބުރުގެ ޝިރުކު ގޮތުގެ، ބިދުޢަތަކާއި ޚުރާފާތްތަކަށް ގޮތުގެ ޢާއްމުވެފައިވާ ޖަހާލަތްތަކެވެ. ޚާއްޞަކޮށް ޖަޒީރާ ޤަބީލާތަކުގައެވެ. އެބައިމީހުން އުޅުއްވާ ހިލަތަކާއި ގަސްތަކާއި މަޤާމުތަކާއި، ވަލީވެރިއާ މީހުންނާއި އެމީހުންގެ ޤަބުރުތަކުން އެހީތެރިކަމަށް އެދުމާއި، ބޮޑެތި އިސްމީހުންނަށް ދަހަރަކުރުމާއި، ވަޒީފާދިނުމަށް ނަޒުރުބަސްކުރުމާއި، އަދި އެހެންވެސް އެފަދަ ތަކެތީގެ ޝިރުކުގެ ޢަމަލުތަކަށް ފުރިގެންވިއެވެ.

ދެންފަހެ ޝައިޚު، ބައްދު ފޮތުކޮޅުންދުގެ އަރާނަސް އުފުލިއެވެ. އަދި ދައުވަތު ދިނުމުގެ ވާޖިބު އަދާކުރެއްވިއެވެ. އަދި މުޝްރިކުންނަކާއި ބިދުޢަތަކާއި ކުރިމަތިލެއްވިއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى އެއްކަލާނގެކަމުގައި އަޅުކަން ކުރުމަށް ގޮވާލެއްވި، އަދި އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކުން ނުކުރުމަށް ގޮވާލެއްވިއެވެ. އަދި ދުޢާއަށް ސުންނަތުގައި ހިފެހެއްޓުމަށް މިސްކީނުންނަށް އެކަލޭގެފާނު ބާރުއެޅުއްވިއެވެ. އެކަމުން ދުރުވުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އެކަލޭގެފާނު މަސައްކަތްކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ކަންކަމަށް ޝަރީޢަތުން ޖާގަ ދެއްވިއެވެ.

[1] އެކަލޭގެފާނަކީ: އަލްއިމާމް އަލްމުޖައްދިދު އައްޝައިޚު އަބޫ ޢަބްދިالله މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބު ބިން ސުލައިމާން ބިން ޢަލީ އައްތަމީމީ އައްނަޖްދީ އެވެ. އުފަންވެވަޑައިގަތީ ހިޖުރައިން 1115 ވަނަ އަހަރުގައި ޢުޔައިނާގައެވެ. މިރަށް އޮތީ ދިރްޢިއްޔާގެ އުތުރުގައެވެ. އެކަލޭގެފާނު އަވަހާރަވީ ހިޖުރައިން 1206 ވަނަ އަހަރުގައެވެ. الله سبحانه وتعالى އެކަލޭގެފާނަށް ރަޙްމަތްލައްވާ ސުވަރުގެ ވަރުދާނުކުރައްވާށި! آمين.

ދެންއެއަންގަވަނީ، الله سبحانه وتعالى މީސްތަކުންގެ ހިތްތައް ޝައިޠަންޖަކައި ތަނަވަސްކުރެއްވިއެވެ. އަދި ނަޞްރުކުރައްވާއި އުތަނުގެ ކައިރީގައިވާ ރަށްތައް އުކާލާލާމަނަން ފަތަހަކޮށްދެއްވިއެވެ. އަދި އިސްލާމު އުނިގެން ކުރިންނާއި އުކާލާލާމަނުގެ އުކުޅުރިން އުކާލާލާމަން ވަރާލިއެވެ. އަދި އުކާލާލާމަނުގެ ޖަމާނުގައި އިސްލާމުގައި ހައްޤުގޮތުގައި ޤާއިމުވެ ތިބި މީހުން އުކާލާލާމަނަށް އެހީތެރިކަންދިނެވެ. އަދި ބައެއް ފަހުޒަމާނުގައި ސަރަހައްދުތަކުގެ އަމީރުން އުކާލާލާމަނަށް އެއްބާރުލުން ދިނެވެ.

އެހެންއެކަމަކު، އިސްލާހަށް ގޮވާލާ ކޮންމެ މީހެއް އަދި މުޞްލިޙުންގެ ދަޢުވަތުގައި الله سبحانه وتعالى ގެ ކައުނީ ސުންނަތުގައި އިލާހީ ދަރުކަރާ ކޮޅުގައިވާ ފަރާއިން، މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ މީހުން ޝައިޠާނާ ޚަލާވާތްތެރިވެ ދުރަށްޖެހިއެވެ. އަދި ހުރިހާ ދިމާލަކުން އުމީހުން ޝައިޠާނާއި ދުރަށްޖެހުން ގަބޫލުވިއެވެ. އަދި ހަނގުރާމަވަސްކުރިއެވެ. އުމީހުންގެ އުސްމަ ކުރީގައިވަނީ ހުއްޖަތުއްސުލި ޝައިޠާނާއި އަދި ޝައިޠާނަށް ތަބާވީ މީހުންނަށް އައްޓޯހިޑަމުންދާ، ރަޙުމަނީއްނާއި ބަޔާނާއި އަދި އުމީހުންގެ އިލްމުވެރިންނާއި މަދުވެދިއުމަން ގިނަވަ މީހުންނެވެ. އެގޮތުން އުމީހުން ދަރުވާކުރާ ގޮތުގައި ޝައިޠާނުމަން މުސްލިމުން ކާފަރުކުރެއެވެ. އަދި ބޭލުންގެ ތެރެއިން މަރުވެގެސްފައިވާ މީހުންގެ ޤަދަރަން ރައްކާތެރިއެއް ނުވެއެވެ. އަދި ޝަފާއަތްތެރިންގެ ޝަފާޢަތަށް އިންކާރުކުރާ ކަމުގައި އުމީހުން ބުނެއެވެ. އަދި ވަލީވެރިންގެ ކަރާމާތްތަކަށް އިންކާރުކުރާ ކަމުގައިއެވެ.

ޝައިޠާނާގެ ދަޢުވާތައް ދެކޮ މީސްތަކުން ހުއްޖަތުކޮށް އިސްތިރާދުކުރުމުގައި، އަދި ރަދުކުރުމުގައި އަމީރުން އެދަޢުވަތުގެ މައްޗަން ތެދުވުމަން ހިތްވަރުދިނުމުގައި، އަދި ޖާހިލުންގެ ތެރެގައި އެދަޢުވަތައި ދެކޮ ޝަރުޢީކަތްތަކާއި ޝުބުހަތުތައް ފެތުރުމުގައި މިނބަރުތަކުގައި މީހުން ދެމިތިބެވެ.

މިދަނޑިވަޅުގައި 'ކަޝްފުއް ޝުބުހާތު' (ޝުބުހަތައް ކަޝްފުކުރުން) މިފޮތަށްވީ. އެފޮތުގައި އިލްމީ އުސޫލުތަކުން، އަދި ފަސޭހައިން ނަގައިގަނެވޭފަދަ ހުއްޖަތްތަކުން، އަދި ޖާހިލު މީހާއަށްވެސް ފަހުމުވާނޭ ފަދައިން، އަދި ވިސްނުންތޫނު މީހާވެސް ޙައިރާންކުރުވަނިވި ފަދައިން [illegible] އަރުކަންކުރާ މީހުންގެ ޝުބުހަތަކަށް ޝާފީ ޖަވާބުދެއްވާ، އަދި އެމީހުންގެ ވާހަކަތައް [illegible]، އަދި އެމީހުންގެ މަކަރާއި އޮޅުވާލުން ބަޔާންކޮށްދެއްވާ [illegible]. އެފޮތުގައި [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އެހެންގޮސް ތަޤުލީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] އެންމެ [illegible] [illegible] މިފޮތް [illegible]. އަދި އިސްލާމީ [illegible] ވަރަށް [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] އެފޮތް [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] ޢިލްމުވެރިން [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި الله سبحانه وتعالى ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ޝައިޚް [illegible] ބިން [illegible] رحمه الله [illegible].

(...صنف الشيخ رحمه اللّه تعالى كشف الشبهات، وذكر الأدلة من الكتاب والسنة على بطلان ما أورده أعداء اللّه ورسوله من الشبهات، فأدحض حججهم، وبين تهافتهم، وكان كتاباً عظيم النفع على صغر حجمه، جليل القدر انقمع به أعداء اللّه وانتفع به أولياء اللّه، فصار علما يقتدي به الموحدون، وسلسبيلاً يرده المهتدون، ومن كوثره يشربون، وبه على أعداء اللّه يصولون، فلله ما أنفعه من كتاب، وما أوضح حججه من خطاب...)[2]

---

[2] الضياء الشارق في رد شبهات الماذق المارق: 93/1

މާނައީ: "...ޝައިޚު (މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބް) رحمه الله ކަޝްފުއް ޝުބުހާތު ލިޔުއްވިއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެ ޢަދުއްވުން ގެނެސްފައިވާ ޝުބުހަތްތަކުގެ ބާޠިލުކަމުގެ މައްޗަށް ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުން ދަލީލުތައް އުފައްދަވައިގެން ދިރާސާ ކުރައްވިއެވެ. ދެންފަހެ އެމީހުންގެ ޙުއްޖަތްތައް އުވާލާގޮތަށް ބާޠިލުކުރައްވާ ނައްޓާލައްވައިފިއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ދަޢުވާ ނަގާ ވާހަކަތައް ބަޔާންކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ދިޔައީ އާދޭ ސަލަފުން ކުރެ ބޭކަލުންގެ ގޮތުގައި ޤާބިލުވެގެންވާ، އަދި ތަކުރާރު އުފެދިގެންވާ ފުރިހަމަކަމާއެކުގައެވެ. އެހެންވެ ސަލަފުން الله سبحانه وتعالى ގެ ޢަދުއްވުން ނިކަމެތިވި ބިރުކަނިވެގެން ދިޔައެވެ. އަދި އެކަމުގެ ސަލަފުން الله سبحانه وتعالى ގެ ވަޙީއްދުން ގޮއިދާ ލިބިގަތެވެ. ދެންފަހެ މުވައްޙިދުން އުޅަނބަރަކަށް ތަބާވާ ގެދޮވެވެނީވާ އަޚްރަށްކުރުމަށް އެމީހުންގެ ދިޔައެވެ. އަދި ހާދިތަކުގެ ލިބިގެންވާ މިހެން އާދޭ ދަރަނި އަންނަ ފެނިހުރެއްކުރުމަށް އެމީހުންގެ ދިޔައެވެ. އަދި އުކާއްޒަރުން ފެނުބޭވެ. އަދި އެމީ ބޭނުންކުރާގެން الله سبحانه وتعالى ގެ ޢަދުއްވުންނަށް އުމުރުން ބަލަހައްޓާނެވެ. ފަހެ މިކަމުގެ ގޮތުގައި ބަލަކުރާށެވެ! އަދި އުޒުރުތަކުގެ ބާޠިލުކަމުގެ ސާބިތުކުރާށެވެ!..."

ޝައިޚުގެ މިރިސާލާއަކީ އެޒަމާނުގައި އެންމެ ބޮޑު ފުރުޞަތު ޝުބުހާތުގެ ވައްތަރުތަކުގައިވާ ޖަވާބުދޭ ޝުބުހާތުގެ ވަރަށްގިނަ އެކަމުގެ އަޅުގަނޑުމެން ދެކޮޅަށް ހެދުނު ޝުބުހަތްތަކަށް ޝުބުހަތާއި ބަޔާންކޮށް ބާރުލާ ބަހުސްކުރުމުގައި ގުޅޭނެ، އެއީން ވައްތަރުތަކާ ދެކޮޅަށް ޝުބުހަތާއި ޖެހުނުގެ ގޮތް އެނގޭގޮތަށް ހަމަހަމަ ޝުބުހަތާއި ބަޔާންކޮށްދެއްވައިފިއެވެ. އަދި އެ ޝުބުހަތްތަކަށް ޖަވާބުދެއްވުމުގައި ޝައިޚުގެ ބަސްފުޅުތަކަކީ ދަލީލުތަކުން ތަރުތީބުވެގެންވާ ވަރަށް ފުރިހަމަ ޖަވާބުތަކެކެވެ. މިރިސާލާއިން ފެނި، އަދި އާދޭ މަސައްކަތް ދިރާސާކޮށް ޖަވާބުދެވޭނެގޮތް ދަސްކޮށްދެނެވެ.

ފޮތުގެ ކުރު ތަޢާރަފެއް

މިފޮތަކީ ޤަބުރަށް އަޅުކަންކުރާ މުޝްރިކުން ހިފައިގެން އުޅޭ ޝުބުހަތައް ބަޔާންކުރައްވާ އެއަށް ޝާފީ ރައްދުދެއްވާ ލިޔުއްވި ކުރު ރިސާލާއެކެވެ. އެފޮތުން ޖުމްލަގޮތެއްގައި 14 ޝުބުހަތަކާއި އަދި އޭގެ ޖަވާބު މިފޮތުގައި ހިމެނިގެންވެއެވެ.

އަހަރުމެން މިފޮތް ތަރުޖަމާކުރުމުގައި އެތައް ޝަރުޙުތަކެއް އަސްލަކަށް ބަލާފަމެވެ. އަދި މުޙައްޤިޤު ވިދާޅުވެފައިވާ ބަސްފުޅުތައް އިތުރަށް ތަފްޞީލުން އިތުރު ފައިދާއެއް ހިމަނާލަން ޤަޞްދުކުރާނަމަ ފުޓްނޯޓްގައި ހިމެނީމެވެ. އެއީ އެކި ޢިލްމުވެރިން މިފޮތުގެ ޝަރަހާގައި ގެންނަވާފައިވާ އެތައް ބަސްފުޅުތަކެއް ބުލަންދަރު ނުގެނައީމެވެ. އެކަމަކު ޝައިޚު މުޙައްމަދު ބިން އިބްރާހީމް އާލުއްޝައިޚު، އަދި ޝައިޚު ޞާލިޙް އަލްފައުޒާނު، އަދި ޝައިޚު ޞާލިޙު އާލުއް ޝައިޚު އަދި ޢުޘައިމީން އަދިން ޝަރަހަތަކުން ފައިދާ ނަގައިގެންވާނެއެވެ. އަދި ދުރުސްތުގެ އާޔަތްތަކާއި ޙަދީޘް ތަޚްރީޖްކޮށް ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ އަހަރުމެން އަރިހުން ސުރުޚީތައް އެކުލަވާލީމެވެ.

މުއައްލިފުގެ މުޤައްދިމާ

ޝައިޚް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބް رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:

الله سبحانه وتعالى ތިބާއަށް ރަޙްމަތް ލައްވާށިއެވެ! ދަންނާށެވެ! ތައުޙީދަކީ އަޅުކަމުގައި الله سبحانه وتعالى އެއްކައުވަންތަ ކުރުމެވެ. އަދި އެއީ الله سبحانه وتعالى އުނަގަންނަވައިގެ އަޅުތަކުންނަށް އުފެއްދެވިގެން ރަސޫލުން ފޮނުއްވި ދީނެވެ.

ފަހެ އެބޭކަލުންގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ރަސޫލަކީ ނޫޙް عليه السلام އެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމަން ރަސޫލުކަމުގައިގެން الله سبحانه وتعالى އެކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވީ ޞާލިޙުންކަމުގައިވާ 'ވައްދު، ސުވާޢު، ޔަޣޫޘު، ޔަޢޫޤު، ނަސްރު' މިބޭކަލުންގެ ކަމުގައި އުފުރާން ޙައްދުފަހަނަޅާ ދިޔުމުންނެވެ. އަދި އެންމެ ފަހުގެ ރަސޫލާއަކީ މުޙައްމަދު صلى الله عليه وسلم އެވެ. މިޞާލިޙު ބޭކަލުންނާއި އެއްފަދައަށް ހަދާފައި ހުރި ޞޫރަތަށް ހަދާކަށްނުދީ އެކަލޭގެފާނެވެ.[3]

3 ޞޫފީންގެ (ޞަލަފުން އަޅުކަންކުރާ) މީހުންގެ ޝިރުކުގެ ނިސްބަތް ގެންދާ ދިރިއުޅުމުގެ ކުރިން ޝިރުކު ފުރަތަމަ ބިންގާ އަޅާލެއްވީ ކުރެއްވުމަށް ޢަޒީޒު ކަމެއްގެ މުޤައްދިމާއެއް ބަޔާންކުރައްވައިފިއެވެ. ދަންނަވާ ޝިރުކަށް ކިޔުނީ އާދި ސަލަފުންނާއި، އަދި އާލިމުންނަށް، ބައްޓަން ބޭކަލުން ވައްޓަފާދިނުމުގެ ވާހަކަ ކުރައްވައިފިއެވެ. ސަލަފު ބޭކަލުންނާ އައްޔަމް ޝިރުކަށް ނުވާނެއެވެ. ދީން އުނަގަންނަވާ ޝިރުކުތަކާ ނިސްބަތްކުރެވެ. އުޅުނު އެކަކުގެ ގާތުގައި ޝިރުކަށްތަކުގެ ވާހަކަ، އަށްކަކުގެ ތުގައި ޝިރުކަށްތަކުން ނުވާދޭނެއެވެ. އަދި އެއްޗާތީގައި އެކަތި ފުރުޅުން ޝިރުކަށް އަޅައި ދުވަސްވަމުއްގައި ނުހަނު ސަލަފުގެ ބާރުވާދޭނެއެވެ. އެކަން ބެހިގެންވަނީ މިސްކީނުންގެ އިންސާނީ ފަހުގެ މައްސަލަ. އަދި ހަމައެކަނި ޝިރުކަށްވާ އެއީ ތައުޙީދު ކަރާއަރަމުންދާ އެއްސަކަތެވެ. ޝިރުކުގެ މައްސަލަ އިސްލާމް އުޑާނުތަކަށް ވެރިކަމަށްތަކުން ޝިރުކުގެ ތަރިކާއެވެ. އެކަމަކީ އަޅުކަމު ރުޢުބިއްޔާއިރު އަދި ބަހާރުތިބެ އެއްގަބޫލުކުރެވެއެވެ.

އެގޮތުން ޝަފާޢަތުގެ ދެބައިވަ ކިޔާ މުސްލިމުންކަމަށް ދަޢުވާކުރާ އެއްވެސް މީހަކު ތައުޙީދަށް އިންކާރުކޮށް، އަދި ޝިރުކު ހުއްދަވެއް ނުކުރާނެއެވެ. އެންމެ ޚާއްސަ ޤަބޫލުމާވެސް އިޤްރާރުވާނެ މިފަދައިން އެއްބަސްވާނެއެވެ. އެހެންއެކަމަކު ތަޤްލީދަކުން ގޮސް ތައުޙީދުގެ ޙަޤީޤަތާއި ލާޒިމުތަކާއި، އަދި ޝިރުކުގެ ޙަޤީޤަތާއި ޙުކުމަތައް ބާރަށްވެގެންދާނިސް ފިލިގެންދާހިނދު އެތައް ބަޔަކު އެދަޢުވާއާއި އެކީގައިވެސް -އަދި އިލްމަން ނިސްބަތްވާ ގިނަބަޔަކުވެސް- ތަޤްލީދުގޮތުން ޝިރުކުގެ ވައްތަރުތަކަން ވައްޓިގެންވާތަނެވެ. އެއީ މިހިސާބުގައި އެބަހަކަން ރައްދުދިވާ ފުރުޞަތުގެ ބާރަމުންވެސް ބާރުވެގެންދާނޭފަދައިންނެވެ. އެގޮތުން އެބައިމީހުންނީ ޝިރުކަކީ އިންކާރުކުރާ ބާޠިލު، އަދި ޝިރުކަކީ އަރައިގަންނަ މީހުން ކާފިރުކަން މުރުތައްދުންކަމުގައި ބުނާ ބައެކެވެ. އަދި ތައުޙީދަށް ގޮވާލާ އިސްލާމްކަމަން ދަޢުވަތުދޭ ބައެކެވެ. އެކަމަކު އެއީ އިޤްރާރުނުވާތަނެވެ. ތަޤްލީދަކުން ގޮސް ތައުޙީދާއި ޝިރުކުގެ ޙަޤީޤަތް ބާރަށްކުރެވިފައިނުވުމުން، އެބައިމީހުން މިގޮތަށް ތައުޙީދާއި ދެކޮޅުހަދަނީ ތައުޙީދާއި އެޖާއި ބިމާ ޖަހަޅުވެއްވެ! އަދި ކިޔުއްވަ، އެބައިމީހުން އެގޮތަށް ތައުޙީދާ ސީދާ ޝިރުކުކުރުގައިވެސް ވެގެންދެއެވެ! އެގޮތުން الله سبحانه وتعالى އެއްކަލައުވަންތަކަން މާތްކުރުމުގެ ނަމުގައި އެކަލާނގެއަށް ދުޢާކޮށް އަޅުކަންކުރުމަށް ޙަކައި އެދުވާތަކަން ގުރުބާނީގެއެއް ބަޔަކުން ދުޢާކޮށް އަޅުކަންކުރުމަށް ގޮވާލާ ސީދާ ޝިރުކުވެ. އެބައިމީހުން ކުރުމުން ދިފާޢުކުރަނީ އަމަލުތަކާ ރަސޫލާ ޤާކަލުން އެކަނިމަތް ނަފީކުރުމާ ޝާޠިރު ޙަޖާރާ ޝިރުކުގެ ތަރުކަތަކީ ހިދާ ކަންތަކުގެ ތަރުތީބުގައި އެބައިމީހުން ފޮނުވާ ނުކުރެއެވެ. ދެން އެކަމުގެ މައްސަލަ ތަފާތު ޝުބުހަތަކާއި ބޭނުން ތަފްޞީލުތަކުން ގެނައެވެ.

އެހެންކަމުން އެނގިގެންދަނީ ޝުބުހަތަކާއި އުފެދިގެން އަންނާނީ ބިންގަލެއްގެ މަސައްކަތް އަންނަ ކުރި ވިސްނުންތަކާއި އެފަދަ ކަންތަކުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެގޮތުން ތައުޙީދުގެ އަސްލުގައި، އަދި ދީނުގެ އެހެނިހެން ކަންކަމުގައިވެސް ރަނގަޅު މަންހަޖަކީ ފުރަތަމަ އިލްމާއި ބަޔާނާއި ޝަރަޙާއި އެކީގައި ރަނގަޅަށް އެކަމެއް ދެނެގަތުމެވެ. އެއީ އުޞޫލުގެ ތަފްޞީލާއި، ކިތާބުތަކުގެ ޤަވާޢިދުތަކާއި މިހާރުވެސް ޝައިޚު ޖަމްޢުވާފައިވާ ރިސާލާތަކެވެ ފަދައިންނެވެ. ދެން އެއަށްފަހު އާގެ ވަރަށްގެން އުފެދިގެން އަންނަ ޝުބުހަތަކާއި ޖަވާބުދޭ ކަންތަކަށް ރައްދުދީ ބާޠިލުކުރުމެވެ. އެގޮތުގެ މަގުން ޝައިޚު މިހިސާބު އެކަމަށް ފައްސަލުކުރެއްވިއެވެ. އަދި މިގޮތުގައި ފުރުޞަތަކާއި ތާ ޝުބުހާތަކަށް ޖަވާބުދިނުމުގައި: ކަށްފުކުރުން ފަދަ މިސްކީނުގެ ތަފާތުގައި ނުވެސް ހުރި ފަރަގުތަކާ ޝުބުހަތަކާއި ރައްދުދިނުމުގެ ނަމުގައިވިޔަސް ފޮނުވަމުގެ އެކަނިގެންވާ ކަމެއްނުވެއެވެ. އެހެން މިހާރުގެ ސީދާނާއި ނުވެސް އަންނަނީ އަދި ހުރިން ވިސްނަފައިވެސް ނުފާރަކަށް ޝުބުހަތައްފާރާނެވެ. ދެން ކުއްލިއަކަށް ރައްދުދިނުމުގެ ނަމުގައިވިޔަސް

އެވާހަކަދެކެވޭ ހިސާބު އޭނާގެ ހިތަށް އެޝުބުހަ ބަލައިގަނެ ކަމުގޮސް، އަދި ޝުބުހަތައަށް ދެވޭ ރައްދު އޭނާއަށް ނުވިސްނި ބަލައިނުގަނެވޭނެއެވެ. އެކަމަކު ބަރަކާތުގެ ތެރޭ ޝުބުހަތަކާއި ޚިލާފު ފާޅުވެ، އަދި ޔާއްދުން އޭގެ މަޢާނައި ޤައުން ފަހައިފިނަމަ، އެހިސާބުން އިލްމުގެ އަލިކަމާ އެޝުބުހަތައް ބައްސާކުރި އެއަށް ރައްދު ދިނުމަށް ކުރިމަތިލާފާނެތެވެ. އެގޮތުގެ މަތިން ޝާއިރު މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު މިރިސާލާގައި އެއީ އެންމެ ބޮޑެތި ފުރަތަމަ ޝުބުހަތަކުގެ އުޞޫލުތަކަށް ރައްދުދީފާ ޖަވާބުދީ ބައްޓަންކޮށްދީފައެވެ. އެއީ ތައުޙީދުގެ އަހުލުވެރިންނާ މުޝްރިކުންނާ، ބަހުސްތަކުގައި އިލްމުގެ ނޫރުން ހަޤީޤަތް ފެނި، ހިތަށް ހަމަޖެހުން ލިބިގެންދިއުމަށްޓަކައެވެ.

ދެންފަހެ ޝާއިރު އިޝާރާތްކުރައްވާފައި އެވަނީ ތައުޙީދަކީ އަޅުކަމުގައި اللّٰه سبحانه وتعالى އެއްކައުވަންތަ ކުރުންކަމެވެ. އަދި އަޅުކަމަކީ އެތެރެފުށާއި ބޭރުފުށުގެ ބަސްތަކާއި ޢަމަލުތަކުގެ ތެރެއިން اللّٰه سبحانه وتعالى ޚާއްޞަކޮށްދޭންވާ އަދި ދުޢާއާއި ކަތިލުމާއި ނަދުރުކުރުމާއި ފަދަ ކަންތައްތަކެވެ. އެއީ ތަބާވާން އުޞޫލުތަކެވެ. ރަސޫލު ބޭކަލުން ފޮނުއްވައިވަނީ މިތައުޙީދަށް ގޮވާލެއްވުމަށެވެ. އެހެނީ ހުރިހާ ރަސޫލުން އުއްމަތަކަށް ފޮނުއްވާފައިވާ ރަސޫލުންގެ ތެރެއިން ފުރަތަމަ ރަސޫލަކީ ނޫޙު عليه السلام އެވެ. އަދި ފަހު ރަސޫލަކީ ދީނުގެ ނަބިއްޔާ محمد ﷺ އެވެ. އޭރު ނޫޙު عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން ޞާލިޙު މީހުންގެ ބާރަށް ހަދާ އުޅުނެވެ. ދެން އެ ބޭކަލުންނަށް އަޅުކަންކުރަން ފެށީ اللّٰه سبحانه وتعالى އާއި ދެމެދު ވަސީލަތެއް ކަމުގައި ބުނެ، ޝަފާޢަތްތެރިން ކަމުގައި ހަދައިގެންނެވެ. އެހެން ކަމުން އޭގެ ފަހުން އައި ނަބިއްޔުން ގޮވާލެއްވީ ތައުޙީދަށެވެ. ދެން ރަސޫލާ ﷺ ފޮނުއްވުނީ ޢަރަބި ޤައުމެއްގެ ތެރެއަށެވެ. އެ ޤައުމުގެ މީހުން ޢިބާދަތްތަކުގައި ބޮޑެތި ކަންކަމުގައި ބައިވެރިވެ، ޙައްޖާއި ޞަދަޤާތާއި ޛިކުރުގައި ތިބެމުން ދިޔައެވެ. އެކަމަކު އެބައިމީހުން މެދުގައި ހޭލުންތެރިކަމެއް ނެތެވެ. އެއީ ކޮންކަމެއް ހެއްދެވި އިލާހަކީ ކޮބައިކަން ދަންނަ ޤައުމެކެވެ. އެބައިމީހުން ސަލާމަތް ވެރިކަމުގައި ބަލަމުން ދިޔައެވެ. އަދި މަލާއިކަތުން، ޢީސާ عليه السلام، ޞާލިޙުންނާއި އެފަދަ ޞާލިޙު ބޭކަލުންނަށް ދުޢާކޮށް އެކަލާނގެއާ ދެމެދު ވަސީލަތް ހަދައިގެން ދިޔައެވެ. އެއީ އެބައިމީހުންގެ މަތިވެރިކަމުގައި އެޞާލިޙުންގެ ޞޫރަތައް ހަދާފައި ބަހައްޓިއެވެ. އެއީ އެބުދުތަކެވެ. ފޮނުވުން އެބައިމީހުން اللّٰه سبحانه وتعالى އަށް އަޅުކަންކުރާ ހިތުޖެހި ޝަފާޢަތްތެރިވުމުގެ ގޮތުންނެވެ. ދެން

އެއަށްފަހު އެޖީލުގެ މީސްތަކުން ނެތިގެން ގޮސް އެހެން ޖީލެއް އައިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އިތުރަށްވުރެ ބޮޑަށް އެސޫރަތަކަށް މާތްކޮށްލަން ފެށިއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު އެޖީލު ނެތިގެން ގޮސް، ޢިލްމުވެސް ގެއްލިގެންގޮސް އެހެން ޖީލެއް އައެވެ. އަދި އިބިލީސް އެބައިމީހުންގެ ގާތަށް އައިސް ބުނެފިއެވެ: 'ކަލޭމެންގެ ކާބަފައިން ﷲ سبحانه وتعالى އަށް ދަންނަވާފުޅުގައި ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށް ދުޢާކުރީ މިބައިމީހުން ދުޢާކުރާށެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ވާހަކަދައްކާ ބިރުވެރިކަން ދެއްކިއެވެ.' ދެން އެބައިމީހުން އެމީހުންނަށް އަޅުކަންކުރަން ފެށިއެވެ. ދެން އެއްކަލަކުކަމަށް ﷲ سبحانه وتعالى ރަސޫލުން ފޮނުއްވާ ބާރުވެރި ދަރިފުޅު ގޮވާލެއްވިއެވެ. އަދި ކާފިރުގެ ފަރާތްތަކުން ދެކޮޅުވެރިކަން އިތުރު ނަމާދުކުރުމާއި ޝަރީޢަތާއި ދަންނަވާއެއް ދީނުގެ މިސްކީނުން ފޮނުއްވިއެވެ.

އެގޮތުން ގޮސް ޢަރަބި ކަރައިން ފުރަތަމަ ބުދަށް އަޅުކަންކުރުން ތަޢާރަފުކުރީ މިހާ ޢަމްރު ބުނު ލުޙައްޔުގެ ސަފަރެއްގައި ހުރި އަލަށް ބުދު ފަހަރު ޝާމްކަރައަށް ދަތުރުކުރި ދުވަހު ނުކުމެގެން ދިޔައިރު އެކަރައިގެ މީސްތަކުން ބުދުތަކަށް އަޅުކަންކުރާ ކަން ފެނުމުން އެބައިމީހުންގެ ގާތުގައި ސުވާލުކުރިއެވެ. އެބައިމީހުން ބުނެފިއެވެ: 'އަހަރެމެން މިބުދުތަކަށް ވާރޭވެހުމަށް އެދެން ދުޢާކުރަމެވެ. އަދި ނަސްރުދެއްވުމަށް އެދެމެވެ.' ދެން އޭނާ އެބުދުތަކުން ބުދެއް ހޯދައިގެން ޢަރަބި ކަރައަށް ގެނައެވެ. ދެން އޭނާ ބުދު 'ހުބަލު' ގެ ނަން އޭނާއަށް ދިނެވެ. ދެން އޭނާ އެބުދު ހިފައިގެން މަކާއަށް އައިސް ކަޢުބާގައި ބުދަށް އަޅުކަންކުރުން ތަޢާރަފުކުރިއެވެ. އަދި ދެވަނަ ބުދުތަކާގެ ނަންތައް ޖާހިލިއްޔާގެ ދައުރުގައި އިތުރަށް ބޮޑުވެ ފެތުރުނެވެ. އޭރު ޢަރަބިކަރައިގެ ކޮންމެ ޤަބީލާއަކަށް ބުދުތަކެއް ހުރިއެވެ. މިސްރާބަކުން އަޅުކަންކުރާ ބުދުތައް ޖަޒީރަތުލް ޢަރަބީގައި ފެތުރިގެންދިޔައެވެ. ދެން އޭނާގެ ދަރިކޮޅުން ބުދުތަކާ ހަވާލުވެގެން ޤަބީލާއިން ނަގާފައި އެބުދުތައް ހަދައިގެން ވިއްކާ ބުދުތަކެވެ. އަދި ހުބަލުގެ ހަދިޔާއިން ރަސޫލާ ﷺ މަކާ ފަތަޙަކުރެއްވި ދުވަހު ޙަރަމްފުޅުގެ ވަށައިގެން 360 ބުދުވެއެވެ. އަދި އޭގެ އިތުރުންވެސް އެތައް ސަރަހައްދުތަކާއި ފަރާތްތަކުގައި ބުދު ހުރި ސިފައެއް ބުނެވިދާނެއެވެ. އަދި ޢަރަބިކަރައިގެ ބިމުގައި ޤައުމުތައް ބުދުތަކާއި ޝިރުކުގައި ހައްޔަރުވެފައިވެއެވެ. ނަބީކަމުގެ މިޢުޖިޒާތާއި ދީނުގެ ނަސޭހަތްތެރިކަމާއެކު އަލަށް ފޮނުއްވީ ރަސޫލާ ﷺ އަށް ފޮނުއްވައިގެންނެވެ. އެބައިމީހުން މިއުއްމަތަށް އަޅުކަންކުރަން

ސަބަބުތަކެއް އަދި އަންނަހުރެއްޖެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ ވިސްނުމެއްނެތި ހަމަހުރިގޮތި ހިލާފުކަން އަޅުކަންކުރި ބައެއްނޫންނެވެ. އަދި އަޅުކަންކުރިޔަސް މިހާރުގެ މުޝްރިކުން ވިސްނާގޮތަށް މުސްތަޤިއްލުކޮށް އެތަކެތީގެ ކިބައިން ގެއްލުމާއި ފައިދާ ހާސިލުކަން އަދި ހަލާކުކުރުމާ ރިޒްޤުދެއްވުމާކަމަށް ގަބޫލުކުރާކަމެއް ނޫންނެވެ. އެކަމަކު އެއީ الله سبحانه وتعالى އަށް ޚާއްޞަކަމެއް އުލޫހިއްޔަތު ދަންނަވާލާން ގުޅުވިފައިންނަމަކާއް، ޝަރީޢަތްމީހުންގެ ގޮތުގައިއެވެ. އެއީ އުބޫދިއްޔަތު ރުބޫބިއްޔާ ސިފަވުންގެ ދުރުމަގެ އެބައިމީހުންގެ ޚާއްޞަކަމެއް الله سبحانه وتعالى އަށް ދަންނަވައިދޭ ދީން އުބޫދިއްޔަތުގެ މަޤާމުތަކަށްވުރެ الله سبحانه وتعالى އިލާހަށްވާއިރުގަންނަވަން އެރިގެންނެވެ.

މައްކާގެ މުޝްރިކުންނީ އެތަން ރުބޫބިއްޔަތު ތައުޙީދު ބައެއްކަމުގާ އާއިލާކުރި އެބައިމީހުން ކާފަރުވީ ސަބަބު

ﷲ سبحانه وتعالى އެކަލާނގެ ފޮނުއްވީ އަޅުކަންކޮށް، ހައްޖުވެ، ޞަދަޤާތްކޮށް، އަދި ﷲ سبحانه وتعالى ޒިކުރުކުރާ އުޅޭ ބަޔެއްގެ ގާތަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެމީހުން، ބައެއް މަޚްލޫޤުންނީ ﷲ سبحانه وتعالى އާއި އެމީހުންގެ ދެމެދުގާ ވަސީލަތްތަކެއްކަމުގައި ހަމަޖައްސައެވެ. **އެމީހުން ބުނާގޮތުގައި:** 'އަހަރުމެން އެމީހުންގެ ކިބައިން ބޭނުންވަނީ ﷲ سبحانه وتعالى އަށް ކުއްތަންވުމަށެވެ. އަދި އަހަރުމެން ބޭނުންވަނީ ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ހަޟްރަތުގައި އެމީހުންގެ ޝަފާޢަތެވެ.' އެއީ މަލާއިކަތުންނާއި ޢީސާގެފާނާއި މަރްޔަމްގެފާނާއި އަދި އެނޫންވެސް އެފަދަ ޞާލިޙުންގެ ކިބައިންނެވެ.[4]

---

[4] މިއީ ދުނިޔޭގެ ތަބަސްއެވެރިކަމުން ދުވަހު ނުކުތްއެވެ. މިއާދެ ދީނުގައި މީސްތަކުން ޝިރުކުގެ މައްކާގެ މުޝްރިކުން، އަދި ޤުރައިޝުންގެ އަޅުކަންކުރި އެއްޗެހި ގޮތެއްގައި އުޅުނު ނަބީ، އަހަރެމެން ނުކުރާ ބައެއް ނުނެވެ. އެގޮތުން އެބައިމީހުންގެ އަނގޮތަކީ އޫން ގޮތް މުޝްރިކުންނީ ވައްދު، ޔަޢޫޤު، ޔަޣޫޘު، ސުވާޢު، އަދި ނަސްރު ކިޔާ ބުދުތަކުގެ ފުރަތަމަ އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށް ވެސް ރިވާވެއެވެ. ވިސްނާލާއިރު އެބައިމީހުންގެ ބައެއް މީހުންގެ ގޮތް ފަރުވާކުރެވިފައިވާ އެއްޗެކެވެ. ޤުރައިޝުންގެ ބައިވެރިކަމުގައި ހުރިހާ ބޭކަލުންގެ ގޮތް ނުވަތަ އަދި އެބައިމީހުން ނުކުތް ބަސްވެސް ހާލަތުގައި ނަބިއްޔުން ބުދުތަކަށް ހުރި ގޮތެވެ. ސިފަކޮށް މިހެން ޖެހިލުމެއް ނެތް ގޮތަކުން ނުވަތަ ހިފައިގެން ބަސްބުނެއެވެ. އެއީ ޤުރައިޝުންގެ ތެރެ ބައިވެރިކަން އެކަން ނިކަން ހުރިހާ ގޮތުން ވެސް ހިފައިގެން ނުވެއެވެ.

ހަމައެކަނިން އެބައިމީހުން ފުރަތަމަ ހިތުގައި އަބަދު ބައެއްގެ. އެގޮތުން އެބައިމީހުން ޢާއްމު ދުވަހުގައި ޝިރުކު އަޅުކަން ކުރިއިރު ހަމައެކަނިން ތިމާގެ ގޮތެވެ. އަދި ވަގުތުވެސް ނަފްސާނީ ކޮށް ފުރަތަމަ ފެށުނު ގޮތެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި

ޤަބީލާތަކުގެއިތުރުން ސަލާމްދެއްވުން އުޅުން މިހުރިހާއެވެ. އެއީ އިސްލާމްދީނުގައި ޝަރުޢުކޮށްދެއްވާ ސަލާމާއި ޒަކާތްދެއްވުމާ ބިރުވެރިވުމުގައި ދެރަވެރިވުމާއި ދުޢާކުރުމާ އެހެން ބިރުވެރިވުމާއި މަޢްނަވީ ޢަމަލުތަކެވެ. ހަމައެފަދައިން އެބައިމީހުންގެ ތިބޭގައި އިއްތިބާޢުކޮށް އުޅުން މީހުންނަށް އަޅުވެތިވުމަށް އެކަނިވެ އުޅުން މީހުންވެސްއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ތިބޭގައި ބަދަލުކުރަނިވި ކަލާނގެތަކާއި، ދިރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރާނެ ސަބަބުތަކާއި، ދުނިޔޭގެ ކުރިއެރުމަށް އިސްލާމީ ދީނާ ދުރަށް ދިޔަ ވިސްނުމާއި، ދުލުގެ ކަމަކަށް ސަބަބުވީ ކަންތައް އުޅުމެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އަންނަ ކަލާނގެއަކީ ހަމައެކަނި ޝަރީޢަތުގެ އަމުރަށް ބޯލަނބާ އެއްބާރުލުމާއި، ބަދަލުވުމަށް ގޮވާލުމަށް ޢިބާދަތް ދިނުމަށް ކުރާ މަސައްކަތްތަކެވެ.

އެހެންކަމުން އެނގިގެންދިޔައީ ޤަބީލާތަކުގެ ޢާދަކާދަތަކުގައި ސަބަބުވި، އަދި މުޝްރިކުންގެ ނަސްރުވުން މިސްކީނުންނަށް الله سبحانه وتعالى ގެ ރުބޫބިއްޔަތަށް އިމާންވެ އެކަލާނގެ ހަޤީޤީ ވަޙްދާނިއްޔަތު ދީފައިވާ އެހެނީ ބެލުމެވެ. ފަރި އިޚްލާޞްތެރި ތަޢުޙީދުގެ އިބާދަތް، މިއާދެ ބައެއް މިސްކީނުންނަށް ވާހަކަ ބައްޕަ ޢިބާދަތުގެ ސިފަތަކުގައި ހިފާ ބައެއް ބަޔަކަށްވުރެ، އަދި އަޅުގަނޑު ހިތާމަޔަކީ އެބަޔަކު ބައެއްކަމެވެ. އެއީ އިބާދަތުގެ ރަސޫލުންގެ ދީނުގައި ފަރުދުވެރިކަން އަމިއްލައާ ކަލާނގެ ބަޔަކާ ކަމުގެ އަޖުރެވެ.
އެކަމަކު މިހިރާ ކަލާނގޭ އެކަކުވެސް އެބައިމީހުންގެ ދީނުގައި މުޝްރިކުންކަމުގައިވެއެވެ!
ކަލާނގެ ކަމުގައިވެއެވެ! އެބައިމީހުންގެ ތަޤްލީދުކުރާ އެބައިމީހުންނަށް ދަރުވަރު ހަސަދަވެރިކަމުގެ ކުރުވުންވެއެވެ!
މިހިރާ އަޅުކަންތަކާއި ހުރި ބިލަތުކާއި އެކުގައިވެސް އެބައިމީހުން މުސްލިމުންކަމުގައި ނުވެއެވެ!
އެހެންކަމުން އެބައިމީހުން މުޝްރިކުންކަމުގައި ކަނޑައަޅި، މިހިރާ ޙުކުމްތަކުގެ އެބައިމީހުންގެ މަޢްލޫމް އަދި ސަބަބު ކަމުގައި ޝަރުޢީ ކާފިރުން ދެކެގެންނަން ޖެހޭނެ. އެގޮތުން އެހެން އެކަންތައްތަކީ އެބައިމީހުން ކުރި އަޅުކަންތަކުގައި الله سبحانه وتعالى އާއި ދެމެދަށް ވެރިކަމުގައި ފެހޭނީ، އެކަލާނގެއަށް އެއްކަލަވަންތަކަން ނުކުރުމުންނެވެ. އެއްވެސް ގުރުބާނީގައި އެދުވެރިވުމުގެ ބަދަލުކަމުގައި ވެރިކަމުގައި އެންމެހާ ދުޢާގައި މުސްތަޤިއްރުވުން ރަޖަސްފިޔަ، ހަލާކުވުން، މަރުވުމާ މިކަންކަމުގެ އިޚްލާސްތަކާ ކަމުގައި އެބައިމީހުން ނުވެއެވެ. އެކަމަކު އެބައިމީހުންގެ ބޭނުމަކީ އަމަލުގެ الله سبحانه وتعالى އަށް އުޅުނުމީހަކަށް ވާނީއެވެ.

އޭގެ ޢިލްމުން އެބައިމީހުން ހިފަހައްޓާ ކަލިމާއި ތަކުރާރު ފަދަ ތަކުރާރުގައި ބޭނުމަތަކާއި ދުނިޔަކަން އެފަދައިން ކުރިމަތިލާ ދުޝްމަނުން ހުރި، އެތަކެތީގެ ތެރެއިން ބާވަތްތަކުގެ ޝުބުހާތް ފެށިގެން އެބައިމީހުންގެ އަޤީދާކަމަށް ދާކުރީއެވެ. އަދި އެކަމަށް އެބައިމީހުންނަށް ޖަވާބު ދަނޑިވަޅުތަކަށް އަންގާ އިސްތިޢާދު ކުރެވި ޝައިޚުންނަށެވެ. އެގޮތުން ޝައިޚުންނަށް އެބުރުތަކުގެ ތެރެއަށް ވަދެ، އެބައިމީހުންނާއި ވާހަކަދެއްކުމަށް ތިބޭފަރާތްތަކެވެ. އެހެންކަމުން އެބައިމީހުން ދުކޮށި އެއީ އެކަޝްފު ޝުބުހާތު އެބައިމީހުންގެ އަޤީދާ އިޞްލާހުކުރުމަށެވެ.

ޝައިޚުގެ މިފަދައިރާއިން ބަޔާންކޮށްދެއްވި އަދި ދަލީލުތަކުގެ ތެރެއިން އެބަސް މުޝްރިކުންނަށްވުރެ ވެގެންދާ މުޝްރިކުން ކާފިރުކަން ދުނިޔެތެރިން ބޭރުކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތުން އެބައިމީހުން ދިޔައީ ދަޢުވަތު ނަބީކަލުން ކުރިއަށްދެއްވި ތައުޙީދަށް، އަދި އެތަކެއް ހަމަކަށްވީގޮތުގައި އަދި الله سبحانه وتعالى އެކަނި އިބާދަތްކުރުން އިލާހަށް ބާއްވާކަން އެކަށީ ބާރުކުރުމަށްވީއެވެ. އެކަމަކު އެބައިމީހުން މުޝްރިކުންކަމުގައި އަދި ތިއްބަވާ އަޤީދާގެ ތަފާތުކުރުމުގައި ނަބީގެ ބަޔަކަށް ނިސްބަތްކުރުމަށް ނުވެއެވެ. އަދި ޝަރީޢަތުގެ ގަވާއިދުތަކާއި ތަޢުލީމްތަކުގެ ބައިން ބޭނުމުގައި ތަބާވުމެވެ. އެއީ މުސްލިމުން، ޠާޣޫތުން، ބާތިލްބަޔަކު، ބޭއްދީ، ޝިރުކުގެ ދެއްވާ ތަޢުލީމްތައް އަގުކަށިކުރުމުގެ އިޙްސާނެވެ. އެހެނީ ކަލްބުގެ ހައްޤު ޙަޤީޤީ ޢަމަލެވެ. އެހެންކަމުން މީހުންގެ ޒަމާ މުސްލިމުންނަށް ކަމުގެ ޙާލުތަކުގެ ޙަޤީޤަތް ވާގޮތެވެ، އަދި އެބައިމީހުންގެ ޙުކުމް އެހެންނެވެ. އެގޮތުން އެބައިމީހުންގެ ދުކޮށި ޝަރުޢީ ޙުކުމް ތަޢުލީމްތަކުން ވިސްނުމުގެ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމް ދެނެގަތުމުގައި ތަފްސީލުކޮށްދެއްވި، ތަޢުލީމްތައް އެކުލަވާލާ ޝަރީޢަތުގެ ނިޒާމުގެ ދުނިޔޭގެ ޙާލަތާއި އަދި ޝަރުޢީ ޙުކުމްތަކުގެ ބަލާ މީހުންނަށް ތަބާވާ ޤާނޫނު ތަރުތީބުކޮށް ނިސްބަތްކުރުމަށް ބޭނުންކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެފަދައިން ދުނިޔެއިން ނުވަތަ ޚާއްޞަ މުސްލިމުން ބަޔާންކުރުމަށް ނިސްބަތްކުރެވޭ ތަޢުލީމްތަކުގެ މިސާލު ތަފްސީރުކުރުމުގައި، ޝަރީޢަތް ބަޔާންކުރި ޙިކްމަތްތައް ކަނޑައެޅުމަށް ތަރުތީބުވެގެން ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީ ޤަވާޢިދު ނިސްބަތްކުރެވިއެވެ. އެއީ އެކަލާ الله سبحانه وتعالى ގެ ދީން އެއްކަލަ ތަބާވާ ޝަރީޢަތާއި ޙިކްމަތުގެ ތަރުތީބު، الله سبحانه وتعالى ގެ ޝަރީޢަތުން އެނގިގެންވާ ޒަމާނީ ޙުކުމްތަކަށް ނިސްބަތްކުރެވޭ ހުރިހާ އިސްލާމީ ޤަވާޢިދުތަކެވެ.

އެހެންކަމުން ޙައްޤު ރަސޫލުﷺ އެކަމަށްވުރެ ކަލާނގެ ވަޙީ ސުންނަތާ މިއަދުވެސް ބަޔާންކުރައްވާ ތަޢުލީމްތައް، އަދި ތަޢުލީމް ޝަރީޢަތުގެ ޙިކްމަތް ދުނިޔޭގެ ހުކުމް ދެނެގަނެ، އެބައިމީހުންގެ މިސާލު ދީނުގެ ޝަރީޢަތުގެ ތަޢުލީމްތަކުގެ ޙިކްމަތް ހާމަކުރުމަށް ޙައްޤު ކަލާނގެ ވަޙީގެ ޙިކްމަތެވެ.

ދެންފަހެ الله سبحانه وتعالى، އެމީހުންގެ ބައްޕަ އިބްރާހީމް عليه السلام ގެ ދީން އެމީހުންނަށް އާކޮށްދެއްވުމަށްޓަކައި، އަދި މިފަދައިން ޤުރުބަތްވުމާއި ޢަޤީދާކުރުމަކީ، الله سبحانه وتعالى ޙިއްޞާވައި އެހެންއެއްވެސް ފަރާތަކަށް -އެއީ ޤުރުބަކުރެވިގެންވާ މަލާއިކަތުބޭކަލަކަށް ކަމުގައިވިޔަސް އަދި ފޮނުއްވިގެންވާ ނަބިއްޔަކަށްކަމުގައި ވިޔަސް އަދި އޭރުން އެހެންއެއްވެސް ފަރާތަކަށްކަމުގައިވިޔަސް- އެކަށީގެންނުވާ، ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى އަށްވާ ސާފު ޙައްޤެއްކަން އަންގައިދެއްވުމަށްޓަކައި އެމީހުންގެ ކައިރިއަށް މުޙައްމަދު صلى الله عليه وسلم ފޮނުއްވިއެވެ.[5]

---

[5] މުޝްރިކުން އެނގިއްޖަކަން ނިސްބަތްވެގެންނަ، އަދި ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިންވެސް އިބްރާހީމްއާއިމެދު ޝަރުޢުވެރިވެ އެއްބަޔަކު އެއީ ޔަހޫދީއެއްކަމުގައި އަނެއްބަޔަކު އެއީ ނަޞާރާއެއްކަމުގައި ބުނާ ނަބީބޭކަލުންގެ ބައްޕަފުޅު އަދި މުވައްޙިދުންގެ އިމާމު އިބްރާހީމްގެފާނު ދީނަށް ތަބާވާކަމާއި، އެއީ އެމުޝްރިކުން އޭގެ މަތީގައި ތިބި ކަންތައްތަކާއި ސިފަ އިދިކޮޅުކަން ބަޔާންކުރައްވާ ޤުރުއާނުގައި އެތައް އާޔަތްތަކެއް ބާވައިލެއްވިއެވެ. އިބްރާހީމްގެފާނާއި ބެހޭގޮތުން الله سبحانه وتعالى އަށް އަޅުކަން ޚާލިޞްކުރެއްވި ކަމާއި، އެއީ ޝިރުކުވެރިއެއް ނޫންކަން މުޝްރިކުން، އަދި ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިންވެސް الله سبحانه وتعالى އަށް ބައިވެރިންކަމުގައި ހަމަޖައްސާ، އަޅުކަމުން އިޚްލާޞްތެރިކަން ގެއްލުވާލިއެވެ.

އިސްލާމް ބާރުވެގެންދިޔަ ފަދައިން މަކްކާގެ މުޝްރިކުން ބަލިކަށިވެ، އެކަން މުދުވެރިކުރި ސަރަޙައްދު ހިނގައްޖެއެވެ. އޭގެ އިތުރުން މުޝްރިކުންގެ ބޮޑުބައިން ބައިގަނޑެއް މުސްލިމުންނަށް الله سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުން ދަރީންކަމުގައި ބެލެވުނެވެ. އަދި އެމުސްލިމުންގެ ކިބައިން ކަންކަމަށް އަދި ދަރުމަވެރިކަމުގެ ދަޢުވަތުގައި މުސްލިމުންނަށް ޖިހާދުވެގެންނާ މުޤައްދަސް ބައެއްގެ. ބަދުރުހަނގުރާމާ އިބަދުރުން ޤަބީލާ ކޮމަކުއި މުސްލިމުންގެ ދުނިޔަވީ ބައްލަވާ އެމަކްކާ މަރުކަޒުގައި ޖަވާބުދާރީ ޖަމާޢަތެއް ބަޔަކު ރައްކާތެރިކަމެއް ދެކިގެން ކަނޑައެޅިއެވެ. މުސްލިމުންގެ ދަޢުވަތުގެ ބަޔަކު އިތުރުން ސާފުވެއްޖެއެވެ. އިތުރުން މުސްލިމުން އަދި މަކްކާގެ ޖަމާޢަތުގެ ބޮޑުބައެއް ކަމުގައި ވެއްޖެއެވެ. އަދި ހިސާބުތަކުގައި ސަރަޙައްދުތަކަށް ފެތުރުނެވެ. ދެން އެބައިމީހުން މުސްލިމުންނަށް ދަޢުވަތު ގެނެސްދިނުމުގައި ޖިހާދުކުރުމުން އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން ފިޔަވަޅުއަޅާފައިވެއެވެ. ދެން އެބައިމީހުންގެ ޝަރުޢީ ޙުކުމްތަކުގެ ވަރުގަދަކަމުގެ އަދި މުސްލިމުންނަކީ ހަމައެކަނި ރައްކާތެރިވުމެވެ.

އެކަމަކު ޤިޔާމަތްދުވަހު މަލާއިކަތުން އެބައިމީހުންނާއި އަޅުކަމުން ބަރީއަވާ، އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރީ ޖިންނީންނަށްކަމުގައި ވިދާޅުވާނެކަން ޤުރުއާނުގައި އަންގަވާފައިވެއެވެ.

ހަމައެހެންމެ ޤަބުރުތަކާއި ވަލީފިރިންގެ ޒިޔާރަތްތަކަށް ނަދުރުވުން އަޅުކަންކުރި މީހުންނަށްވެސް މިފަދަ އެތައްކަމެއް ޖިންނީން ހިންގާ އެބައިމީހުންގެ ޝިރުކު ޢަޤީދާތަކަށް ތާއީދުކޮށްދެއެވެ. އެގޮތުން ޤަބުރުތަކުން ނުވަތަ ވަލީފިރިޔަކަށް ގޮވުމުން ބައެއް ފަހަރު ޖިންނީން އެފަރާތެއްގެ ސިފަ ޖެހިގެން ފާޅުވެ މުޚާޠަބުކޮށް ވާހަކަދައްކައެވެ. އަދި ބައެއް ފަހަރު ހުވަފެނުގައި އައިސް ވަލީފިރިޔަކު ކަންކަން ފޮނުވާކަމަށް ބުނެ، ނުވަތަ އެފަދަ ވަސްވާސްތަކެއް ލައިދެއެވެ. އަދި މިސާލަކަށް، އެބައިމީހުން އެފަދަ ކަންކަމުގައި ދުޢާކޮށް ވަކިކަމެއް އެދުމުން ޖިންނީން އެބައިމީހުންގެ ކަންތައް ފުއްދައިދިނުމަށްވެސް އުޅެއެވެ. އެއީ ސިޙުރުވެރިންނަށްވެސް އެބައިމީހުންގެ ޝިރުކުކަންތަކަށް ޚިދުމަތްކޮށްދޭ ފަދައިންނެވެ. އެހިނދުން އެއްކަލަ މަޝްހޫރުވެފައި ވަރުގަދަވެ ޚިޔާލު ގަބޫލުކުރެވެއެވެ. އެކަންތަކުން ބައެއް މުސްކުޅިން އަދިވެސް ޚަބަރުދިނުމާ ގޮތުގައި ޤަބުރުތަކާއި ވަލީފިރިންނަށް ދުޢާކުރުމަކީ ކަރާމާތެއްކަމަށް ދެކެއެވެ. އެކަމަކީ ޝައިޠާނުންގެ ކަންތަކެއްކަމުގައި ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމެކެވެ. މީގެއިތުރަށް ކަލޭގެ އިސްތިޢާނަތް ހޯދުމުގެ މަގުފަހިކޮށްދިނުމަށް ހުރި އިބްލީސްގެ ގޮތްތައް ޝައިޠާނާގެ ހުރިހާ މަގުތަކުގެ ވަކިވަކި ގޮތްތައް ކަޝްފުކޮށްދެއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى ގެ އިޚްލާޞްވެރި ޢަބްދުންގެ މަތީގައި ޝައިޠާނާގެ ބާރެއް ނުހިނގާނެއެވެ. އަދި ގެއްލުވާ އެއްޗެއް ޢަޤީދާގެ ނުވަތަ ޢަމަލުގެ ރަނގަޅު ގޮތް ފާހަގަކުރެވޭނެ ހުރިހާ ގޮތަކަށް ޝައިޠާނުން ގަސްދުކުރެއެވެ. އެ ސަބަބުން ދީން ސާފުކޮށް ހިފެހެއްޓުން ބޭނުންވެއެވެ.

ޝައިޚުލް އިސްލާމް އިބްނު ތައިމިއްޔާ ވިދާޅުވިއެވެ:

(...والشيطان يضل بني آدم بحسب قدرته، فمن عبد الشمس والقمر والكواكب ودعاها كما يفعل أهل دعوة الكواكب، فإنه ينزل عليه شيطان يخاطبه ويحدثه ببعض الأمور، ويسمون ذلك روحانية الكواكب، وهو شيطان... وكذلك عباد الأصنام قد تخاطبهم الشياطين، وكذلك من استغاث بميت أو غائب، وكذلك من دعا الميت أو دعا به، أو ظن أن الدعاء عند قبره أفضل منه في البيوت والمساجد... وللنصارى وللضلال من المسلمين أحوال عند المشاهد يظنونها كرامات وهي من الشياطين، مثل أن يضعوا سراويل عند القبر فيجدونه قد انعقد أو يوضع عنده مصروع فيرون شيطانه قد فارقه يفعل الشيطان هذا ليضلهم... ومثل أن يرى أحدهم أن القبر قد انشق وخرج منه إنسان فيظنه الميت...) (الفرقان بين أولياء الرحمن وأولياء الشيطان: 1/179-180)

ވާނީ: "...އަދި ޝައިޠާނާ، އޭނާއަށް ކުޅަދާނަވީ މިންވަރަކުން އާދަމްގެދަރިން މަގުފުރައްދައެވެ. އެގޮތުން ތަރިޤަތަކަށް ދުޢާކުރުމުގެ އަހުލުވެރިން ކަންތައްކުރާ ފަދައިން، އިލާހީ ހަނދާނި އަދި ތަރިޤަކަށް އަޑުކަންނޮކަން އަދި ދުޢާކުރާ މީހާ، ފަހެ އޭނާގެ މައްޗަށް ޝައިޠާނާއަށް ފަހިވާ، އޭނާއާއި ވާހަކަދައްކާ، އަދި ބައެއްކަންތަކުން ޚަބަރުދެއެވެ. އެމީހުން އެކަންކަމަކީ ކިޔަނީ ޣައިބީކަންތަކެވެ. އަދި އެއީ ޝައިޠާނުންނެވެ... އަދި ހަމައެފަދައިން ބުދުތަކަށް އަޅުކަންކުރާ މީހުންވެސް، ޝައިޠާނުން އެމީހުންނާއި މުޚާޠަބުކޮށް ވާހަކަދައްކާކަމުގައިވެއެވެ. ހަމައެފަދައިން މަސްތުވާތަކެތީގެ ކިބައިން ނުވަތަ ޤަބުރުގައިވާ މީހާގެ ކިބައިން އެހީތެރިކަން އެދިއްޖެ މިފަދަ ފޮނުވާލައެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން މަޤާމުތަކަށް ދުޢާކުރުމު މީހާ، ނުވަތަ ގެތާއި މިސްކިތްތަކުގައި ކުރާ ދުޢާއަށްވުރެ ކައިރިގައި ކުރާދުޢާ ހެޔޮގެންނެވުކަން ދުރިގެން ދުޢާކުރުމު މިހާރުވެސްދެއެވެ. ނަޞާރާއިންނާއި، އަދި މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން މަގުތެރިވެރިވާ މީހުންނަން، ޢިބާދަތްތަކަށްޓަކައި ބާރުގަދަކަށް ދެތެވިފައެވެ. އެހެން ރިޔާ ގޮސްގައި އެއީ ކަރާމާތްތަކެވެ. އެކަމަކު އެއީ ޝައިޠާނާގެ ކިބައިންވާ ކަމެކެވެ. އެއީ މިތާގެކަން އެމީހުން ދަތުރެއްގެ ކައިރީގައި ހަރުވާލެއް ބައްދުވުން، ދެން އެމީހުންނަށް އަރަހުވާގު ފެންނަހެން ގޮތުން ހިރުގެން ނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ ގާތްވެފައިވާ ދިރުކާ އެފަދަކަމުގެ ކައިރީގައި ބައްދުވުން، ދެން އެމީހުންނަށް ފެންނަހެނީ އޭނާއާއި އަވަހަށިގެން އެޔޭ ޝައިޠާނާ އޭނާ ދުޢާކުރާ ތަނުގައި ދިމާވެއެވެ. އެގޮތަށް މިޝައިޠާނާ ކަންކުރަނީ އެމީހުން މަގުފުރައްދުމުގެ ކަންކަމެވެ... އަދި ހަމައެފަދައިން އެހެންސް މިހާރަކަން، ޤަބުރުގައިވާ ދުވަހެއް ޖާހި އާދައިން އިންސާނަކު ނިކުންނަމަށް ފެނުނެވެ. ދެން އޭނާ ހީކުރަނީ އެއީ އެމަރުޙޫމުކަމަށެވެ..."

މައްސަލާގެ މުޝްރިކުންނީ الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން ޚާލިޤެއް އަދި ރިޒްޤުދެއްވާ ފަރާތެއްނުވާ، އެކަލާނގެއީ ޙުޤޫޤާއި ބިންމަތުގެ ވެރި ރައްބުކަލަން ގަބޫލު ކުރެއް

އެހެންނޫންނަމަ الله سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އެބަޔަކާއި ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރެއްވި މުޝްރިކުންނަކީ الله سبحانه وتعالى އީ ޚަލްޤުކުރައްވާ އަދި ރިޒްޤުދެއްވާ، އަދި އެކަލާނގެއަށް އެކަމުގައި އެއްވެސް ބައިވެރިއަކު ނުވާކަމުގައި، އަދި އެކަލާނގެ ނޫން އެހެން އެއްވެސް ފަރާތެއް ރިޒްޤު ނުދެއްވާކަމުގައި، އަދި އެކަލާނގެ ނޫން އެހެން އެއްވެސް ފަރާތެއް ދިރުން ނުދެއްވާކަމުގައި، އަދި އެކަލާނގެ ނޫން އެހެންއެއްވެސް ފަރާތެއް މަރު ނުދެއްވާކަމުގައި، އަދި އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތެއް ކަންކަން ތަދުބީރު ނުކުރައްވާކަމަށް، އަދި މުޅި ހަތްއުޑާއި އަދި އޭގެތެރޭގައިވާ އެއްޗަކާއި، އަދި ހަތްބިމާއި އެބިންތަކުގައިވާ އެއްޗަކީ އެކަލާނގެ އިޚްތިޔާރާއި ބާރުގެދަށުގައިވާ އެކަލާނގެ އަޅުންނަކަމުގައި އިޤުރާރުވެ ގަބޫލު ބަޔަކުކަމެވެ.[6]

6 ޝައިޚު ތަކުރާރުކުރެއްވި މިކަންތައް ޤަރާރުކުރައްވަނީ ޢާއްމު މިސާލަކުން މިކަން ވިސްނައިދެއްވަން ދުރުކަމުންނެވެ. މުޝްރިކުންނަކީ ރުބޫބިއްޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވެ، އެކަލާނގެ ވަޙްދާނިއްޔަތާއިގުޅޭ އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތި ޔަޤީންކަން، އުޅުއްވާ ބިންތަކާއި އުފެއްދެވުމާ ވެރި އިލާހީ އެކަލާނގެކަމަށް އިޤުރާރުވާ ބައެއްކަމުގައެވެ. އަދި އޭގެ އިތުރުން އިބްރާހީމްގެ ދީނުން ވާރުތަވެގެންވާ އެތަކެއް ހެޔޮކަންތައްތަކެއްވެސް އެބައިމީހުން ކުރަމުންދިޔަކަން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. އެކަމަކުވެސް އެބައިމީހުންވީ މުޝްރިކުންކަމުގައެވެ. ތިބާ މިކަންތަކާއިއެކު ވިސްނާ އަދި މިއަދުގެ ބައެއް ޖާހިލުންގެ ޙާލަތާއިއެކު ނަޒަރު ހިނގައިފިއްޔާ ފެންނާނީ ޙަޤީޤީ ޝިރުކަކީ ކޮން އެއްޗެއްކަމާއި، އަދި މުޝްރިކުންކަމުގައި މިހާރު ފެނުނީ ދުނިޔޭ ސަޤާފަތުގެ ނުފޫޒުގެ އިސްލާމީކަމުގެ ކާބިލްކަމާއި ޙަރަކާތް ފާޅުވުމާ، ކޮން ޝަރުޢީކަމެއްތޯ އެއްކަލަކަމުގެ މިސްކިތަކީ ޤަބުރުތަކުން ބަލައިގެން ވަރަށްގިނަ މިސްކިތްތަކާ އެހެނީ ކާފިރުންގެ ތަބަރުރުކުރުން ވިދާޅު 'އިން ޝާއަ الله'، ނުވަތަ 'މާޝާ الله'، ނުވަތަ މިފަދަ ބަހެއް އިސްތިޢުމާލުކޮށް ބުނެގެން، ނުވަތަ ޤަބުރުމަތީގައި ހުރި ބުދުތަކާއި ދުޢާކުރުމާ ވަސީލަތަށް ހުންނަގެން، ނުވަތަ ޚާއްޞަ ނަޒުރުވާ

ހަރަބިވެންތަ މަހްރަޖުގެ ނަމަކަށްޓަކާއި، ނުވަތަ އިންސާނިއްޔަތަށް ޒުލުމަތްކޮށް ޔަތީމުންނާއި ފަގީރުންނަށް ހެދިކޮށް ކާތަކެތި ބާރަ އަންނަހުންދީ، ނުވަތަ ކާފަރުންގެ ތެރެއިންނާ ދަވާކުރުމަށްޓަކައި، ރީތި ރަގަޅަށް ބަނދިގޮވާލާ ނުވަތަ ޒުހުދާން ކިޔަވާފާހަރުތަކަށް ފެނި، މިފަދަ ކަމެއް މަޝްހޫރު މީހުން ކައިރިން ފެނިއްޖެނަމަ، މިސްތަކުން އެކަންކަމާއި ޙަޖައިރުވެ އެފަދަ މީހާ މުސްލިމުންކަމުގައި ބަލާ ޙުކުމްކުރާ ހިސާބަށްވެސް ދެއެވެ. ހަމައެފަދައިން ރަސާއި ދަވާލު ދީނަށް ފުރައްސާރަކޮށް ނުވަތަ ދީނުގެ ޙުކުމްތަކަށް އިންކާރުކުރާ ގޮތް، މިސްކިތުން ފެންނަނަމަ، ޝަހާދަތު ނާވާހަކަ ދަލާލުކިޔަރަސް މިފަދަ މީހަކަށް އެކަލިމައިން ކުރާނޫ ފައިދާއެއް ނުވެއެވެ. އެއީ ދުރަހުޝްންގެ މުޝްރިކުންނަށް އެބައިމީހުންގެ ޝިރުކާއި އެކީގައި އަރުކާނަށް އަދާކުރާ ނަމަށްވެސް، ރައްޙުފިރުންނަށް ޒުލުމަތްކުރުމާއި، ރަޙުބީއްޔަތު އިމާންވުމުން ފައިދާއެއް ނުކުރި ފަދައިންނެވެ.

ފަހެ، ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އެބަޔަކާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވި މުޝްރިކުންނީ މިފަދައިން ހެކިވާ ބައެއްކަމުގެ ދައްޗަންވާ ދަލީލު މިއާ ބޭނުންނަމަ، އެކަލާނގެ މިބަސްފުޅު މިއާ ކިޔާނެވެ.

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾﴾ [يونس: 31]

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް އުޑުންނާއި، ބިމުން ރިޒްޤު ދެއްވަނީ ކާކުހެއްތޯއެވެ؟ ނުވަތަ އިވުމާއި ފެނުން މިލްކު ވެވޮޑިގެންވަނީ ކާކުހެއްތޯއެވެ؟ އަދި މަރުވެފައިވާ ތަކެތިން، ދިރިހުރި ތަކެތި ނެރުއްވައި، ދިރިހުރި ތަކެތިން މަރުވެފައިވާ ތަކެތި ނެރުއްވަނީ ކާކުހެއްތޯއެވެ؟ އަދި އެންމެހާ ކަންތައް ތަދުބީރު ކުރައްވަނީ ކާކުހެއްތޯއެވެ؟ ފަހެ، އެއުރެން ބުނާނެތެވެ. (އެއީ) ﷲ އެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން (އެކަލާނގަށް) ތަޤުވާވެރި ނުވަނީހެއްތޯއެވެ؟"

އަދި އެކަލާނގެ މިވަހީ ބަސްފުޅެވެ.

﴿قُل لِّمَنِ ٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهَآ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ ٱلسَّبْعِ وَرَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنۢ بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ فَأَنَّىٰ تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾﴾ [المؤمنون: 84-89]

ދާނީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ބިމާއި، އެތާނގައިވާ ބަޔަކާއި، ތަކެއްޗެއް މިލްކުވެގެންވަނީ، ކާކަށްހެއްޔެވެ؟ ތިޔަބައިމީހުން އެނގެން ދަންނަކަމުގައި ވާނަމައެވެ. އެއުރެން ދަންނަވާނެއެވެ. (މިލްކުވެރިކަންވަނީ) الله އަށެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ހަނދުމަ ނުކުރަނީ ހެއްޔެވެ؟ ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ހަތް އުޑުގެ ވެރިޔާ، އަދި މާތްވެގެންވާ ޢަރުޝުގެ ވެރިޔާ ކާކުހެއްޔެވެ؟ އެއުރެން ދަންނަވާނެއެވެ. (ވެރިކަންވަނީ) الله އަށެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން (އެކަލާނގެއަށް) ބިރުވެތިވެ ނުވަނީ ހެއްޔެވެ؟ ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! އެއްޗެހިތަކުގެ އަތްދަށުގައި އެންމެހާ ތަކެތީގެ މިލްކުވެރިކަންވާ ފާރަވެރިޔާ، ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ އެންމެހާ ތަކެތި ރައްކާތެރިކުރައްވަނީ، އެކަލާނގެއެވެ. އެކަލާނގެއާ ދެކޮޅަށް (އެއްވެސް މީހަކަށް) ރައްކާތެރިކަމެއް ނުދެވޭނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން (އެކަން) ދަންނަކަމުގައި ވާނަމައެވެ. އެއުރެން ދަންނަވާނެއެވެ. (މިލްކުވެރިކަންވަނީ) الله އަށެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް (އެކަންކަން) އޮޅުނީ ކޮންގޮތަކުން ހެއްޔެވެ؟"

އަދި އެނޫންވެސް އެފަދަ އާޔަތްތަކެވެ.[7]

---

7 މައްކާގެ މުޝްރިކުން ތައުޙީދުއް ރުބޫބިއްޔަތަށް އިޢުތިރާފުވާކަމާއި، الله سبحانه وتعالى ވުޖޫދުވެގެންވާކަމާއި އެކަލާނގެ ޚާލިޤުވަންތަކަމާއި ރައްބުވަންތަކަމާއި އެބައިމީހުން އިންކާރު ނުކުރާކަމަށް ޝިރުކު ގެނައި ބަސްފުޅުގެ މައްޗަށް ޤުރުއާނުގެ ނައްޞުތަކުން ދަލީލު ދެއްކެވިއެވެ. ޝިރުކުގެ ޙަޤީޤަތަކީ އަދި އަމާޒަކީ ޝަފާޢަތަށް ރައްދުކުރުން ދިއުމުގެ ކުރިން މުޤައްރިބުންނާއި އަދި ބިންގަލުން އޮޅިގެން އޮތުމެވެ. އެގޮތުން އެކަމަކުން މުޝްރިކުން ކާފަރުވެގެންދިޔަ ޝިރުކަކީ އަދި އެބައިމީހުންގެ ޚާއްޞަ ދުޢާ ކުރުމެވެ، އަދި އެބައިމީހުންނާއި ދޭތެރޭ ހަނގުރާމަކުރުމުން ޝަފާޢަތްތެރިޔަކަށް ހަދައިގެން ދުޢާކުރުމެވެ. އެހެންކަމުން އިންޒާރުދެނީ ޙާލަތުގައި ވަސީލަތް ހޯދުމުން الله سبحانه وتعالى އެއްކަލާނގެކަން މަތިވެރިކަން، އެކަލާނގެ ބަޔާންކޮށްދެއްވި ވާހަކަތަކުގައި ދެއްކެވި،

އަދި ޒަމާނީ ސައިންޓިފިކު ޓެކްނޮލޮޖީސް ނުވަތަ އިލްމީ އިބުދާޢުގެ ޒޮއުން ޒަރުވާ ތަޢާރުފާއި، ގަސްގަހާގެއްސާއި، އުނިސިރުން މަޚްލޫޤުންގެ ބިޔައިގައި އުފެއްދެވިގެންވާ الله سبحانه وتعالى ގެ ކުދުރަތްވަންތަކަމުގެ ބާރާމަތުތަކުގެ ވަރަކަ ދަރުކާ އެބަޖަހައި ލިބިގެންދަނީ ސާބިތުވެފައިވާ ގޮތުން ފައިދާއެއް ކަށް އަޑުއަރާ ލިބިގެންދަނީ އުޅުއްވަރުމަގައި އެއްކަލަކުވަނީކަމަށް ކަމުގެ. ހިމާ އަޅުކަންތަކުގައި، އަދި އަޅުތަކުންގެ ބަލަހައްޓާކާއި ދެވިގެންވާ ތަޢުރީފުގައި އުކަޑާރުގެ އެއްކަލަވަންތަކަން ހިމާ އަޅުކަންތައް އުކަޑާރުގެއަށް ގޮތިބުއްވާކަން، ޖެހުއްޖޭން ކާފިރުވެގެން ދެނުވި ރުޅިއެއްހަމުގެ ބަލަހައްޓުން ކުރާނެ ފައިދާއެއް ނެތެވެ. އެހެން މިހާރު ބަލާއިރު ޝިރުކުގެ ޒާތުން ބަލާއިރު ބަލައިލުމުން ނެތެވެ. އެކަމު ވެރިކަމުގެ ފައިދާ ލިބޭނެ ކަމަށް ޝަރީޢަތުގައި ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވާ ކަމަކަށް ޝިރުކު ކުރާ ކޯހުރި ފައިދާ ކަމާއި ކުރިއަށް ދާނެއެވެ. ނަމަވެސް ބަލާލުމުން ސާބިތުކުރުމަށް ނުކެރޭނެ. އެއްމެ ބޮޑު ޙަޤީޤަތަކީ ޝިރުކަށްވުރެ ބޮޑު ފާފައެއް ނެތުމެވެ. އަދި ޝިރުކުގެ ނިޔަތުގައި ކުރާ ކަންކަމުގެ ބަދަލު ލިބޭނެ ބަހާއި ޢަމަލެއް ނެތެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި ވަލީވެރިންނާއި ޝަފާޢަތްތެރިން ކުރެވޭނެކަން ނެތުމާއި، ނިކަން ގެންދާ ޓަކައި ކަމާއި ގެންދިއުމަކީ ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން ނަބިއްޔާ ކަލޭގެފާނު ބަޔާންކޮށްދެއްވި ޝަރީޢަތުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތަށެވެ. ނަމަވެސް ޢަޤީދާގެ ކަންކަމުގައި ހިތާ ކަމާ ނުބެލުމެވެ. ކަންކަން ޙަޤީޤަތާ ބެހޭ ކަމަކަށް ނުވާނެއެވެ.

ނަމަވެސް އިސްލާމްދީނަކީ އެއްކަލަވަންތަ ޙަޤީޤަތެއް ބަޔާން ކުރާ ދީނެވެ. އެކަމަށް ޝަރީޢަތުގައި ބަޔާންކޮށްދެއްވާ އެއީ ދީނެއް ކަމުގައި ވިސްނާލުމުން އެނގޭނެ ކަންކަމެވެ. ހަމައެކަނި ޝިރުކުގެ ކަންކަމަކީ ޢަޤީދާގެ ކަންކަމެވެ. އަދި ތަޢުލީމުގެ ފައިދާ ޝަރީޢަތުގައި ބަޔާންކުރެވިފައި ވާނެއެވެ. ނަސޭހަތްތެރިވުމަކީ، ޖިހާދާއި، ތަޢުލީމުވެސް ކޮށްދޭނީ ޝަރީޢަތުގައި އަޅުކަމެއް ކަމުގައި ބަލައިގަތުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ނަމަވެސް ހިތިވެރިކަމުގައި، ދޭތެރޭ ޒުވާނުންނާއި ބަލަހައްޓާއިރު ބުއްދިވެރިކަމާއި، ބަލައިލުމުގައި ފުރިހަމަކަމެވެ. ދަރިމައިންނާއި ބަލަހައްޓާއިރު އިސްލާމްދީނަށް ކަމުގެ ބަރަކާތް ހާސިލުކުރެވޭނެއެވެ. އެއީ ފަޚުރުވެރިކަމުގައި ކުރެވޭ ޝަރީޢަތުގެ ފަސޭހަކަން ހިމެނޭނެއެވެ.

ކުރީގެ މުޝްރިކުންގެ ޝިރުކަށްވުރެ މިޒަމާނުގެ މުޝްރިކުންގެ ޝިރުކު ބޮޑު ދެކަންތަކަކާހުރެގެން

އެމީހުން މިކަމަށް އިޤުރާރުވެގެންވާކަމާއި، އަދި އެއިޤުރާރުވުމަކުން ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އެބައޮހީރަކަން ގޮވާލެއްވި ބައޮހީރަން ނުވަތަފަށްޓަން ވިޔަވަރަކުން ތަޒީނުވެއްޖެނަމަ، އަދި އެމީހުން އިންކާރުކުރި މިޒަމާނުގެ މުޝްރިކުން 'އިބްތިލާހުގެ' ނަމުން ނަންނޫ އަޅުކަމުގެ ބައްޕިރަނަކާއި، އަދި ހަމައެކަހަލައިން ބަރަހާއި ދުވާލު އެމީހުން اللّٰه سبحانه وتعالى އަށް ދުޢާކުރާކަމާއި، ދެން އެއަށްފަހު އެތަކެތީގެ ބަރަކާތުގެންނާއި އަދި اللّٰه سبحانه وتعالى އަށް ކުއްލިނުވެގެންވާ ވަގު ބޮޑުކަމުން މަލާއިކަތުންނަށް ނުވަތަ 'އައްލާހު'ގެ ޖާހިލު މިހާރަށް، ނުވަތަ އިސްރާފީލު ގެގަ ނަބީއްޔަކަށް އުމުރުގެ ދުޢާއިން ބަރަކާ ޝަރީޢަތުގައިވާގޮތަށް އުޅ ދުޢާކުރާކަން ތިޔަބައްސަ ޢިނާޔަތްވެރިކަމު، އަދި އުމުރުންނާއި ދުޢާގަން ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ކަންތައްތަކުގައިއާ، އަދި اللّٰه سبحانه وتعالى އަށް އެކަކު އަޅުކަން ހާޞިލުކުރުމަށް އެކަކުގެ ވާހަކަ އުމުރުނަށް ދުވާލޭއިޞް މުހިމްކަން ސަލަވާތްކަން އެކަނިއްޒާނަމަ -އެއީ اللّٰه سبحانه وتعالى ގެ ބަސްފުޅެކެވެ ފަރަމާން-

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ [الجن: 18]

މާނައީ: "އަދި މިސްކިތްތަށް ވަނީ اللّٰه އަށެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން اللّٰه އާއެކު އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދުޢާނުކުރާށެވެ!"

އަދި އެކަލާނގެ ވަޙީ ބަސްފުޅެވެ:

﴿لَهُۥ دَعۡوَةُ ٱلۡحَقِّۚ وَٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ لَا يَسۡتَجِيبُونَ لَهُم بِشَيۡءٍ…﴾[الرعد: 14]

މާނައީ: "ހައްޤުވެގެންވާ ދުޢާކުރުންވެސް، ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ފިޔަވައި، އެހެން ފަރާތްތަކަށް ދުޢާކުރާ މީހުންނަކަށް އެފަރާތްތަކުން އެއްވެސް ކަމަކުން އިޖާބައެއް ނުދޭނެތެވެ..."[8]

---

[8] މިއާޔަތުގެ މުޝްރިކުންނާ ޝެއިރު ވިދާޅުވުމުގައި އެވަނީ ޝެއިރުގެ ދުވަސްވަރުގައި އުޅުނު ޝަޔާޠީނުގެ ދުޢާކުރުމަށާ، ނަމާދުކުރުން ރުކޫޢުގެ، ފަރުޝް ރުކުންތަކެއް އަދާކުރާ ހާލު ފޮނުވުމަކާއި ޠާރަފްތަކުން ދުޢާކޮށް ތަވައްސުލުކޮށް ޝިރުކުކުރި މީހުންނެވެ. މުޝްރިކުން ކަމުގައި ޝެއިރު އެވަނީ ނަސްދެއްވާފައެވެ. އިސްވެ ބަޔާންވި ފަދައިން އެބައިމީހުންގެ އެކަންކުރުމުން ދިރިހައި ތަފާތު އެކި ނަންނަމުގައެވެ. އެގޮތުން ވަލީވެރިން ކައިރިން ކަންކަމަށް އެދި ދުޢާކުރާ ފަރާތްތަކަށް ހުރުމަށް އެބައިމީހުން ވީ އެއްސަމާލި އިޖުތިހާދުކުރެވެ. އެބައި އެމަނިކުފާނުގެ ހަޔާތް ގެއްލުމާއި ފައިދާ ލިބުމަށް މަދުފުރެއްގެ ހުރުމަށް އިޖުތިހާދުކުރުމާ އަސަރުކުރުވަނިވި ހުރުބުއްކަމެވެ. ހަމައެފަދައިންމެ މިވެސް ފަރުޝްއެގެ ފާރަނާއަށް ސުޢާލާ ލިބިގެންވާކަމަށް ބައްޖަވެސް އެބައިމީހުން އެކަންކުރެއެވެ. އޭގެ އިތުރުން އިސްވެދިޔަ ފަދައިން ތަވައްސުލު، ޝަފާޢަތް، ހާދިން، ކުރިމަތިލުން، ވަސީލަތްކުރުން، ނިޔާއިއްވާ ގުރުބާނީކުރު އެހެން ނަންނަންވެސް އެބައިމީހުން ދެއެވެ. ހަމައެފަދައިން، މިއާޔަތުގެ މުޝްރިކުންނަށް މިހިނގާނަކަމުގައި، ޔަހޫދީ ވަލީކުރުމަނަކުގައި، ފަލަސްތީނު ފަލާއިތަކް ބައިތުލްމަޤްދިސްނަކަމުގައި، އަމަނާތްގާނަކާއި އެއްބައިވަންތަކަނަކަމުގައި، އަދިވެސް މީހުންވެސް އެހެރި ތަޢާލާ ނަންނަމުގައި ކުރިޔާއި ސުޖޫދުކުރެއްވީއެވެ.

ދެން މުއައްލިފު ބަޔާންކުރައްވާފައި އެވަނީ މައްކާގެ މުޝްރިކުންވެސް ހަމައެފަދައިން އިޚްލާޞްތެރިކަމުގައެވެ. އެގޮތުން މަޚްލޫޤުންނާއިމެދު އެބައިމީހުން އިޚްލާޞްތެރިވިއެވެ. އެބައިމީހުން މަޚްލޫޤުން ދުޢާކުރީ ދުޢާތަކް، މަޚްލޫޤުން ދުޢާކުރީކަން އިހުމަތެރިކަމަށް އެދިހެދިއެވެ. އެހެނީ އެބައިމީހުން އެއްބަސްވާ ގޮތުގައި މަޚްލޫޤުންނަކީ ފާއިދާއެއް ނުކުރާ، އަދި الله سبحانه وتعالى އާއި އެކަމު ކުޅަދާނަވެގެންވާ ބާރުގެ މަތިވެރިކަމާ ދެމެދު މަދުވެރިވުމެވެ. އެހެންވީމާ ޙަޤީޤަތުގައި ދުޢާކުރުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވަނީ ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށެވެ. ހިތްވަރާއެކު މަޚްލޫޤުން ދުޢާކުރިކަމީ އެއްވެސް ކަމަކުން އިޚްލާޞްތެރިވުމެއް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން މަޚްލޫޤުންނަށް ދުޢާކުރުމަކީ ޝިރުކުގެ ބާވަތެކެވެ.

ވަލީވެރިންނާއި، ސާލިޙުންގެ ޤަބުރުތަކާއި ޒިޔާރަތްތަކާއި ތަބައްރުކަށް ހަދާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުރިހާ ޢަމަލުތަކުގެ ހުރިހާ މުޝްރިކުންނަށް ދުޢާކުރުން ކަންކަމަށް އެދުނީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން الله سبحانه وتعالى އާއި ކުއްލިއަކަށް، ދަތުރުކުރުން ސަލާމަތްވެގެން ދިޔުމެވެ. އެބައިމީހުންގެ ޝުބުހަތަށް ހަމަ މިހާރުވެސް އަހުރުވެސް އެކަށީގެންވެއެވެ. އެކަމަކު އަދި ޢަމަލުތަކުގައި އެބައިމީހުން ފަރާތުން ތަޢުލީމުދެއްވެއެވެ. މަޤާމުތަކުން މުދަލުގެ ކަންކަން އެދުން ދީނުން އަޅުގަނޑުމެން ވަލީވެރިންނާއި ފަޅުތަކުގެ ކިބައިން ކަންކަން އެދިއުޅުމެވެ. އަދި އެކަން ހުއްދަވެސް ނުކުރެވޭނެވެ. އަދި ޝިރުކު ކަމުގައިވެސް ބުނެވޭނެވެ. ހަމައެކަނި ފަރާތަށް ދުޢާ ކުރުމަކީ ވަލީވެރިންނާއި ސާލިޙުންގެ ޤަބުރުތަކަށް ދުޢާކުރުމާއި ވަލީވެރިންގެ ކިބައިން އެދުންތައް ކުރުން ކަމަށް ބުނެއެވެ. އަދި ޤަބުރުތަކަށް ދުޢާކުރުމަށް ވަލީވެރިންގެ ބަރަކާތް ހޯދުމަށް ހިނގާ ސާލިޙުންގެ ޝަފާޢަތް ހޯދުމެވެ. އަދި ޝިރުކަކީ ކަލޭގައިވެސް ބުނެ އިންކާރުކުރާނެވެ. އެކަމަކު ޒިޔާރަތްކުރުމަށް އެބައިމީހުން ޝިރުކު ކަމަށް ނުބުނެއެވެ. އަދި ޝިރުކު ކަލޭގައިވެސް ބުނެ އިންކާރުކުރާނެވެ. އަދި ކިއުމަކީ، އެއީ ޝިރުކެއް ކަމުގައިވެސް ބުނެ ކިޔާނެވެ. އަދި ކިއުމަކީ، ޤަބުރުތަކަށް ސަލާމް ދުޢާކުރުން ޝިރުކަކަށް ނުވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ބުނެގަތުމަށް ދޭހަވެ ގޮތުގައި ބުނެ މަޤާމު ހޯދުމެވެ. އެހެނީ އެބައިމީހުން ދުޢާކުރަނީ ވަލީވެރިންނަށް ސާލިޙުންގެ ބަރަކާތް ހޯދަންވެގެން ދަރުމަވެރިކަމުން އެބައިމީހުންގެ ކަންކަން ފުއްދައިދިނުމަށެވެ. ހަމައެކަނި ވާހަކަ ދައްކައިދިނުމެވެ. އެހެންނަމަވެސް ވަލީވެރިންގެ ޝަފާޢަތަށް އެދުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ޝިރުކެއް ކަމުގައި ބުނެ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވެއެވެ.

ޖަވާބަކީ: އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ދުޢާކުރުމަކީ الله سبحانه وتعالى އަށް ޚާއްޞަ ކަންކަމަކީ އެވެ. ޝަފާޢަތް ހޯދުމަކީ ޢިބާދަތެއް ކަމުގައި އަދި އެކަންކަމަށް މިހާ މުޝްރިކުން ހޯދާކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން މުސްލިމުން ދަންނަވާ އެކަމަށް ކުރަންޖެހޭ ކަމުގައި އަދި ދީނީ އިލްމުވެރިން ބުނެދީފައިވެއެވެ. އެހެނީ އަޅުގަނޑުމެން ތަބާވާ ގޮތުގައި ޝަރުޢީ ކަމުގެ ދަލީލުތަކުގެ އަދި އިސްލާމީ ކަމުގެ ޝަރުޢީ ދަލީލުތަކަށް ބަލާއިރު މުޝްރިކުން ތަބާވާ ގޮތެވެ. އެއީ މަކާގެ މުޝްރިކުންނާއި ޝަރުޢީ ދަލީލުތަކަށް ބަލާލުމުން ތަބާވެއެވެ. އެހެނީ ވަލީވެރިންގެ ޝަފާޢަތް ހޯދުމަށް މުޝްރިކުން ތަބާވެ ގޮތުގައެވެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްލިމު މަޤާމާއި، ދަރަޖައާއި ތަޤްވާވެރިކަމާއި ސާލިޙުކަމުން އެކަމަށް ޚާއްޞަވެގެން ދަރުމަކަން الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި ދަރުމަވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި ކުރަންޖެހޭކަމަށެވެ. އެހެނީ އަޅުގަނޑުމެން ކަންކުރި ވަރަށް ނިޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى މެދުވެރިކުރަމުންނެވެ. އެހެނީ އެބައިމީހުންގެ ގާތުގައި އެބައިމީހުންނަށް ޝަފާޢަތްތެރިން، މެދުވެރި ހައިބަތްތެރި ޙަޟްރަތަށް الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައިވެސް ސިފަ އެގޮތަށް މުނާޖާތް ކުރަންވީ ކަމަށް ދިނުމެވެ ދަރުމަވެރިކަން އެކަމަށްޓަކައި ތަޤުރީބުކުރުމަށް،

ޖައިބެއްކަމުގައި ދެކެއެވެ. އެއީ ދުނިޔޭގައި ރަސްރަސްކަލުންގެ ކައިރިއަށްވުރެ ވަރުވެސް އެރަސްކަލުންގެ ދޯރުވާންނާއި އަރިސް ގާތްމީހުންނަކަށްވާ ވަރަށްނުނެވެ. އެހެންކަމުން އެބައިމީހުން الله سبحانه وتعالى ގެ ރުއްސުވުން ހޯދުމަށް ހެޔޮ ނިޔަތުގައި، ގާތް ނަފްސްދޭގައި، އަދި ޝަރުޢީކަމުގައި ނުދެކި ކުރިކަމެއްކަމުގައިވީ ނަމަވެސް އެކަންތައްތަކުގެ ސަވާބުން އެބައިމީހުން މަޙްރޫމްކަމުގައި ވެގެންދިޔައެވެ.

ދެން އެއަށްފަހު ޝައިޚު ވިދާޅުވެފައި އެވަނީ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم މައްކާގެ މުޝްރިކުންނާއި ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރެއްވީ އެޝިރުކުކުރަނިކޮށެވެ. ޝައިޚުގެ ރިސާލާތަކުގައި ތަކުރާރުކޮށް ހަނގުރާމަކުރުމާއި އަދި ކާފިރު ކުރުމުގެ ވާހަކަ ގެނެސްދީފައިވާ ކަމަށްވެސް ޤަބޫލުނުކުރެއެވެ. އެގޮތުން ރިސާލާއެއްގައިވެއެވެ: (...وذلك أنهم يقولون: كل هذا حق، نشهد أنه دين الله ورسوله، إلا التكفير، والقتال...) [الدرر السنية: 8/10]

މާނައީ: "...އެބައިމީހުން ބުނެއެވެ: 'މިހުރިހާ ކަމަކީވެސް (އެބަހީ: ޝައިޚު މުޙައްމަދު ބުން ޢަބްދުލް ވައްހާބު ބަޔާންކޮށްދެއްވި ތައުޙީދުގެ ޢަޤީދާއާއި އަދި ޤަބޫލުކުރަން ޖެހޭކަން ޝިރުކުކަން) ޙައްޤެވެ. އަދި މިއީ الله سبحانه وتعالى އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެ ދީނުކަމުގައި އަހަރެމެން ހެކިވަމެވެ. ކާފިރުކުރުމާއި ހަނގުރާމަކުރުން ފިޔަވައެވެ..."

އެހެން ތަނެއްގައި ވިދާޅުވެއެވެ: (...فإذا قيل: التوحيد زين، والدين حق، إلا التكفير والقتال...) [الدرر السنية: 2/56]

މާނައީ: "...ދެންފަހެ މިހެން ބުނެވިއްޖެނަމަ: '(ތައުޙީދު) ރަނގަޅެވެ. އަދި (ދީން) ޙައްޤެވެ. އެކަމަކު ކާފިރުކުރުމާއި ހަނގުރާމަކުރުން ފިޔަވައިއެވެ..."

އެހެން ތަނެއްގައި ވިދާޅުވެއެވެ: (...نطلبهم دائما الرجوع إلى كتبهم التي بأيديهم، في مسألة التكفير والقتال، فلا يجيبوننا إلا بالشكوى عند الشيوخ...) [الدرر السنية: 10/9]

މާނައީ: "...ކާފިރުކުރުމާއި ހަނގުރާމަކުރުމުގެ މައްސަލާގައި އެބައިމީހުންގެ އަތްމަތީގައިވާ ފޮތްތަކަށް ރުޖޫޢުވާ ބެލުމަށް އަބަދުވެސް އަހަރެމެން އެބައިމީހުންގެ ގާތުން އެދުމުންނެވެ. އެކަމަކުވެސް ޝައިޚުންގެ ގާތުގައި އަހަރެމެންގެ ޝަކުވާ އުފުލައިގެން ނޫނީ އެބައިމީހުން ޖަވާބެއްނުދެއެވެ..."

އުނާން ބަޔާންކުރައްވައި ވިދާޅުވިއެވެ: (...صدقني من يدعي أنه من العلماء في جميع البلدان، في التوحيد وفي نفي الشرك، وردّوا عليّ التكفير والقتال...) [الدرر السنية: 113/10]

މާނައީ: "...ބައްޔިތުރީ އަދި ޝިރުކު ނަފީކުރުމުގެ މައްސަލާގައި، ހުރިހާ ބަލަދުތަކެއްގެ ޢިލްމުވެރިންކަމަށް ދައުވާކުރާ މީހުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއްބަސްވުމާއި ތެދުކުރިއެވެ. އެކަމަކު ކާފިރުކުރުމާއި ހަނގުރާމަކުރުން އެބައިމީހުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައްދުކުރިއެވެ..."

ހަމަވެސް ވިދާޅުވިއެވެ: (...أن أهل الحسا والبصرة يشهدون أن التوحيد الذي نقول دين الله ورسوله، وأن هذا المفعول عندهم في الأحياء والأموات هو الشرك بالله، ولكن أنكروا علينا التكفير والقتال خاصة...) [الدرر السنية: 75/10]

މާނައީ: "...އަލްއަޙްސާއާއި އަލްބަޞްރާގެ އަހުލުވެރިން މިބުނާ ތައުޙީދަކީ الله سبحانه وتعالى އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެ ދީނެކަމާއި، އަދި ދިރިތިބި މީހުންނާއި މަރުވެފައިވާ މީހުންގެ ގާތުގައި އެބައިމީހުން ކަންތައްކުރާ ގޮތަކީ الله سبحانه وتعالى އާއި ކުރެވޭ ޝިރުކެއްކަމަށް އެބައިމީހުން ހެކިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެބައިމީހުން އަޅުގަނޑުމެން އިންކާރުކުރީ ކާފިރު ކުރުމާއި ހަނގުރާމަކުރުމާއި ޚާއްޞަކޮށެވެ..."

މިފަދަ އިމާމް ބަސްފުޅުތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގިގެންދަނީ އެޢާލިމުގެ ދުޝްމިނުންވެސް އަދި އެމީހުންގެ ޢިލްމުވެރިންވެސް އެކަލޭގެ ދަޢުވަތުގެ ހަގީގަތް ދެނެގަތުމަށްފަހު ކާފިރުކުރުމާއި ހަނގުރާމަ ފުޅާކުރުމުގެ ތުހުމަތު ޖަހަމުންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް ވިޔަފާރީގެ ގޮތުން މީސްތަކުން އަދި ޢިލްމުވެރިން ދެރަކޮށް ކަންތައްކުރާ ފަރާތުން ބިޑު އަތުލައި ކުރުކުރާ ޝިރުކާއި ހަމައެކަނި ކާފިރުކުރުމަށް ސިފަކޮށް ބޮޑުކޮށްދިނީ ނިސްބަތްވާގޮތަށް ވާހަކަތައް ދެއްކުމުގައެވެ. އަދިވެސް ދުޝްމިނުންވެސް އަޅުގަނޑު ނުކޮށެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޝިރުކާއި ބައްޔިތުރީ އެދުގަނޑުވަރުގެ މައްސަލަ ބޮޑުވެ ތުހުމަތުކުރާ ބަސްތަކެއް ތަކުރާރުކުރިއެވެ. ދެން ދީނުގެ ޖާހިލުވެރިކަމުގައި ޝިރުކުގެ އަޅުކަންތަކާއި، ބައްޔިތުރީގެ ދުޝްމިނުން ފަރުމާކުރި މައްސަލައެވެ. އެކަމުގެ ތެރޭގައި މުޅި ބުރުޤަބުރުތަކާއި، ކަލިމާ ބައްޔިތު ކުރުމާއި، ކައިވެނީގައި މަރުބަދުރުގައި، ވަޞީލަތުގައި، މުޝާހަދާކުރުން އަޅުކަމުގެ ޙައްޤުތަކާއި، ހަނގުރާމަކުރުމާއި، މިފަދަ އިމާމް ބަސްފުޅުތަކާއި ބިދުޢަތުގެ ނަމުގައި ބައްޔިތަކެއް ހިމެނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިޢާލިމުގެ ދިނަ ބަޔާން ކަމުގައިވާ ދީނުގެ ތެދުގަޔަށް ތަބާވެލެވެ. އެކަމުން އެހެނީ ދީނުން ފުރަތަމަ ސަލާމް ހަމަޖެހުމުގެ މީހުންނަށް ކާފިރުކުރެވެ. الله سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތްލިބިވެ. އެހެންނަމަވެސް އަންނަ

ދުވަހު ފެންނަނީ އޭނާއާއި އެކީ ދުނިޔާގެ ކޮލިޝަންހަރާ އަޒަކަންވާލަނެވެ. އަދި އޭނާގެ މުދަލާއި ރުއާއި ބުރުމަށްމީރުވެގެންވާކަމަށް އަދި އެކަމާއި ދުރުވެހުރުއްވިހިނދު އެއީ ހަވާރިޖަކަށް ހަދާމޭރެވެ. ކުރުޔާއި ޝިރުކަށް އަޅާފައިވާއި ފިނިކަންކުރެއި އޭންނަ ކަކުކޮށްދެހެދ ހުއި އެއްޗެއްކަހަލަވެއެވެ. އަދި ކަނޑުއްމަ، ހަމައެކަނި މުޝްރިކު އަދި ކާފަރު ނަންބަރުނުމުންވެސް މިބައިމީހުން ފެސްޓިވަލް ދުރުވެއެވެ. އެގޮތުން އޭނާ އެކުރަނީ ކުފުރުގެ ޙަމަލެއްކަމަށް ބޭނު އެކަމަކު އޭނާ ކާފުރުކުރަން ދުރުކުރަހަރައެވެ. އެއީ ކިޔަނުމު ސަލާމު ބައްނަވެގެންވާ ކުފުރުއްނަމަވެސްމެއެވެ. އަދި ކިޔަނުމު ޒުއްޖެޔެއް އޭނާގެ މައްޗަށް ހާއިމުވިއްސަ ކިޔަނުމު ފަރަކަށް ރުޅާއި ދުވާލު ކިޔާދިނަސްމެއެވެ. އޭނާއަށް އަދި ނުވިސްނާލީ، ބޮޑުވ މާބައިރުގެ ސަމަބަން، ތަރުބިއްޔަތުވ ގަތުގެ ސަމަބަން، އެހެން ނުކުޅުތަކުގެ ސަމަބަން ބޭނު ތަރާތު ޝަރުއީގަތުން ބަރާވެސްހެޔޮ ބަހައްޓަކުންނެވެ.

މިކަންތައްތައް ތިބާއަށް އެނގިއްޖެނަމަ، އަދި ރަސޫލާ ﷺ އެމީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވީ ދުޢާކުރުން އެއްކޮށް ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى އަށް ވެއްޖައުމަން ދާންދެންކަމާއި، އަދި ނަދުރުބުނުން އެއްކޮށް ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى އަށް ވެއްޖައުމަން ދާންދެންކަމާއި، އަދި ޛަބަހަކުރުން އެއްކޮށް ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى އަށް ވެއްޖައުމަން ދާންދެންކަމާއި، އަދި އެހީތެރިކަމަށް އެދުން އެއްކޮށް ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى އަށް ވެއްޖައުމަން ދާންދެންކަމާއި، އަދި ހުރިހާ ވައްތަރެއްގެ އަޅުކަންތައް އެއްކޮށް ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى އަށް ވެއްޖައުމަން ދާންދެންކަން ޔަޤީންވެއްޖެނަމަ، އަދި އެމީހުން الله سبحانه وتعالى ގެ ރުބޫބިއްޔަތަށް އިޤްރާރުވުމަކުން އިސްލާމަށް ނުވަދެވޭކަމާއި، އަދި ޝަފާޢަތަށް އެދި، الله سبحانه وتعالى އަށް އެކަމުގެ ސަބަބުން ކުއްމަންވުމަށް އެދި މަލާއިކަތުންނަށް ނުވަތަ ނަބިއްޔުންނަށް ނުވަތަ ވަލީވެރިންނަށް ޤަޞްދުކުރިކަމީ، އެކަމުގެ ސަބަބުން އެމީހުންގެ މުދަލާއި ލޭ ހުއްދަވެގެންދިޔަ ކަންތައް ކަން ތިބާއަށް އެނގިއްޖެނަމަ، ރަސޫލުން އެބޭކަލުން ގޮވާލެއްވި އަދި މުޝްރިކުން އެކަމަކަށް އިޤްރާރުވުމަށް ދެކޮޅުހެދި ތައުޙީދަކީ ކޮބައިކަން އެހިނދު ތިބާއަށް އެނގެންޏާނެއެވެ.[9]

[9] މަކުރާކުރުކަން ޝައިޚު މުޙައްމަދު މަޖްމޫޢުލްކުތުބުގެ އުވާރަކަމައް މައުރިޝުރަކުއްން މިކަކުއްން އުވަނި ގެންނަވާފައެވެ. އެހެންކަމުން ރަސޫލާ ﷺ، މުޝްރިކުންނާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވީ އަދި އެބައިމީހުންގެ މުދަލާއި ލޭއާއި ހުއްދަވެ، މުޝްރިކުންކަމުގައިވެގެންދިޔަ ސަބަބަކީ ކޮބައިހޭ ސުވާލުކުރެވިއްޖެނަމަ ޖަވާބު މިހާރު އެވަނީއެވެ. އެއީ الله سبحانه وتعالى ނޫން ފަރާތްތައް ދުޢާކުރުން އެކަލާނގެއާއި ކުއްމަންވުމަށްޓަކައި ދުޢާކުރުމާއި، ނަދުރުބުނުން، ޛަބަހަކުރުން، އެހީތެރިކަމާއި ރައްކާތެރިކަން އެދުމުގެ ސަބަބުންކަމެވެ. އެއީ މަލާއިކަތަކަށް، ނަބިއްޔަކަށް، ވަލީވެރިއަކަށްމެއެވެ. އެއީ އާއިއެކު އެބައިމީހުން ޔަޤީން އަދުވެރިވެ އެދުނަސްމެއެވެ. އަދި ރުބޫބިއްޔަތުގައި ބަލާބަލާކަން އެބައިމީހުން އީމާނު އުޅުވިޔަސް އަދުލުވެއްޖެނަމަވެސް އެނުނަސްމެއެވެ. އަދި ރުބޫބިއްޔަތުގައި ބަމާބަތަރަން އެބައިމީހުން އިޤްރާރުވި ކަމުގައި الله سبحانه وتعالى އީ ރިޒްޤުދެއްވާ މަތިވެރި ރައްބުކަމުގައި

ގަބޫލުކުރިއަށް، އަދި އެއާއި ހިލާފުވާ މީހާ ކާފަރުކޮށް ހަނދާންކުރުވުމަށްޓަކައެވެ. އެހެންކަމުން ސިފަ
އަސްލުކަމީ އެބަ ދެނެގަންނަންޖެހެއެވެ.

ދެން އެއަށްފަހު މުޝްރިކުން އެފަދައިން الله سبحانه وتعالى އާއި ބައިވެރިކޮށްގެން ގުޅުވެރިންތަކެއް ހަދައިގެން ދުޢާކޮށް، ޤަބުރުތަކާއި، މަލާއިކަތުން އަދި ވަލީވެރިންގެ ގާތުން ކަންކަމަށް އެދުނަސް ބައެއް ފަހަރު އެބައިމީހުން އެދޭ ކަންތައް ފުދިގެންދެއެވެ. އެކަން އެހެންވިޔަސް ހިތްހަމައާއިގެ ގޮތުންނެވެ. އެއީ އެކަންތަކަށް ފުރުޞަތުދިނީ މަގުފުރެދުން ޖިންނީންނާއި ބޮޑު ޝައިޠާނުންގެ ކިބައިންނެވެ. އަދި ހަމައެއާއިއެކު އަޅުވެތިކަންކުރާ ދުޢާ އިޚްލާޞްތެރިކުރުމުގެ الله سبحانه وتعالى ގެ ބުއްދިއަށްތެރިންގެ ސިފަތަކަށެވެ. އެއީ މުސީބާތްތަކުގައި ކާފަރުން ފަރަޤުކޮށްދޭ އިބާދަތުގައި ދުނިޔަވީ ރިޔާއުދުރާ، ޝިރުކުގެ ބާވަތްތަކުން އިޚްލާޞްކޮށްފައިވާ ކަމުގެ ސަބަބުން ޝިރުކުތަކެއް ނޫނެވެ. އަދި ކާފަރުން އެފަދަ ހާލަތުގައި الله سبحانه وتعالى އަށް އެކަނި ދުޢާކުރުމުން އެކަލާނގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި ބަރަކާތް ފާޅުވެއެވެ. އެއްވެސް ޝިރުކުގައި އެބައިމީހުން ވެއްޓިފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު ކާފަރުންގެ ދެބައި ހާލަތުގައި، ނުވަތަ އެފަރާތްތަކުގެ ބައިވެރިކުރުމާއި ދަރަޖައަށްވުރެ ކުޑަކަމުގައި، ނުވަތަ އެކަންކުރި ގޮތް ތަފާތުވެގެންވާ ޝިރުކުގެ ބާވަތްތައް ނުވެއެވެ. އަދި ފަހަރެއްގައި އެފަދަ މީހުން ނިކަމެތިވެފައިވާ ވަގުތުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ކަޅުވެރިކަން، ހިތަށްދެރަ ދެރަކަމަކަށް ހަމައެކަނި ފާޅުކަން މަތިވެރިވެފައިވާ އެއްބަފާ އެކަލާނގެއަށް ދުޢާކުރުމުގެ ސަބަބުން ސަލާމަތްވެދެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ނަޞީޙަތް ނުކުންނަ ގޮތުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު ވަސީލަތް ހެއްދެވުމުގެ އެކަންވެއެވެ. ކިޔަވާ ހެދި ބަނދަރުގެ ނަޞީޙަތް ގެންދިޔައީ މީސްތަކުން އެކަން ބޭނުންކުރި ވަސީލަތުން އެކަނި ވެގެންނުދާ ދުނިޔޭގައި އަބާއްޖެވެރިކަމާއި ހަޔާތުގެ ބައްޓަން ވެގެންދާ މުޝްރިކުންކަމުގައެވެ. އަދި އިލާހުގެ މިހެންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ވެރިކަން، އަދި މަސްއޫލިއްޔަތު މިހެންގެ އެކަންކަމުން އިޚްލާޞްވެގެންދެއެވެ. އެއީ ދެއްތޯގެ އަޅުކަމުން ހުރި ބަލާއިރު އެކަކު އާދައިގެ ހުއްޓުވާ ކަންތައްތައް ހިނގާނީ ކަމަށް އަހަރެމެން ހިފަހައްޓަމުންނެވެ.

އިލާހީ ޙައްޤުތަކާއި ރުބޫބިއްޔަތާއި، ތައުޙީދުއް ރުބޫބިއްޔާ ޤަބޫލުކުރުމުގައި އިލާހުގެ ނަމުން ތަޢުރީފުކުރެވޭ ކަން

މިތައުޙީދަކީ ތިބާ ކިޔާ لا إله إلا الله ގެ މާނައެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންގެ ކައިރީގައި އިލާހަކީ މިކަންތައްތަކަށްޓަކައި ޤަސްދުކުރެވޭ ފަރާތެވެ. އެއީ މަލާއިކަތެއް ނުވަތަ ނަބިއްޔެއް ނުވަތަ ވަލިއްޔެއް ނުވަތަ ގަހެއް ނުވަތަ ޤަބުރެއް ނުވަތަ ޖިންނިއްޔެއްކަމުގައި ވިޔަސް ވެއެވެ. ޚަލްޤުކުރައްވާ ރިޒްޤުދެއްވާ، ކަންތައްތައް ތަދުބީރުކުރައްވާ ފަރާތްކަމުގައި އެމީހުން އިލާހުގެ ނަމުން ތަޢުރީފުނުކުރެއެވެ. އެހެނީ އެއިލާހަކީ ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى ކަމާއި އެކަލާނގެއާއި އެއްވެސް ބާރެއް ނުވާނެ ކަމަށް އެމީހުން އިޤްރާރުވެއެވެ. އެހެންކަމުން އެމީހުން އިލާހުގެ މާނަ ނަގައިގަތީ އަޅުކަމުގެ މާނައިގައި ކަމަށް ވާކަން އެނގެއެވެ. މާނައަކީ ސައްޔިދު (އިލާހު: ސައްޔިދާ) މިހާރުގެ ވެއެވެ.[10]

---

10 މިއުޞޫލުގެ ކުރިމަތީގެ މާނައާއި ޝަރުޢީމާނައާއި ލުޣަވީމާނައާއި ނަފީކުރާ ކަންތައް ބާޠިލްކޮށްދިނުމަށް ތާއީދުކުރާ ސިފަތަކާއި ބަދަލުގައި އެހެން ކަންތައް ކަމަކީ ކަމެއް. އެގޮތުން ޝަރުޢީގެ ކުރިމަތީގައި الله سبحانه وتعالى ގެނދިޔަ ބައެއް އިލާހެއް ނުވާނެ ބާނީ ބޭނުމުގައި އިލާހަކީ ކަމާއި ތިމާގެ ކޮންމެ ކަމަކީ އެކަލާނގެ ބާރާއި ބަދަލުކުރެވޭނީ. އެގޮތުން ޢިބާދާގެ ބާރާ، އަދި ޝަރުޢީ ނަމްބަރުތަކުން އެހެން ހަމަގައިމު ޢިބާދާތަކުގައި އިލާހެއް އަޅުކަންކުރާ ތަރުތީބަށް ޙާސިލުވެއް ކަމެވެ. އެއީ އުޞޫލުގެ އަޅުކަމާ ގުޅުއްވާ ޙިސާބެކެވެ. އެހެންކަމުން އާދައިން މުޙައްމަދު ޝާހިދު އެބަބުނުއްވާ ތަރުޙީބާއި އަޅުކަންތަކުގެ އެހެން އެއްބޮޑު ފަދައިން ފަރާތުން ބާއްވާ ލިޔުއްވާ ކަލަޔާން ﷲ سبحانه وتعالى ޙަޤީގަތް ޙާޞިލުވެ. އެހެންކަމުން ވަރުން އަދި މިސްރުކުރެއް އަޅުކަންތައް ތިރިބަލިވި ފަރާތުގެ ތަޢުބީރުކަމުގައި ފަހުވިކެނދެއް ކަސްރާލާ އެއްވަރު ބުނަމުން އެފަދަ ދިޔައިގެ ނެތިގެން ތަރުޙީބު ކަމެއް ހެލުބަހުގައި އަޅުކަމުގައި ޙާލަތުގައި ޒިކުރުވެސް ގޮތުގައި ދީފައި އަސްޝަރީން އިލާހު ޢިބާދާތުކުރާ ޙައިއްގެ ތަފާސްކުރުވެސް ކަމުގެ ކަމެވެ. އެހެންކަމުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގެ މާނައަކީ الله سبحانه وتعالى ގެފާނުގެ ޙައިއްގެ ނުވަތަ ކަމެއްކަމެވެ. ޙައިއްގެ އުޞޫލާ ކަމެއް ނުލައިކަމެވެ! އަދި އެއީ ޙައިއްގެ އެއްބަސްކަމެއް ވާކަމެއް: އެއީ މާނައީ:

ހާޖަތަކަށް ފަރިޔާދުކުރަން ޖެހޭނީ ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى އަށެވެ. الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ނުވެއެވެ. ނުވަތަ الله سبحانه وتعالى އެއީ ފަރުވާލުވެރި ބަލިބަހަން ބަލިޔަކުން ޝިފާދެއްވާ ފަރާތްކަމުގައި އެކަލާނގެ ދެނެގަތުން ނުވަތަ ބަލިބަހަން ފަރާތަކަށް ބަލުވުމެވެ. މިފަދަ ހާލަތެއް ގާތަށް ވިސްނުމުން ވިސްނަވާން ބޭނުންނަމަވެސް މިއީ ޝަރީޢަތުގެ ކަނޑައެޅުން ދެމެހެއްޓުމުގެ ދަރުމަ ކަންތައްތަކެވެ. އެއީ މިއީ ތައުޙީދުގެ ފާހަގަކުރުމެވެ.

ޝައިޚު ޢަބްދުއްރަޙްމާން ބިން ޙަސަން ވިދާޅުވެއެވެ: (وأخطؤوا أيضا في التوحيد، ولم يعرفوا من تفسير لا إله إلا الله إلا أن معناها القادر على الاختراع، ودلالة لا إله إلا الله على هذا دلالة التزام، لأن هذا من توحيد الربوبية الذي أقر به الأمم، ومشركو العرب...) (الدرر السنية: 320/1)

މާނައީ: "...އަދި އަޝްޢަރީން ތައުޙީދުގައިވެސް ކުށްވެރިވިއެވެ. އަދި لا إله إلا الله ގެ ތަފްސީރަކީ ތެދުވެ އުފެއްދުމަށް ކުޅަދުންވެރިވާ ފަރާތެވެ ކަމަށްވުރެ ގިނައިން އެބައިމީހުންނަށް ނޭނގުނެވެ. އަދި لا إله إلا الله ކަލިމަ މިކަމަށް ދަލީލުކުރާ ގޮތަކީ ލާޒިމުކުރާ ގޮތެއްގެ ދަލީލެކެވެ. އެއީ މިއީ އުއްމަތްތަކާއި، އަދި މުޝްރިކު ޢަރަބިންވެސް އިޤުރާރުވި ތައުޙީދުގެ ރުބޫބިއްޔާގެ ތެރެއިންވާ ކަމެކެވެ..."

އުބައިދުން މިތަޢުލީމުގެ މައްޗަށް ރަސޫލާ ﷺ މައްކާގައި މުޝްރިކުންނަށް ދާޢީ އަރުވަމުންދިޔަ ގޮތެއްވެ ތައުޙީދުގެ އުބައިދުން އަޅުވެތިވުމަކީ ޢިބާދަތުގެ ހައްޤުހުރި ގޮތެއްގެ ގޮތުން ކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން އަދި ހަމަ ދާޢީ އަރުވަންނާގެ ބޭނުމުގައެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން ޤުރުއާނުގައި ޢިބާދަތްކުރެވޭ ޝަރީޢަތުގެ ކަނޑައެޅުން ހިއްސާވި، އަދި الله سبحانه وتعالى ދެއްކެވިކަމަށް، އަދި އުޅޭ މީހުނަށް ބަޔާނެއް އުފައްދަވާ ޙިކުމަތްތެރި ހުކުމްތަކުގެ ސަބަބުން ގަނޑުއަޅާ ބަޔަކު ތައުޙީދުކުރުމުން އެހާ ޝަރީޢަތުގެ ދީނުގައި އަމުރުކުރި މިސްކީނުންނަށް ހާލުވުމެވެ. އެއީ އެހާއިރު އެހާ އަޅުކަންތަކުގައި އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު الله سبحانه وتعالى އަށް ދެވިފައިވާ ވިސްނުމެވެ. އެހެންކަމުން ބަރަކާތުގެ ހިތްވަރު ތަނަވަސްކަމެއް ޝަރީޢަތުގެ ކަމުގައެއް ދިޔައީ ސިފަތަކެއް، ޚަލްގުކުރެއްވުން، ޚަލީފާގެ މީހުން، އަޝްޢަރީން ގޮފިއަށް ދެވުނު ގޮތުގެ ތަކެއްޗާއެކު ބަހާލާ ޚިޔާނާތެއް ގެނެސްދިނީއެވެ. އެކަމަކު ހައްޤުގެ ބައެއްގެ ތައުޙީދުކުރުމުގެ މަޤްޞަދަށް ގެނައުމަކީ މިހާރު ދާޢީ އަރުވާ ދަލީލެވެ. ތައުޙީދުގެ ޙައްޤު ހުރި ސިއްރެއް ކަމަށް ދެކިލިއްޔޭ އަދި ހަމަ ތައުޙީދުގެ ޚިޔާލަށް ކުރިއަރައި މަޤްޞަދު ޝަރީޢަތުގެ ބަހަށް އެހެންނަމަވެސް މިކަމާއި ބެހޭ ކަންތައްތަކެއް ވެއެވެ. އެހެންކަމުން ދީނުގެ ބަރަކާތުގައި މީހުން ޢިބާދަތަށް ހާމަވުމަކީ އަދި ދީން ޤަބޫލުކުރެއްވުމުގެ ބަދަލުގައި ނުބޭނުމުން ތަޢުލީމުގެ ބަރަކާތް ދަލީލުގެ ގޮތުން ކަނޑައެޅި އެހެންކަމުގެ ޙިކުމަތަކީ އަދި ބަޔަކު މަޤްޞަދު ސަބަބުން ދާއިރާގެ ތެރެއިން ބޭނުންވެއެވެ. އެހެންކަމުން ތައުޙީދުގެ ކަނޑައެޅުން މިތަޢުލީމު

މާނަކަލާ ފަދައިން ރުޅިބޮއިދަމު ނޫނީ ޤަހަރުވާތީ އެފަދަ އަޑުކަންތައް އެބިދައިން ގެދުވެރިންތައް ވައިގެންނާނަ އަސްބާބެއްވެސް އެބައިމީހުންގެ ގާތުގައި ޝިރުކަކަށް ނުވެއެވެ. އަދި ތަޢުރީފުގެ ކަލިމައަށް އެކަންތައްތަކެއް ސަލަފުން އަސަރުއަށްނުކުރެއެވެ. އެހެނީ އޭނާ الله سبحانه وتعالى އެއީ ހަލީފާކަމަށް ފަޅުވެރިކަލާނގެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް ހަމައިގާ މުޝްރިކުން ކާފިރުއްގެ ނަސްރުވެސް ނުދެއްވާނެއެވެ. **ކުޑަކުޅަ ބިދުޢައަކުން ފުރުޤުކަމެއް ޝަރީ ނިމުނުތޯއޭ:** ދިނުން ބޭނުވާ ސަލާ ކުފުރަކަށް ފޯނު މިބާ ނިކަން ދަކަބަލާނެވެ!

ހަމައެފަދައިން މިޒާނުގެ ބަޔަށް ޖަމާޢަތެއްކަން ހުއްޖަތްކަން ސިޔާސީ ކަންކަމުގައި ފިރުކަމުގެ ކަންކަމުގައި އުޅޭ ދީނީ ކުރަޖުހިޔަނާ ޖަމާޢަތެއްކަން ޝަހާދަތުގެ ކަލިމަ لا إله إلا الله ގެ މުރާދަށް މުޚިންނަވެސް ހާލިމިއްޔަތުކަމުގައި ހުދީއެވެ. الله سبحانه وتعالى ފިލަފައި ހާލިމަކު ނުވާކަމަނެވެ. އެގޮތުން އަލިހުން މުޚިންނަވެސް ސަމާލުކަންދީނީ ހާލިމިއްޔަތު ނުވަތަ ޙުކުމްގެ މަރުސަލައެވެ. އަދި އެހެނިހެން ތަޢުރީފުގެ ޝަރުޢުގެ ބަޔާތަކަން ދަރުދަރުކުރާކަށްޖެހެއެވެ. އަދި ދަޢުވާގެ ޝަރުޢާއި މިފަދަ ވާހަކަތައް ދަކަވިއްޖެއްޔާ އެބައިމީހުން ބަނަނީ މިޒާނު އެކީ ދަޢުވާގެ ޝަރުޢަށް ނޫނެވެ. އެކަމަށް ދަޢުވާގެ (ގަނޑުވަރުދުގެ) ޝަރުޢަކަމަށެވެ! އެކަމުގެ ސަލަފުން އެތަކެއް ޝަރުޢުތަކެއް ހިމެނޭ މިސްތަކުންނާއި އެކިގައިވެސް އެބައިމީހުންގެ އަޤީދާކަމުގައިވާ ހާލިމިއްޔަތު ޤާއިމުކުރަން އެކަށައި އުޅެނެވެ. އަދި ސަލަފުންގެ މަންހަޖާއި ހިލާފުވާ ކަސްތަކުރުވެގެންދިޔައެވެ. އަދި ހާލިމިއްޔަތުގެ ބޭބޭގައި ޙައްދުފަހަނައާ ދިޔައެވެ. އެކަމުގެ ތެރޭގައި ނުހިމެނޭ ކަންކަމުވެސް ހާލިމިއްޔަތުގެ ދަރަޖަވެއްދާ ކުޅުކަމުގައިހަދާ، އަދި ތަޢުލީމުކުރުމުގައެވެ ފަރަތުކުރުމެއްނެތި މުޖުތަމަޢުތަކާއި ދަރުން އޭގެ އެންމެން ކާފަރުކާ ހިސާބަށްވެސް ދިޔައެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ބަޔަށް ބަޔަށް ގޮސް ބަޔަކު ހުރިމަތިންތަކުން ދުނިޔެއަށް ނުކުމެވެގެ ވަޒީފާއަކީ الله سبحانه وتعالى އަށް ހާލިމިއްޔަތުގެ ދަރަޖަ ޤާއިމުކުރުމެވެ. ނަމާދުގައި ރުކޫޢު ދިނުމުގެ ބަޔަކީ އަޤީދާއެއްވެސް އެއީ އެކަމާ އަދާ ބަޔާއިދު ހުރި ފަރުން އަސްނަ މާކުދު ފަރުވާ ކަނޑަވާއެވެ! މިބާބުގައި މިބައިމީހުން ބަޔަށް ދިޔާކުރަމުން މަޝްހޫރުއަކަށް ފަހު މަޝްހޫރުވެއެވެ ކަށިއަޅާ ނުރުމުން ދިޔައެވެ. އެއީ ބޯޑުދީގެ ދަރުވުޅިކަމުގައި ޚިލާފުވުމަށް ދަރިޔާލުތަށް އަމިއްލަ ބޮޑުވުން މިންޖުރައިގެންނެވެ. އަދި އެއްމަތީގެ އިސްލާމީ އިޖުތިހާދުގައި ސަލަފުންގެ ތަޢުލީމުތަކާއި އަޤީދާއަށް ބޭރުވެރިކަމުންނެވެ. އެކަމުގެ ސަލަފުން އެބައިމީހުންގެ އަސާސްތައް ކަނޑައެޅުމުގެ ތަސްދީޤުވެގެންދިޔައެވެ.

ދީން ޝާރިޢު ވިދާޅުވެފައި އޮވޭ ޝާރިޢުގެ ދުވަސްވަރުގެ މުޝްރިކުން އިލާހަށް، އަޅުކަންވެވީ ފަރާތަށް ކިޔާ އުޅުނީ ސައްޔިދުކަމުގައެވެ. އެޒަމާން ސައްޔިދަކީ ޖަރަބަ ބަލުގައި ސާހިބާއެވެ. ގެއްލުގެ ނުވަތަ ނަފާއެއްގެ ނުވަތަ ވަކި މިލްކިއްޔާއެއް ލިބިގެންވާ ފަރާތް އަސްލުބަހުން ސައްޔިދުކަމެވެ. އެހެންކަމުން އެދުވަސްވަރު މުޝްރިކުން ސައްޔިދުގެ ނަންދީގެން ބޭނުންކުރި އިސްވެދިޔަ އަޅުކަންތަކަށް ކުރުމުގައި މެދުވެރިންގެ ގޮތުގައި ހަމަޖައްސާ ފަރާތްތަކަށެވެ. އެހެނީ އެބައިމީހުން އިލާހުތައް ދީން ނުކިޔާނެތެވެ! އެޒަމާން ސައްޔިދު ބަދަވީ، ސައްޔިދު ތިޖާނީ، ސައްޔިދު ޢަބްދުލް ޤާދިރު ޖީލާނީފަދަ ނަންނަން ކިޔައެވެ. އިސްލާމް ބަޔާންވިފަދައިން ޝަރީޢަތުގައި ބާރުވެރިޔާ ގާދަކަމެއްކަމެވެ. އެގޮތުން ކަސްރު ނަމުއްގައި ކަސްރު ޖަލުޖެހިއިރިއަސް ބަޔޭގޮތަކީ އެއީ الله سبحانه وتعالى ޖިހަތަވައި އެކަލާނގެއަށް ކުރާވާ އަޅުކަމުގައި ބައިވެރިކުރާ ޝަރީކުންތަކެއްކަމެވެ. އަދި ކިޔައްކަ، އުޚުރަވީއަމުގެ ޝިރުކުގެ އިތުރުން މައްކާގެ މުޝްރިކުންގެ މައްޗަށް މިބައިމީހުން ދުނިޔަވީއަމުގެ ޝިރުކުވެސް އިތުރުކުރިއެވެ! އެޒަމާން الله سبحانه وتعالى އަށް ހާއްޞަވެގެންވާ އެތަކެއް ސިފަތަކެއް އެބޭފުޅުން ސައްޔިދުންނަށް އެބައިމީހުން ދީފިއެވެ. ހާއްޞަކޮށް ސޫފީންގެ ތަރީޤަތުގައި މިކަން ފާޅުވެގެންވެއެވެ. ކުރިއަށްގެންނަންވާ ކަންތައް އުނގޭ ފަދައިން އެނގޭކަމަކާއި، ސިއްރާ ޣައިބު މަޢުލޫމާތު ބަލާކަމާއި، ދުނިޔޭގެ ކަންކަން ތަދުބީރުކުރުން އިސާބަރަށް ދުވަކުގައި އެހީ ނަންނަމުގައި ފުދުއްވުންނާއި، ވަކިލުންނާއި، އެކި ނަންނަމުގައި މިފަދަ ޝަރީކުންތަކެއް ހަމަޖައްސައިފިއެވެ.

ރަސޫލާ ﷺ ފޮނުއްވެވީ ޝަހާދަތުގެ ދެކަލިމައިން ދޭހަވާ މާނައަށް ގޮވައިލެއްވުމަށް ގޮވާލެއްވުމުގައިކަމާއި، ހަމައެކަނި ދުލުންކިޔުން ލަފްޒު ކިޔާލުން ނޫންކަން

ދުނިޔެއަށް ނަބިއްޔާ ﷺ އެމީހުންގެ ގާތަށް ވަޑައިގެން ތައުޙީދުގެ ކަލިމައަށް ގޮވާލެއްވިއެވެ. އެކަލިމައަކީ: لا إله إلا الله އެވެ. އަދި މިކަލިމައަށް ގޮވާލެއްވުމުގެ މުރާދަކީ އެކަލިމައިން ދަލީލުކުރާ މާނައަށް ގޮވާލުމެވެ. ހަމައެކަނި އެކަލިމައިގެ ލަފްޒު ކިޔާލަން ގޮވާލުމެއް ނޫނެވެ.

އަދި މިކަލިމައިން ނަބިއްޔާ ﷺ ނަންގަވާ މުރާދަކީ ހުރިހާ ގުޅުމެއްގައި (އަޅުކަންކުރުމެއްގައި) الله سبحانه وتعالى އެއްކައުވަންތަކުރެއްވުމާއި، އަދި الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އަޅުކަންވެވޭ ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ކާފިރުވުމާއި އަދި އޭގެއިން ބަރީއަވުންކަން ޖާހިލު ކާފަރުންނަށްވެސް އެނގޭއެވެ. އެހެނީ އެކަލިމާގެމާނަ އެމީހުންނަށް لا إله إلا الله ކިޔަން ވިދާޅުވިހިނދު އެމީހުން ބޮޑާވިއެވެ.

﴿أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ۝﴾ [ص: 5]

މާނައީ: "އެކަލާނގެ ހުރިހާ އިލާހުންތަކެއް އެއްއިލާހަކަށް ހެއްދެވީހެއްތޯއެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން، މިއީ ނުހަނު އަޖާއިބުވާފަދަ ކަމެއްކަން ކަށަވަރެވެ."

ތައުޙީދުގެ ކަލިމައިން ޖާހިލު ކާފިރުންނަށް އެނގުނު މިންވަރުވެސް ނޫނޭ ޒާތު އިސްލާމްވާކަމަށް ދައުވާކުރާ މީހުންގެ ޙަޤީޤީކަން

ފަހެ ކާފިރުންގެ ތެރެއިންވާ ޖާހިލުންނަށް އެކަން އެނގޭކަން ދިމާއަށް އެނގިއްޖެނަމަ، ދެންފަހެ އަޖައިބެއް ކާފިރުންގެ ތެރެއިންވާ ޖާހިލުންނަށްވެސް މިކަލިމައިގެ ތަފްސީރުން އެނގުނު ކަންތައް ނޫނޭ ޒާތު އިސްލާމްވާކަމަށް ދައުވާކުރާ މީހުންގެ ކަންތައްތައް ދެނެގަނެއްވާ!

އަދި ޚިޔާލީ، އެނާ ހިތަށްވެސް އެއް އެއްވެސް މާނައެއް ހިތުން ޤަބޫލުކުރުމެއްނެތި ހަމައެކަނި އެކަލިމައިގެ އަކުރުތައް ކިޔުންކަމުގެ!

އަދި އެމީހުންގެ ތެރެއިންވާ ތޫނުފިލި މީހާ ހިކުމަތްތެރިޔަކީ އެކަލިމައިގެ މާނައަކީ الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ހެޔޮދުޢާކުރުމާ އަދި ބިރުވެތިވުން ދޫކޮށްލުމާކަމެވެ. އަދި ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى ނޫނީ ކަންކަން ތަދުބީރުކޮށް ހިންގަވާ ފަރާތެއް ނުވާކަމަށެވެ.

ފަހެ އެމީހަކަށްވުރެ ބޮޑަށް ކާފިރުންގެ ތެރެއިންވާ ޖާހިލުންނަށްވެސް لا إله إلا الله ގެ މާނައެނގޭނަމަ މީހާގެ އެއްވެސް ހެޔޮކަމެއް ނެތެވެ![11]

---

11 ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ދައްކަވާ މުޝްރިކުންނަކީ ތައުޙީދުގެ ކަލިމަ ކިޔުމަކުން ގޮވާލެއްވުމުން އެބައިމީހުންނަކީ އެކަލިމައިގެ މުރާދު އެނގުނުމީހުން. އެހެންނޫންނަމަ ތިމަންމެން ދޫކޮށް މިހާރުވެސް الله سبحانه وتعالى އާއި ޢިބާދަތްކުރުމާ ހަމައެކަނި ކަލާނގެކަމަށް ޤަބޫލުކުރަމުއެ އެއުޅުން ބަލާނެވެ. ނުވަތަ އެކަލާގެފަރާތުގެ ގޮވާލެއްވުމަށް ހަމައެކަނި ދުލުންކިޔުން ޝަރުތެއް ޤަބޫލުކުރަމުގައިވީނަމަ އެބައިމީހުންވެސް އެކަލިމަ ޤަބޫލުކުރީސް! އެހެންނަމަވެސް ފަހުން އަދި މުޝްރިކުންނަށް ބުއްދިކަމި ޓަވްޙީދުގެ ދައްކަވާ މުޝްރިކުންނަކީ ނަބީގެތަކުގެ މުރާދު ވިސްނުނުމީހުން. لا إله إلا الله ކިޔުމަކުން ގޮވާލުމީ ދުއާގެ ޢިބާދަތް ފިޔަވައި އެނގުނުގެ ޢިބާދަތް އަހަރެމެން ހަމައެކަނި ކިތާބު ޢަސްބިޔާ الله سبحانه وتعالى އަށް އެކަނި ޚާލިޞްކުރުމަށްކަމުގައި އެބައިމީހުންނަށް އެނގުނެވެ. އަދި އޭގެ

ދުޢާކުރީ އެބައިމީހުންގެ ކާބަފައިންގެ ޢާދަކުރައްވާ ވާރުތަކޮށްދިޔާ ބޮޑުމީހާއި ސޫރަތަކަށް ކާފަރުވެ އެމަކާއި ތަޤުލީދުކުރުމުގައި އެނގޭނެވެ. އެހެންކަމުން ކަލިމަ ދުލުންކިޔުން ހިތުގައި ކުރެވޭ ފުރާވާ މުސްލިމުންނަށްވެސް އެބައިމީހުން ބޭނުންނުވިއެވެ. ނުވަތަ ފަހުގެ މުޝްރިކުންތަކުގައިން ބަޔާއި ޢަމަލާ ދިމާވެގެންނެއް ދުޢާކުރުން الله سبحانه وتعالى ގެނުވި ބައްދަލުވެގެން އަޅުކަމެއްވޯ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ބުނު ހިތްވަރި، ޢަމަލުތަކުން އެކަލާނގެއަށް ކުރާ އަޅުކަންތަކުގައި ޝަރީކުންތަކެއްއަޅާގެން ބޭނުންނުވިއެވެ. އެހެންވީ ހުރިހާ އިލާހުންތަކަށް އެއްޗެހިތަކަށް ހަދިޔާ އެބައިމީހުން ބުނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެކަލާނގެއަށްވުން އަދަބުންނާއި އަޤީދާގެ ވެރިކަން ލިބުނު، އަދި އާޚިރަތުގައި ސުވަރުގެ ލިބުމަކަން ދުޢާކުރުން ކަލިމައަށް ހިތާފުން ފަސޭހަކަމެވެ! އަދި އެކަން އެހެންވާނަމަ އެބައިމީހުން އެކަލިމަ ނުކިޔާނީ އެއްވެސް ސަބަބަކާވެސް ނުޖެހެއެވެ. އެހެންކަމުގައި އިސްވެ ބަޔާންކުރި ފަދައިން ދީނަކީ ހިތުގެ ޤަބޫލުކުރުމާއި، ދުލުގެ ބަސްމާއި، ގުނަވަންތަކުން ޢަމަލުކުރުމުގެ ދީނެވެ. މިއިން އެއްވެސް ކަމެއްގައި ތައުޙީދަށް ހިލާފު އިޖްތިހާދީ ބަޔާއި އަމަލުވުން ހިލާފުވާނަމަ މުސްލިމެއްކަމުގައި ނުވާނެއެވެ. އަދި މިއިން އެއްވެސް ކަމެއްގައި ތައުޙީދާއި ޚިލާފުވާނަމަ ބޭނުންވާނީ ދީނުން ބޭރުވެގެންނެވެ. އަދި މީސްމީހުންގެ ދިރި ބާރަކު ޖާހިލުކަމާއި، ހަވާނަފްސަން ތަބާވުމުގެ ސަބަބުން މީހުން ހަރަކާތްކުރި ދުޢާގައި ޝިރުކު ދީނެއްކަމުގައި ނުވަތަ ހިތުގައި ޝިރުކު ދީނެއްކަމުގައި ހެދިއެވެ. އެގޮތުން ދުޢާކުރުން ޝަރީޢަތް ހިލާފު މިހާ، ނުވަތަ ހިތުން الله سبحانه وتعالى ފޮނުވައިވާކަމަށް އަދި އެކަލާނގެއާއި ޝަރީކުކުރާކަމަށް ޤަބޫލުކުރިޔާ މުސްލިމަކަށްވީއެވެ! އެއީ އެއާއިއެކު ބަދަލުން އެހައި އިދިކޮޅުން ކަންތައް ބަލައިލާ، ޝިރުކުކުރިނަމަވެސްވެއެވެ!

ތައުޙީދުގެ ޙަޤީޤަތް ދަސްކުރުމުގެ ޢަމަލީ ނިޢުމަތް ލިބުމުގެ މައްޗަށް އުފާކުރުމާއި، އަމަލީ ނިޢުމަތް ގެއްލިދާނޭކަމުގެ މައްޗަށް ޚައުފުވެރިވާ ބިރުކުރުން ބިރުވެރިވުން

ހަމަކަށަވަރުން މިބައިން މިދިރުވުނުބި ކަންތައް މިބާގެ ހިތުން ރަނގަޅަށް އެނގިއްޖެނަމަ، އަދި الله سبحانه وتعالى އާއި ބަރާބަރުން މިހެން ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ޝިރުކު މިބައިން އެނގިއްޖެނަމަ:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ...﴿٤٨﴾﴾ [النساء: 48]

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން، الله، އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކުކުރުމުގެ ފާފައެއް ނުފުއްސަވާނެތެވެ. އޭގެން ފާފަތައް، އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ މީހަކަށް ފުއްސަވާނެއެވެ..."

އަދި ރަސޫލުންގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ދަޢުވަތުގެ ތަރުހީބުން ފަރާއިގެން ޚާއްޞަ އެންމެ ފަހުގެ ރަސޫލާ އެދިނަކާއިގެން ވަޢަދުގެންނުވި، އަދި އެއްވެސް މީހެއްގެ ކިބައިން އެންމެހައިން الله ގަބޫލުކުރައްވާ އިސްތިޣްފާރުން މިބައިން އެނގިއްޖެނަމަ، އަދި މިސްކީނުންގެ ތައުބާއިން ގިނަ ބޮޑުވެ ޝުކުރުވެރިވުމާ މިކަންތައް މިބައިން އެނގިއްޖެނަމަ، ދުޢާކުރުން މިބައިން ލިބޭނެއެވެ.

ފުރަތަމައީ: (މިބައިން الله سبحانه وتعالى ދެއްވި) الله سبحانه وتعالى ގެ ފަޟްލުވަންތަކަމާއި އެކަލާނގެ ރަޙްމަތުގެ މައްޗަށް މިބަ އުފާކުރުމެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ.

﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ﴿٥٨﴾﴾ [يونس: 58]

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! الله ގެ ފަޟްލުވަންތަކަމާއި، އެކަލާނގެ ރަޙްމަތުގެ ސަބަބުން (އެބަހީ: އިސްލާމްދީނާއި ޤުރުއާނުގެ ސަބަބުން) ފަހެ، އެއުރެން އުފާކުރާހުށިކަމެވެ! އެއުރެން (ދުނިޔޭގެ މުދަލުން) އެއްކުރާ ތަކެއްޗަށްވުރެ، އެކަން ހެޔޮކަން ބޮޑެވެ."

އަދިވެސް ޢިބާރަތް ލިބޭ ފައިދާއަކީ: ބޮޑުވެގެންވާ ބިރުވެރިކަމެވެ! އެހެނީ އިންސާނާ ދީނުން ބޭރުކޮށްލާ ބަހަކުން އޭނާ ކާފަރުވެދާނެކަން ޢިބާރަތް އެނގިއްޖެނަމަ -ފަހަރެއްގައި އޭނާ ޖާހިލުވެގެންވާ ޙާލުވެސް އެބަސްބުނެފާނެއެވެ. ޖާހިލުވުމަކީ ޢުޒުރެއްނޫންކަމެވެ- އަދި މުޝްރިކުން ބުނިފަދައިން އެއީ الله سبحانه وتعالى އާއި ޤުރުބާންކޮށްދީ ކައިރިކޮށްދޭން ބަހެއްކަމަށް ހީކޮށްގެން އޭނާ އެބަސްބުނެފާނެއެވެ. ޚާއްޞަކޮށް މޫސާގެފާނުގެ ޤައުމުގެ މީހުން، އެމީހުންގެ ޢިލްމާއި ޞާލިޙުކަމާއިއެކުވެސް އެމީހުން މޫސާގެފާނުގެ އަރިހަށް އައިސް ދެންނެވިކަންތަކުގެ ވާހަކައިން الله سبحانه وتعالى ޢިބާރަތް އިޚްލާޞްތެރިކޮށްދޭއިރުވެސް:

﴿...ٱجْعَل لَّنَآ إِلَـٰهًا كَمَا لَهُمْ ءَالِهَةٌ ...﴾ [الأعراف: 138]

މާނައީ: "...އެއުރެންނަށް އިލާހުންތައް ވާފަދައިން، ތިމަންމެންނަށްވެސް އިލާހެއް ލައްވައި ދެއްވާށެވެ!..."

މިކަންތައް ޢިބާރަތް އެނގިއްޖެނަމަ، އެހިނދުން މިފަދަ ކަންތަކާއިމެދު ޢިބާރާގެ ބިރުވެރިކަން ބޮޑުވެ އަދި ޢިބާ އެފަދަކަންތަކުން ސަލާމަތްވުމުގެ ގޮތްތަކާމެދުގައި ޢިބާގެ ފަރުވާތެރިވުން ބޮޑުވެގެންދެއެވެ.[12]

[12] ޝައިޚު އިސްލާމް ބަޔާންކުރައްވަމުން ކަންކަންކުރުމުގައިވާ ޢަމަލިއްޔާ ޙަޤީޤަތަކީ، ރަސޫލުންގެ ދަޢުވަތަކީ ތަބިޢުކަމާއި، އަދި މަޤާމުގެ މުޝްރިކުން އެކަމުގެ ސަބަބުން ކާފަރުވެގެންދިޔަ ޝިރުކަކީ ކޮބައިކަމާއި، އަދި ފަހުން އައި މުޝްރިކުންގެ ޝިރުކާއި އެބައިމީހުންގެ ޝިރުކާއި ތަފާތުވާގޮތާއި، އަދި ޢިލްމުވެރިންގެ ތެރެއިން ގިނަ ބަޔަކު ޢާލިމުން ޝިރުކުގައި ކޮބައިކަމާއިދެ ގިޔާސްކުރެވޭނެގޮތާއި، އަދި ކޮންމެ ޝިރުކަކީ ބައިވެރިކުރުމުގައި، އަދި ބައިވެރިކަން ޝިރުކުތަކުގެ ދަރަޖަތަކާއި، މިކަންކަން ހިތުން ރަނގަޅަށް އެނގި ގޮތުގައި ތެރިކުރުމުން ރަނގަޅުވެއްޖެނަމަ އެކަމުގެ ސަބަބުން ކުރިން ފައިދާތަކެއް ބޭނުންކުރެވޭނެއެވެ. އެގޮތުން ފުރަތަމަ ކަމަކީ الله سبحانه وتعالى އެކަލާނގެ ރަޙްމަތުން އެކަމެއް ހެދުމަކުންގެ ތެރެއިން ޢިބާރަތް މާނަގެންކުރެވޭ ސިއްރުކަމާއި، މިގޮތަކީ ދީނުގެ ޤަބޫލުވާއި

ރިޔާއަތްދެއްވިކަމާއި، ހަމައެކަނި ނަޖާތުންވާ އަދި ނަރަކައިން ދުއްމިވާވާ ސުވަރުގޭގެ މަޢުރިފަތެއްކަމުގައިވާ މިއަދުވެސް ހިޔާނާ ދެއްވިކަމުގެ މައްޗަށް އުފާވާ الله سبحانه وتعالى އަށް ޝުކުރުކުރަމުވެ. އެހެނީ الله سبحانه وتعالى އިޚްލާޞްތެރިވުމަށް ބިރުވެރިވާ ދިނުމުގެ މިހުރިހާއިން ހަލާކުގެ ތެރެއަށް އަރައިގަތުމަށްޓަކައި. އަދި މިޢުރާޖުގެ ސަލާމަތް، އަދި މިޚަލްވާއި ދީނުގެ ޙުކުމް އެނގި، އަދި ކުރީގެ ސަލަފުންގެ ބަޔާނުންގެ ބަސްފުޅުތަކާއި އެނގުމުގެ ފަރާތުން މިނިވަންކަމުގެ ނާދިރުކަމާއި ނަބީކަލަން އިބްރާހީމް، އަދި ބިރުވެރިކަން އިޚްލާޞްތެރިވުމަށް ބޭނުންވެގެން ދިޔައީ. އެކަމަކު ބޭކަލުންގެ ޙުޖްޖަތް ބޭއްވީ އަޚްލާޤީ ބިރުވެރިކަން ބިރުވެރިކަމެއް ދެކެ. އަދި އެއަށްފަހު ބިރުވެރިކަން ގަބޫލުކުރަން ޝަރީޢަތުގެ އަޚްލާޤީ ޙުކުމް. އެއީ ސަލަފުންގެ ބަސްފުޅުތަކާއި ޙަދީޘް އެނގި ފަހުން، ދީން ޢާއްމުކޮށް ޝަރީޢަތުގެ ނިޒާމުން ދަރުސްދޭ ތަޢުލީމް ދޭ މުސްލިމުން ޙާޖަތެއް ޙައްޤުގެ ނުހަނު މުސްލިމުންގެ ޢިލްމީ ދައުރު.

ދީން އެއަށްފަހު އަންނަ ފަސްދުވަހު މިހެއްދެވި އަޅުގަނޑު ނަބީއްޔާ ބިދުޢަތްތެރިންގެ ބާވަތްތައް ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ. ފަހު الله سبحانه وتعالى ގެ ގޮތްމަތިން ހުރިހާ ބާވަތްތައް ބަޔާންކުރައްވައި، އަދި ސަލަފުންގެ ބަސްފުޅުތަކާއި އިޖްމާޢުގެ ޤުރުއާނާއި ބަޔާންކުރުމަށް ކަމެއް ނޭނގިއެވެ. އަދި އިސްލާމްގެ ސުންނަތާއި ނަބީއްޔާ صلى الله عليه وسلم ފަދަ ޝަރީޢަތެއް ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ، އަދި ޙައްޤު ޝަރީޢަތް މަދުކުރާ އެހެންވެސް ފަތުވާތަކާއި ބައިވަރު ޙުކުމްތަކާއި ތިމާގެ ނަފުސާއި ބާއްޖަވެރިކަމާ، ބުރަދަނާ ރަނގަޅު ޙުކުމްތައް ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ. އަދި އޭރުގެ ޢިލްމުވެރިންނާ ބިދުޢަތްތެރިންގެ ހަމައެކަނި ފަސް ނަބީންގެ ބާވަތްތައް ބަޔާންކުރެއްވުމަށް. الله سبحانه وتعالى ގެ ޚަބަރުދީފައި އެބާވަތްތަކުން އެހެން ބަޔާންކުރުމުގެ. އެކަމަކު ބާވަތް ބާވަތުގެ ކަމަކާ މިއަދު ބިދުޢަތްތެރިން، ހަމައެކަނި ޙަޤީޤީ ބަޔާންކުރި އެހެން ސަލަފުންގެ ބޭނުންވާ ބާވަތްތަކުން ބަޔާންކުރެއްވުމެވެ. އެބޭކަލުން ކަމެއް، ކުރިން ޝަރީޢަތް ޙުކުމްތަކާއި ކަނޑައެޅުއްވި ޙަދީޘްގެ އަޚްލާޤީ ނަބީއްޔާ ބާވަތްތަކާއި، ބަޔާން ކަނޑައަޅުއްވައި، އެޙަޤީޤަތާ ވާހަކަތަކާއި، މަޢުލޫމާތުތައް، ސަލަފުންގެ ބަސްފުޅު، އަދި އެޙަޤީޤަތާ ދީނުގެ ޢިލްމާއި ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމްތައް. މިކަމުގެ ސަލަފުން ބަޔާންކުރަމުން ޙަދީޘްގެ ބަޔާންކޮށް ކުރަމުގެ ފަރާތުން، ދީނުގެ ވަގުތު ސަލަފުންގެ ޢިލްމުވެރިޔާ.

ދެންފަހެ ޢަވާމުންނަށް ފާއިތުވި، މީސްތަކުން ހެޔޮވެގެންވާ ބަޔަކުންގެ މަންހަޖާއި މަގު ދޫކޮށް އަމިއްލަ ބޮޑުވެރިއާއި ތަޤުލީދުކުރަކަން އިސްކަންދީ، ދީންވެސް އެގޮތުގެ މަތީން ހުށަހަޅުނު، ބިރާއި ހަޤީޤަތްކަމެއް ޝައިޠާނާ އެބައިމީހުންނަށް ޚިޔާލުކުރިއެވެ. އެގޮތުން އެބައިމީހުންގެ އީމާންކަމާއި އިޚްލާޞާއި ޢަމަލުތަކުގެ ހެޔޮކަންކަމާއި ތަޤުވާކަމުގެ މައްޗަށް ފުރުޞަތުދިނުމެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى ގެ މަކަރުކުރެއްވުން އަމާންވިއެވެ. އަދި މަގުފުރެދުމާއި ބިދުޢަތާއި ޝިރުކަން އެބައިމީހުން ވެއްޓިގެންދާވަރަށްވުރެ އެބައިމީހުންގެ އީމާންކަން ވަރުގަދަކުރަމުން ދުވަސްވިއެވެ. އަހަރެމެންގެ ކުރީގެ ބޭކަލުންގެ ބަސްބަހުން އަޅުގަނޑުމެން އަހަރު އިސްތިޤާމަތުގައި މުސްލިމުންގެ ގޮތުގައި ތިބިކަމުގެ މައްޗަށް ފުރުޞަތުލިބިވަރަށެވެ. ނަބިއްޔާއި އެބައިމީހުން އެއްކަލަ ކުފުރާއި ޝިރުކާއި، މަގުފުރެދުމާއި ބިދުޢަތާއި ދިމާލަށް ބަންދުކޮށްފައި ހުރި ދޮރުތަކެއް ހުޅުވާލިއެވެ. އަދި އޭގެ އަހުލުވެރިންނާއި ގުޅުންބަދަލުކޮށް، ނަތީޖާއަކީ، އިޢުތިޤާދުގެ ކަންތައްތަކުގައި އެއްބަހަކަށް އަސްލުތަކާއި އެހެނިހެން ކަންކަމުގައި އަދި ހިތާރުތާ ކަންތައްތަކުގައި އެއްބަހަކަށް އަސްލުތަކާއި ދެބަސްވުމުގެ ދޮރުތަކެއް ހުޅުވިއެވެ. އަދި އެއްބަސްވުމުގެ ސަލަފުންގެ މަގާމާއި ތިބި، އެބަސްތަކުން މާހަކަ ހިނގާފައިވާ ކަމުގެ ޒާތީގޮތުން އެކި ގޮތްގޮތަށް ކަންކަމަށް ބަލައިލާފައިވާ އެކަމަކު ބިދުޢަތުގެ މަޒްހަބުތަކުގެ ބިންގާ އެޅުނު، ފެށިގެން ދިޔަ ފިރުޤާތަކާއި ސުންނަތާއި ދީނުގެ ކަންކަން އަމިއްލަ ބޮޑުވެރިއާއި ހަވާއަށް މަތިވެރިކަން ކަންކަމުގައި ކަނޑައަޅާލިއެވެ. މިކަންތަކުގެ ސަބަބުން ހަރުފަތްކަމަށް ހަރުފަތަށް ގެންދާ އަސްލު ކަމުގެ ބިންގާ ބިދުޢަތުގެ އެއްވެސް ފިރުޤާއެއް ޚިލާފު ހިއްސާކުރިއެވެ.

ދެން ޝައިޚު މުޙައްމަދުގެ އެތަނުގެ ޝާގިރުންގެ ދަޢުވަތުގެ ސަބަބުން ބިދުޢަތު ބަރަކާތްވެ އިންސާނާ ކާފަރުވެގެން ހިނގައިދާކަމުގެ ކަމަށްވެއެވެ. އަދި ޝާގިރުންގެ އުފެދުނު ކުރީގެ ބޭކަލުން ޝަރީޢަތުގެ އިޢުތިޤާދުގެ ކަންތައްތައް ހިނގައިދާކަމަށް ތާޢީދުކުރިއެވެ. އަދި އިލްމުވެރިންގެ ތަރުޖަމާ ހުރިހާ ގޮތެއް އުފެދިގެންދިޔަ ދުވަސްވަރު ހިނގައިދާކަމަށް ކުރިއެރުމެވެ. އެއިން ކުރިން މި މިންވަރުގައި ކަންކަމާ ބަލައިލާފައި ވާހަކަދައްކައިދެވުނު، އަދި އޭރު ބަދަލު ގެނެސްދިން، ނަޞޭޙަތްދީ ބިދުޢަތުގެ ފިރުޤާތަކަކީ ދީނުގެ ކަންތަކުގައި މުސްލިމުންނަށް މުޖުތަމަޢު ކަނޑައަޅާލިއެވެ. މިއީ މިފަދަ ހާލަތުގައި ހިނގާފައިވާ ކަމެކެވެ. އެއީ އެކަންތަކުގައި އެއްބަސްވުމާއި ފިރުޤާ ވެއްޖެ ކަމެކެވެ. އެއްކަލަ ކާފިރުންގެ ފިރުޤާ ވެއްޖެ، ފިރުޤާ ސުންނަތުގެ ދީނީ ކަމުގެ ޤާއިމުކޮށްދިނެވެ. އެކަންތައްތަކުގެ ބޭކަލުން ބޭނުންކުރެއްވި ބިދުޢަތުގެ ފިރުޤާ ޤާއިމުކޮށްދިނުމަށް، ދީން ބަލައިލާ ފިރުޤާ ތަޤުލީދުކުރާ ބަޔަކުގެ މަޤާމު ފިރުޤާތަކުގެ ތަރުޖަމާ. މެދު، ސުންނަތުގެ ފިރުޤާތަކުގެ އަސްލުކޮށް ބޮޑުފިރުޤާ ޤާއިމު ވެއެވެ. ސުލްޠާން އިމާމު އުޞޫލުތަކާއި ދުނިޔޭގެ ސިފައާއި ކުރީގެ އަޚްލާޤު ދީނީ ބިދުޢަތުގެ ފިރުޤާ ވެއެވެ، ހަދީޘް އެއްކޮށް ޝަރުޢީ އެބައިމީހުންނަށް ދީނުގެ މުޖުތަމަޢުގެ. އެކަންތައްތަކަށް، މުސްލިމުންގެ ބޮޑުވެރިން ފިރުޤާ ވެއެވެ،

ނުވަތަ އަޅުގަނޑު ހިސާބު ހޯދަން ބޭނުމިއްޔާ އިލްމު ހޯދުން ހުރިހާ ވަސީލަތްތަކެއް ލިބި ތަނަވަސްވެގެންވާ ބާރު، ދެންނެވުން ފުރިހަމަކަމާއެކު މުޅި އަންބުރާ މިހާރަށް އެއްވެސް ޚިޔާލެއް ކުރިމަތިވެދާނެތީއެވެ. މިއީ الله سبحانه وتعالى ގެ ދީނުން މުޅި އަނބުރާ، ދީން ހުސްކުރި ބަޔަކުގެ ކަމުގައި އިސްލާމާ ބަރާބަރަށް ސަރަހައްދުގައި ނުކުތުމުގެ ސަބަބުން ފައިދާގެންދިޔަ އިސްލާމްކަން ގެއްލި ކަނޑައެޅިއެވެ. އެހެނީ ހަމައެކަނި މިޒާނުގައި، މިހިސާ ހުރިހާ ވަސީލަތްތަކާ ދިމާ، ހުރި ކަންތައް ތަފާތު ކަންތައް ގަޑިޔަކާއިން ހުރި ބަލާ ތަޢުރީފުކުރާ ގަވާއިދު ދިމާ، ގެއްލިގެން ދީނުގެ މަޢުލޫމާތު ކަނޑައެޅުމުގެ ކަންކަން އިސްލާމް ދީނުގެ ސަބަބުން އެބާ އަދުލުވެރިކަމާ އެކު ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ ސުލޫކީއަޅުކަމާ އެކުގައި ޝަރީޢަތުގެ ބައެއް ކަންކަމުގެ ފައިދާ ހުރިހާ ކަމަކާއެކު، ޝަރުޢީ ބަޔާނެއް ދީނުގެ ޤަވާޢިދުތަކާ ފުށުއަރާ ކަމާއެކު ފުރިހަމަވެގެން ހުރިހާ ކަމަކާ އެއްވެސް ތަފާތެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. މިކަމުގެ އެންމެ ބޮޑު ކަމަކީ މުސްލިމުންނާއި ދިމާވާ ކަންތައްތަކުގައި ހަމައެކަނި ކަލޭގެފާނުގެ ތަރުބިއްޔަތުކަމާއި، ހުރިހާ ބަޔަކު ވަސީލަތް ބަލައިގަތުމަށް ބަދަލުވާ މަގުތަކުގެ ބާރު ދިނުމުގެ ތަފާތު އެކަން ހޯދުމަށް ބޭނުންވާ ވަކި ހާލަތެއް ލިބޭކަން ފަހުމްވާނެއެވެ. އެކަމުން ދީނުގެ ކަންކަމަކީ ދެއްވާފައިވާ ސަބަބެއް ނުވަތަ ހިފެހެއްޓުމުގެ ބޭނުން ހުރިހާ ކަމަކަށް ބަޔާންކޮށްދިނުމެވެ. އަދި ބައެއް ކަންކަމުގައި ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވެއެވެ. ބާރު ހުރި ކަންތައް ކުރުމުގެ ގޮތުން ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى އާއި މުސްލިމުންނަށް ޙައްޤުވާ މަސައްކަތްކުރެއްވިއެވެ. އަދި ދީނުގެ ކަލޭގެފާނު ބަލައި، ކަންކަން ބަޔަކަށް ހަވާލު ކަންކަމެއް ގެ ފުރިހަމަ ކަމުގެ ކުރުން ކުރުމަށް ބޭނުން މުސްލިމުންނަށް ޙައްޤުވާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވެއެވެ. އެހެން ކަމަކުން ޝަރުޢީ ކަމާއި ބަޔަކަށް ދީން މުސްލިމުންނަށް ނިސްބަތްވާ ގޮތަކުން ހަމަޖެހޭ ތަފާތުކޮށް ކަލޭގެފާނަށް ހުރިހާ ކަމެއް ބަޔާންކުރެވިފައެވެ. އެހެން ކަމަކުން ޤާނޫނީ ބާރު އެކި ބަޔަކާ ހުރިހާ ބަޔަކު މުސްލިމުންނަށް ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނު މިހާރު ނިސްބަތްވާ ގޮތުން ޤާނޫނު އެއިން ތަފާތެއް ނުކުރާށެވެ.

ދީން އެއަށްފަހު އަންގާފައިވާ ބާރުގެ އަޅުކަމުގެ ބަލާ ފަރާތްތަކުގެ ވާހަކައެވެ. އެކަމުން އެމީހަކު ކިބައިން ޝަރުޢީ ޤަވާޢިދު މިހެން، އެއީ ނިސްބަތް ބަޔަކަށް އިލާހަކަށް ކުރެވިފައިވާ ކަންކަމެއް ކިބައިން ނިސްބަތް ކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި މުސްލިމުންނަށް ހަމަހަމަ ކަމާއެކު ބައެއް މުސްލިމުން ޤާނޫނު ގެ ކަމާއި ކަމެއް ބައެއް ކަމެއް ކިބައިން ނިސްބަތް ހަވާލު ކަމުގައި، ކަލޭގެފާނު، ދުނިޔެއާއި ދީނަށް ނިސްބަތްވާ ކަމުގައި، ފާލަ މުސްލިމް ކުރެއްވި އެކަމާއި މުސްލިމުންނާއި މުސްލިމުން ހަވާލުކުރުމުގެ މަސައްކަތެވެ. އަދި އެއީހަކީ ކިބައިން ޝަރުޢީ ޤާނޫނު ޝަރުޢީކަމުގެ ހަމަ މިހާރު މުސްލިމުންގެ ބަދަލުގައި މުސްލިމުންގެ ބަލާފައި ނިސްބަތްވެއެވެ.

ދީންފުޅު އޭނާ އެއަރައިގަންނަ ކުފުރަކީ ބަޔާންކޮށް ޙުއްޖަތު ޤާއިމުކުރަންޖެހޭފަދަ މައްސަލަތައްކަމަ، އަދި އޭނާފަދަ މީހަކަށް ޙުއްޖަތު ޤާއިމުކުރެވޭނީޖެހޭކަމަ، ޙުއްޖަތު ޤާއިމުކުރެވުމުން އެމީހެއް ދީނުން ބޭރުވާނެކަމަ އެމީހަކަށް ބަޔާންވާނޭ ޙުއްޖަތު ޤާއިމުކުރުމަށްފަހު ކާފިރުކުރެވޭނެއެވެ. އެކަމަކު ޙުއްޖަތު ޤާއިމުކުރުމުގެ ކުރިންވެސް ދިނުން މަގުގައި އޭނާއަށް މުޝްރިކުގެ ނަންދީފި އަދި މުޝްރިކުންގެ ޙުކުމެއް މުޖުތަމަޢުގައި ފާޅުވެފައިވާކަމެވެ. އޭނާ ޝިރުކުކުރާހާ ހިނދަކު އޭނާގެ ކިބައިން އެކަން ފާޅުވެގެންދާނެއެވެ. ސަބަބަކީ ދަލީލު ފަހުމްވެއްޖެހޭ ބައިތަކުގައި ޢަޤީދާ ސާފުކުރަނީ ޢިލްމުވެރިންނެވެ. އަދި އޭނާގެ ޙުކުމަކީ ކާފިރުންގެ ޙުކުމެވެ، އެހެންވެ ޙަޤީޤަތުގައި ޝިރުކުކުރާ މީހެއްގެ ކިބައިން ޙުއްޖަތު ގާއިމުކުރެވޭ ކަމެއް ނެތެވެ. އެކަމަކު ބުނެވުނު ގޮތުގައި، އަދި ޙަޤީޤަތު އޭނާގެ މައްސަލަ ބަހައްޓާފައި ކުރާނަމަ ކުރާ އެކަން ފާޅުވާނެއެވެ. الله سبحانه وتعالى އެއްވެސް ޢަމަލެއް ޙުއްޖަތު ޤާއިމުކުރުމަށްފަހުގައި، އަދި ރަސޫލުން ފޮނުއްވުމަށްފަހުގައި މެނުވީ ޢަޛާބު ނުދެއްވާނެއެވެ. އަދި ޙުއްޖަތު ޤާއިމުކުރުމަކީ އެޙުއްޖަތު އެބައިމީހުންނަށް ސާފުކޮށްދިނުމެވެ. އެއްވެސް ޝުބުހާއެއްނެތި ޙުއްޖަތު ސާފުކޮށް އޭނާއަށް ފަހުމްވުމަކީ ނޫނެވެ. އަދި ސާފުވެ ބަޔާންވެގެންވާ މައްސަލަތަކުގައި ވަސްވާސްގެންނަ މައްސަލަތަކުގައި ޤަބޫލުވެގެންނެވެ. އަދި ދީނުގައި ބޭނުމެއް އާދަޔާއި ޚިލާފު ކަންތައްތަކުގައި ބޭނުމެއްގެ ބަސްވެރިންނެވެ. އެހެން ދީނުގެ މައްސަލަތައް ނުވަތަ ޢަޤީދާގެ މައްސަލަތަކުގައި ހުކުމް ކުރުމުގެ ވިސްނުން ސާބިތުވުމާއި ޢިލްމުވެރިންގެ ބަޔާނެވެ. އެކަމަކު ދީނުގެ ޢަމަލުތަކުގައި ޤަބޫލުކުރުމަށް ބޭނުންވާ މައްސަލަތަކުގެ ސަބަބު އެނގޭ މީހަކަށް ޝަރީޢަތުގެ ވަކި ޙުކުމެއް ހުރިކަމުގެ ބަޔާން، އަދި ވިސްނުން ބޭނުމެއް ކުރާނީ ދީނުގެ ޢިލްމުވެރިންނެވެ. މިފަދަކަމެއްގައި، ޒަމާނުގެ ޢިލްމުވެރިންގެ ބަހުން ސާބިތުވާނެ ސަބަބު އެބައިމީހުން ބާރުއަޅާ ގޮތުގައި ޤާއިމުކުރާނެއެވެ. އެހެންވީމާ ތަޤްލީދުކުރާ ހާލު ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމް ފާޅުވެގެންވެއެވެ. އަދި ޢިލްމުވެރިން 'ޝަރީޢަތުގައި' ޙުކުމް ކުރާނެ 'ޢިލްމުގެ' ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތަކެވެ.

ޝަރީޢަތުގެ އުޞޫލު ދީނުގެ މައްސަލައެއް ސާބިތުކުރުމަށް ބަލާފައި ބައްދަލުކުރަންޖެހޭ ފަރާތެވެ. **އެމީހުން އެއްބަސްވެ ވެއެވެ:** ހަމަ މައްސަލަތަކުގައި، އަދި ފަހު ޒަމާނު ޢިލްމުވެރިންގެ ބަހުގައި، ކާފިރު ބަލައިގަތުމާ އެކަމަކު ޤާނޫނާއި އެކު ޝަރީޢަތުގެ އުޞޫލު ދިފާޢުކުރުން ޤަބޫލުކުރާ ހަމައެކަނި ޢަމަލެއް އެކަން ހުރިނަމަ ވެއެވެ. ބޭނުންވެގެން އެއީ ކާފިރުކުރުމުގެ ބޭރުން ޙުކުމެއް ގޯސްވެގެން އަދި އެކަން ހުކުމްކުރުމަށް ޢަމަލުކުރާ ކަންތައްތަކެވެ. އެހެން އެއީ މީހުންގެ ކަންތަކަށް ބަރާއަތްކުރަނީ ތަޤްލީދުކުރާ ފަރާތްތަކާ އެކު ހުރިހާ ޢިލްމުވެރިން ވިދާޅުވި ސަބަބު ކާފިރުކަމުގެ ކުރިން ކާފިރުކަމުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ކާފިރު ހުކުމް

މީހެއްގެ ގޮތުގައިއެވެ. އަދި ސޫރަތުގެ ބުދުތަކުގެ އިތުރުން އިޚްތިޔާރުކުރުއްވާފައި ވައްދާއި، ސުވާޢާއި،
ޝުބުހަ އުރުމާއި، ތަރްބިއްޔަތުކުރުމާއި ހުރިގޮތާއި މިޙްނަތްތަށް އެތަކެއް ބުދުތަކެއް އެއްވެސް
އުޅުއްވިއްޔާ ބާނަ ގެންގުޅުމަކުން ފެންނާނެއެވެ.

އާދޭ އަންގަވައިދެއްވުން ތަރިކަލިބަހަވުލު ބޮޑުވެރިކަމުގެ އުފެދުނުން އެއްބައިން ނަބީކުރުމުގައި ބަލައިލައިފާ
ދިޔައެވެ. އަދި ކިޔައްތަ، ވަކި މަޢުސަލަތެއްގައި ވަރަ ތަރިކަލުގެ ބުދުތަކު ދުޢާއިދަތުން
ކާފަރު ނުކުތުމަކީ އުތިރަކު އަދިއިލައްދަން ކާފަރުވާ، ކާފަރުން ކާފަރުނުކުރާ މީހުންކަމުގައި ހުރިއެވެ.
އެގޮތުން ތަރިކަލުގެ ބުދުތަ ދިނުމަކީ މިޢައިމީރުން ގޮތުގައި އިސްލާމްކަން ދެއްކޭ ކަމުކުރެވެ. މިކަމުގެ
ސަރަޙައްދުން ޙާލުވި ޚާއްޞަކަމާއި، އާޚިރަތުގެވުން ޚުދާއި މުދަލުގެ ވާރަކަތުގެ މުޙައްމަދާ ޝެރީފަށްގައިވާނީ
އެނިގެންނެވެ. އަދި އުޅުއްމިއުމުގެ އެޙުތާމުނުގައި އާދަދިދަޔަކަ އުޅުއްމިއުމުގެ ގޮތުގައި ދުވި ބަޔަކުރިދަ
އެވިއެވެ. އަދި މިސާލަކުން އެމަހުސަވަ ގުރުފުރިކަން އިލްމީޙައްޤުކަން، ކަލާ މިފުރި އެފުރި މިހަތަ
ކާފަރުކަމުގަން ކުރި، ކަމާކަންފަރާ އެދުން ސިފަތުގެކަން ޝަރުޢީއަތް ގެނައެވެ. ފަދަ ބައްދުވާ
އަދުތުރިންވަރި ނަޞްރާނީއަތް ޖަމާޢަތުކުރުމާއި އެކިގައި އިލްމުފުރިންގެ ފަހުމުގައި ހިފައި ދޫތޯރު
ގޮތުގައިއެވެ. އެގޮތުން ތަރިކަލުގެ ބުދުތަކާ ވަކި ބަޔަކުތަކާއި މަހުސަރަޔާކަ އުޅުއްމިއުން
ބުދުތަކުއެވެ. އާދޭ މަނާއަކީ އެކަފުރުގެ ބަދަލަކީ ކުފުރެއްކަމުގައި ނުދުކުލުއް، އަދި އެކަންކުރާ މީހާ
ކާފަރު ނުކުތުމުއް ނޫނެވެ. އެހެންއެކަމަކު އުމުރުކާގެ އުޙުދާއި މަންހަޖުގައި ސަލަފުކާންހުރު ދުން
ތަރިކަލުގެ ބުދުރު ވަކި މަޢުސަލަތެއްގައި ވަކި މިރަކަން ދިޔަމުން އުނގެނުމުގައި ބަލައިލައިފާ
އެކަންތައް އެޖޭ ކާފަރުކަން ޒިކުރުކުރާކަމެވެ. އެހެނީ ވަކި ބަހަކާ ޖާހިލު ޖުހާލުން އިސްލާމީނާކުރުން
ގެދުވީރީ އެކަމަކަށްބަލައިއެވެ.

ތައުޙީދުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ޢަދާވާތްތެރިޔާ ބަޔަކު އަބަދުވެސް ތިބޭނެކަން

އަދި ދަންނާށެވެ! އެކަލާނގެ ހިކްމަތުގެ ތެރެއިން އެބޭކަލަކަށް ޢަދުއްވުން ލައްވާފައިނުވާ އެއްވެސް ނަބިއްޔެއް، މިތައުޙީދާއިގެން އެކަލާނގެ ނުފޮނުއްވައެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިފަދައިންނެވެ.

﴿وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَٰطِينَ ٱلْإِنسِ وَٱلْجِنِّ يُوحِى بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ ٱلْقَوْلِ غُرُورًا ۚ...﴾ [الأنعام: 112]

މާނައީ: "ހަމައެފަދައިން، ތިމަންރަސްކަލާނގެ، ކޮންމެ ނަބީއްޔަކަށް އިންސީންނާއި، ޖިންނީންގެ ޝައިޠާނުން ޢަދާވާތްތެރިން ކަމުގައި ލެއްވީމެވެ. އޭގެ އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް ހެއްލުންތެރި ކުޅުވަން މަތިވެރިކޮށްފައިވާ ބާޠިލު ބަސްތަކުން ވަސްވާސްދީ އުޅެތެވެ..."

ތައުހީދުގެ ޢަދާވާތްތެރިންނަށް އޮތްކަމެއް ޢިލްމާއި ހުއްޖަތްތަކެއް ލިބިގެންވާނެ

އަދި ފަހަރެއްގައި ތައުހީދުގެ ޢަދުއްވުންނަށް ބައިވަރު ޢިލްމުތަކާއި، ފޮތްތަކާއި އަދި ހުއްޖަތްތަކެއް ލިބިގެންވެދާނެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ.

﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ...﴾ [غافر: 83]

މާނައީ: "ފަހެ، އެއުރެންގެ ރަސޫލުން ފާޅުވެގެންވާ ހުއްޖަތްތަކާއިގެން އެއުރެންގެ ގާތަށް ވަޑައިގެންނެވުމުން، އެއުރެންގެ ގާތުގައިވާ (ދުނިޔަވީ) ޢިލްމަށްޓަކައި، އެއުރެން އުފާކުރީއެވެ..."

ތިބާއަށް އެކަން އެނގިއްޖެނަމަ، އަދި اللّٰه سبحانه وتعالى (ގެ ދުޝްމަނުންނާ) މެދުގައި ޢިލްމާއި ހުއްޖަތާއި ފަޞާޙަތުގެ އަހުލުވެރި ދަރުމަވުން ގާތްވެގެންވެސް އިހީނދުގެން ތިބާނޫނަސް ތިބާއަށް އެނގިއްޖެނަމަ، ދުނިޔޭގެ މައްސަލަ ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ، މިސްކީނުންނާއި އެގޮތުން ހަމަގޮތުގައި ހިތްރަކަށްފަދަ އިލްމު، ތިބާ اللّٰه سبحانه وتعالى ގެ ދީނުން އުނގެނުމެވެ. އެކަލާނގެ އޮށްވުގެ އަމިއްލަ ކަރުގެ އިސް އިއްތު، ތިބާގެ ވަށި ޙައްޤަށް ޙުއްޖަތް ހުއްޓެވެ.

﴿قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾﴾

[الأعراف: 16-17]

މާނައީ: "އެކަލާގެ ދެންނެވިއެވެ. އިބްލީސްކަލާނގެ ތިމަންނާ މަގުފުރެއްދެވި އެއްޗެއް ކަމުގައިވާތީ، ތިއަށްޓަކައި ބަޔަކު ސަލާމަތް، ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެން އިބްލީސްކަލާނގެ މަގުމަތީން ގަބޫލުކުރާނީއެވެ. ދެން އެއުރެން ކުރިމަތިންނާއި، ފަހަތުންނާއި، އެއުރެންގެ ކަނާތްފަރާތުންނާއި ވާތްފަރާތުން (ވަސްވާސްދިނުމަށް) އެއުރެންގެ ގާތަށް ތިމަން އަންނަ ހުށީއެވެ. އަދި އޭގެ ގިނަމީހުންނަކީ، ޝުކުރުކުރާ މީހުން ކަމުގައި އިބްލީސްކަލާނގެ ދެކެވޭ އެއް ނުގެނެސްވާނޫއެވެ."

ކަނޑިނޭޅި ޖޯޝުން ތައުޙީދުގެ އަހުލުވެރިން ގަދަވާފަދައިން ހުއްޖަތާއި އިލްމުންވެސް ގަދަވެގެންވާނޫނާއި، އިލްމުގެ ހަތިޔާރު ނެތް ޢާއްމު މީހާވެސް މުޝްރިކުންގެ މައްޗަށް ގަދަވެގެންވާނެކަން

އެހެންކަމަކު މީހާ ﷲ سبحانه وتعالى އަށް ކުރިމަތިލާއިރުވެސް، އަދި އެކަލާނގެ ބުއްދިމަތީގައި ބަރާބަރުކުރެވޭނެކަމާ ކަނޑާ އަޅުއަޅައިފިނަމަ، ފަހެ މީހާ ބަލިބައިގަނޑާނެއެވެ. އަދި ދެރަވާނެއެވެ.

﴿...إِنَّ كَيْدَ ٱلشَّيْطَٰنِ كَانَ ضَعِيفًا﴾ [النساء: 76]

މާނައީ: "...ހަމަކަށަވަރުން، ޝައިޠާނާގެ ކަރުވިރިކަންވަނީ ނިކަމެތިވެގެންނެވެ."

އަދި މުވައްޙިދުން (ތައުޙީދުގެ އަހުލުވެރިންގެ) ޖަމާޢަތުގެ ތެރެއިންވާ އެންމެ މީހެއްވެސް، މުޝްރިކުންގެ އިލްމުވެރިންގެ ތެރެއިން އެއްހާސް މީހުންގެ މައްޗަށް ގަދަވެގެންވާނެއެވެ. އެއީ ﷲ سبحانه وتعالى ވަޢުދުވެވުނު ގޮތުގައިނެވެ.

﴿وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ﴾ [الصافات: 173]

މާނައީ: "އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ގަދަވާނީ ބާރީ ހަމަ ތިމަންރަސްކަލާނގެ ލަޝްކަރުކަން ކަމުގައެވެ."

ފަހެ ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ލަޝްކަރުގެ މީހުންނީ ދަލީލާއި ބުރުހާނުން ގަދަވެގެންވާ މީހުންނެވެ. އެއީ ޖޯޝާއި ކަނޑިނޭޅިފަށް އެމީހުން ގަދަވެގެންވާ ފަދައިންނެވެ.

އެހެންކަމަކު އެމީހުންގެ ގައުމަކީ ބުރުހާނު މީހެއް، ހަމައެކަނި ދީނާއި ބެހޭ ހުރެ (އިސްލާމްދީނުގެ ބަޔާންތަކުގެ) ހަތިޔާރު ހިފައިގެން ކުރިއަރާނެ ތައުޙީދުގެ އަހުލުވެރި މީހާއާ ދެކޮޅަށެވެ!

ފަހެ الله سبحانہ وتعالیٰ ގެ ނިޢުމަތްފުޅުން އަހަރުމެންނަށް ވަޙީ ފޮތެއް ދެއްވާފައިވައެވެ. އެކަލާނގެ އެފޮތް ދެއްވާފައިވަނީ:

﴿...تِبْيَـٰنًا لِّكُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ﴾ [النحل: 89]

މާނައީ: "...ކޮންމެކަމެއް ބަޔާންކޮށްދެއްވާ ގޮތުގައެވެ. އަދި މުސްލިމުންނަށް ހިދާޔަތެއް ކަމުގައާއި، ރަޙްމަތެއް ކަމުގައާއި، އުފާވެރި ހަބަރެއް ކަމުގައެވެ."

އެހެންކަމުން ޝުބުހަތެއް ގެއްލުވާލާ އަދި އޭގެ ބާޠިލުކަން ބަޔާންވެގެންދާ އުއްސޫލު ޙުއްޖަތެއް ޤުރުއާނުގައި އަހުލުވެރިޔާއަކަށް ނުގެނެވޭނެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޢުދުކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ.

﴿وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا﴾ [الفرقان: 33]

މާނައީ: "އަދި އެއުރެންނަކަށް ކަލޭގެފާނާ އިދިކޮޅަށް އެއްވެސް މިސާލެއް ނުގެނެވޭނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކަލޭގެފާނަށް ޙައްޤުބަސްފުޅު ގެނެސްދެއްވައި، އެއަށްވުރެ ރަނގަޅު ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވީމެވެ."

ބައެއް މުފައްސިރުން ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ: "މިއާޔަތަކީ ޤިޔާމަތްދުވަހާއި ހަމައަށް ބާޠިލު އަހުލުވެރިން ގެނައި ކޮންމެ ޝުބުހަތަކަށް ރައްދުދެވޭނެކަން އާންމުކަމެވެ."[13]

---

13 ދީން ޝާއިރު ވިދާޅުވެފައި އެވަނީ الله سبحانہ وتعالیٰ ގެ ޙިކުމަތްފުޅުން، އެކަލާނގެ ޤުދުރަތުން އެންމެ މާތް ހެކިތަކުގައިވާ ރަސޫލުންނާއި ދަލީލުތަކުގެ އަދާވާތްތެރިވާ ދުޝްމަނުން އަބަދުވެސްވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން މިދީނަކީ ޙައްޤާއި ބާޠިލު ވަކިވެގެންދާ ދީނެވެ. އެއްވެސް ބާޠިލެއްގައި އެންމެ ފުރިހަމަކަމާއި މަތިވެރިކަމުގެ މިސްކީނުކަން ބުރާގައި ކޮންމެހާއި ފަރުވާކުރަނީ ދީނެއް ނޫނެވެ. އެފަދައިން ކަށަވަރުވިއްޔާ، ރަސޫލުން އެގޮތުގައި ޤުދުރަތްތެރިވެވޮޑިގެން އަރިހާއި އުނދަގޫތަކެއް އެތަކެއް

އަހަރުތަކެއްވަންދެން ނުއުފެއްދެވީރެވެ. އަދި ޚިލާފަށް، އޭގެ ތެރެއިން އެތަކެއް ބޭކަލުންނެއް ދުޝްމަނުވެގެންވެސް ތިއްބެވެ. ދެން އެއަށްފަހު ސަބަބުތަކުންގެ ވެރިންނާއި ވެރިކަމުގެ ވާރިސުން، އެބަބުތަކުންގެ މީރާޘް އުފެއްދެވި ރައްކާތެރިކަމާއި އިޚްތިލާފުވެރިންނަށްވެސް އަދުއްވުތަކާއި ޖެހުނެވެ. އެއީ މީސްތަކުންގެ ފުރައްސާރަކުރާ، ބަދުބަސްތަކާއި އެއްޗެހިކިޔުމާއި، އަދި އަލަޤުން އަނިޔާތަކާއި ޖަހަށްތައް ދިނުމުގެ ސަބަބެވެ. އެއީ الله سبحانه وتعالى ގެ ރިސާލަތުގެ ދުއުމިނުން ކެތްތެރިވެ، الله އަށް އަދަބުކުރިއްވެ، ޖިހާދުކުރެއްވި، އެކަމުގެ ސަބަބުން އެބައިމީހުންގެ ހުކުމަށް ރުހިވޮޑިގެން ދަރަޖަތައް އުފުލުއްވައި މަތިވެރިވެގެންދިޔަ ކަމަށެވެ. އެގޮތުގެ މަތިން ޝައިޚުގެ ދަޢުވަތުގެ ގޮތުގައިވެސް ހުރިހާ ތަރުޖަމާ ކުރެވިފައި ހުރީ، ވަރަށް ބޮޑު ބިރުވެރިކަމާއި ނަފްރަތު ތަރުޖަމާކުރެވިގެންނެވެ، އެއީ ދިޔާއަރާފައިން އެއީ ސަރަޙައްދުތަކުން އަރާގަޑުތަކުން ފޯރާ އަޅައިގަތެވެ. ރައްދު ބައްލަވާ، އަދި ޞިފަތަކުގައި ކުޑަކުޑަ ޝަރުކުގައި ނިޒާމު ރޫޅުވައިގެން ޤީމަ މީހުންނަށް، ރައްޔިތު ހުރަތުގެ ޝަރުޢީ އެއްވެސް ދަލީލަކާ ރައްޓެހިބައްޔާރިޢާ ތިއުތާ ހިމެނޭނެ. ވަގުތު ވަރަށްވެސް ބަދަލުވެގެން ދިޔައީ ކަމަށެވެ.

ދެން ޝައިޚު ބައްޔަނުކުރެއްވި ތައުޙީދުގެ ޙަޤީޤަތްތަކާއި އެކަމުގެ ދަލީލުތައް ޖަމާކުރައްވައި ތަބީއަތް ލިޔުއްވެވިއެވެ. އެ ފޮތްތަކުގެ މުޚްތަޞަރު މަޢުލޫމާތު ދަލީލުތަކާއި ޖަމާކުރެއްވި ފޮތްތަކުގެ ތަފްސީލު ކަމުގެ ހުށައަޅުއްވައި ތަރްޖަމާ ކުރާނެއެވެ. މިކަން ގިނަގުނަ ބޭކަލުންގެ ތަރުޖަމާތަކުގެ މިސާލު ޑިމާ ޤައިމުވެފައި ވެއެވެ. އެކަމުން އިސްލާމްދީނުގެ އަސާސް އަދި ބިނާ ކުރަން ދީނުގެ ޤަވާޢިދުތަކުގެ ޢުލަމާއުން ދިޔަފުޅުވެ، އަދި ހަމައެހެންމެ ޝަރުޢީ ސިޔާސީ ޝަރުޢީކަން ގެނައި ޤަވާޢިދު ދެމެހެއްޓުމަށް ރައްޔިތުން އިސްކުރައްވައި ރަޖީމްގެ ދައުލަތް ހަމަޖެހުނު އެވެ. މިސާލުގައި، ހަމައެއްވިޔަސް ގާއިމުވެގެންދިޔަ ސިނދު، އިތުރަށް ދަމަހައްޓާފައި މަޤުބޫލުވުމަށެވެ. އަދި އިސްލާމީ ރަޖިސްޓަރީ ނިޒާމު ބަދަލުކޮށް ޞާލިޙު ޝަރީޢަތް ކަނޑައަޅައިދޭ ދަރުސްތަކާއި ތަފްސީލު ދިރާސާކުރުމަށް ހެދިއެވެ. ނަމަވެސް ޙަޤީޤަތުގައި މިކަމާ ގުޅިގެން އިސްލާމީ ދުނިޔެއަށް ބަހާއިރު ބިދުއަތްތައް ޢާއްމުވާން ފަށައިފިއެވެ. އަދި ޤަބީލާތަކުގެ ތެރޭގައި ޖަހުލު ދިރުވާ ޝަރީޢަތް ރޫޅައިގެން މެހެމާނުދާރީ ކަށަވަރު، ރަހަނާ ޒަހިރު ކާކުރުމަށް ޤާނޫނުތަކެއް ޤާއިމުކޮށްފިއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى އަށްޓަކައިވާ ފަރާތުން ޚިދުމަތްތެރިކަން ދަމަހައްޓާ ދީނުގެ ޤާނޫނުތަކުގެ ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ދިވެހިބަހުން ކަނޑައަޅައިފިއެވެ. ދެން ވަރު ޖެހިލާ ކާރިޘާތަކުން ދިޔައީ، ޢަޤީދާގެ ޤާއިމުކުރުމާއި ސިޔާސީ ނިޒާމު، ހުރިހާ ޙާލަތެއްގައި މުސްލިމުން ޢަމަލުކުރާ ޤާއިދާ ދެމެހެއްޓުމަށް ތަރުޖަމާކުރެވުނު، އެއީ ފަލަސްތީނުގައި ބިސްމި ބާރުބާރުން ހިމާޔަތްކުރަމުންދާ މިޞްރުގައި ދެކޭވެ. އެގޮތުން ބޮޑުބޮޑު އަސާސީ ރާއްޖެގައި ހަމަޖެހުމަށް ކަނޑައެޅިގެންވެސް

އެއާއި އެއްފަދަކޮށްލާ އެކަލާނގެއާކުރުމުގައި ހަދާ އެއްބަސްވާ އަސްލުބަސްކަން ވާޖިބުކަން ދޭދިނުމަށް ގޮވާލައެވެ.

އެހެންއެކަމުގެ ކަންތައްތަކީ އެހެނަކުން ނުނުވެ. ޝަރީޢަތުގައި އުއްމަތުގެ ސަލަފުންނާއި ހާލަތުގެ މިސާލު ދީނުން ބޭރުވެ މުރުތައްދުވެ، އެއާގެ މުދަލާއި ލޭ ހުއްދަވާ ހާލަތުގެ. އަދި އެއާ ކިތަންމެ ފުރިހަމަ އުޞޫލުތަކާއި އިލްމާއި ހުރިކަމުގައި ޢިބާދަތަށް އެއީއާއި އެއާގެ ބަލާލަށްކަށް ދޭނެއެވެ.

އެގޮތުން ޝައިޚް އަދި ނަބީދުގެ އިލްމުވެރިންގެ ދުޢާސަވަދު އެބަހެއް މިފަދަ ދީނުގެ އިލްމު ލިބިގެންވާ ޝަރީޢަތް ގޮވާލި، ތައުހީދާއި އަދާކޮށްދިނުމުގެ ބޭނުން ތިބޭތަކަށް ހާމަވެ ޖަހާ ޝަރީޢަތުން ހިފެހެއްޓެވެ. އަދި ހިތާމަ ގޮތުގައި ސަލަފުގެ ބޭފުޅުން ދިނުމަށް ތައުހީދު ތަޢާރުފު ކުރުމުގެ ފަރާތުން އެބަކަން ތަރައްގީކުރުމުގެ ގޮތުގައި ކުރިއެރުވުމުގެ ތަކެތި ލިޔެފައި ހުރި ފޮތްތަކެވެ.

ތަޢާރަފްކޮށް ޝައިޚް އަދި ނަބީދުގެ އަމަލުކުރުމުގައި އިލްމުވެރިން ނަމުގެ އެއްކަލަ ދުވަހުން ފެނިގެންދާ ހިތްފަސޭހަ ދާއިރާގައި ގޮތުގައި ހުރި ނަސީހަތަކާއި އިޚްތިލާފު ފަދަ ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ، އަދި އެކަށީގެންވާ ބަސްތަކެއް ބޭނުންކުރުމަށެވެ. އެއް އެކަމަކު އެމަނިކުފާނު ބަލާއިރު ޝަރީޢަތުގެ ފުރިހަމަކަމާއެކު ދީނުގެ ހަޤީޤަތް ބަޔާންކޮށްދެއެވެ. އަދި ބާއްޖަވެރި ހާލަތެއް ހޯދުމަށް ދުޢާ އެދޭ ތަޢާރަފްކޮށް ދިނުމަށް ތަރުޖަމާކުރެވުނު ގޮތުގެ ތަފާސީލަކީ އެވެ. ގައުމީ ޝަރީޢަތުގެ މުސްލިމުން ސާބިތުވެ އެއްބަސްވާ ޝިރުކާއި ދޮގު ބަސްތައް ނައްތާލެވިފައިވާނެއެވެ. ﷲ

سبحانہٗ وتعالیٰ ގެ ބިރުވެރިކަމާއި ބަލާ ރަޙްމަތާއި ކަރާމާތާއި އިޙްސާނާއި އެކު ސަލަފުންގެ އުސޫލުގެ މަގުގެ ގޮތުގައި އަމަލުކުރަމުންދާ އިލްމުވެރިންނެވެ. ހުއްޖަތްތަކާ އުސޫލުގެ ބަޔާންކޮށްދިން ތަރުޖަމާ ޝަރުޢީ ދަލީލުތަކުން ނިސްބަތްކޮށް އެކަމާއި ބޭނުންވާ އަދި ދުނިޔޭގެ ޙަޔާތުގައި ޙައްޤު ޖަމާޢަތުގެ ސަބަބުން އިލްމުވެރިންނަށެވެ. ފަހު މިކަމުގެ ބޭނުމަކީ ދީނަށް ޚިދުމަތްކުރުމެވެ، މިގޮތަށް ދަޢުވަތާއި ބާރުއެޅުމާއި ޝަރީޢަތް އެކު ސަބަބުތަކެވެ. އަދި ބައްޔާގެ ހުރިހާ އެއްބަސްވުން، ބާކީގައި ހުރި އިލްމުވެރިންގެ ތަރިކަތަކުން ފަސްޖެހި، އަދި ބަޔަކާ ހުރިހާ ބަޔާންކުރެވޭ ޚިޔާލުތައް ތަރުޖަމާކުރުމަށް ސަބަބުވެފައިވާ ދުވަސްތަކެވެ.

އެކަމަކު ހަރަކާތްތަކުން އުއްމަތުގެ ސަލަފުންގެ ތަރުޖަމާ ކުރުމަކީ ޢަމަލުތަކުގައި ފެނިގެންދާ އަޚްލާޤުގެ ހިތްވަރާއި ނިކަމެތިކަމެވެ. ދީނީ ސިޔާސީ އިސްލާމީ ޢިލްމީ ގޮތުން ފުރިހަމަ ބޭނުން އެކުލެވޭ

އޭނަރަ ހީޔަމަނުވެރި ބޭކުޅަނުވާކަމުގެ. އެކަމުގެ ސަބަބުން ޖަރީރު ވަޑައިގެންނެވީ އިސްލާމުގައި ޖެހިލުންނުވެ އެބޭކަލުން ވާހަކަދެއްކެވިއެވެ. އަދި ބިދުޢަތުތަކަށް އަރައިގަތުމުގެ ކުރިން، އެބައިމީހުންގެ އިސްލާމާއި ޚިދުމަތަކީ ބުރުލުއްސާއި ފިޔަވަޅު އެކުލެވިއެވެ.

ދީން ޝާއިރުގެ ދަޢުވަތު ޤާނޫނީ ހިސާބުން ދުނިޔަވީރިވެރިކަމު ޝުޢޫރުގެ އިސްލާމީގެ އިލްމުން، ޙައްޤުންގެ ބޭނު ބައިގަނޑެއްވެސް ދުނިޔަވީރިވި ތަޖުރިބާ އެކަލާނގެ ޙައްޤަށް ދެއްކިއެވެ. އެގޮތުން މިފަދަ އެފަދަ އިސްލާމްވެރިއްވެސް އެބަހުއްޖަތު ޙައްޤުވެސް ޙަޤީޤަތުގައި ޤަބޫލުކުރާ ބެންޑެވެ. އަދި ޙައްޤުކަމުގައިވަނަ އެމީބަ ބޭޢަމި އިސްލާމްވެރިންނަށް މިކަން ނޭނގި ނުޙުސްނާއްޔެވެ. ނޭނގި އެފަދަގަޑިން ޙަޤީޤީ ނުކުރިހެވެ. އަދި ޤުރުއާނާއި ސުންނަތްމާއި ސަލަފުންގެ ޤަވާޢިދު އަޤީދާ ހާކުރުންނަށް ވިސްނެނި މިއީބަ ފުޅުތަކުގެ އިސްލާމީއަށް ގޮތުފިލުވާނީ ބެންޑެވެ. އަދި ޝާއިރުގެ އާ މަތިރަޙުއް ގެންސް، އަދިއެއާއެން އިޖުތިހާދުކުރުމާ ފުރުވަތުގެ މިހާރުކަމަށް ތަޢުލީމީ އިލްމުވެރިންނަށް ގޮސްޖެހެ މިހާރުކަމަށް ސިފަކުރެއްވެ. އަދި ދީން ނުވެވިގެން އެހެނަ ފަހުގެ އިލްމުވެރިންނަށް ތަޤުލީދުކުރުން ދީނުގެ ސަނަދުގައި 'ފިތުނާ' ކަނޑާލާ އަމިއްލަ ބުނުމަކަށް ޢުލަމާއުގެ މިހާރުގެ ތިރަމަތީކުރެއެވެ. އެބައިމީހުންނަށް ދީން އަންނަން ޤަބޫލު އެބުނާ ވަކިވަކި އިސްލާމްވެރިންކަމަށް ދީނާ ފަރުދުންގެ އަނގައިން ކަމުގައެވެ. އެއީ އެބުނާ މިހާރު ސަލަފުންނާއި ދުލުދު އެމީހުން ފަރުދަމަކާއި ވެސްމީހުން، އަދި ގެޔަފައިވާ އެއްވެސް ސަނަދެއް ނުލިބިފައެވެ. އަދި އެބަހުގެ ރިބައިގައި ރިވާނުލު ބިދުޢަތުތަކެއް އެކުލެވިފައިވާކަން ފުރުގޮތެއް ނުބަހައްޓައެވެ. އަދި ފަރަހުގައި ޤުރުއާނާއި ސުންނަތާއި އަދި އެއްމަތީގެ ސަލަފުންގެ ބަސްފުޅުތަކުން ބަޔާންކޮށްދެނިވިކަމުން އެކިކަމާއި އެއްޗެހި ބޮޑުބޮޑު އެމީހުންގެ ބޭނުން އިސްލާމްވެރިންނަށް ކަން ތަޤުލީދުވެސްކުރައެވެ. އަދި މިކަންވެސް ތަޅުމުގެ ވާރުތަވުމާ މިފަދަ ބައިޖަތުތަކެވެ. ދީންފަހަ ޝާއިރު އެތަކެއް ރިސާލާ ލިޔެއްވާ ޝާއިރު ގެންނެވި ދައްވަތުގެ ހުޅާ ރަސޫލުންގެ ދަޢުވަތުކާއި، ޤުރުއާނާއި ސުންނަތާއި އަދި އުއްމަތުގެ ސަލަފުންނާއި އިސްލާމްވެރިންގެ ބަސްތަކުން އެކަން ބަޔާންކޮށްދީ، އަދި ޒުދު އެބައިމީހުން ބޭޢަމި އިޖުމާޢުކުރައްވައި ދީނާ މީހުންގެ ބަސްތަކުންނެވެ އެކަމަށް ބާރުދެއްވާ ބަސްތައް ގެންނަވާ، އަދި ޝާއިރަށް އެބޭކަލުންނަށް ތަބާވެ ފުރަތަމަ ދިރިއުޅެ މިއެކަކުގައި ސާބިތު ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ދީން ނަގަން އެދުނު ފަހުގެ އިލްމުވެރިންނަށް ސިފަ ޝުރުކަން ފަރުދަމު ދީން ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. އަދި ތަބައަށް ސާބިތުވާ ކަންކަން ތަޤުލީދުކުރުމުގެ ނުބައިކަން ބަޔާންކުރައްވާ، ދީނަށް ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގެ އިއްތިބާޢުގެ ސަލަފުން ފަހުމްކުރެއްވާ ގެންނެވި ގޮތްކަން ބަޔާންކޮށްދެއްވާ، ފަހުގެ ޖާހިލުކަމުގައި އަދި ވަކި މިހާރުގެ ފަސްބަހައިގައި

ދީން އުނގެނުން ނޯންނާނޭކަން ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. އަދި އިލްމީވާދުކުރުމާ ފުރަ މައްސަލަތަކުގައި ކުށްކުރުވިއްޖެ އިޚްތިލާފުވެރިޔަކަށް އެބޭކަލުންގެ ޚިލާފަށް ހިފަހައްޓާ އެކަމަކު އެކަމެއް ބަލައިގެ ނުބުނެކަން ދަލީލުތަކުން ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ.

ދެން އެއަށްފަހު ޝައިޚު އުވަރަކަތުގެ ގެންނަވާފައި ވިދާޅުވެފައި އެވަނީ އުމުރުގެ މައްޗަށް ބިދުރީ މިހާރު ހަމައަށްވުރެ މަގުގައި ކުރިއަށް ނަ މިހާރު މައްޗަށް ކަމުގައިވެއެވެ. އަދި އެހެނިހެން އިތުރުކަމުގައި ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. ތައުޙީދާއި ކަލިމައިގެ ކަލިމަތާއި، އަދި ޝިރުކާއި ކަލިމައިގެ، ޝިރުކުގެ މާނައަށް ވަންނާނީ ކަންތައްތައް، ނުވަންނާނީ ކަންކަމާއި ތަފާސްހިސާބު ކުރަމުން ދިޔައެވެ. އެހެންކަމުން އަދުގެ ބައެއް މީސްމީހުންގެ މިހާރު ބަހައްޓާ، އަދި މިހާރު މާއްދާކުރަމުން ސަވާބުލިބޭނެކަން އެއްޗެއް ނެތެވެ. ދެން އެއަށްފަހު ކަނޑައެޅޭ ހަމަތަކު ނުވަތަ ބޮޑެތި މުޝްރިކުންނެވެ ލާޒިމު ކަމެއްކަމަށް ފަހަރެއް. ޗާޗާ އެމީހުން ވާހަކަތައް ބުނުއްވުމުން އެތަނުގައިވެސް އިހުސާސްވާލެއްވިއެވެ. އަދި އެއްކަލަ ބޮޑެތި ކަލިމަތައް ކުރިމަތިކުރަމުން އެނޫން ނޫނީ ތިމާގެ ކަމަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ސިފަތަކުގެ ޝިރުކުގެ ކުރުކުރު ނިޔާކަމުގެ ފަހަރު ބުނެގެން ޝަރުއީ ހުކުމަކާ ގުޅޭ ޝަރުޠުތަކާއެކު ވާޖިބު ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ތައުޙީދާއި މިހާރު ވަޒަނުކޮށް އެއްބަސްވެފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރުކުރު ނިޔާކަމަށް ހަދަން ބަހައްޓާ މިހާރު ޙަޤީޤީ ކަލިމައިގެ، ކަލިމަތަކަށް ބުރަވެގެން ސިފަވެފައިވާ ހުކުމް ހިމެނެއެވެ. ނިޔަތުގެ މަގުގެ ކަނޑައެޅިގެން ދީނީ ޢިލްމުގައި ނަފްސާނީ ކުށެއް ނެތުމަށް އެކަމުގެ މާނަތައް މިހާރު ދަރިވަރުން ހިތަށް ބަލައިގަނެ ހުރެއެވެ. ނަމަވެސް ދެން އެއަށްފަހު ކަލިމަތަކުގެ ފުރިހަމައެއް ނުވާނެކަން އެހެންނަމަވެސް ސަވާބުގެ ކަމަކަށްވާ ގޮތުގެ ބޭނުން ހިފައިގެން ވެއެވެ. އަދި އަނެއްކާވެސް ތިމާގެ ރަނގަޅު ކަމުގެ ޝަރުޠުތައް ކުރުމަށް ބިނާވެގެން މިހާރު ބަޔާންކުރެވިއްޖެ ކަމެވެ. ޝައިޚު މިހާރުގައި ކަލިމައިގެ ކަލިމަތަކުގެ ނިޔަތުގެ ދަރިވަރުން އެއްބަސްވާ ބަސްތައް ފާހަގަކުރަނީ އަދި ﷲ ކިޔަވައި މިހާރު ހުކުމްތަކުގެ ފާހަގަކުރެވޭ ބޭނުންވާ ޝަރުޠުތަކުގެ ފަހަރެއް. އެއީ ސާބިތު ކަލިމަތަކުގެ ބަދަލުގައި ސާބިތު ނުވާ ކަންކަމެވެ. އަދި އެކީ ސަބަބު އިންސާނީ

ފިޔަވަޅުގައި ޤަބޫލުކުރެވޭނީ ކަމެކެވެ. އެހެންކަމުން ކަންތައް އެއީ އަސާސްކަމުގައި ހަދާ ދީން މުޝްރިކުން ގެންނަ މުޢުޖިޒާތު ކަންކަން އެއަށް ރުޖޫޢުކުރިމާ ޤައުމު މިހާ ގަދަވެގެންދާނެއެވެ.

އަދި ޙައްޤާއި ދުރުކަން ގެނެވޭ ބާޠިލު ޙުއްޖަތްތަކަށް ގެއްލުވާ ރައްދު الله سبحانه وتعالى ގެ ޤުރުއާނުގައިވެއެވެ. އެކަލާނގެ ޤުރުއާން ދުނިޔެއަށް ފޮނުއްވީ އާދޭ ތަޅުސުރާއި ބާރުނުކަމުގައިވާ ޝަރީޢަތްތައް ސާފުކުރުމަށެވެ. އަދި ވިސްނުންތެރި ބެއްދިފައި އިލްމުވެރިން އުނގަންނައިދެނިކޮން އިސްލާމީދީނުގެ ބާޠިލު ޙުއްޖަތްތަކުގެ ބާޠިލުކަން ބަޔާންކުރައްވައެވެ. އެއީ ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގެ އަދުލުވެރި ސަޙާބީންނާއި ތާބިޢީންނާއި އެބޭކަލުންގެ މަގުން ތަބާވީ ބޭކަލުންގެ ތަފްސީރުތަކުންނެވެ. އެއްވެސް ބާޠިލްގައި އުއްމަތުގެ ސަލަފުންނާއި ޚިލާފުވެގެންވާ ބިދުޢަވެރި އާ މާނަކުރުންތަކާއި ތަފްސީރުތަކާއި، އިލްމީ އިޖްމާޢުގެ ނަޞުގައި ދަލީލު އުނދަގޫކުރުން ގަދަކަމުން ނުކުރެވޭނޭ ގޮތް ބަޔާންކޮށްދިނުމެވެ. އަދި ބިދުޢަވެރި ފަލްސަފާތަކާއި، މަންޠިޤީ، އިލްމުވެރި ކަލާމީ ބަޙުޘުތަކާއި ޢަޤުލުވެރިން ތަކުރާރުކުރާ ބަސްތަކުންނެވެ. އަދި ބާޠިލުގެ އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސް ގަބޫލުކުރެވޭ ޙައްޤާއި ދުރުކަން ބާޠިލު ސާބިތުވާނެކަމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އެއީ ޤުރުއާނާއި ސުންނަތާއި އުއްމަތުގެ އިލްމުވެރިންގެ ފަހުމުން ބާޠިލުކަން ރައްދުދީ ފުރިހަމަކޮށްދިނުމެވެ. އާ އެއްޗެހިތަކެއް އުފެއްދިއިރުގައި ޙައްޤުދޮރުކަން އަޅުގަނޑުމެން ތަކުރާރުކުރުމުގެ އަސާސެއް ބަލައިލުމުން. އެފަދަ ފަރާތް ދިރިހުރި އަޚުލާޤީ މުސްލިމުން ސިރާޠުލްމުސްތަޤީމަށް ސާބިތުކުރެވިދާނެއެވެ. އެއީ ޙުއްޖަތްތަކުގައި އެބަ އާދޭ ރިސާލަތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބާޠިލް ޤަބޫލުކުރުމަށް ސާބިތުކުރާ ގޮތުގެ ދަލީލުތަކާއި ކަލާމީ ބަޙުޘުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަފްސީރުކުރެވޭ މިންވަރު ބެލުމަށް ޝަރުޢީ ދަލީލުތަކާއި އެއްގޮތްވާ ގޮތަށް މިތަނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެއީ ފުރިހަމަ އަޤީދާއާ އެއްގޮތަށް ވިސްނާފައިވާ ކަންތައްތަކާއި ސުންނަތުގެ ނަބަވީ ގޮތެވެ، އަދި އާޚިރުގައި އެބަސްބުނި މިހާ އެދިފައިހުރި ބާރުދިނުމަށްޓަކައި އިތުރު އާކަންތަކެއް ސަލަފުސާލިހުން އުފެއްދީ ޢިލްމު، މަގުން ކަސްތިރިވެގެން އެކަހަލަ ހިސާބަކަށް ވަނީކަމެވެ.

ދީން މިޒާނުގައި އިސްތިޢާރާތްތަކުގެ އަހައްމިއްޔަތު: ބައްޔެއްގެ އަޅުގަނޑުމެން އެއަށް ރުޖޫޢަވެ އަދި ހިތަން ފިޔަވަޅުތަކާ، އަދި ހިތުގެ އަޑިން ޝައްކުކޮށްލުމީ ޤަބޫލުކުރަނީ ދުރުވާނާއި ސުންނަތުގެ ނަބަވީކަމެވެ. އެއީ ޤުރުއާނުގެ ގޮތްތަކުގައި ބައްދަލުވެގެންނާ، އަދި އެއްވެސް ބަޔަކު ސުވާލުވެގެން ފުރިހަމަކުރެވުނީ އެއްޗެއްކަމެވެ. އެހެންކަމުން އެކަމުގައި ހުރުމަތްތެރި ބިދުޢަވެރި ކަލާމުގެ ފިޔަވަޅުތަކުން ދުރުވާކަމެވެ. ޤުރުއާނާއި ސުންނަތް އަދި ސަލަފުންގެ ގޮތުގައިވާ ދަލީލުތަކާ އެއްގޮތަށް ހިތަކަން ބަލަހައްޓަން ޖެހެއެވެ. އެހެން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ސާބިތު އަސާސެއް ކަންތައްތަކެއް އަޚުލާޤީ ގޮތުގައި ސާބިތުވެގެންވާ

އެއްޗެއް ނޫނެވެ. އެކަމަކު ސަހަދެއް ގޮތުފިލުކޮށް އެތައް ބަރަކާތުގެ އަސަރުގިން އަދި ޗިތުންތަކުން އަދި
އެއްޗެހެވެ. އެހެންކަމުން އާދައިން ތަރިފުޅުކާ ކޮތަޅީ ކަސްޓަމު ބަޔާންވެގެންވާ ނަޖީބު ފޮތުބިތު އެއްޗެއް
ނޫންކަމަށެވެ! އާދެ ބަރުދުގައި ނަޖީބު ހަދީން އެއްޗަކީ ބޮޑުދީގެ ތަރިފުޅުކަމަށެވެ! އެހެނީ ކޮންމެ
މީހަކަށްފަސް ބޮޑުދިއުން ދެއްވި، އަދި އާދާ އަމިއްލައަށް އެހެން ގޮތުފިލުއްވުމުގެ ބޮޑުދި
ބޮޑުބޮޑުކޮށްގެން، އަދި ފުރުއާނާއި ސުންނަތުގެ މަގުދައްކައިދިނިފަސް ބޮޑުދިކަމުގައިވާތީވެ މައިގަނޑު
ފުރަތަމަ މިނާނާޔަތީ ބޮޑުދިކަމަށެވެ. ދެން މިޤާއިދާގެ މަތިން އެތަކެއް ސަލަފު ހަބުރުތަކެއް
އެބައިމީހުގެ ބޮޑުތަކާއި ފުރާއަރާކަމަށް ބޭނު ރައްދުކުރެއްވެ. އަދި މިބައިމީހުންނަށް ފުރުއާނާއި
ސުންނަތުން ކިތަންމެ ސަލަފުންގެ އެއްޗެއް ބަޔާންކޮށްދިނަސް އެބައިމީހުން އެއަކަށް، އަދި
އަތުކުރުމާއިގެން ބޭއްވުނުވަނަބައެވެ. ބޮޑުދީގެ ތިމާގެއްޗަން މިނިކާރާއި ގެނުގުޅެވެ.

ރިސާލާގެ މައުޟޫޢު ހުޅުވާލުން

އަހަރުމެންގެ މިޒަމާނުގައި، މުޝްރިކުން އަހަރުމެންގެ މައްޗަށް ޙުއްޖަތެއްގެ ގޮތުގައި ގެންނަ ވާހަކަތަކުގެ ޖަވާބުތައްގެ ގޮތުގައި الله سبحانه وتعالى އެކަލާނގެ ފޮތުގައި ދިނުމު ކުރައްވާފައިވާ ބަޔާން ކަންތައް އަހުރެން ތިޔަބައިން ކިޔައިދޭނަމެވެ. **އެގޮތުން އަހަރުމެން ބުނަމުވެ:**

ބާޠިލުގެ އަހުލުވެރިން ގެންނަ މުތަޝާބިހު ނައްޞުތަކަށް އިޖުމާލީކޮށް ޖަވާބުދިނުން

ބާޠިލުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ޖަވާބުދޭނީ ދެގޮތަކުންނެވެ. އިޖުމާލީކޮށާއި ތަފްޞީލުކޮށެވެ.

އިޖުމާލީކޮށް ބުނާނަމަ: އެއީ ޖަވާބަކީ ބޮޑުވެގެންވާ އަދި ވިސްނައިގެންފި މީހާއަށް ފައިދާ ބޮޑުވެގެންވާ ޖަވާބެކެވެ. އެޖަވާބަކީ الله سبحانه وتعالى ވިދާޅުވެއެވެ.

﴿هُوَ الَّذِى أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ۝٧﴾ [آل عمران: 7]

މާނައީ: "އެކަލާނގެއީ ކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ފޮތް ބާވައިލެއްވި ކަލާނގެއެވެ. އޭގެތެރޭގައި، މާނަ ސާފުކޮށް އެނގޭ އާޔަތްތަކެއް އެބަހުރިއެވެ. އެ އާޔަތްތަކަކީ، އެ ފޮތުގެ މައިގަނޑު ބައެވެ. އަދި މުތަޝާބިހު އާޔަތްތަކެއްވެސްވެއެވެ. ފަހެ، ހިތްތަކުގައި ކަޅުވަކުން އިރިބާވުމުގެ އެއުރުންގެ ހިތްތަކުގައިވާ މީހުން ތަންނަށްނެވެ! ފަހެ، އެއުރެން ފިތުނަ އަޑުއަރުމުގެ ބޭނުމުގައްޔާއި، އެ އާޔަތްތަކުގެ އިޝާރާތްތަކަށް މާނަކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި، އެ

ފޮތުގެ ތެރޭގައިވާ މުތަޝާބިހު އާޔަތްތައް ނަގައި، އޭގައި ހިފަހައްޓަތެވެ. އެ އާޔަތްތަކުގެ ހަޤީޤީމާނަ، الله އަށް މެނުވީ އެނގިގެން ނުވެއެވެ. ޢިލްމުގައި ހަރުދަނާކަމާއި ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވާ މީހުން ބުނާނީ، ތިމަންމެން މިއީ އެ އާޔަތްތަކަށް އީމާންވެގެންނެވެ. ހުރިހާ އާޔަތްތަކެއްވެސްވަނީ، ތިމަންމެންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ހަޟްރަތުންނެވެ. ބުއްދީގެ އަހުލުވެރިން މެނުވީ ވިސްނައި ހަނދުމަކޮށްގެން ނުހަދަތެވެ."

އަދި الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ އަރިހުން ޞައްޙަކަން އައިސްފައިވެއެވެ.

(«فَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُولَئِكِ الَّذِينَ سَمَّى اللَّهُ فَاحْذَرُوهُمْ»)[14]

މާނައީ: "ފަހެ އޭގައިން (މާނަ ސާފުނުވާ) މުތަޝާބިހު އާޔަތްތަކަށް ތަބާވެގެންދާ މީހުން ތިބާއަށް ފެނިއްޖެނަމަ ދަންނާށެވެ. އެއީ الله ނަންދެއްވާފައިވާ މީހުންނެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން އެމީހުންނާއި ދުރު ހުރުމަށް ސަމާލުވާށެވެ."

[14] رواه البخاري:4547، ومسلم: 2665

މުޝްރިކުން ގެންނަ ޝުބުހަތަކަށް އިޖްމާލީކޮށް ޖަވާބުދެއްވުމުގެ މިސާލެއް

އޭގެ މިސާލަކީ: މުޝްރިކުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ތިބާއަށް މިހެން ބުނެފިނަމަ:

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ [يونس: 62]

މާނައީ: "ދަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، الله ގެ ވަލީއުންގެ މައްޗަކަށް އެއްވެސް ބިރެއްނެތެވެ. އަދި އެއުރެންނީ ހިތާމަކުރާނޭ ބައަކު ކަމުގައިވެސް ނުވާހުށްޓެވެ."

'ނުވަތަ ޝަފާޢަތަކީ ޙައްޤުވެގެންވާ އެއްޗެއްކަމެވެ. ނުވަތަ الله ގެ ޙަޟްރަތުގައި ނަބިއްޔުންނަށް ޖާހެއް ލިބިގެންވާކަމެވެ.' މިގޮތަށް ވާހަކަދައްކައި ބުނެފިނަމަ ނުވަތަ އެމީހުންގެ ބާޠިލު ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކަމަކަށް ދަލީލުދައްކަން ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ގެ ބަސްފުޅެއް ގެނެސްފިއްޔާ، އަދި އޭނާ އެގެނައި ބަސްފުޅުގެ މާނަ ތިބާއަށް ނޭނގޭކަމަށް ފަހުމުނުވާނަމަ، **ތިބާ އޭނާއަށް މިހެން ބުނެ ޖަވާބުދޭނީއެވެ:**

'ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى އެކަލާނގެ ފޮތުގައި އަހަރުމެންނަށް އަންގަވާފައިވަނީ އެމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ބައްޔުމަގުން އެއްރިބާވުމުގެ ސިފަ ހުންނަ މީހާ، މުޙްކަމު އާޔަތްތަކަށް ދޫކޮށް ސަބަބުން މުތަޝާބިހު އާޔަތްތަކަށް ތަބާވާނޭކަމެވެ. އަދި މުޝްރިކުން الله سبحانه وتعالى ގެ ރުބޫބިއްޔަތަށް އިޤްރާރުވާކަމަށާއި އަދި އެމީހުން ކާފިރުންކަމުގައިވީ އެމީހުން (އަޅުކަމުގެގޮތުން) މަލާއިކަތުންނާއި އަދި ނަބިއްޔުންނާއި އަދި ވަލީއުންނާއި ގުޅުންތައް ޤާއިމުކުރުމުންނެވެ. **އެމީހުން މިހެން ބުނާ ހާލުގައެވެ:**

﴿...هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ...﴾ [يونس: 18]

މާނައީ: "...މި ތަކެއްޗަކީ، الله ގެ ޙަޟްރަތުގައި ތިމަންމެންނަށް ޝަފާޢަތްތެރިވާނޭ ތަކެއްޗެވެ..."

މިފަދައިން އުމީދުން ކަންބޮޑުވެރިކަމަށް އަހުލުން ބިދުޢަތް ދިލުކު ހުރި ކަންތައްތަކީ ބައާންވެގެންވާ ސާފު މުބީނުމު ކަންތައްތަކެވެ. އެއްވެސް މީހަކަށް އޭގެ މާނަ ބަދަލުކޮށްލެވެން ކެރޭނީ ނުވެއެވެ.

އެހެންއްކަމަކު އޭ މީހިދު މުޝްރިކުމީހާއެވެ! މިބާ ޚުރާފާތުން ނުވަތަ اللهُ ގެ ރަސޫލާ ﷺ ގެ ބަސްފުޅުން ދީނާއިދުރުކުރި ކަންތައްތަކީ އަހުލުސުންނަތާ އޭގެ މާނަ ސުރަކާނުކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެންއްކަމަކު އަހުލުން ތަރުޖަމާކޮށް ޤުރުއާނުކަރީ اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ބަސްފުޅުގަމި ފުރަތުމުގައިންނާން ކަމެވެ. އަދި ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ޙަދީޘްތަކުގެ، اللهُ ޖައްލަ ވަޢައްލާގެ ބަސްފުޅާއި ހިލާފުވާނޭތާކަމެވެ.

ފަހު މިއީ ސަލާމަތްތެރި ރަނގަޅު ޖަވާބެކެވެ. އެހެންއްކަމަކު اللهُ سبحانه وتعالى އުމުރުކަން ތައުފީޤު ދެއްވައިފި މީހަކަށް ގެނެވި އެކަމެއް ނުވިސްނޭ ހުއްޓެވެ. ފަހު މިބާ މިޖަވާބު ކުޑަކޮށްނުލާށެވެ! އެހެނީ އެކަންވަނީ އެކަލާނގެ ވަހީ ބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިންނެވެ.

﴿وَمَا يُلَقَّاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلَقَّاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ۝٣٥﴾ [فصلت: 35]

މާނައީ: "އަދި ކެތްތެރިވި މީހުންނަށްމެނުވީ، އެކަން ލިބިގެން ނުދެއްވާނެތެވެ. އަދި ބޮޑުވެގެންވާ ނަސީބުވެރިޔަކަށްމެނުވީ، އެކަން ނުދެއްވާނެތެވެ."[15]

---

15 ފައިދާ: ބޮޑުވެގެންވާ މުޞީބާތްތަކަށް ފުރުޞަތު ޝައިޚު ޙުސައިން އަބްދުލް މަޤްބޫލު ފެއްޓެވިއެވެ. އެމްތިން ޝައިޚުގެ ޖަވާބުގައި، މުޝްރިކުން ޤުބޫރަށް އަޅުކަންކުރުން ހެއްދަވާކުރުން ގެންނަ ޝުބުހަތަކަށް ރައްދުދޭން ގެޔ ގެންނެވިއެވެ. އެމްތިން ފުރަތަމަ މުޖްމަލްތައް ނުވަތަ އިޖްމާލީކޮށް ރައްދުދިނުމެވެ. އޭގެ އިޖްމާލީކޮށް ޖުމްލަތައް އަޅިސްފަދައިވާ ޔާއްމު ނައްސުބުތަކާއި، ޔާއްމު ތަފްޞީލުތަކަށް ރައްދު ދިނުމެވެ. ދަލީލުތަކާ މިޔާ ގެންނަ ކާތްމު ކަމަކަށް ހުށަހަ ރައްދުވެއެވެ. މިސާލަކަށް ރަސޫލާ ﷺ ގެންނެވި ކާތްމު ކަލެއްގައި ހިފުމަށާ ނައްސުބަޔަށް މުޖްމަލު ނައްސުބެއްކަމުގައި ބުނެވިދާނެއެވެ. އެހެނީ

ތަޝްބީހީކޮށް ކޮންމެ ކަލެއް ވަކިން ބަޔާންކުރެވިފައި ނެތަސް، ހުރިހާ ކަމަކަށް އެ ސަބަބު ފުދެއެވެ. އެގޮތުން ތަޢުވީލުކުރަން ދެކޮޅުހަދާ، ނުވަތަ ބިގާޑުވުމަށް، ނުވަތަ އަސްމާއުވަސް ދީނުގެ ކޮންމެ ކަމަކަށް ދެކޮޅުހަދާ ދެބަސްވާ މީހަކަށް ރައްދުދިނުމުގެ ގޮތުން އިޖްމާޢީކޮން އަސަރުބު ފުދެއެވެ. އެހެންކަމުން މިފަދަ އިޖްމާޢީ ނައްޞުތަކުގެ މުހިއްމުކަން ހާމަވެއެވެ. އެއީ ބާޠިލުގެ އަހުލުވެރިން ގެންނަ ޝުބުހާތަކަށް އިޖްމާޢީ ނައްޞުތަކުން ރައްދުދެވެއެވެ. ތަޝްބީހީ ނައްޞުތައް ވަކިވަކިން ކޮންމެ ޞިފަތަކަށް، އަދި ޢާއްމަ އިލްމުވެރިންނަށްވެސް ހާމަ ނުކުރެވިދާނެއެވެ. **ތަޝްބީހީ ނައްޞުތަކީ:** އެއީ ވަކިން ވަކިން ސިފަ ވަކި ޝަބަހަހަމަކަން ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަމެވެ. އެކަމަކު ބާޠިލުވެރި މީސްތަކުން މިކަމުން ގެނުވި މުޖްމަލު ނައްޞުތަކުން އެކަނިކަން ނަގައި ނުގަނެވެއެވެ. ތަޝްބީހުކުރާ ބާޠިލުކަން ދީނުގެ އެނގެއެވެ.

الله سبحانه وتعالى ޤުރުއާނުގައި މުޙްކަމު އާޔަތްތަކާއި މުތަޝާބިހު އާޔަތްތައް ހުރެއެވެ. މުޙްކަމު އާޔަތްތަކީ އޭގެ މާނަ ސާފުވެ ބަޔާންވެގެންވާ ވާޟިޙު އާޔަތްތަކެވެ. މުތަޝާބިހު އާޔަތްތަކީ އޭގެ ތަފާތުތަކާއި މާނަ ފަހުމުވެދާނާ، ނުވަތަ އިޖުމާލު ތަޢާރުޟާއި ތަޝްބީހުގެން ބޭނުންވާ، ނުވަތަ އެކި މާނަތަކަށް ނެގޭ އާޔަތްތަކެވެ. އަދި މުޙްކަމާއި ތަފްޞީލުކޮށްދެއްވާފައެވެ. الله سبحانه وتعالى މިފަދައިން އެކަލާނގެ ފޮތް ކީރިތި އެމަކާއި ހިކުމަތްތެރިކަމާއެކުއެވެ. އެއީ ޖާހިލުކަމުގައި ބާޠިލުވެރިންނާ ފެށޭ މީސްތަކުން އިލްމީ ބަސްތަކުން ތަފާތުވެއެވެ. އެގޮތުން ބާޠިލު ބަޔަކު ޝަރީޢަތުގެ ވަކި މަޢުނާތަކުން މުތަޝާބިހު ނައްޞުތަކުގެ ހަމައަށް އުޅެއެވެ. އަދި މުޙްކަމު ސާފު އާޔަތްތަކުން ދުރުކޮށް މުތަޝާބިހު ނައްޞުތަކުގައި ހިފަހައްޓައިގެން އުޅެއެވެ. އަދި މުޙްކަމު ސާފު ނައްޞުތަކަށް އަނބުރާލާ މުތަޝާބިހު ނައްޞުތަކުން އަހުލުއިލްމުން ޤަބޫލުކުރެއެވެ. ވަކި މަރުޖަޢުތަކުން ގޮތްތަކަށް އެގޮތުން އެވެ. އަސްލުކަމުގެ ހުކުމެއް ހިނގާ ރައްދުކުރާ އުޞޫލެއް ނަގައި ތިބޭ މުޙްކަމު ނައްޞުތަކުން އިސްތިދުލާލުކުރެއެވެ. އެއީ މުޙްކަމު އަދި މުތަޝާބިހު ނައްޞުތަކުން އިސްތިދުލާލެވެ. އެއީ އަހުލުއްސުންނަތު މުތަޝާބިހު ނައްޞުތަކާ ސާފުކޮށްދޭ ގޮތުން، ބާޠިލުވެރިން ދޫކޮށް ނުވަތަ ބަދަލުކޮށްލައެވެ. އެހެންކަމުން އަހުލުއްސުންނަތުން މުތަޝާބިހު ނައްޞުތައް މުޙްކަމު ނައްޞުތަކާ ގުޅުވައިދެއެވެ. އަދި މުޙްކަމު ނައްޞުތަކުން އެކަމާ ސާފުވެއެވެ، އެކަމަކު ބާޠިލުވެރިން ފަހަތުން ދިޔުމަށްޓަކައި ތަފާތުކުރާ ސިފަތަކުން ކުރިއަށެވެ. އެހެންކަމުން ތިޔަ ނިޝާނުތަކުން ތަފާތުވި ހަވާގެ އަހުލުވެރިންގެ ތަޞައްވުރު ކުރުވަނިވި ގޮތަށް ވަކިކުރިއެވެ. އަހުލުއްސުންނަތުގެ ބޮޑެތި އިމާމުން ތަފާތުކޮށްދީފައިވާ ކަމެވެ. އެއީ މުޙްކަމު ސާފު ނައްޞުތަކުން، ބާޠިލުވެރިން އެއްގަމު ނުވަތަ ހަވާގެ ތަބާވާ، އަހުލުއްސުންނަތުގެ ގޮތުގައި މުތަޝާބިހު ނައްޞުތަކުން ނުބަލައި މުތަޝާބިހު ނައްޞުތަކާ ބަރާބަރުކޮށްލައިގެންނެވެ. އަލްއިމާމު އިބްނު ބައްޠާ ވިދާޅުވިއެވެ:

«مَا أَعْلَمُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْأَهْوَاءِ إِلَّا يُخَاصِمُ بِالْمُتَشَابِهِ» (الإبانة الكبرى: 788)

"ދުމަށާބިރު ނަސްބުތަކުން ޢަދަދުކުރާ ބާރުގައި ދުނިޔެ ހަމަނަވުރުނުގެ އަހުމުފުރިންގެ ތިރިއިން

އެކަކުފުސް އަހުރިން ނުދަނންނަމުއެވެ."

ދެން އިޤްރާރުވީމުން ހައްޤު ދިނުމުގެ މިސާލަކަށް ޝައިޚު ގެންނަވާފައި އެވަނީ: ފަހުރަން އަރުކަނުކުރާ

މުޝްރިކު މިހާރު އޭނާގެ ބުއްޔަތު ދައްކަން ފަތުރުއްޔާނަން ޤާއިއް މަޤީ މަތީގައި الله ގެ

ބަނދަރުތަކައި ތިބޭގެނޫކަމަން ދާހަވާ އެތަތްތަކުއް ގިނަން، އަދި ޝަރީޢަތަކީ ބަނަވްތަކަށްފަސްވާ ޤާބިތު

އައްޔަތުތަކުން ބަޔާންކުރެއް ދަރުޖާ ގިނަން، ދެން އަނަތްޖުމަތް އެއްކަރާފީ ފަރުފުރިންގެ ޔިބައިން

ޝަރީޢަތަށް އެދުވާކާކަމަށް ބިން މިފަދަ ޝުބުހަތް ގިނަންގިނަމަ، ނަވަމަ އެބައިމީހުންގެ ކަންކަމަށް

ދަރުޖުދަރުކަން ގިނަނަ އެބަހުއް ބާރިޖު ރިވާޔަތްތަކާއި މިފަދަ ބަހެއް ގިނަސްދިނަމަ، އަދި މިބާއަން

ބަގްބަލީކަން އެއަން ވަކިވަކިން ސަބަބަށް ނުބައަށް ބާރަށްކަން، އަދި ވަކިވަކިން ގާތުގައި ބަދިޔާގެ މަނަ

ބާރަށްކުރަން ނަހަރަމަ، އިޖާމާލީ ޖަވާބު ފުދިގެންވާކަމެވެ. އެއީ ދުރުގާނުގައި މުޅިކަމުވ ސާފުވ

ބާރަށްވެގެންވާ ނަބައްޔަތުއް ގިނަން، އަދި މުޝްރިކުން ދަބުބައްޔަތަށް އިޔާނުވިކަމަށް، އަދި

އެބައިމީހުން މުޝްރިކުންކަމުގައިވީ އުޅުއްވައްތަކުގައި އަދުކަމުގައި الله އަށް ބައިވެރިންތަކުއް

ދުވެނިކަމަށް، އަދި އެބައިމީހުން ފެދީއިން ބައިވެރިންތަކުއްވީ الله އަށް ކައްތަނުވ

ތަވައްސުލުކުރުމުގެ ގޮތުން އެފަރާތްތަކަށް ޤަރުބުވުމަށް ޝަރީޢަތާގެ ގޮތުންކަން ބާރަށްވެގެންވާ

މުޅިކަމު ނަބައްޔަތަށް ގިނަސް ޤާބިތުކުރަނީއެވެ. ދެން އަންއްކަމީ الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެ

ބަސްފުޅު ފުރުޤާނާކަމަށް، އެހެންކަމުން މިފަދަ މުޅިކަމު ސާފު ނަބައްޔަތަށް ފުރުއަރާގަތަނ މަނަ

އަތުންނިޔާ ދުރުގާނުގައި ނަބައްޔަތުކަށް ގިނަމިއްޔާނަމަ، އާގައި އަރަފުރަބަނދުޖީކަން އެނަބައްޔަތް

މުޅިކަމަން ހަމައްދުކަން، އަދި އިދުފުގައި ރަދުރަބާ ބާކަމުންގެ އަރިހުން އާގެ މަނަގާއި ތަފްސީރު ހުރަ

ދަރިޔާތްތަކަށް ސިފަތަވ އެކުލަވިގެންދަނުވެގަތައިން އަޅަފުކުރުމުވެ. އަދި މިފަދަ ސާފު މުޅިކަމު ނަބައްޔަތަށް

ހުއްޖަ މުޢިންވެސް ދުރުގާނުގައި ނަބައްޔަތުން މިބާ ނަގައިގެން ދަރިޔާ ދަސްތާކަން އެކަނިވެސް މިބާގެ

ހިތުގައި ބަލިމަޖެހުމުގެ ބައްދުން ކަސިއްޔާތްވުގެންވާކަން ދަރުކާނުދައްވެ. އެއީ ބަރިޔާގައިވާ ފަދައިންނެވެ.

ފުރަތަމަ ޝުބުހަ:

الله سبحانه وتعالى ހަމައެކަނި ޢަބްދުކަމަށް ހެކިވާ ރާޖު ދެން ޞާލިޙުންނާއި ވަލީވެރިންގެ ޖާހާއި މަޤާމަށްޓަކައި އެފަރާތްތައް މެދުވެރިކޮށް ދުޢާކުރިޔަސް ޝިރުކަކަށް ނުވާނެ

ދެންފަހެ ތަފްޞީލީ ގޮތުން ޖަވާބަކީ: ހަމަކަށަވަރުން ރަސޫލުންގެ ދީނުގެ މައްޗަށް الله سبحانه وتعالى ގެ ޙައްޤުތަކަށް އެބަސްކަން އިޤްރާރުވާކަމުގައި ދެކޮޅުހެދުމަށްޓަކައެވެ. އެމީހުން އެކަނިކަމަށް ބޭނުންކޮށްގެން މިސްކީނުން الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި ދުރުކުރަން ވަސީލަތްތެވެ.

އާޤިލުކުރިން އެއްކަމަކީ އެމީހުން ބޭނުމަކަށެވެ. 'އަހަރުމެން الله سبحانه وتعالى އަށް ޝަރީކެއް ނުކުރަމެވެ. އަދި ޔަޤީނުން، الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތެއް ހައްދަވާ ނުކުރައްވާކަމަށް އަދި ރިޒްޤު ނުދެއްވާކަމަށް އަދި ދިރުއްވާ ނުދެއްވާކަމަށް އަދި މަރުއްވާ ނުދެއްވާކަމަށް އަދި އެކަލާނގެ އެކަނިވެރިކަމުގައި އެއްބަޔަކަށްވުމަށް އަދި ދިރިއުޅުމުގައި ކަންކަން ތަދުބީރުކުރައްވާ ނުވަތަ ނިންމަވާކަމުގައި އަހަރުމެން ހުއްޓަމެވެ. އަދި އަބޫޖަހުލު ފަދަ މީހުން ކުރި ޝިރުކު، މުޙައްމަދު ﷺ ފުރުސަތު އެކަލާގެ ހައްޤުކުރި ފަދައިން އެހެން އަޅުކަމުގެ ވެރިކަން އަހަރުމެން ހުއްޓަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް އަހަރުމެންގެ ގާތްތިމާގެ އަދި ބާވަތްތަކެއް ނެތެވެ. އަދި ޞާލިޙުންނަކީ الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި ޤާނޫނު ދިނުމަށްވެއެވެ. އެހެންކަމުން އެހެން ހިނގާގޮތަކީ الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި އަހުރެން ކަނޑައެޅުނު އެބޭފުޅުންނެވެ.'

ދެންފަހެ ކުރީން ބަޔާންކުރެވުނު ކަންތައްތަކުން މިވަނީ އެކަނި ޖަވާބުތަކެވެ. އެޖަވާބަކީ:
'ހަމަކަށަވަރުން الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ އަބޫޖަހުލާއި ހަމަވެރިކަމުގެ ދީނުގައި ކަންތައް ބައްލަވާ ހިތްދޮދަށް ކަންތައްކަން އިޢުތިރާފުވެއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ބަދުކަމާ އެއްފަދަ ކަމެއް ހިނދުކޮޅު

ނުކުރާކަމަށްވެސް އެމީހުން އިޢުތިރާފުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެމީހުންވެސް އެތަވައްސުލުކުރި ފަރާތްތަކުގެ ކިބައިން ބޭނުންވީ ޖާހާއި ޝަފާޢަތްތެރިކަމެވެ.' ދެން الله سبحانه وتعالى އެކަލާނގެ ފޮތުގައި ނަފީކުރައްވާފައިވާ ކަންތައް މިބާ އާނާއަން ސާފުކޮށްދެއްވާފައެވެ.[16]

16 ޝައިޚު ޢަބްދުލް ޤާދިރު އަބޫ މުޙައްމަދު ޖީލާނީ އަބޫޞާލިޙު ބިން މޫސާ ބިން ޢަބްދު الله އަލްޖީލީ އަލްޙަންބަލީ އަލްޖީލާނީ އެވެ. އެއީ 'ޖީލާން'އާ ނުވަތަ 'ކައިލާން'އާ ކިޔުން ތަނަކަށް ނިސްބަތްކޮށްފައެވެ. (މިއަދު އީރާން ޤައުމުގެ ބިމުގައެވެ.) އެކަލޭގެފާނު އުފަންވެވަޑައިގަތީ ހިޖުރައިން 471 ވަނަ އަހަރު އުފަންވެވަޑައިގެންނެވެ. ދެން އެއަށްފަހު ބަޣްދާދުގައި ހިޖުރައިން 488 ވަނަ އަހަރު ބަޣްދާދަށް ވަޑައިގެންނެވެ. އަށްދަހަބީ އެކަލޭގެފާނާއި ބެހޭގޮތުން ބަޔާންކުރައްވައެވެ: (الشَّيْخُ، الإِمَامُ، العَالِمُ، الزَّاهِدُ، العَارِفُ، القُدْوَةُ، شَيْخُ الإِسْلاَمِ، عَلَمُ الأَوْلِيَاءِ، مُحْيِي الدِّيْنِ...) سير أعلام النبلاء: 179/15

މާނައީ: "އެކަލޭގެފާނަކީ އެއީ ޝައިޚެކެވެ. އިމާމެކެވެ. ޢިލްމުވެރިއެކެވެ. ޒުހުދުވެރިއެކެވެ. ޢާރިފެކެވެ. ނަމޫނާއެކެވެ. ޝައިޚުލް އިސްލާމެވެ. ވަލީއުންގެ ބޮޑުއިންނާ ބަލާމީހެކެވެ. ދީން ދިރުއްވި ބޭކަލެކެވެ..."

އަދި ޝައިޚު ޖީލާނީ ވަނީ އަހުލުސުންނާގެ މިޒާޖުގައި މުޝްރިކުން ކުރަމުންދާ ކަންތަކުން ބަރީއަވެވޮޑިގެން. އެއީ އެމީހުން އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަރީޢަތުން އެއްކިބާވީކަމަށް ބެލިއަސް އެމީހުންނަށް ނޫނީ ބޯނުމާއި، އަދި ހުވާކުރިނަމަވެސް ކަންނޭނގޭނެ. ހަމައެކަނި ހާދިރުވެވަޑައިގެން ޤާއިމުކުރާތީ ކަންނޭނގެ. އަލްކަމާއިތަކުގެ ޝަރީޢަތަށް އެކަލޭގެފާނުގެ ނަމުގައި ނިސްބަތްވާއިރު އެކަލޭގެފާނުގެ ބަރީއަކަން އަދި ބިޔަ ބޮޑެތި ބިދުޢަތްތަކާ ބައިގަނޑަކާ ބިރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނުވެސް ބަރީއަވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އިމާމު މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު ވިދާޅުވެއެވެ. (...وكذلك فقراء الشيطان الذين ينتسبون إلى الشيخ عبد القادر رحمه الله، وهو منهم بريء، كبراءة علي بن أبي طالب من الرافضة.) الدرر السنية: 74/1

މާނައީ: "...އަދި ހަމައެފަދައިން ޝައިޚު ޢަބްދުލް ޤާދިރުއަށް ނިސްބަތްވާ ޝައިޠާނާގެ ފަޤީރުންނެވެ. ރަފިޟީންގެ ކިބައިން ބަރީއަވެވޮޑިގެންވާ ފަދައިން، އެކަލޭގެފާނުވެސް އެމީހުންގެ ކިބައިން ބަރީއަވެވޮޑިގެންވެއެވެ."

ޝައިޚު މިތަންގައި ތަފްސީލީކޮށް ޝުބުހަތައް ގެންނަވާ އެއަށް ރައްދުދެއްވަން ފެށްޓެވިއެވެ. **އެގޮތުން ފުރަތަން** އަޅުކަންކުރާ މުޝްރިކުން ޖާހިލުކަމުގެ ސަބަބުން އަބަދުވެސް ކުރާ ދައުވާކުރުގައިވާ:

'ތިމަންމެންނީ މުސްލިމުންނޫ ޝަހާދަތުގެ ދެކަލިމައަށް ހެކިވަމާ ނަމާދުކޮށް ރޯދަހިފަމާ، އަދި الله ނޫން އިލާހަކު ނުވާކަމަށް ހެކިވަމާ، އަދި އެކަލާނގެއަށް ޝިރުކުނުކުރަމާ' ގަނައިއެވެ. **ދެން އެބައިމީހުން ބުނަނީ:** ތިމަންމެންގެ ހާލަތައް ގިނަކަމުން ތިމަންމެން ސީދާ الله ގެ ދަރުބާރުގައި ދަންނަވަން ޖެހޭއެއްޗެވެ. އެހެނީ ރަސޫލުކަލޭގެފާނުގެ ކައިރީގައިވެސް އެބައިމީހުންގެ އަދުރުމަކަން ހާޒިރުކުރައްވާ އަދި މަސްލަކާ ކަންތަކަށް އަރައިގަންނަ މީހުންނީ ކުށްވެރިންކަމުގައިވާ ގޮތަށް، އަދި އެބައިމީހުން އެރަސޫލުކަލުންގެ ކައިރީގައި އަރިހު އެހުރީ ގޮތަކަށް އެދުމުން ކަންކަމު އެދުމުން އިޖާބަދެއްވާނެކަމުގެ އެއްވެސް ގެރެންޓީއެއް ނެތްގޮތަށް މިމަންމެންނީވެސް އެހެރެއިން ރަސޫލުކަލޭގެ އިލާހަށް އަޅުކަންކުރާކަން އެކަމު ފުރިހަމަކަމުގައި ބަރަކަތްތަކުގެ ގޮތަކެވެ. އެހެންކަމުން ރަސޫލުރަސޫލާކަމުންވެސް، އެބައިމީހުންނަކީ އަދަބުވެރިވި އިޙްތިރާމުކުރާ ގޮތް މީހުން ބޮޑު ކަންތައް ވަޑައިގެން ކަންތައްކުރާތަން، الله ގެ ރަސޫލުންގެ އަރިހުން އެކަލާނގެ ލޯބިލިބޭގަތާ އަދި އެކަލާނގެ ރަސޫލުންގެ މަތިވެރި މަގާމު ގާތް ތިބޭގަތްތަ އިސްތިޤާމަތްކޮށްލަދީ އިޖާބަދެއްވުން މާގާތްވެގަންނަވާ. އެހެންކަމުން މިމަންމެން އަސްލިހުން ގުރުބާނީތަކުން الله އަށް ދަންނަވަމެވެ. އެއްވެސް ބާވަތެއްގައި އެސްލިހުން އަޅުކަމުގައި ރަސޫލުން ކަންކަން ފުރުޞަތުދޭ ނުވަތަ ކުރަނީ ފުރިހަމަގޮތުގައެވެ! އެކަމަކު އެސްލިހުން الله ގެ ރަސޫލުން އެދުމުން الله سبحانه وتعالى ރަޙުމަތްލެއްވުން ބަދަލުގައި ފުރުޞަތުއެއްވަނީއެވެ. އެހެންވެ އަޅުގަނޑުމެން އެސްލިހުންގެ ކިބައިން ކަންކަމުން ޝަފާޢަތްތެރިވެ ތަވައްސުލުކޮށްދިނުމަން އެދި ދުޢާކުރަނީއެވެ.'

ދެން މިޝުބުހައަށް ޖަވާބުދިނުމަށްޓަކައި ފުރަތަމަކަމަކަށް ޝައިޚު ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަކީ: ފުރަތަމަ ކަމަކީ: ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އެބައެއްގެ ގަތަން ޒުހުރުވުން މުޝްރިކުންގެ ބަޔަކު ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. އެގޮތުން އެބައިމީހުން ކުރީ ތިމާބަޔަކަށް ބޭރުވެގެން ދިޔަގޮތަކަށް، ގަބުރުތަކާއި ގަލުން ހަދާފައިވާ ބުދުތަކާއި، އަދި އުޒައިރާއި ޢީސާ ފަދަ ނަބީބޭކަލުންނާއި الله ގެ ވަލީބޭކަލުން ފަދަ ނިސްބަތްވާ ބޭކަލުންގެ ހާޒިރުގައި އަޅުކަންކުރާ ބައެކެވެ. **ދެވަނަ ކަމަކީ:** އެބައިމީހުންނަށް ރަސޫލާ ނިޔާވުމަށްފަހު އެބައިމީހުން އެބޭކަލުންނަށް ކުރާ ގޮތުގެ ބޭރުގެ ގޮތްތަކުން ފައިސާގެ ދޭހަވާއިރު ދެރަކަމަށް ކުރާކަމެވެ. އެއީ ކަލާނގެ ބޭނުމަށް އަޅުކަންކުރާ ގޮތުގައި ތަވައްސުލުކޮށް ދުޢާކުރިއެވެ. **މިންވަރަ ކަމަކީ:** އެބައިމީހުންނަށް ކަންކަން ދުޢާކުރުމަށް ތަވައްސުލުވާ ގޮތަށްވެސް އެބައިމީހުންނަށް، އެބައިމީހުން الله سبحانه وتعالى އަށް ޝަފާޢަތެއް ކުރުމަށް އެދުމުގައި އެބައިމީހުން

މެދުވެރިކޮށް ހޯދުމަށްޓަކައިކަން ޝަފާޢަތާއި އާދަމްތަކުން ބައްސަވާކަމުދާނީއެވެ. އެއީ ކަލޭފާސް ޙިޔާ ބާރިޒުންނާއި ވަލީވެރިންނަށް ޙިޔަ ގާވާ ދުޢާކުރީ ޝަފާޢަތާއި ތަޤައްރުބުކުރުމަށްކަން ވާހަކައެވެ.

ޖަވާބުދޭ ކަމަކަށް: އިސްލާމްދީނަށް ހުރިހާކަމެއްގައި ކަލޭގާއި މައްކާގެ މުޝްރިކުންނާއި ޢަމަލުތަކާ އެބަ އެއްގޮތްވެއެވެ. އެއާއިއެކު މައްކާގެ މުޝްރިކުންނަށް ނަންދެއްވި އެބައިމީހުންގެ ޙަލާލުކުރުއްވި، ރަސޫލާ ﷺ އެބައިމީހުންނާއި ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރެއްވިއެވެ. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑުމެން ކަންތައްތަކުން މުޝްރިކުވި އެބައިމީހުންނަކީ ޝިރުކަކީ ކާފިރުކަން ކަލޭ އެބަ ދަންނަންނެވިއެވެ. ދުން ހަމަކަމުގައި ކުރާ ޝިރުކުގެ ވާހަކަ ކިޔާދޭނީއެވެ.

ދިހަވަނަ ޝުބުހަ:

ޝިރުކަކީ ބުދުތަކަށް ކުރުވާކަމެއްކަމުގައި، ބާޠިލުންނާއި ބުދުތަކާއި އެއްވަރެއް ނުކުރެވޭނެ

ދެން އޭނާ މިހެން ބުނެފިކަމުގައިވާނަމަ: 'މިއާޔަތްތައް ބާވައިލެއްވީ ބުދަށް އަޅުކަންކުރާ މީހުންނާއި ގުޅިގެންނެވެ. ކަލޭމެން ބާޠިލުންނާއި ބުދުތަކާއި ޞާލިޙުން ހަމަހަމަ ކިހިނަކުންހެއްޔެވެ!؟ ނުވަތަ ކަލޭމެން ނަބީބޭކަލުންނާއި ބުދުތަކާއި އެއްވަރުކުރާނީ ކިހިނަކުންހެއްޔެވެ!؟' ދެން ކުރިން ބަޔާންކުރެވުނު ކަންތައްތަކުން ތިބާ އޭނާއަށް ޖަވާބުދޭނެވެ.

ފަހެ الله سبحانه وتعالى އަށް ރުބޫބިއްޔަތުގެ ޙައްޤު ކަމެއް ވާކަމަށް ކާފިރުން އިޤްރާރުވާކަމަށް އޭނާ އިޢްތިރާފުވެއްޖެނަމަ، އަދި އެމީހުން ޤަޞްދުކުރި ފަރާތްތަކުގެ ކިބައިން ބޭނުންވީ ހަމައެކަނި ޝަފާޢަތްތެރިވުންކަމާއި މެދު އޭނާ އިޢްތިރާފުވެއްޖެނަމަ، ދެން އެއަށްފަހުވެސް އޭނާ ކުރަމުންގެންދާ ކަންތައްތަކާއި އެމީހުން ކުރިކަމަށް ބަޔާންކުރެވުނު ކަންތައްތަކާއި ފަރަގުކުރަން އޭނާ ބޭނުންވެއްޖެކަމުގައިވާނަމަ، ކާފަރުންގެ ތެރެއިންވެސް ބާޠިލުންނާއި ބުދުތަކަށް ދުޢާކުރާ މީހުންވާކަން ތިބާ އޭނާއަށް ދަންނަވާލާށެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ތެރެއިން ވަލީއުންނަށް ދުޢާކުރާ މީހުންވެސްވެއެވެ. އެއީ الله سبحانه وتعالى އެމީހުންނާއި މެދު މިހެން ވަޙީކުރައްވާފައިވާ މީހުންނެވެ.

﴿أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ يَبۡتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ ٱلۡوَسِيلَةَ أَيُّهُمۡ أَقۡرَبُ...﴾ [الإسراء: 57]

މާނައީ: "އިޔާރުންކަމަށް އެއުރެން ގޮވައިލާ ފަރާތްތައް، އެފަރާތްތަކުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ފަރާތަށް ކުއްތަންވުމުގެ ވަސީލަތް އެދެތެވެ. އެއުރެންކުރެ އެންމެ ގާތްކަންބޮޑީ، ކާކުތޯބަލައި އެކަމަށް އެދެތެވެ..."

އަދި މަރްޔަމްގެފާނުންގެ ދަރި ޢީސާގެފާނާއި އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ މަންމާފުޅަކީ ދުޢާކުރާ މީހުންވެސްވެއެވެ. الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ انْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ انْظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾ قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾﴾ [المائدة: 75-76]

މާނައީ: "ރަސޫލަކު ކަމުގައި މެނުވީ މަރްޔަމްގެފާނުންގެ ދަރިކަލުން އަލްމަސީޙު ނުވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެކަލޭގެފާނުގެ ކުރިންވެސް ރަސޫލުން އިސްވެގޮސްފައިވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ މައިކަނބަލުންނަކީ ތެދުވެރި ބޭކަނބަލެކެވެ. އެ ދެމައިކަނބަލުން (އެހެނިހެން މީހުންފަދައިން) ކާތަކެތި ބޭނުންކުރައްވައި އުޅުއްވިއެވެ. ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެއުރެންނަށް އާޔަތްތައް ބަޔާންކޮށްދެއްވަނީ ކޮންފަދައަކުންކަން ދެކޭށެވެ! ދެން އެއުރެން (ޙައްޤުގެމަގުން) އެއްކިބާވަނީ ކޮންފަދައަކުންކަން ދެކޭށެވެ! ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގެއްލުމެއް ދިނުމަށްވެސް، މަންފާއެއް ދިނުމަށްވެސް، މިލްކުވެރިނުވާ ތަކެއްޗަކަށް، الله ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރަނީ ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ، الله އީ، އައްސަވާ ވޮޑިގެންވާ ދޮގަން ދަންނަވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި الله سبحانه وتعالى ގެ މިބަސްފުޅު އާޔަތުން ދަލީލުކޮށްދެއްވެއެވެ.

﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهَٰؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾﴾

[سبأ: 40-41]

މާނައީ: "އެކަލާނގެ އެއުރެން އެންމެން މަޙްޝަރަށް ދޫނުއްވާ ދުވަސް ހަނދުމަކުރާށެވެ! ދެން އެކަލާނގެ މަލާއިކަތުންނަށް ވަޙީކުރައްވާނެތެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަޅުކަންކުރާ ކަމުގައިވީ މިބައިމީހުން ހެއްޔެވެ؟ އެ މަލާއިކަތުން ދަންނަވާނެތެވެ. އިބަރަސްކަލާނގެ ހުސްޖަހިރު ވަންތަކަމާއެވެ! އިބަރަސްކަލާނގެއީ، އަހަރެމެންގެ އެހީތެރިވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެއުރެންނެއްނޫނެވެ. އަދި ކިއެއްތަ! އެއުރެން އަޅުކަންކުރާ ކަމުގައިވީ ޖިންނިންނަށެވެ. އެއުރެންކުރެ ގިނަމީހުންވަނީ، އެ ޖިންނިންނަށް އީމާންވެގެންނެވެ."

އަދި އެކަލާނގެ މިބަސްފުޅެވެ.

﴿وَإِذْ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ءَأَنتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ ٱتَّخِذُونِى وَأُمِّىَ إِلَٰهَيْنِ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۖ قَالَ سُبْحَٰنَكَ مَا يَكُونُ لِىٓ أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِى بِحَقٍّ...﴾ [المائدة: 116]

މާނައީ: "އަދި الله ވަޙީ ކުރެއްވިހިނދު، ހަނދުމަކުރާށެވެ! އޭ މަރްޔަމްގެފާނުގެ ދަރިކަލުން ޢީސާގެފާނެވެ! الله ފިޔަވައި، ތިމަންނާއާއި، ތިމަންނާގެ މައިކަނބަލުންނާ، ދެ އިލާހުން ކަމުގައި ހިފާށޭ ކަލޭގެފާނު މީސްތަކުންނަށް ވިދާޅުވީމުތޯއެވެ؟ އެކަލޭގެފާނު ދެންނެވިއެވެ. އިބަރަސްކަލާނގެ ހުސްޖަހިރުވަންތަކަމާއެވެ! ބުނުމުގެ ހައްޤު މިއަޅާއަކަށް ޖެހިގެންނުވާ ބަސްބުނުން، މިއަޅާއަކަށް ނުވެއެވެ..."

ދެން ތިބާ އޭނާއަށް ބުނާށެވެ: "ބުދުތަކަށް (ދުޢާކޮށް އަޅުކަންކުރަން) ޤަސްދުކުރި މީހުން الله سبحانه وتعالى ކާފަރުކުރެއްވިކަން ކަލެއަށް އެނގިއްޖެހެއްޔެވެ؟! އަދި ހަމައެފަދައިން ޞާލިޙުންނަށް ޤަސްދުކުރި މީހުން އެކަލާނގެ ކާފަރުކުރެއްވިކަން ކަލެއަށް

އެނގިއްޖެހެއްޔެވެ؟! އަދި އެއިން އެއްވެސް ބައެއް ފަރަދުކުރެއްވުމެއްނެތި الله ގެ ރަސޫލާ
ﷺ އެމީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވިކަންވެސް ކަށަވަރުން އެނގިއްޖެހެއްޔެވެ!؟'[17]

[17] ދެވަނަ ޝުބުހަތަކީ މުޝްރިކުންނާއި މަގުފުރެދުނުގެ އަހުލުވެރިން ގެންނަ އެންމެ ބޮޑު އެއްބާރުލުމަކީ ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގައި އައިސްފައިވާ ދަލީލުތަކެއް ކުރީގެ ޒަމާނުގެ އިލްމުވެރިންނާއި އެކުވެސް އެއީ ވަކި ބައިތަކެއް ޚާއްޞަކޮށް ހިއްޓައި ޖަވާބު އެއްކޮށްދިނުމުގައި ބޭނުންވެ. އެގޮތުން ޝިރުކުންނާއި ވަލީވެރިންނަށް ދުޢާކުރުން ކަންކަމުން ރުއްޓުކުރުމަށް އުޅުނުކަމުން ދަލީލުކުރައްވާ الله سبحانه وتعالى ގިނަގަމު އެހެން ފާޅުވެފައިވާ ޢަމަލެއް ޝިރުކުކަމަށް ކިޔުމުގައި ޖާހިލުވެފައިވާއިރު އަޅުކަމާއި ބެހޭ ކަންތައް ބޭނުންނުކުރާ ދިރުމުގައި ބަދަލުކަމަށް އަޅުކަންކުރާ މިހުންގެ ވަގުތުކޮށްލެވެ. ކަލޭގެން އެއްވެސް ބުރައް ފުރަތަމައް ހައިސިއްޔަތުން ހިފަހައްޓާކަމަށް ޙަޤީޤަތުން މިޞްރުގައި އަޅުކަން ބޭނުންކުރުން، ވަލީވެރިވެ ބަދަލުކުރުމަށް الله سبحانه وتعالى ގެ ހުކުމުތަކުގައި މަޤާމާއި ޖާހިލު ދަރަޖަ ދިރިގެންވާ ވަލީވެރިންނާއި އެއްފަދަކުރަނީހެއްޔެވެ!؟' ދެން އެއަށްފަހު އަޅުކަމުން ނިންމަނީ އެފަރާތްތަކަށް އަޅުކަންކުރާ ނަފްސުތަކުން އެބާވަތުގެ ބަލިވެރިން ބަލާކުރުމަށް ފޯރުކޮށްދޭ ޢަމަލެވެ، އަދި ކުރިއްޔާ ރަސޫލާ ﷺ ގެ އަޑުހުން ވަގުތުގައި ކަންކަމަށް އެދި ބަލައިނުލުމަށް މަގުތަކުން އެކަކަށްވާނޭ މަތިވެރި ދަރަޖަ ގެއްލުވާލިކަމަށް، އަދި އެބަޔަކާ ބަދަލުކުރަން އެއްޗަކީ ކިޔައިދިކަމެވެ. ދެން އަޅުކަމުގެ ޝުބުހަތުގެ މައްޗަށް ރައްދުދީފައިކަމާއި ދެކޭފަރިކަން އިންތިހާއަށް ފާޅުވެއްޖެވެ.

އެގޮތުން މިޝުބުހަތަކީ ޖަވާބު އިސްލާމީ ފަރާތުން މައްކާގެ މުޝްރިކުން ބަދަލުކަން އަޅުކަންކުރި ޙާލު ކަން މަގުބުލުވާގައިކަން ބަލާނުބެލި އަޅުކަމުގެ ދުނިޔެ ކަލޭގެން ފަރާތުން އެފަރާތްތަކަށް މުދަލުދީލުން ޝަރީޢަތުގައި الله سبحانه وتعالى އަށް ކުރަނީކަމަށް ހަދާނުކަމައި، އަދި އަޅުކަމަށް އަޅުކަންކުރި ހިފާލައިގެ ބަދަލުކަން ނުކުރި ނުހިންނަކަމައި، އަޅުކަމަށް ނަޞީޙަތްދެއްކި މާލާއިކަމުގައި ހިޔާލެކެވެ. އަދި ކަލޭގެން ފަރާތުން ބަލާނުބެލި އަޅުކަންކުރިކަން ހަމަ ޤުރުއާނުގައި އައިސްފައިވާކަން ބަޔާންކޮށްދެއެވެ. އަދި އަޅުކަންކުރާތި ފަރާތުން ވަކިކުރުމުގައި ބަލާކުރިކަމުގެ ބަހުރުވައް ހުކުރު ހުއްޓުވާ ފުރުޞަތު ހަމަ އެއްބާރުލުމުގެ ދަރުން ޝިރުކުކުރާ މުޝްރިކުންނަކަށް ބަދަލުނުކުރި، އެކަމުގައި އެއްވެސް ފަރަދުކުރެއްވުމެއްނެތި ރަސޫލާ ﷺ އަޅުކަމުން ނިންމަވާ ހަނގުރާމަކުރެއްވިކަމެވެ.

އަދި ރައްދުގެ އަހުލުވެރިންނީ މީސްތަކުންނަށް ދޭންވާ ރައްދު ދަރަޖަ އުލަނޭނެ ގޮތުގައި ދޭ އަދި ގަދަރުކުރާ ބައެއްކަމާއި، އަދި މަރްޙޫމުންގެ ދަރަޖަ އުފުލަމުން ގޮސް އިލާހުންގެ ދަރަޖައަށް ގެންދިޔުމަކީ އެމަންޚޫކުރިޔާ ބައިބެއްކަމާއި، އަދި ކިއެއްކަމާ، އެއަންގަވާފައި ބޮޑަން އެއީ ހާމިފުވަންޏާ ޖެއްބަރުވަންޏާ الله سبحانه وتعالى ގެ މަތިވެރި ގަދަރުކުރު ނަގައިދާ، އުކާރުސްގެއަށް ބައިތުގެ ބަސް ކައްދުވެރުންނާވާކަމުގައިވާން ބާރުންނާތުރިމެ.

ތިންވަނަ ޝުބުހަ:

މައްކާގެ މުޝްރިކުން ކަންކަމަށް އެދުނީ ސިފާ އެބުދުތައް ކިބައިންކަމުގައި، އެކަމަކު މުދުވިރިޔަކަށް ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށް އެދުމަކީ ޝިރުކެއް ނޫން

ދެންފަހެ އޭނާ މިހެން ބުނެފިނަމަ: 'ކާފިރުން، ކަންތަކު ބޭނުންވަނީ އެފަރާތްތަކުގެ ކިބައިންނެވެ. އެކަމަކު އަހުރެން މިހެކިވަނީ ހުރިހާ ފައިދާއާއި ގެއްލުމެއް ދެއްވާ އަދި ކަންކަން ތަދުބީރުކުރައްވާ ފަރާތަކީ الله سبحانه وتعالى ކަމަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުންމެނުވީ އެއްވެސް ކަމެއް ނާދެމެވެ. އަދި ޞާލިޙުންނަށްވެސް އޭގެއިން އެއްވެސް ކަމެއްގައި ބާރެއް ލިބިފައިނުވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމަކު އަހުރެން އެމީހުންނަށް މިޤަޞްދުކުރަނީ ކުރިމަތިލަނީ، الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި އެމީހުން އަހުރެންނަށް ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށް އެދިގެންނެވެ.'

ފަހެ މިފަދަކަމުގެ ޖަވާބަކީ: 'ހަމަކަށަވަރުން މިއީ ކާފިރުންގެ ބަހާއި އެއްވެސް ތަފާތެއް ހުރި ބަހެއް ނޫނެވެ.' އަދި މިބަސް [illegible] الله سبحانه وتعالى ގެ ބަސްފުޅުގައި ވިދާޅުވެއެވެ.

﴿...وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ...﴾ [الزمر: 3]

މާނައީ: "...އަދި އެކަލާނގެ ފިޔަވައި ހިމާޔަތްތެރިންތަކެއް ހިފިމީހުން ބުނެއެވެ. الله ގެ ޙަޟްރަތަށް ތިމަންމެން ކައިރިކޮށްދިނުމަށް މެނުވީ، ތިމަންމެން އެމީހުންނަށް އަޅުކަމެއް ނުކުރަމުއެވެ..."

އަދި އެކަލާނގެ މިބަސްފުޅެވެ.

﴿...وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِۚ...﴾ [يونس: 18]

މާނައީ: "...އަދި އެއުރެން ބުނެތެވެ. މި ތަކެއްޗަކީ، الله ގެ ހަޒްރަތުގައި ތިމަންމެންނަން ޝަފާޢަތްތެރިވާނޭ ތަކެއްޗެވެ..."

އަދި ދަންނާށެވެ. މިތިން ޝުބުހަޔަކީ، އެމީހުންގެ ގާތުގައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު ޝުބުހަތަކެވެ. ދެންފަހެ، الله سبحانه وتعالى އެޝުބުހަތައް އެކަލާނގެ ފޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާކަން ތިބާއަށް އެނގިއްޖެނަމަ، އަދި ރަނގަޅު ފަހުމުކުރުން ތިބާއަށް އެފަހުމުވެއްޖެނަމަ، ދެން އެއަށްފަހުގައިވާ ކަންތައް ފަސޭހަވެގެންވެއެވެ.[18]

[18] ތަޢުލީޤު: ޙަޤީޤަތުގައި މުޝްރިކުންގެ އެންމެ ބޮޑު މިތިން ޝުބުހަ ބަޔާންކުރައްވާ ޝައިޚު ޖަވާބުދެއްވިއެވެ. އެއީ ރުބޫބިއްޔަތަށް އިޤްރާރުވުމާ، މި ގާޒިޔަލް الله سبحانه وتعالى ގެ ޤުދުރަތް ދެއްކުމަށް ޤަބޫލުކުރާކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ދިރުމާއި މަރާއި ތަޤްދީރުކުރާނަމަ ދެން ކުރާ ޢަމަލަކުން ޝިރުކަކަށްނުވެއެވެ، ޝިރުކަކީ މައްކާގެ މުޝްރިކުން ކަންތައްކުރި ފަރާތެއް ބުނުމަކަށް ޙަޤީޤަތުގައި ޝިރުކަކަށްނުވާނެކަމަށް، ޝިރުކަށްވާނީ އެފަރާތްތަކުގެ ކިބައިން ސީދާ އެކަމެއް ފުއްދައިދިނުމަށް އެދުމަށް ފަސްފުރާޅުގެ އަރިމަތީގައި ދުޢާކުރުމާއި ނަމަވެސް ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށް އެދުމަށް ޝިރުކަކަށްވާނީ ކަމަށް ބުނެވެ. އަޅުގަނޑު ސަބަބެއްކުންނާއި ވަސީލަތެއްކަމުގައި ބޭނުންކުރާ ބިދުޢަތް ޝަފާޢަތް ދެއްވިދެންނޭ އޭގެ ބަޔާން ބުނުމުގެން ޝިރުކަކަށްވާނީ ކަމަށް ދެއްވިދެންނާ އެއްޗެއް ދެއްވުމަށް އެދުން ޝިރުކަކަށްވާނެކަމަށެވެ. މިތިން ޝުބުހައާއި މިއާއި ގުޅިފައިވާ ކަންތައްތަކެވެ.

ހަތަރުވަނަ ޝުބުހަ:

ޞާލިޙުންނާއި ޢިބާދަތްކުރުމަކީ ދުޢާކޮށް ކަލިމާތްދުވުމި އަޅުކަމެއް ނޫން

ދެންފަހެ އޭނާ މިހެން ބުނެފިނަމަ: 'އަހުރެން الله سبحانه وتعالى އަށް ނޫނީ އަޅުކަމެއް ނުކުރަމެވެ. އަދި ޞާލިޙުންނަށް ކުރިމަތިލާ އަދި އުޅުންނަށް މިޒަމާން ދުޢާކުރުމި އަޅުކަމެއްނޫނެވެ.'

ދެން މިބާ އޭނާއަށް ބުނާނީ: 'الله سبحانه وتعالى އަށް ހިތާ އަޅުކަމެއް ޚާލިޞްކުރަން އުޅުއްވާނެ ކަލޭގެ މައްޗަށް ފަރުޟު ކުރައްވާފައިވާކަމާއި، އަދި އެއީ ކަލޭގެ މައްޗަށްވާ އުޅުއްވާނެ ޙައްޤުތަކެއްކަމަށް ކަލޭ އިޤުރާރުވަންހުއްޓެވެ؟'

ދެން އޭނާ އާއިއްސާ ބުނެފިނަމަ ބުނާނީ: 'މިބާގެ މައްޗަށް الله سبحانه وتعالى ފަރުޟުކުރައްވާފައިވާ މިކަންތައް، އަދި ކަލޭގެ މައްޗަށް އުޅުއްވާނެ ޙައްޤުތަކެއްކަމުގައިވާ الله سبحانه وتعالى އަށް އުޅަނި އަޅުކަން ޚާލިޞްކުރުން ފަދަ ކަލޭ ނިކަން އަހުރެންނަށް ބަޔާންކޮށްދީ ބަލާށެވެ.' ދެންފަހެ އޭނާއަށް އަޅުކަމީ ކޮބައިކަމެއް އަދި އޭގެ ވައްތަރުތަކެއްވެސް ނޭނގޭނެއެވެ.

ދެން އޭނާއަށް އަޅުކަމާއި އަދި އަޅުކަމުގެ ވައްތަރުތައް ނޭނގޭކަމުގައި ވާނަމަ، މިބާ އޭނާއަށް ބަޔާންކޮށްދޭށެވެ. الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾﴾ [الأعراف: 55]

މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުން ތަޒައްރުޢުގައި، ވަންހަނާ ގޮތުގައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއަށް ދުޢާކުރާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ހައްދުފަހަނަޅައިދާ މީހުންދެކެ އެކަލާނގެ ލޯބިވެވޮޑިނުގަން ނަވައެވެ."

ދެންފަހު ތިބާ އޭނާއަށް މިކަންތައް އަންގައިދިނުމާ ދެން އޭނާއަށް ބުނާށެވެ. 'މިއީ الله سبحانه وتعالى އަށްކުރާ އަޅުކަމެއްކަން ކަލޭއަށް އެނގިއްޖެހެއްޔެވެ؟'

ދެން ކޮންމެހެންވެސް އޭނާ އާނއެކޭ ބުނާނެއެވެ. އަދި ދުޢާއަކީ އަޅުކަމުގެ ސިކުނޑިއެވެ. (ނުވަތަ އެންމެ މައިގަނޑު ބޮޑު އަޅުކަމެވެ.)

ދެންފަހު ތިބާ އޭނާއަށް ބުނާށެވެ: 'ދުޢާއަކީ الله سبحانه وتعالى އަށް ކުރާ އަޅުކަމެއްކަމަށް ކަލޭ އިޤުރާރުވެއްޖެނަމަ އަދި ރޭގަނޑާއި ދުވާލު ބިރުވެރިކަމާއި އުންމީދުވެރިކަމާއި އެކީ ކަލޭ الله سبحانه وتعالى އަށް ދުޢާކޮށްފައި، ދެން އެއަށްފަހު އެޙާޖަތެއް ދިމާވާހިނދު ނަބިއްޔަކަށް ނުވަތަ އެހެންމީހަކަށް ދުޢާކޮށްފިނަމަ، ކަލޭ الله سبحانه وتعالى އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި އެހެންފަރާތެއް ބައިވެރި ކުރުވިއްޖެހެއްޔެވެ؟'

ދެން އޭނާއަށް އާނއެކޭ ބުނުން ނޫން އެހެންގޮތެއް ނުހުންނާނެއެވެ.

ދެން ތިބާ އޭނާއަށް ބުނާށެވެ: 'ދެން ކަލޭ الله سبحانه وتعالى ގެ މިބަސްފުޅާއި އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްފިނަމަ:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝٢﴾ [الكوثر: 2]

މާނައީ: "ފަހެ، ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއަށް ކަލޭގެފާނު ނަމާދު ކުރައްވާށެވެ! އަދި އެކަލާނގެއަށް ޤުރުބާން ކުރައްވާށެވެ!"

އަދި ކަލޭ الله سبحانه وتعالى އަށް ކިޔަމަންތެރިވެ އަދި އެކަލާނގެއަށް ޤުރުބާންކޮށްފިނަމަ އެއީ ވެސް އަޅުކަމެއްހެއްޔެވެ؟'

ކޮންމެހެންވެސް އޭނާ އާނއެކޭ ބުނާނެއެވެ.

ދެން މިޔާ ބެހޭގޮތުން: 'ދީންގަނޑު ކަލޭ މަޤުބޫލުކުރާކަމުގައިވާ ނަބިއްޔަކަށް ނުވަތަ ޖިންނިއަކަށް ނުވަތަ އެހެން ފަރާތަކަށް ދަރަބާރުކޮށްދިނަމަ، މިއަޅުކަމުގައި الله سبحانه وتعالى ޝިރުކުވާ އެހެން ފަރާތެއް ކަލޭ އިބާދަތްކޮށްދިނުން ހުއްޓުވާ؟'

އޭނާ އެކަމަށް އިޤުރާރުވާ ހާލަތުގައި ބުނުން ނޫން ގޮތެއް ނުވާނެއެވެ.

އަދިވެސް އޭނާއަށް ބެހޭގޮތުން: 'އެބަދަލުގައިތޯ ފުރާދުން ބާވަތުގެއްނުން މުޝްރިކުން، މާތްގަލަމްނުގައި ޝާފީކުރުންގައި ހާލާއި އެހެން ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަންކުރުމުން ގެންދިއުންހުއްޓުވާ؟'

އޭނާ ކޮންމެހެންވެސް ބުނާނީ އާނއެކޭ އެވެ.

ދެން ބެހޭގޮތުން: 'މުޝްރިކުން އެފަރާތްތަކަށް ކުރި އަޅުކަމީ އެފަރާތްތަކަށް ދުޢާކުރުމާއި ފަރަބުކުރުމާއި އަދި ތަޤައްރުބުވުމަށްކަނޑުވުމަށް ކުރިމަތިލުމާއި އެފަދަ ކަންތަކުގައި މެނުވީ ނޫނަސް؟ އެހެންނޫނީ އެބަރުންނީ الله سبحانه وتعالى ގެ އަޅުންކަމުގައި އަދި އެކަލާނގެ ބާރުގެ ދަށުގައިވާ ބަޔަކުކަމާއި، އަދި ހުރިހާކަމެއް މެދުވެރިކަމާ ހިންގަވާ އެކަލާނގެ ކަމަށް ހިނގައިވެސް އިޤްރާރުވެގެންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެމީހުން އެފަރާތްތަކަށް ދުޢާކުރީ އެފަރާތްތަކަށް ކުރިމަތިލީއެވެ. އެއީ އެފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވާ ޖާހަތާއި އަދި ޝަފާޢަތަށްޓަކައި އެދިގެންނެވެ. މިކަންވެސް ނުހަނު ފާޅުވެ އެނގިގެންނެވެ.[19]

---

19 މުޝްރިކުންގެ ޝުބުހަތަކީ އިލްތިބާސް ބޭނުންކުރެއްވި ސީރީސްގެ ފުރަތަމަ ބައެވެ. ގިނަ ކޮމެންޓް ކުރެއްވިތަނެއް ފަދައިން. އާއްމުން ބުނެވިދޭ ބަޔަކު ސިޔާސީ ބަޔަކު ބުނެއެވެ. އިސްލާމީ ޢިލްމުގެ ތަފްސީރާތާ ހެދި ޝަރީޢަތުގެ ބަޔަކު ތަބުލުކޮށްދިނުމާ ބައިގަނޑުގައި ދެކޮޅުގައި ކުރުމުން އަންނަނީ އެބައިމީހުނާ الله سبحانه وتعالى އަށް އެކަނި

އަޅުކަންކުރާ މުސްލިމުންގެ ކަމުގައި ހިތުގެ އަޑިން ގަބޫލުކުރާ ބާވަތުގައެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ކުރަމުންދާ ކަންތަކީ ޝިރުކުކަމުގައި، އަދި އެއީ الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަން އަނބުރާލެވުނުކަމުގައި އެއްވެސް ބާރެއްގައި އެބައިމީހުން ނުދެކެއެވެ. އެގޮތުން ބުދުފިރުނުތަކާއި ވަލީވެރިންނާއި ޒިޔާރަތްތަކަށް ނަދުރުކޮށް، އެފަރާތްތަކުގެ ކިބައިން އެހީތެރިކަމާއި ވަސީލަތްއެދި، އަދި ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށް އެދި ގޮވާލުމަކީ އަޅުކަމެއް ނޫންކަމުގައި އަދި ޝިރުކެއް ނޫންކަމުގައިއެވެ.
ދެންފަހެ الله سبحانه وتعالى އަށް އެކަނި އަޅުކަން އިޚްލާޞްތެރިކުރުމަށާ އާދަމްތަކާއި އިޚްލާޞްތެރިވުމުގެ މާނައަކީ ތަޢުރީފާއި، އަދި އަޅުކަމަކީ ތަޢުރީފުން އާންމުން ޝަރުޢު ބަޔާންކުރައްވާފައި ގޮތުގެ މަތިން ހުރިހާ ބައްޔަކާ ގުޅުންހުރި ކަމަކަށް އިޚްލާޞްވެއެވެ. އަދި އާނާ އެބާރަކަމުގައި ރުޅި އަޅުކަމަކީ ތަޢުރީފުން ނޫނީކަމަކަށް އިޚްލާޞްވެއެވެ. އެހެނީ ދީނަ ޖައްމުން ދަކެވިފައި އަޅުކަމަކީ ނަމާދުކަން ސަޖިދަކުން ރުކޫޢު ޖައްސަކަށް ފިކުރުކު ބަޔަކަށް ޝަރަޢީމަސް އެކަނިކަމަށް. އެހެންކަމުން ދުޢާކުރުމުގެ، ދަރަޖަކުރުމުގެ، ވޯޓުގެ އެހީތެރިކަމުގެ ރައްކާތެރިކަމުގެ އެދުމުގެ، ނަދުރު ބޮޑުވުމުގެ އިސްތިޢާނަތް އަޅުކަމުގެ ވައްސަރުދައްވާ ދަރިފުޅުން އިސްކަން ބައްޔަކު ސްއިއުލާއި، ދެން އެހެން އަނިޔާކަ ނަފުސަކަށް ނޫނީކަމަކަށް އަދި ޖަހާލަކަށް އިޚްލާޞްތެރިވުމެއް އެއްބަސްކުރައްވަނީއެވެ. އެހެނީ ގޮތްދޫނުކުރާ ޖަދަލުކުރާ މަސްދަރު އެކަނި ޖަހާލުގެ މަގުމަތީ ގެންދިއުމުން ވެސް ނޫނީ އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ހިތްވަރު ބާރެއް ނުލިބެއެވެ. އަދި އެހެން ޢިބާދަތްތަކަށް ފެށުމަށް ބާރުގަދަކުރަމުންނެވެ. ދެން ޝިރުކު ބައްޔާއްޤަތުން މަސްއޫލިއްޔަތު ދޫކޮށްލާ ޖާހިލު ބަޔަކު ނުކުރާ ކަމެކެވެ.
އެހެންކަމުން މުޝްރިކުންގެ ޝުބުހާތުގައި އެބައިމީހުންގެ ވާހަކަތައް ޝާއިޢުވެފައި ނުވާނަމަ ދީނުގެ ހަޤީޤަތް އެބައިމީހުންނަށް އެނގޭނެއެވެ. މިއީ ދީނުގެ ޝަރުޢީ ގޮތް ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ބައިވަރު ދަލީލުތަކެވެ. އެގޮތުން އެބައިމީހުންގެ ޝުބުހަތްތަކަށް ރައްދުދީ ބަޔާންކުރުމަކީ ޖާހިލުކަން ފިލުވާލެވޭ ދީނުގެ ޢިލްމެވެ.
އެވަނީ އިސްލާމް ދީނުގެ ޙަޤީޤަތް އެނގުމުގެ މަގެވެ.

ފަސްވަނަ ޝުބުހަ:

ރަސޫލާ ﷺ ޢަޠާކުރައްވަން ފަދަ އެކަލޭގެފާނަށް ދުޢާކޮށް ޝަފާޢަތަށް އެދިގެންވުން އިންކާރުކުރުމާ އެއިންކާރުކުރަނީ އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަފާޢަތަށް

ދެން އޭނާ ބުނެފިކަމުގައިވާނަމަ: 'ކަލާ ﷲ ގެ ރަސޫލާ ﷺ ގެ ޝަފާޢަތަށް އިންކާރުކޮށް އެކަމުން ބަރީއަވީހެއްތޯ؟!'

ތިބާ އޭނާއަށް ބުނާނެވެ: 'އަހުރެން އެކަމަށް އިންކާރެއް ނުކުރަމެވެ. އަދި އެކަމުން ބަރީއަވެގެންވެސް ނުވަމެވެ. އަދި ނަބިއްޔާ، އެކަލޭގެފާނު ﷺ އެއީ ޝަފާޢަތްތެރިޔާ އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަފާޢަތް ޤަބޫލުކުރެވޭ ކަލޭގެފާނެވެ. އަދި އަހުރެން އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަފާޢަތަށް އެދެމެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހުރިހާ ޝަފާޢަތެއް މިލްކުވެގެންވަނީ ﷲ سبحانه وتعالى އަށެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ.

﴿قُل لِّلَّهِ ٱلشَّفَٰعَةُ جَمِيعًاۖ...﴾ [الزمر: 44]

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ޝަފާޢަތްތެރިކަންވެސް، މުޅިންވެސް ﷲ އަށެވެ..."

އަދި ﷲ ގެ އިޛުނަދެއްވުމަށްފަހު މެނުވީ ޝަފާޢަތެއް ނުވެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ.

﴿...مَن ذَا ٱلَّذِى يَشْفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذْنِهِۦۚ...﴾ [البقرة: 255]

މާނައީ: "...އެކަލާނގެ އިޛުނަކުރާ ނުލައި އެކަލާނގެ ހަޟްރަތުގައި ޝަފާޢަތްތެރިވާނީ މީހަކީ ކާކުހެއްތޯ؟..."

އަދި އެކަލާނގެ އެމީހަކަށް ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށް އިޒުނަ ދެއްވުމަށްފަހު މެނުވީ އެއްވެސް މީހަކަށް އެހެންމީހަކަށް ޝަފާޢަތްތެރިއަކު ނުވެވޭނެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ.

﴿...وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرْتَضَىٰ...﴾ [الأنبياء: 28]

މާނައީ: "...އަދި އެކަލާނގެ ރުހިވޮޑިގެންވާ އަޅަކަށް މެނުވީ، އެބޭކަލުން ޝަފާޢަތްތެރިއެއް ނުވާނެތެވެ..."

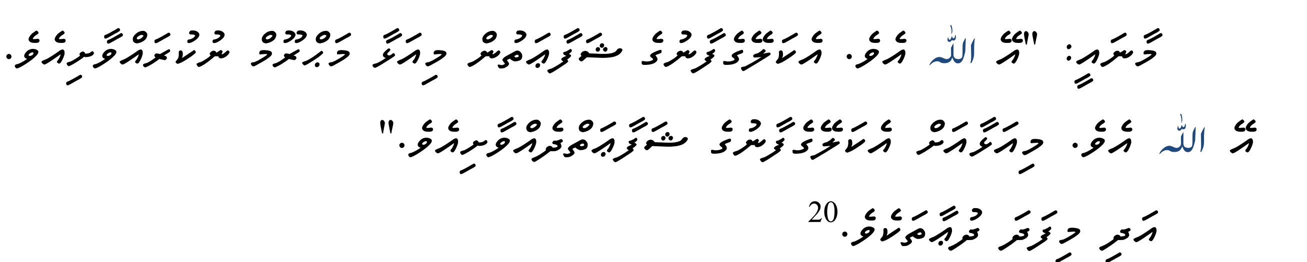
އަދި ތައުޙީދަށް ނޫނީ އެކަލާނގެ ނުރުއްސަވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ.

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ...﴾ [آل عمران: 85]

މާނައީ: "ދީނެއްގެ ގޮތުގައި އިސްލާމްދީން ނޫން ދީނެއް އެދިޔަމީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އެމީހާގެ ކިބައިން (އެކަން) ޤަބޫލުކުރެއްވުމެއް ނުކުރައްވާ ހުއްޓެވެ..."

ފަހެ ހުރިހާ ޝަފާޢަތަކީ الله سبحانه وتعالى ގެ މިލްކެއްކަމުގައި ވާނަމަ، އަދި އެކަލާނގެ އިޒުނަދެއްވުމަކާނުލާ މެނުވީ ނުވާނަމަ، އަދި الله سبحانه وتعالى އެދިވަޑައި ދެން ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށް ހުއްދަދެއްވީމަ ނޫނީ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށްވެސް އަދި އެހެން މީހަކަށްވެސް އެއްވެސް މީހަކަށް ޝަފާޢަތްތެރިއެއްނުވެވޭނަމަ، އަދި ތައުޙީދުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ނޫނީ އެކަލާނގެ އިޒުނަ ނުދެއްވާނަމަ، ކަލޭއަށް ބޭނުންވާނީ ޝަފާޢަތް އެކަލާނގެކިބައިން الله سبحانه وتعالى އަތުންނެވެ. އަދި އަހުރެން އެޝަފާޢަތަށް އެދެނީ އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުންނެވެ. **އެހެންކަމުން** **އަހުރެން އެދި ދަންނަވަމީ:**

(اللهم لَا تُحْرِمْنِيْ شَفَاعَتَهُ، اللهم شَفِّعْهُ فِيَّ)

މާނައީ: "ޔާ الله އެވެ. އެކަލާނގެ ޝަރީކުންގެ މިއަދާ މަދުރުސް ނުކުރައްވާނެއެވެ.

ޔާ الله އެވެ. މިއަދާއަށް އެކަލާނގެ ޝަރީކަކުދެއްވާނެއެވެ."

އަދި މިފަދަ ދުޢާތަކެވެ.[20]

---

[20] ދެން މުޝްރިކުން ގެންނަ އަނެއް ޝުބުހަތަކީ އަދި އެބައިމީހުން ދަރީ ތުހުމަތުތަކާއިގެން ގަތުމާ
އަނެއް ވާހަކައަކީ ޝަރީޢަތުގައި ޝަރީޢަތުގައި އުސޫލުތަކުގެ އަހުލުވެރިން ޝަރީޢަތަށް އިންކާރުކުރަނީ
ކަމަށެވެ. މިއީ ނަސްރާނީންގެ ސިފަ ހުރިކަންކަމުގެ ގޮތުން އެބައިމީހުން ދަނާ ގަތުމާ އިލާހީ ކަމެވެ.
އެހެނީ ނަބިއްޔާ ﷺ ފާހަގަކޮށްދެއްވާ ހިސާބު ބެއްލެވުމަށް ޝަރީޢަތުގެ ދާއިރާތަކާއި މުޝްރިކުން އެންމެން
އަދި ބިދުޢަވެރި ފިރުޤާތަކުންނާއި އިއްތިބާޢުވާ އެއްބަސްވެ ވާއިދެއްގެ އުސޫލުތަކެވެ. ދެން އެއަންނަ
ހަވާރިޖުންނާއި މުޢުތަޒިލީންނާއި އަދި ބަޔެއް ބިދުޢަވެރި ފިރުޤާތަކުން އިންކާރުކުރި ހަދީޘުތަކަށް ބޭނުން
ފުރަތަމަ ކަމުގެ އަޤުލުވެރިންނަކީ ޝަރީޢަތުގެ ދާއިރާވެރިވުމީ، އެބައިމީހުން ނަޒަރަކީ ނިޔަތު ސުވާލު
ވަންނަނީކަމާއި ގެދަރަކަށް އޮވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މުޖުތަހިދުން އިންގިލާބުން ޝަރީޢަތް ޤާނޫނުތަކެވެ.
އެހެންކަމުން ތަޢުރީފުގެ ޢަދުލުވެރިކަމާ ދީނުހިފެހެއްޓުމަށް ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް ދެއްވިގެންވާ
މުޖުތަމަޢުގެ ޙާލަތާއި ފަސާދަވަނީ އިންކާރުކުރި ހާޖަތްތަކާއި ޝަރީޢަތުގެ ދަރުމަވަތް ބަޔާންކުރެވުނެވެ.
އަދި ހަމައެކަނި ވަޤުފުވެރިންނާއި ބާޠިލުވެރިންގެ ޤާނޫނުތަކުގެ ވަސީލަތަކުން ކަނޑައެޅުނު ކަމެކެވެ.
މަޤުބޫލަކީ ކުރިއަށް ވަޞީލަތްތަކާއި ވަޞީލަތްތަކުގެ ޤަބޫލުކުރުމަކީ އިންސާނުންގެ ގާނޫނުތަކެއް ހަދަހަދާ
ޙުކުމްކުރާގޮތައް ފުރިހަމަކަމަށް އިސްލާމްދީނުގެ ހުކުމާ ސުލޫކާއި، ބިދުޢަވެރިންގެ ވަސީލަތްތައް ބާޠިލުކުރުމުގެ
މުޅިކުރުން ޢަމަލުކުރުމުގެ ބާރު ދެވިފައިވާ ސިފަތަކާއި ޝަރީޢަތް ދިފާޢުކުރުމާ ތަޢުރީފުތައް ދެނެގަތުމާ ޢަބްދުލްވަ
ސުންނަތާއި އިޖްމާޢުކުރުންގެ ބަސްތަކުން އެކަމަކު ދީނީދާއިރާކާމަ ދީނުވެރިކަމުގެ ޙަޤީޤަތްތަކުން
ޝަރީޢަތް ނަސްރުކުރުމުގެ ޤަދަރުވެރިކަމުގެ ފިޤްހީ އުސޫލު ޝަރީޢަތު އިޖުތިހާދު ހޯ މަޤްޞަދު އުމްމަތަށް،
އަދިއްޔަތަކީ ޤައުމު އިޖްތިހާދު ފިޤްހުގެ އިޖުތިމާޢީ ގާނޫނުތަކުގެ މަޤްޞަދުތަކަށް މިއީކަމަށެވެ.
އެހެންކަމަކު ޝަރީޢަތުން އުޞޫލުތައް ހިސާބުކުރުމުގެ މިކަންކަން ސަލަފުންގެ ޤާނޫނުވާޖިބު އަދި
ޝަރީޢަތުގެ ދީނީ މަޤާޞިދު ހައްދުތަކާއި، އަދި ޝަރީޢަތް ޙުކުމްކުރާގޮތް، ޝަރީޢަތުގެ ޝަރުޢީ ދިނިވުމާއި،
ނަޒަރުގެ ޝަރީޢަތް، ޝަރީޢަތާއި ފާހަގަކުރުމާ ޝަރީޢަތް ޤާނޫނުގައި ޤާއިމުވެފައިވެއެވެ.

ހަވަނަ ޝުބުހަ:

ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އަށް ޝަފާޢަތް الله سبحانه وتعالى ދެއްވާފައިވާތީވެ، ދެއްވިގެންވާ އެއްޗެއް ލިބުމަށް އެދުމަކީ މައްސަލައެއް ނޫން

ދެންފަހެ އޭނާ ބުނެފިކަމުގައިވާނަމަ: 'ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم އަށްވެސް ޝަފާޢަތް ދެއްވިގެންނެވެ. އަދި އަހުރެން އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން މިއެދެނީ الله سبحانه وتعالى އެކަލޭގެފާނަށް ދެއްވާފައިވާ އެއްޗަކަށެވެ'

ޖަވާބަކީ: 'الله سبحانه وتعالى އެކަލޭގެފާނަށް ޝަފާޢަތް ދެއްވާފައި އަދި ކަލޭއަށް މިކަން ނަހީކުރެއްވިއެވެ. ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿...فَلَا تَدۡعُواْ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدٗا ١٨﴾ [الجن: 18]

މާނައީ: "...ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން الله އާއެކު އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދުޢާ ނުކުރާށިކަމެވެ!"

އަދި الله سبحانه وتعالى ގެ ހަޟްރަތުން އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާގެ ޝަފާޢަތްދެއްވުމަށް އެދި ކަލޭ އެދުމަކީ އަޅުކަމެކެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى ވަނީ މިއަޅުކަމުގައި އެކަލާނގެއާއި އެއްވެސް ފަރާތެއް ބައިވެރިކުރުން ކަލޭއަށް ނަހީކުރައްވާފައެވެ.

ފަހެ ކަލޭ އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާގެ ޝަފާޢަތް ދެއްވުމަށް އެދި الله سبحانه وتعالى އަށް ދުޢާކުރާނަމަ، އެކަލާނގެ މިބަސްފުޅަށް ކަލޭ ކިޔަމަންވާނެއެވެ.

﴿...فَلَا تَدۡعُواْ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدٗا ١٨﴾ [الجن: 18]

މާނައީ: "...ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން الله އާއެކު އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދުޢާ ނުކުރާހިނދަކުމެވެ!"

އާދޭ އިތުރުން، ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ނޫން އެހެން މީހުންނަށްވެސް ޝަފާޢަތްވަނީ ދެއްވިގެންނެވެ. އެގޮތުން މަލާއިކަތުންނާއި، އަވްލާދުންނާއި، އަދި ވަލިއްޔުންނަށްވެސް ޝަފާޢަތްތެރިވާކަމަށް ޞައްޙަ ޙަދީޘް އައިސްފައިވެއެވެ. **ދެން ކަލޭ މިހެން ބުނާނީހުށެވެ!:** 'ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى އެމީހުންނަށްވެސް ޝަފާޢަތް ދެއްވާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން އަހުރެން އެމީހުންގެ ކިބައިންވެސް ޝަފާޢަތްތެރިކަމަށް އެދެނީމެވެ!'

ފަހެ ކަލޭ މިހެން ބުނެފިކަމުގައިވާނަމަ، އެދެވޭނީ الله سبحانه وتعالى އެކަލާނގެ ރުހުމާއި އެއީ އެކަލާނގެ ނުފޫސްސަވާބު ޝިރުކުކަމަށް ބަދަލުކުރައްވާފައިވާ ސާލިޙުންނަށް އަޅުކަންކުރުމަށެވެ!

އަދި ކަލޭ ނޫނީކާ ބުނެފިނަމަ، ކަލޭގެ ބިޔަ ބުނުންކަމުގައިވާ: 'الله سبحانه وتعالى އެކަލޭގެފާނަށް ޝަފާޢަތް ދެއްވާފައިވެއެވެ. އަދި އަހުރެން އެކަލޭގެފާނު އަރިހުން މިއެދެނީ الله سبحانه وتعالى އެކަލޭގެފާނަށް ދެއްވި އެއްޗަކަށެވެ.' މިބުނުން ބާޠިލުވެއްޖެއެވެ.[21]

---

21 **އަވްލާދުންނަކީ:** ބައްޕައިންނަށް ވުރެ ކުރިން މަރުވެފައިވާ ކުޑަކުދިންނެވެ. ބޮޑެތި އެކަލޭގެފާނުގެ ސަބަބުގައި ދީފާނެކަމަށް ދެއްވިފައިވެއެވެ. ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ވިދާޅުވިއެވެ.

«مَا مِنَ النَّاسِ مِنْ مُسْلِمٍ، يُتَوَفَّى لَهُ ثَلَاثٌ لَمْ يَبْلُغُوا الحِنْثَ، إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ الجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ»

رواه البخاري: 1248

މާނައީ: "މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް މީހެއްގެ ތިންދަރިން ފާފަލިޔުއްވާ އުމުރަށް ދިޔުމުގެ ކުރިން (ބާލިޣުވުމުގެ ކުރިން) މަރުވެއްޖެނަމަ، އެކުދިންނަށްވާ الله سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތުގެ ފަޟްލުވަންތަކަމުގެ ސަބަބުން އޭނާ ސުވަރުގެ ވައްދަވާނެއެވެ."

އެބައިމީހުން ގެންނަ އަނެއް ޝުބުހަތަކީ މިއެވެ. އެގޮތުން الله سبحانه وتعالى އަހަރެމެންނަށް އަންގަވާފައިވަނީ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް ޝަފާޢަތް ދެއްވާ، އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަފާޢަތް ޤަބޫލުކުރައްވާނޭ ވާހަކައެވެ. އެހެންކަމުން الله سبحانه وتعالى އެކަލޭގެފާނަށް ދެއްވާފައިވާ އެއްޗެއް އަހަރެމެން އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން އަވަހާރަވުމަށްފަހުވެސް އެދުމަކީ މައްސަލައެއް ނޫންކަމެވެ. އެއީ މިކަމަށް ދިމާވެގެންވާ އެއްޗެއް ދިނުމަތީން އަދި އެމީހަކު ކައިރިން އެދޭ ކަމަކެވެ. މީގެ ޖަވާބަކީ ޝިރުކު ބާރުކޮށްދެއްވިއިރު ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް ޝަފާޢަތްދެއްވީ الله سبحانه وتعالى ވަނީ އެކަލޭގެފާނަށް އަޅުގަނޑުމެން ފަރާތުން އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން ޝަފާޢަތް އެދުން މަނާކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެހެނީ ޝަފާޢަތަށް އެދުމަކީ ދުޢާއެކެވެ. އެގޮތުން "އޭ ރަސޫލާއެވެ! މިއަޅުގަނޑަށް ޝަފާޢަތްތެރިވެދެއްވާށި!" ބުނުމަކީ الله سبحانه وتعالى ދެއްވައި އެކަށް ކުރަމަކަން ކުރާ ދުޢާއެކެވެ. ހަމައެހާއިރު އިސްލާމް ބާރުނުވި ފަރާތުން ޝަފާޢަތެއް الله سبحانه وتعالى ގެ މިލްކެކެވެ. އެކަލާނގެ އިޒުނަތުއްވާ ރަސްމީކުރުން ގުރުބާނީ ޝަފާޢަތެއް ނުވެވޭނެއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ކަލޭ ވަރި ނަބިއްޔާ ﷺ ވިޔަ ހާސިލުކުރަނީ ކޮންބައެއް ދޭނެއެވެ؟ އެހެނީ ބަޔަކު ގަދަރުވެގައި އަރިސްކުރީމާ ފަރާއިން ބަލިގެންނައި، ޝަރީޢަތުންނައި، މަލާއިކަތުންނައި، އަދި ފަރުދުންގައި މަރުވާ ކުޑަކުދިންވެސް ޝަފާޢަތްތެރިވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން ހަމަ އެހެންގާ ފަރާތްތަކުންވެސް އެދުމާ، ފަސްކުރަކާއިރަން ގޮސް ޝަފާޢަތަށް އެދެންވީހެއްތޯ!؟ މިހެން ބުނީމު އެމީހުންވީ އެހެނީ ނަބިއްޔާގެ އަރިހުން އެފަރާއިން އެދި ދުޢާކުރާ ގިނަ މީހުންވެސް ފަރާތްތަކަށް ދުޢާކުރުވާނެކަމަށް ނުދަކާއެވެ. އަދި ޞާލިޙުން، އެއީ ޝިރުކުކަމުގައިވެސް ދަކާފާނެއެވެ. އެހެންކަމުން މިވައްތަރާއި އަދި އެހެނިހެން އެކުރަމުން ގިނަ ކަންތަކާއި ފަރަގެއް ނެތްކަން ބައްޔަންކުރައްވާފައެވެ. މިކަން ވަރަށް ސާފުކަންވަނީ ހިތަ ކަންތައްވެސްވާނީ ހަމަ އެއްބާރެއްގެ ދަރަން ސާފުކަނބެވެ.

ހަތްވަނަ ޝުބުހަ:

ކަންކަމަށް އެދި، ހިމާޔަތައްއެދި ޞާލިޙުންގެ ޤަބުރުތަކަށް ޛަބްޙުކުރުމަކީ ޝިރުކެއް ނޫން

ދެން އޭނާ މިހެން ބުނެފިނަމަ: 'އަހުރެން الله سبحانه وتعالى އާއިއެކު އެއްވެސް ފަރާތެއް ބައިވެރިކޮށް ޝަރީކެއް ނުކުރަމެވެ. އެކަމުން އަހުރެން ދުރުވެ ރައްކާތެރިވެގެންވަމެވެ! އެހެންނަމަވެސް ޞާލިޙުންނަށް (ކަންކަމަށް އެދި) ކުރިމަތިލުމަކީ ޝިރުކެއްނޫނެވެ.'

ފަހެ ތިބާ އޭނާއަށް ބުނާށެވެ: 'ޒިނޭގެ ހަރާމްކަމަށްވުރެ ބޮޑުން الله سبحانه وتعالى ޝިރުކު ހަރާމްކުރައްވާފައިވާކަމަށް ކަލޭ އިޤުރާރުވާނަމަ، އަދި އެޝިރުކަކީ الله سبحانه وتعالى ނުފުއްސަވާ ފާފައެއްކަމަށް ކަލޭ އިޤުރާރުވާނަމަ، ދެންފަހެ الله سبحانه وتعالى ހަރާމްކުރައްވާ އަދި އެފާފަ ނުފުއްސަވާނެކަމަށް އެކަލާނގެ އަންގަވާފައިވާ މިކަމަކީ ކޮބާހެއްތޯ!؟'

އޭނާއަކަށް އެކަމެއް ނޭނގޭ ހުއްޓެވެ.

ތިބާ ބުނާށެވެ: 'ކަލޭއަށް ޝިރުކަކީ ކޮބައިކަން ނޭނގޭ ހާލު އޭގެއިން ކަލޭގެ ނަފްސު ބަރީއަކުރާނީ ކިހިނެއްތޯ؟!

ނުވަތަ الله سبحانه وتعالى ކަލޭގެ މައްޗަށް މިކަންތައް ހަރާމްކުރައްވާ، އަދި އެކަލާނގެ އެފާފަ ނުފުއްސަވާނެކަމަށް އަންގަވާފައިވާ ވަނިކޮށް، ކަލޭއަށް އެކަން ނޭނގި އަދި އެކަލާނގެއިން ސުވާލުކޮށް ނުދަނެ ހުރެވޭނީ ކިހިނެއްތޯ؟!

ކަލޭ ހިތަނީ الله سبحانه وتعالى އެކަން ހަރާމްކުރައްވާފައި ދެން އަހަރުމެންނަށް އެކަން ބަޔާންނުކުރައްވާ ދޫކޮށްލައްވާފައިވާކަމަށް ހެއްތޯ؟!'

އަށްވަނަ ޝުބުހާ:

ޝިރުކަކީ ބުދުތަކަށް އަޅުކަންކުރުންކަމުގައި، އަދި ބުދުތަކަށް އަޅުކަން ނުކުރާ ބައެއް މުޝްރިކުންނަށް ނުވާނެ

ދެންވެސް އޭނާ ބުނެފިނަމަ: 'ޝިރުކަކީ ބުދުތަކަށް އަޅުކަން ކުރުމެވެ. އަދި އަހަރުމެން ބުދުތަކަށް އަޅުކަމެއް ނުކުރަމެވެ.'

ތިބާ އޭނާއަށް ބުނާށެވެ: 'ބުދުތަކަށް އަޅުކަންކުރުމުގެ މާނައަކީ ކޮބާހެއްތޯ؟!'

ކަލޭ ހީކުރަނީ، އެލަކުޑިތަކާއި ހިލަތަކުން، ޚަލްޤުކޮށް ރިޒްޤުދީ އަދި އެއެއްޗިއްސަށް ދުޢާކުރާ މީހުންގެ ކަންކަން ތަދުބީރުކުރާ ހަމަޖައްސައިދޭކަމަށް އެމީހުން ޢަޤީދާކުރާކަމަށް ހެއްޔެވެ؟! ފަހެ، ދުރުއަށްވެސް މިކަން ދެކޮޅަކަށްނުވެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިންނެވެ.

﴿قُلۡ مَن يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ...﴾ [يونس: 31]

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް އުޑުންނާއި، ބިމުން ރިޒްޤު ދެއްވަނީ ކާކުހެއްތޯ؟..."

ދެން އޭނާ ބުނެފިނަމަ: '(އެމީހުންގެ ބުދުތަކަށް އަޅުކަންކުރުމަކީ) ލަކުޑިގަނޑަކަން ނުވަތަ ހިލަގަނޑަކަން ނުވަތަ ގަބުރެއްގެ މަތީގައިވާ ޞާލިޙަކަން ނުވަތަ އެހެން އެއްޗަކަން ގަސްދުކުރަނީ އެއްޗެއްގައިވާ ބަރަކާތަކަށް ޝަފާޢަތަށް ދުޢާކުރުމެވެ. އެއީ އެމީހުން މިހުން ބުނާ ހާލުގައެވެ. '(އެޝަރީކުންނާ) އަހަރުމެން الله سبحانه وتعالى އަށް ކުރިމަތިލައްވާށެވެ. އަދި އޭނާގެ ބަރަކާތުގެ ސަބަބުން الله سبحانه وتعالى އަހަރުމެންގެ ކިބައިން

(ވުސީލާތް) ދީއްޔާ ދުރުކުރައްވައެވެ. އަދި އޭނާގެ ބަރަކާތުގެ ސަބަބުން އުފާވާނެ އަހަރުމެންނަށް ދެއްވައެވެ."

ޖަވާބު ދޭނީ: 'ކަލޭ ޖިބްރީލު ދެކޭކަށެވެ. އަދި މިއީ ހިލަރުތަކާއި ގަބުރުތަކުގެ މަތީގައިވާ ބިނާތަކާއި އަދި އުސްނަތަނާގައި ކަލޭމެންދޭނެ ބިޔަ ކާރި ކަލޭމެންނަކަށެވެ.'

އުޞޫލަކުން އޭނާ ތިބުނީ އުޅުނުގެ އެއްކާ ކަންތަކަށްވެސް ބުނަން އަޅުކަންކުރުންކަމަށް ދޭހަވާގޮތުގައިވެއެވެ. ބޭނުންވާ ޖަވާބު އެއެވެ.

އަދިވެސް އޭނާއަށް ބުނާނީ ހުއްޓެވެ. 'ކަލޭ ޖިބްރާބަސް "ޝިރުކަކީ ބުދަށް އަޅުކަންކުރުމެވެ." ކަލޭ ޚަބަރުކުރަނީ ޝިރުކަކީ ހަމައެކަނި މިކަމަށް ހާއްސަކަމެއްކަމަށް ހެއްޔެވެ!؟ އަދި ޞާލިޙުންނަށް ބަރުސާވެ އަދި އެމީހުންނަށް ދުޢާކުރުން މިކަމުގެ ތެރެއަށް ނުވަންނާނެކަމަށް ހެއްޔެވެ؟ މީހުން ބުނާކަމުގައިވާނަމަ، މަލާއިކަތުންނާއި ނުވަތަ އީސާގެފާނު ނުވަތަ ޞާލިޙުންނަށް އަޅުވެތިވުމަށް ގޮސްތަނުގައި ބުރު ދެކުނެއް ޒާތްކުރެއްނަމަ ބަދަލުކުރައްވާ الله سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތުގައި ދެކޮޅު ކުރައްވާފައިވާ ބަސްތަކުގެ އުތުރުން ކިއްކުރެއްވެ.'

ދެން މިބާގެ ބަޔަން ޢިޖްމާޢުވެ މިހެން ބޭނުން ޝަރުޢީގޮތުން އޭނާއަކަށް ނުކުމެވެ: 'الله سبحانه وتعالى އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި އެއްވެސް ޞާލިޙަކު ބައިވެރިކޮށްނުވާނަމަ، ޙަޤީ އިހީ ޚުރާފާތުގައި ދެކުނުވެރިވެއްޖާ ޝިރުކެވެ.'

ބޭނުންވާ ޖަވާބު މިއެވެ.

އިސްތިދުރާޖު ދީން ޝުބުހަހަށް ޖަވާބުދޭނެގޮތް ފުރާބާ

އަދި މިމައްސަލައިގެ ސިއްރަކީ: އޭނާ މިހެން ބުނެފިނަމަ: 'އަހުރެން الله سبحانه وتعالیٰ އާއި ޝަރީކުއް ނުކުރަމެވެ.' ދެން ތިބާ ބުނާނެވެ: 'الله سبحانه وتعالیٰ އާއި ޝަރީކުކުރުމަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ ނިކަން އަހުރެންނަށް ބަޔާންކޮށްދީ ކިޔާދީބަލާށެވެ.'

ދެން އޭނާ މިހެން ބުނެފިނަމަ: 'އެއީ ބުދަށް އަޅުކަންކުރުމެވެ.' ތިބާ ބުނާނެވެ: 'ބުދަށް އަޅުކަންކުރުމަކީ ކޮބާހެއްޔެވެ؟ ނިކަން އަހުރެންނަށް ކިޔާދީބަލާށެވެ.'

އަދި އޭނާ މިހެން ބުނެފިނަމަ: 'الله سبحانه وتعالیٰ އަށް އެކަނި ނޫނީ އަހުރެން އަޅުކަން ނުކުރަމެވެ.' ތިބާ ބުނާނެވެ: 'الله سبحانه وتعالیٰ އަށް އެކަނި ޝަރީކުކޮށްނުލާ އަޅުކަންކުރުމަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ ނިކަން އަހުރެންނަށް ބަޔާންކޮށްދީ ބަލާށެވެ.'

ދެންވެސް الله سبحانه وتعالیٰ ޤުރުއާނުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ގޮތަށް އޭނާ އެކަން ބަޔާންކޮށްދިނުމާ އެއްޗީ މަޤްސަދަކީ ހާސިލުވެވޭނެއެވެ. ދެން އޭނާއަށް އެކަން ނޭނގޭނަމަ، އޭނާއަށް ނޭނގޭ ހުރި ކަމަކަށް ދައުވާކުރާނީ ކިހިނަކުންހެއްޔެވެ؟!

އޭނާ ނުބައި މުނާފިޤުން އެކަން މުނާޒަރާ ބަޔާންކޮށްދިނަމަ، الله سبحانه وتعالیٰ އަށް ޝިރުކުކުރުމާއި، ބުދުތަކަށް އަޅުކަންކުރުމާއިމެދު އަހުލުވެރިކަމާ ސާފު ޙާލަތުތަކެއް ދިމާ އޭނާއަށް ބަޔާންކޮށްދޭށެވެ. އަދި މިޒަމާނުގައި އުޅޭހެން އުޅުއްވުމުގެ ނޑ ހަމަ ސިފަ އެކަން ކަމަނާއި، އަދި الله سبحانه وتعالیٰ އަށް އެއްވެސް ބައިވެރިއަކު ނުލާ އަޅުކަންކުރުމުގެ އުޅުންތައް އޭނާއާ މަޢްލޫމާތު އަހަރެމެންނަށް އިސްލާމްކުރުމާ އަދި އަހަރެމެންނާއި ދިމާވާ ހަމަތަކާއި ކަންތަކާ ދީން ބަޔާންކޮށްދޭށެވެ. އެއީ އެހެންނަށް (އިސްތިދުރާޖު) އަހުރެންގެ މިހެން ބުނު ހަމައެކަނި ވެވޭނެއެވެ.

﴿أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ۝٥﴾ [ص: 5]

ވަނީ: "އެކަލޭގެފާނު ހުރިހާ އިލާހުންތަކެއް އެއްއިލާހަކަށް ހައްދަވައިފީހެއްތޯ؟ ހަމަކަށަވަރުން، މިއީ ނުހަނު އަޖާއިބުވާފަދަ ކަމެއްކަން ކަށަވަރެވެ."[22]

---

22 ތަކުރާރުކޮށް ޝައިޚު އެއްވާހަކަތަކެއް އެކީ އުސްތާޛުން އެގެންނެވީ އެއީ އިލްމުވެރިން ވިސްނި ނަގައިގެންނެވި، އަދި މުޝްރިކުން އެއްވާހަކަކުރި އެކި އުސްތާޛުން ގެންނަވާގޮތް ބާރުއަޅާނުލެވުމުގެ ގޮތުންނެވެ. އިސްލާމްދީނާ ދައުލަތުގެ ސަރުކާރު ޝަރީޢަތުގެ ޙަމަލާތައް ކުރަމުންދާ މުޝްރިކުން އެކަންތައްކުރަމުން އަންނަނީ ޝަރީޢަތުގައި އެއްވެސް ދަލީލެއްގައި ބަލައިގަންނައްނުވެ. އެގޮތުން ޝައިޚުގެ ދަރަސްތަކުގައި ޒިކުރުތަކާއި ގޮތުގެ ދަލީލުތަކަށް ދަލީލުތައް ނަގަހަރުތަކުން ހުރިހާ ޝަރީޢަތުގެ ބާރުއަޅާކަށް ޝަރީޢަތްގެ ބަލިބަތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ދެބައިމީހުންނަކީ ހަމަ ހަރަކާތްތެރިވާ ތަފާތުތަކުން ގަވާއިދުތަކުގެ ބަޔާނުގައި ގެންދެވި ބަސްތަކުގެ ތަރަފަށް ޝަރީޢަތުގެ ބަލިކަމުގައި ވެސް ތަފާސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ޝައިޚުގެ ދަރަސްތަކުގައި އެގޮތުން މުބައްލިޣުން ބައްޕަހުގެ އަހުލުއްސުންނަ ޔާރާ ހިމާޔަތް 'الرد على بعض المبتدعة من الطائفة الوهابية' ގެ ޔައުމިން ޒިކުރުގައި ބުނެވިފައިވާ: 'ޢަބްދުލްވައްހާބުގެ އަޅުގަނޑުމެން ނާދިރުވި ހަމައެކަނި ބުރަދަނެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރެވުނު. އަދި ޝާފިޢީ މަޛްހަބުގެ މުޖުތަހިދު މައްޗުގައިވާ އަހުލުލް ޢިލްމީ ދަރުބާރުން ބުނެވިފައިވެ: 'ޝަރީޢަތް الله سبحانه وتعالى ހިތަކުގައި އެހެން ފާނަގަތް ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ފައްޓަވާލުމަށް ޚަބަރުދީފައިވެ. އަދި އެހެންމީހުންގައި ބުނެފައިވެ: 'ޝަރީޢަތް الله سبحانه وتعالى ހިތަކުގައި އެހެން ފާނަގަތް ކަންތައްތަކަށް ދަރަޖައެއް ނުލިބުނުވެ. އަދިވެސް ބުނެފައިވެ: 'الله سبحانه وتعالى ހިތަކުގައި އެހެން ފާނަގަތް ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ޚަބަރުދީފައިވާ މުސްލިމުން ނަގައިފިއެވެ.' މިފަދަ ވިސްނުމެއް އެބައި ބާރުގެ ބައިތިއުމެއް ހިލާފުވާ ދަރުބާރުން އެބައި ބަހަނާ ޚުދުކޮށްފައެވެ. އެއީ އިސްލާމީ ޚަރަދުކޮށް ދީނުގެ އަސާސްތަކުގައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ކަނޑައެޅުމަށް މަސައްކަތްކުރުމުގައިވެސް އެބައިގެ ފިކުރާބައިކަން ހުރި ބަޔާބީ ގެންބައިމީ ހަދައިނުނުވެ.

ޝައިޚު އުވަނީ މުޝްރިކުން ދެންނެވޭ ގޮތް ބިނާކުރައްވަފާހައިފެވެ. އެގޮތުން އައްލާހަށް އުޅުއްވުމުންނަކީ ޝަރީޢަތް އަދި އަޅުގަނޑުގެ ގަބޫލުކުރި ކާބައިގަދެއް އާދ ތަޅުއައްގެ ވަރުގަ ބައިމީއްވެސް އުނދަގޫނުވެއެވެ. މިއީ ދީނަ ގޮޅިބޭ ޙުއްޖަތުގެ ގޮތެވެ. އެގޮތުން ޚިލާފުވެ އަދިއްޔާއަކީ ޔާރާދިނުމުގެ

ބަދަލުގައި އެމީހަކާއި ސުވާލުކޮށް އެމީހަކު އަތުން ޖަވާބު ހޯދަން އުޅޭނެވެ. އަދި އޭނާ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ނޭނގޭކަމަށް އިޖުތިހާދުކޮށްގެން ކުރިން ބަޔާންކުރި ގަދަރައިން މިބާ އުސްގަނޑައިދޭ މީހުންގެ ދަގާމަރުގެސް ބުއްޖަހެ ބަޔާންކޮށްދީ ވާއިވުކުރާމިއެވެ. އަނެއް ގޮތަކީ އިޖުތިހާދުގެ ގޮތުތުންކުރާ ބާލު، ނުވަތަ އިޖުތިހާދު އަޅުވާލައިގެން ނުބައި މާނައެއް ނުކޮށް ޖޯށޮތިމިކުރާ މީހުންނެވެ. މިބައިމީހުންނީ ޝައިރު ބަޔާންކުރެއްވި ގޮތައިން ތޮއްޕިޤާއި ޝަރުޢުގެ މާނަ ނުބައިހީކޮށް ކުރާ ވަކި ގޮތެއްގައި ގޮތްތަ ބައްޔެވެ. މިބައިމީހުންނަށް ޤުރުއާނީ ފުލުޤުރުއާނާއި ސުންނަތާއި އިޖުމާޢުގެ ބަސްތަކުން ރަނގަޅު ގޮތައި ތަފްސީރު ބަޔާންކޮށްދެއްވާނެއެވެ.

ނުވަވަނަ ޝުބުހަ:

މަލާއިކަތުންނާއި ނަބިއްޔުންނަށް ދުޢާކުރި މީހުން ކާފިރުވީ ދުޢާކުރުމުގެ ސަބަބުންނެއް ނޫން އެކަމަކު މަލާއިކަތުންނީ الله سبحانه وتعالى ގެ އަންހެން ދަރިންކަމުގައި ބުނުމުން

ދެންފަހެ އޭނާ މީހުން ބުނެފިނަމަ: 'އެމީހުން ކާފިރުވެފައިވަނީ މަލާއިކަތުންނާއި ނަބިއްޔުންނަށް ދުޢާކުރުމުގެ ސަބަބަކުން ނޫނެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެމީހުން ކާފިރުވެފައިވަނީ މަލާއިކަތުންނީ الله سبحانه وتعالى ގެ އަންހެން ދަރިކަލުންނެކޭ ކަމަށް ބުނުމުންނެވެ. އަދި އަލްމަސީހު ޢީސާގެފާނަކީ އަދި އެހެންމީހުންވެސް އެއީ الله سبحانه وتعالى ގެ ދަރިކަލުންނެކޭ ކަމަށްބުނުމުން ނުބުނަމެވެ.'

ފަހެ ޖަވާބަކީ: 'الله سبحانه وتعالى އަށް ދަރިކަލަކު ނިސްބަތްކުރުމީ މުސްތަޤިއްލު ކުފުރެކެވެ. الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ١ اللَّهُ الصَّمَدُ ٢﴾ [الإخلاص: 1-2]

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! އެއީ އެއްކަލުވަންތަ الله އެވެ. الله އީ، އެންމެހާ ތަކެތި އެކަލާނގެއަށް ބޭނުންތެރިވެގެންވާ، އަދި އެއްވެސް އެއްޗަކަށް، އެކަލާނގެ ބޭނުންތެރިވެވޮޑިގެންނުވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަލްއަޙަދަކީ: އެކަލާނގެއާއި އެއްފަދަ އެހެން އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވާ ފަރާތެވެ. އަދި އައްޞަމަދަކީ: ހާޖަތްތަކުގައި ޤަޞްދުކުރެވޭ ފަރާތެވެ. ފަހެ މިއިން ކަމަކަށް އިންކާރުކޮށްފި މީހާ ކާފިރުވެއްޖެއެވެ. އެއީ އުޞޫލުތަކުގެ ފުރުޤާނުގައިވާ ކަށަވަރުކަން އާދޭ އިންކާރު ނުކުރެވިދާނެގޮތެއްވެސް. ދެން އެއަށްފަހު އެކަލާނގެ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ:

﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ٣ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ٤﴾ [الإخلاص: 3-4]

މާނައީ: "އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް އުފަންނުވެއެވެ. އަދި އެއްވެސް އެއްޗަކުން އެކަލާނގެ އުފަންވެވޮޑިގެންވެސް ނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއާއި އެއްފަދަ ހަމަ އެކަކުވެސް ނުވެއެވެ."

ފަހެ މިކަމަށް އިންކާރުކޮށްފިމާ ކާފަރުވެއްޖެއެވެ. އެއީ އުސޫލުގެ ފުރަތަމަކޮޅުގައިވާ ކަންތަކަން އިންކާރު ނުކުރިއަސްވެއެވެ. އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿مَا ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ مِن وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُۥ مِنْ إِلَٰهٍۚ...﴾ [المؤمنون: 91]

މާނައީ: "الله، އެއްވެސް ދަރިކަލަކު ނުހިއްޕަވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެއާއެކު، އެހެން އެއްވެސް އިލާހަކު ނުވެއެވެ..."

އެހެންކަމުން އެކަލާނގެ އެވަނީ ދެފައްބަދު ފަރަދުކުރައްވާފައިއެވެ. އަދި އެއިން ކޮންމެ ކަމަކީ އެއްގެ ތޮޅުގައި މުސްތަޤިއްލު ކުފުރެއްކަމުގައި ވާކަމާވެއެވެ.

އަދިވެސް الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ:

﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَصِفُونَ﴿١٠٠﴾﴾ [الأنعام: 100]

މާނައީ: "ޖިންނީންނަކީ، الله އަށްވާ ޝަރީކުންތަކެއްކަމުގައި ހަދައިގެން އެއުރެން އުޅުނުއެވެ. އެ ޖިންނީންވެސް ހެއްދެވީ އެކަލާނގެއެވެ. އަދި އެއްވެސް އިލްމަކާނުލައި، އެކަލާނގެއަށް ދަރިފަރިކަލުންނާއި، ދަރިފަރިކަނބަލުން ވާކަމަށް ހަދައިގެން އެއުރެން އުޅުނުއެވެ. އެއުރެން އެސިފަކުރާ ކަންތަކުން، އެކަލާނގެ ހުސްޕާކުވެ ވަޑައިގަންނަވައެވެ."

އެކަލާނގެ އެވަނީ ދެކުފުރު ފަރަގުކުރައްވާފައިއެވެ.

އަދިވެސް މިކަމުގެ މައްސަލަތާ ދަލީލަކީ: އައްލާހަކީ ބާޠިލު މިހުއްކަމުގައިވާ ހާލުގެވެސް އޮނާއަން ދުއާކުރުމުގެ ސަބަބުން ކާފަރުކުރެވުން މިހެން، އައްލާހަކީ الله سبحانه وتعالى ގެ ދަރިކަލުކާ ނުބުނެއެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން ޢީސާއީންނަން އަޅުކަންކުރުމުގެ ސަބަބުން ކާފަރު ކުރެވުން މިހެންވެސް އެޢީސާއީނަށް الله سبحانه وتعالى ގެ ދަރިކަލުކަމަކާ ނުބުނެއެވެ.

އަދި ހަމައެފަދައިން ހަތަރު މަޛްހަބުގެ ހުރިހާ އިމާމުންވެސް 'މުރުތައްދުވާ މީހާގެ ހުކުމް ބަޔާންކުރެވުނު ބާބު'ގައި **ޚިޔާލު ކުރައްވަނީ:** الله سبحانه وتعالى އަށް ދަރިކަލަކުވާކަމަށް އެއްވެސް މުސްލިމަކު ދައްވާކޮށްފިނަމަ ފަހެ އޭނާއަކީ މުރުތައްދެކެވެ.' އަދި 'الله سبحانه وتعالى އާއި ޝަރީކުކޮށްފިނަމަ ފަހެ އޭނާއަކީ މުރުތައްދެކެވެ.' މިހެންނެވެ.

އެހެންކަމުން އެބޭކަލުންނެވެސް ދެވައްތަރު ކުފުރު ފަރަގުކުރައްވައެވެ. މިކަންވަނީ ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަޔާންވެގެންނެވެ.

ދިހަވަނަ ޝުބުހަ:

ވަލީވެރިންނަށް الله سبحانه وتعالى ވަނީ ކަރާމާތްތައް ދެއްވާ މާތްކުރައްވާ ދަރަޖަ ދެއްވާފައި، އެހެންކަމުން އެފަރާތްތަކަށް ދުޢާކޮށް ކަންކަން ފުދިގެންދިޔުމީ ކަރާމާތުގެ ތެރެއިންވާކަމެއް

އަދި އޭނާ ބުނިކަމުގައިވާނަމަ:

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ [يونس: 62]

މާނައީ: "ދަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، الله ގެ ވަލީއްޔުންގެ މައްޗަކަށް އެއްވެސް ބިރެއްނެތެވެ. އަދި އެއުރެންނަކީ ހިތާމަކުރާނޭ ބަޔަކު ކަމުގައިވެސް ނުވެވޭހުއްޓެވެ."

ޖަވާބު އޭނާއަށް ބުނާނީވެ: 'ހައްޤެވެ ތިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް އެހެންނަށް ހިޔާލު އެމީހުންނަކީ ބަލައިލަވައް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى އާއި އެކު އެމީހުންނަށް އަޅުކަންކުރުމަކީ އަދި އެކަލާނގެއާއި އެމީހުން ބައިވެރިކުރުމުގެ މައްޗަކަށް ނޫނީ އަޅުކުރެވޭނެ އިންސާނުން ނުކުރަމެވެ. އެހެންނޫނީ ފަހު ނަބީބޭފުޅެއްނަމަވެސް އެމީހުންދެކެ ތިބެވުމެވެ. އަދި އެމީހުންނަކީ ތިބަހައްޓުމެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ކަރާމާތްތަކަކީ އިޤްރާރުވުމެވެ. އަދި މަގުފުރެދުމާއި ބިދުޢައީގެ އަހުލުވެރިން ދެކޭ ވަލީއްޔުންގެ ކަރާމާތްތަކަށް އިންކާރުކުރަން ނުކުރާނަމެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى ގެ ދީނުވަނީ އެދެބައިމީހުންގެ ދެމެދުގައެވެ. އަދި ދެމަގުފުރެދުމުގެ ދެމެދުގައިވާ ހިދާޔަތެއްގެ މަގުގައެވެ. އަދި ދެބާޠިލުގެ ދެމެދުގައިވާ ޙައްޤުގެ މަގުގައެވެ.[23]

---

23 ދީން މުޝްރިކުން ގެންނަ އެންމެ ބޮޑު އެއްވާކަހަލަ ކަރާމާތްތަކުގެ ވާހަކައެވެ. އެގޮތުން ހާދިސާއެއް ދުވަސްތަކާ ހަދަން ހިނގުމާ ކަންތަކެއް ސަލާމް ވަލީވެރިންގެ ކިބައިން ފާޅުވެއްޖެނަމަ އެބަހުރި އެބަޔާނުން ގޮސް އެފަރާތްތަކަށް ދުޢާކޮށް ކަންކަން ދެވޭނެ ކަމަށް ދަންނަވާނެއެވެ. ދީން އެހެނިހެން

އިންކާރުކޮށްފިއްޔާ އެބައިމީހުން ތުހުމަތުކުރަނީ ވަލީވެރިންގެ ކަރާމާތްތަކަށް އިންކާރުކޮށް، ޤަދަރު ދެއްކުމާ ބައެއްކަމުގައެވެ. އެހެނީ الله سبحانه وتعالى ގެ ބާރުފުޅު ހައްޤު ވަލީވެރިންގެ ކިބައިން ކަރާމާތްތައް ފާޅުވެދާނެކަމީ ސުންނަތުގެ އަހުލުވެރިން އިއްތިފާޤުވެފައިވާ ކަމެކެވެ. އަދި އެފަދަ އިތުރުވެރިންނަށް އެކަމަކު ކަންކަން ޢާދައާ ޚިލާފަށް ވާގޮތަށެވެ. ހުއްޖަތަކުން ސާބިތުވެފައިވާ ތާބިޢީންނާއި އާދެ ފަހުން އައި ތަބާވެރިންގެ ޒަމާނުން އެފަދަ އެތަކެއްކަމެއް ފާޅުވެފައި މަޝްހޫރުވެގެންނެވެ. ޚަވާރިޤުންނާއި މުޢުޖިޒާތްތަކާ ބޭނުންކުރެވޭ ބާބުގައި މުޅިން ކަރާމާތްތައް ފާޅުވުމަކީ އިސްލާމު ނުކުރެއެވެ.

އެހެންނަމަވެސް ކަލޭގެފާނު ވަލީވެރިންގެ ކަރާމާތްތަކާ ދެކޮޅު ހަދައިގެން ސިއްރު ދަނެފައި ނެގުމަށް ބަލާ ކަންކަމުގެ އިތުރުން ފުރިހަމަ ބާރު ވާކަމެއް ނެތެވެ.

ކަރާމާތްތަކީ ވަލީވެރިންގެ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނޫނެވެ. ކަރާމާތެއް ހުރުމަކީ ފަހަރެއް ފާޅުވާނަމަ ތިމާ ކަމެއް ކުރުމަށް ބާރު އޮވެއްޖެ ކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި އޭނާ އިސްލާމްވުމަށް ހާލަތްތަކެއް ބަދަލުކުރެވިދާނެ ކަމެއް ވެސް ނޫނެވެ. ވަލީވެރިންގެ އަޅުކަން ސަލާމަތްކުރުމަކީ ނަބިއްޔުން ނުދެކެވޭ ކަމެކެވެ. އޭނާ މީސްތަކުން ކަރާމާތަށް ބަލައިގެން ހީވާ ކަންކަމުގެ މަތިން އެއްވެސް ހިތްވަރެއް ހުރިހާ ވަލީވެރިންގެ ތެރެއިން ކަމަކާ ބާރެއް ލިބިގެން ދުޢާކުރުމާއި ދަރުމައިގެން އެއްޗެއް ނުދެއްވާނެއެވެ. އަދި ދަރުމަކުރުމަށް ކަމެއް ދެވެނީ ވަލީވެރިއަކާ ބުރަވެވަޑައިގެން ދިނުމަށް ސިއްރުވެރިންގެ ކަރާމާތް ހުރިހާ ކަމެއް ނުދެއްވާނެއެވެ. އޭނާ މީސްތަކުން ވާނީ އަޅުކަން ކުރުމަށް ވާގޮތުގައެވެ.

ބަހުގެ ވަލީވެރިންނާއިގުޅޭ ގޮތުން الله سبحانه وتعالى ގެ އަޅުންގެ ތެރެއިން އިލާހުގެ ތެރެއިން ނުވާކަމާ ދުނިޔޭގައި ތިބެން ވަގުތު ފަރާތްތައް ކުރެވޭނެ ބާވަތް އެއްޗެހި ނުކުރެވެއެވެ. ވަލީވެރިންގެ ތެރެއިން ކަރާމާތްތައް ލިބިވަޑައިގެން އާދަޔާ ޚިލާފު ކަމެއް ހިނގައިގެން ހަމައެކަނި ކާރިސާތަކުން ސަލާމަތްވުމުގެ ގޮތުން، އަދި ބައެއް ފަރާތްތަކުގެ ޝަރުޢީ ގޮތެއް ބަޔާންކުރާ ކަމަކަށް މަގު ދެއްކުމަކީ ޢަމަލުތަކުގެ އަޞްލުގެ ބޭނުމެއް ނޫނެވެ. ކަރާމާތަކީ ފާޅުވާ ސިއްރުތަކުގެ ތެރެއިން ސައްޙަވެފައިވާ ފާޅުކޮށްދޭ އިލާހީ ބާރުގެ ބަދަލުގައި ކަމެއް ނުވާނެއެވެ. އެހެންމެވެސް ވަލީވެރިއަކު ދުޢާކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ދުޢާ ކުރަން ޖެހޭނީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ، ކަލޭގެފާނު ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަން ބާރުހުރި މީހަކު ނޫނެވެ.

އެހެނީ އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކު އެއްގޮތްތަކެއް ވެއްޖެ، އަދި އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކަމުގައި
ޤަބޫލުކުރެވެންހުރި ކަންތައް އެއްގޮތްތަކުގެ ތެރެއިންނެވެ. ޝިރުކުގެ ބޮޑު ހެއްކެއް ވެސް އެއީ ދުނިޔެ ކަމުގެ ތަކުރާރުވުމެވެ
ބޭނުން ވެފައިވާ ކަންތައް ޤަބޫލުކުރުމަށް ގޮތް ދޭން ނުޖެހޭނެއެވެ. އެހެންކަމުން ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އެބަހާ
ގޮތަށް ވިސްނުމުން އެބައިމީހުން ގެންދާ ކަމެއް ކުރުން ހުރި ތަނުން ބޭނުންކުރުމަކީ ބާޠިލުކޮށްފިނަމައެވެ.
ދީން ހަޤީޤަތުގައި އެއްގޮތްތަކާ ވަޞީލަތުގެ ބޭނުންވާ ކަމަށްވާން އެއީ އެހެން ގޮތެއްގެ ކަމެވެ.

އިހުގެ މީހުން ކުރި ޝިރުކަށްވުރެ ފަހުގެ މީހުން ކުރި ޝިރުކު ބޮޑުވެގެންވުން

އަހަރުމެންގެ މިޒަމާނުގައި މުޝްރިކުން 'އަލްއައުލިޔާއު' ކިޔާ ނަންދީފި الله سبحانه وتعالى ޤުރުއާނުގައި ބާވައިލެއްވާ އަންގަވާފައިވާ ޝިރުކަންކަމާއި، އަދި އެއީ އެކަމަކަށްޓަކައި الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ މުޝްރިކުންނާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވި ކަންތައްކަން ތިބާއަށް އެނގިއްޖެނަމަ، ދެންފަހެ ދަންނާށެވެ! އަހަރުމެންގެ ޒަމާނުގެ މީހުންގެ ޝިރުކަށްވުރެ އިހުގެ މީހުންކުރި ޝިރުކު ލުއިވެ ކުޑަވެގެންވެއެވެ. **އެއީ ދެސަބަބަކުންނެވެ:**

ފުރަތަމަޔީ: ތަނަވަސްކަމުގެ ހާލުގައި ފުރަތަމަ އިހުގެ މީހުން الله سبحانه وتعالى އާއި އެކު މަޚްލޫޤުންނާއި ވަލީއުންނާއި އަދި ބުދުތަކަށް ދުޢާކޮށް ޝިރުކު ނުކުރެތެވެ. އެހެންނަކަމު ތަދު އުނދަގޫ ހާލަތެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ الله سبحانه وتعالى އަށް ދުޢާ ޚާލިޞްކުރެތެވެ. އެއީ الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ.

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ فَلَمَّا نَجَّاكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا﴾ [الإسراء: 67]

މާނައީ: "އަދި ކަނޑުމަތީގައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދަތިބާރު ޖެހިއްޖެހިނދަކު، ތިޔަބައިމީހުން އެހީއަށް ގޮވާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން، އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ ފަރާތެއް ގެއްލިދެއެވެ. ފަހެ، އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތްކުރައްވައި، އެއްގަމަށް ގެންނަވައިދިނުމުން (އެކަލާނގެ ފިޔަވައި) ތިޔަބައިމީހުން ފުރަގަސްދީ ހިނގައިދެއެވެ. ނިޢުމަތަށް އިންކާރުކުރާ، ދޮކުޅުވެރިޔާ މީހަކު ކަމުގައި އިންސާނާވެއެވެ."

އަދިވެސް އެކަލާނގެ ބަސްފުޅެވެ.

﴿قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٤٠ بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ۝٤١﴾ [الأنعام: 40-41]

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުންނީ، ތެދުވެރި މީހުން ކަމުގައިވާނަމަ، ނިކަން ތިޔަބައިމީހުން ބުނެބަލާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް الله ގެ ޢަޛާބު އަތުވެއްޖެނަމަ، ނުވަތަ ޤިޔާމަތުގެ ވަގުތު ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް އަތުވެއްޖެނަމަ، الله ނޫންފަރާތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ދުޢާ ކުރާނީހެއްޔެވެ؟ އަދި ކިއެއްތަ! ތިޔަބައިމީހުން ދުޢާކުރާނީ ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށެވެ. ދެން ތިޔަބައިމީހުން ދުޢާކުރާ (ފިޔަވަޅުތަކެއް) ދުރުކޮށްދެއްވާ އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވައިފިނަމަ، ފިއްލަވާދެއްވާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ޝަރީކުކުރާ ތަކެތިތަކެއް ތިޔަބައިމީހުން ހަނދާން ނައްތައިލާނެއެވެ."

އަދި އެކަލާނގެ މިބަސްފުޅެވެ.

﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ۝٨﴾ [الزمر: 8]

މާނައީ: "އިންސާނާއަށް އުނދަގުލެއް ޖެހިއްޖެހިނދު (ބަލަކާއި ފިޔަވަޅެއް) އޭނާގެ ވެރިރަސްކަލާކަން ރަސްކަލާކަން ރުޖޫޢަވެ ދުޢާ ކުރެއެވެ. ދެން، އޭނާއަށް ނިޢުމަތެއް ދެއްވައިފިނަމަ، އެފަރާތަކަށް އޭނާ ދުޢާކުރި އުޅުނު (އެބަހީ: الله) ހަނދާން ނައްތައިލައެވެ. އަދި الله އަށް ޝަރީކުންތަކެއް ލައްވައެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ މަގުން (މީހުން) ފުރައްދުވުމަށެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ކަލޭގެ މިޔަ ކާފަރުކަމާއެކު ކުޑަދުވަސްކޮޅަކަށް ދުނިޔޭގައި އުފާވެރިވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭވާނީ ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިންގެ ތެރެއިންނެވެ."

އަދިވެސް އެކަލާނގެ ބަސްފުޅެވެ.

﴿وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ﴾ [لقمان: 32]

މާނައީ: "އަދި ހިޔާއަކާ ފަރުބަދަތަކާފަދަ ރާޅުތައް، އެއުރެން ވަށައިލައިފިނަމަ، އެކަލާނގެއަށް އިޚްލާޞްތެރިކޮށް ޚާލިޞްކޮށް ދީން ކަނޑައަޅައި، ﷲ އަށް އެދިގެން ދުޢާ ކުރާނެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ، އެއުރެން ސަލާމަތްކުރައްވައި އެއްގަމަށް ގެންދަވައިފިނަމަ، ފަހެ، އެއުރެންގެ ތެރެއިން ގޮތުމެދު މީހުން ވެއެވެ. (އަދި ދޮގުވެރިކަމާ މީހުންވެސް ވެއެވެ.) އަދި ކޮންމެ ޚިޔާނާތްތެރި ކާފިރަކު ފިޔަވައި، ތިމަންރަސްކަލާނގެ އާޔަތްތަކަށް ދޮކޮޅެއް ނަހަދައެވެ."

ފަހެ ﷲ سبحانه وتعالى އެކަލާނގެ ޒާތުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ މިމައްސަލަ ފަހުމް ވެއްޖެ މީހާ، **އެމައްސަލަޔަކީ:** ﷲ ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އެބަޔަކާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވި މުޝްރިކުންނަކީ ތަނަވަސްކަމުގެ ޙާލަތުގައި ﷲ سبحانه وتعالى އަށާއި އަދި އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކަށް ދުޢާކުރާ ބައެއްކަމާއި، އެހެންނަމަވެސް އުނދަގޫ ހާލަތުގައި އަދި ގެއްލުމުގެ ކުރިމަތިވާއިރަށް އެމީހުން ހަމައެކަނި ﷲ سبحانه وتعالى އަށް ދުޢާކުރާކަމެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކުކޮށް ނުލައެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ބޮޑެތިމީހުންގެ މަތިން ހަނދާން ނައްތާލައެވެ. ފަހެ މިމައްސަލަ ފަހުމްވެއްޖެ މީހަކަށް، އަހަރެމެންގެ މިޒަމާނުގެ އަހުލުވެރިން ކުރަމުންދާ ޝިރުކާއި އަދި އިހުގެ މީހުންގެ ޝިރުކާއި ހުރި ތަފާތު އެމީހަކަށް ބަޔާންވެގެންދާނެއެވެ.

އެހެންކަމަކު ރަސޫލާ ޝަފާޢަތް ދެއްވުމަށް އެދި ދުޢާކުރުމަކީ ހިތްސޯ ވަރުގަދަކަމުން ދިމާވާ ކަމެއްތޯ؟! އަޅުގަނޑުމެން އެދެނީ ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ހަޟްރަތުންނެވެ.[24]

ޖަވާބު: އިހުގެ މީހުން ﷲ سبحانه وتعالى އާއި އެކު ޢިބާދަތްކުރީ ހިތާމަ ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ހަޟްރަތުގައި ކުއްތަންވެދެއްވާނެ ނަބީއްޔުންނާއި ނުވަތަ ވަލީއްޔުންނާއި ނުވަތަ

24 މުޝްރިކުން އަލްއިލާހުގެ ނަމުގައި ނަސްރާނީން އުޅުނީ ވަކި ބުދަކަށް ވަލީވެރިޔަކުގެ ކިބައިން ކަންކަމަށް ތަޤައްރުބުވެގެން އުޅުމަށް ފުރަތަމަގެ ކަލާނގެ އަޤީދާއާކަމަށް އަންގައިދިނުމަށެވެ. އެގޮތުން މިފަދަ އެތަނުގެ ޖާހިލުންގެ ވަލީވެރިކަމާއިބެހި އިޢުތިޤާދުކަން ތަޤްރީރުކޮށްފައެވެ. ދީން އެއަށްފަހު، އިހުގެ މުޝްރިކުންނާއި ދެމުގެ މުޝްރިކުން ޝިރުކުގައި އެއްބަސްވެ އިއްތިފާޤުވެ، އަދި މުޝްރިކުންކުރުގައިވުމުގެ ނަމުގައި އެއްގޮތްވެގެންވާއި ޢިބާދަތް، ޙާލަތަށް ބަލައިލު ބަލާއިރު ގަތުމަށް ސަބަބުކަމުގައިވީއެވެ. އެގޮތުން ކުރިން މުޝްރިކުން ނުބައިކަން ބޮޑުވާ ޝައިޚު ބާރުނުކަށްއޮވެއެވެ. ﷲ سبحانه وتعالى ފިރުޢައުނު އެހެން ހިނގާބަލަކަން ދުލާކަން ކަލާކަމަކަން އެދުމުންދަނި ހަނގުރާމަކުރި ތަނަވަސްކަމުގެ ބާރަގަދަކަމެވެ. އެއީ އެވަލީވެރިޔަކު ނުވަތަ ބޮޑުބަށް އިމާމުންގެ ދުނިޔަވީ އަބޫއަށާ ދީން އެކަފަރާ ދީނާ އެއީ ޤަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތެވެ ﷲ سبحانه وتعالى އަށް ޢިބާދަތްކުރުމުގެ ސަބަބު އެކަމަކީ ބަރާބަރީ ބޭނުންވާ ބަލިޔާވާން ޝިރުކުގައިއެވެ. ރަސޫލު ދަރުވެރިޔާއާ ނިޔާވެ ﷲ سبحانه وتعالى އަށް ދަންނަވާ ހާލަތެއް ކަމަކަށް ނުވެ. އެހެން ގިނަ ބަސް ވަނީ ދުނިޔެއަށް ދީން ގޮވާލާތީއެވެ. ދީނުގެ ކުރިން ނަޞީޙަތްކުރި ފައިސާ ﷲ سبحانه وتعالى އަށް ތަޤްރީބުވާނެކަމެވެ. އެހެންކަމަށްވާތީ ފަހުގެ މުޝްރިކު ޝަފާޢަތް އެދި އަދި ޙަޤީޤަތުގައި ޝިރުކުކުރުން ނަރަކައިގެ ބޮޑެތި މުއްސަނދިވަރު ގަޅުވާލާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ކަލާނގެކަމުގެ ކުރީގެ ޝިރުކަށްވުރެ ބޮޑުވުރެ އެއްކަލަ ވަލީވެރިކަމާ ބެހޭ ﷲ سبحانه وتعالى ދިމާލަށް އެދުން ވަރަށް ބޮޑުކަމެކެވެ. އެ ބަދަލުވި ނުވަތަ ވަރަށްގިނަ ދީނާ ނުވަތަ ހަނދާނެއް ޙަޤީޤަތުގައި ކަލާކަމުގެ ނުވަތަ އަހަރެމެންގެ ޝިރުކަކީ ބޮޑުކަމެކެވެ. މިއަދުގެ ދުވަހުގެ މުޝްރިކުންގެ ނުބައިކަން ބޮޑުވެގެންވެއެވެ.

މަލާއިކަތުންނަށާ ބޭކަލުންނަށެވެ. ނަމަވެސް އެމީހުން ދުޢާކުރަމުން ގެންދިޔައީ الله سبحانه وتعالى އަށް ހިތަދަށްތެރިވެ އަދި އުރެދިގެންނާ ގަސްތުކަމަކަށް ނަމަވެސް ހިޔާލުކަމަކަށެވެ. އެހެންކަމަކު އަހަރުމެންގެ ޢަޤީދާގެ މީހުން ދުޢާކުރުމުގައި الله سبحانه وتعالى ގާއި އެކު ބައިވެރިކުރުމުން ގެންދަނީ މުސްލިމުންގެ ތަރީގަތުން އެންމެ ފާސިދު މީހުންނެވެ. އަދި ހިއްޔަތަ، އެފާސިދުން ކުރަމުން އަނެއް ފަހަރު ތަކުރާރުކުރާ ޖިންސުތަކުން ވަރަށް ބޮޑުތަކުރާ އަދި ނަފާތު އެދުމާ އަދި އެއްކަލަކު ވާހަކަ ހިއްދުނީ ފެނު ދުއާކުރާ މީހުންނަށެވެ!

އަދި އެމީހުންގެ ފާސިދުކަމާއި ފާސިދުކަން ތަޙްގީގު ދަލީލު އަދި އެކަމަށް ހިޔާލު ޒާތު އެމީހާއާމެދު ދިޔައިޒާހިރުކޮށް (ދުޢާކުރާ) މީހާއަށްވުރެ، ޝާފިޢީކާއި މެދު ނަމަވެސް އުޅޭދުވަސްކަން އަހަރެންގެ ބަހަނާއި ހިތަވެއްޓެ އެއްކާއިއްޔާއި މެދު ދިޔައިޒާހިރުކޮށް ވަރުދުވުމަށްފަހު ގެންގުޅޭ މީހުންގެ ކަންތައް ތެރޭގައި ވެއްޖެއެވެ.[25]

---

[25] ފަހެ މުޝްރިކުންގެ ނުބައިކަން ބޮޑު އަށެއް ވަޒަން މުޢާމަލާތު ގެންނެވިއެވެ. އެހެންކަމަކު ފަހެ މީހުން ވަރިވެރިންކަމުގައި ބަލާ ދުޢާކުރާ ގަނޑު ބަލާއި އުބޫދިއްޔަތުގެ ހިބައިން އެމަކާއި ފިލުވާއި އަދި ހިއްޔަތަ ކަވުރުވުން ފަރުވާފަހުރާ ބައްކަލަ. އަދި މިގޮތަށް ހުއްޖަ ތަންކޮޅުގައި އެކަކަކު ހިއްޔާރުކުރުމުން އަބައިމީހުންނަށް އަޖުކަންކަމާ މީހުންކަމަށް މުސްތަޤްބަލުގައި ތަޢާލާ ހުޅުވިގެން ނާއިބުކަން އަމިއްލަ ތަފާސް ފެނިގެންވާ ޤާބިލްކަން ބައިވެރިވަމުން ދިރިއުޅުން ކަމަޢާމަލާތާއި ވަޒީފާތަކުން ތަޢުލީމުދޭ ކަމާއި އެމީހުން އަމިއްލައަށް މިގޮތަށް މިހާރު ނަމަވެސް އަމިއްލައަށް ވީތިފަޒުޔާތަކާއި، ޝަރުޢީކަން، މަޑުމަޑުގައި ހަމަޖެހި ދިރިއުޅުންތަކާއި، އަދި ހިއްޔަތަ ޢަޤީދާތަކާއި އެކަޑައިފައިވާ ފަރުވާތަކަކު ހިންގާކަން ދުވަސް އަމިއްލައަށް ފެންމަތިވެފައިވެއެވެ. އާރާއިކުރުމަށް އެމީހަކު ހިއްޔާއި އެމީހުންގެ ހިއްޔާރު ކަންކަމަށް އެބުނާ އެތަކެއް ކަމާޔާކަށް ފާހަގަކުރެވޭ ވަރިވެރިއްޔާތަކެވެ! އެހެންކަމަކު ވަރުދުވުމަށް ވަޒީފާ ދިރިއުޅުމާ ހުއްޖަތަށް ޢިލްމީ ބައެއް الله سبحانه وتعالى ކަމަށްއާއި، އަދި ތިމަންނަމެންގެ ދަށުން الله سبحانه وتعالى އާ ބަރާ ހިފަހައްޓަ ފަރުމާކުރެވުނު ސަރުކާރު ކަމަކާ ހުރިހާ ހިއްޔާރުކުރާ އަދި ހަރަކާތާއި، އަސާސީ ޙައްޤު މަސައްކަތް ފައިސާއާއި ޢިލްމާ ހިމެނޭ ޢިލްމީ އަހަރެމެން ދަތުރު ފަރާތަކީ ގާތްކަމަށް ބުރަވެވޭ ބައިގަނޑު ވަރިވެރިންނެވެ! ސަބަބަކީ ފަރުދީ ބައިވެރިއެއް ފަހަރެއްގައި މިގޮތް ބަލައިގަތުމެވެ الله سبحانه وتعالى ގެ

ހަސްރަތުގައި ޝަފާޢަތްތެރިޔާ ބައެއްކަމުގައިވާން ހީކުރަން އަމިއްލަ އީމާންކަމާއި އިސްލާމްކަންވެސް ބަދަލުގައިގަނޑުވާލަނީ އެނގޭތޯ. އެބައިމީހުންނަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދިނަ މީހުންތޯ ކޮބައި އެފަދަ ފަރާތްތަކުގެ ދަރަޖައަކީ ޒާތުގައި! އެދަރަޖައަކީ ދުނިޔޭން އެހީއާއި ދިބާއިން ތިރާލުމަށް ކަނޑު އެއްވެސް ވާލިބުން އަޑުއިން އަދި އެއްވެސް ކަމެއްކުރުން މައްސަލަވާނެއްތޯ. އެނގޭނަން މީހުންވެސް ފެނުނުހި الله سبحانه وتعالى އެވެ! އަޅު ދިވެހިވެސް އަދި ބަލަހިވެސް ތަޙުގީގު މަރުތަބާތޯ! އެކަމުން ދިނުހި ވަރަކަށް ބުނެލަދު ދަރުޖަތަކުން ދިނބަރުން އަތް ހުރިބަވެސް ހުއްޓެވެ!

މިއާއި ގުޅޭ އަނެއް މަސްއަލައަކީ: الله سبحانه وتعالى އެކަލާނގެ ޚާއްޞަކޮށްގައި އެނގު ބޭނުން ބަޔާންކުރައްވާ އެނގު ބޭނުން ދިނުކުރައްވާފައިވާ އެކަލާނގެ ސިފަފުޅުތައް، އަދި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އެތަކެއް ބައްޔިނާތަކުގައި ބަޔާންކުރައްވާ، އަދި އުއްމަތުގެ އިލްމުވެރިން އެކަމަށް އިޖުމާޢުވެގެންވާ الله سبحانه وتعالى ގެ ސިފަފުޅުތަކެއްކަމުގައިވާ އެކަލާނގެ އެންމެހާ ޒާތީސިފަތަކުންގެ މާނަގައި ޙަޤީޤަތުގެ މާނައިގައި ވާޖިބުވާގޮތަށް، އެކަލާނގެ ވަރަކަށް ދެއްކެވިފަދައި އެކަލާނގެ އަސްމާއުލްޙުސްނާ ދިރިއުޅުމާއި ދީނުގައި މިފަދަ ކަމަކީ އެކަލާނގެ ސިފަފުޅުތަކުގެ ބަދަލުގައި އިންކާރުކުރާ ބަޔަކު ބައިވެރިވާ އެއްޗެއް، އަދި ޝިއްރުތަކުގެ އުސޫލުތަކުން ޖަހުމިއްޔާ ބަޔަކަށް ފާޅުކުރާ الله سبحانه وتعالى ގެ ސިފަފުޅުތަކާއި ނަންފުޅުތައް ބަދަލުކުރާ އަދި ތަޢުޠީލުކުރާ ކަލާމީ ބައެއްގެ ފަރާތުން ރަސޫލުގެ ވާހަކަތަކެއް ދެކެވޭ ދީނީ ޢިލްމުގެ ވާރުތަވެރިންނަށް ބައްލަވާލަން ޕޮއިންޓުތަކުން ވާނުވާ ކަންތައް އެހެން އެހެން ޝިއްރުތަކުގައި ވާހަކައިގެ ސުވާލުތަކުން އެއް ފުރުސަތެއް ދޭ ކަލާމީ ފަލްސަފާގެ ހުރިހާ ގޮތްތައް ދެކެއް ވިއްކާލުމަށް ކުރެވޭ ޢަމަލުތަކާއި ކިޔަވައިދިނުމުގެ ޢިލްމާއި ހަމަ ދީނުގެ އުސޫލުތައް ބޮޑުކޮށްލުމަށް ވެސް ބަލާ މިބައިމީހުން ޒިންމާ ނުނަގަނީ ކީއްވެތޯ!؟ ޝަރީޢަތުގެ ޢިލްމުވެރިންގެ މަގުން ދުރުވެ ކަމުގެ ދީނުގެ ތަޞައްވުރު ދެކޭ މީހުންގެ ދިމާލަށް ދަނީ އަދިވެސް ކަންތައްތޯ!

އެގާރަވަނަ ޝުބުހަ:

މައްކާގެ މުޝްރިކުން ކާފަރުވީ އެބައިމީހުން ޤުރުއާން ދޮގުކޮށް، ރަސޫލާއަށް އިންކާރުކޮށް، އަލުން ދިރުއްވުންފަދަ ކަންކަމަށް އިންކާރުކޮށް އެބައި ކުފުރެއް ޖަމަޢަކުރުމުން އެހެންވީމާ އުޒުރާ ކަމަކަށް އީމާންވާ، އަދި ނަމާދުކޮށް ރޯދަހިފާ މިހަކު ކަންތާ ޢަމަލުކުރުން މުޝްރިކުންނާއި އެއްފަދަކޮށް ކާފަރު ނުކުރެވޭނެ

ފަހެ الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އެބަޔަކާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވި މީހުންގެ ސިފަކުރިޔަށް މީހުންނަށްވުރެ ގާތަނގެވެފައި، އަދި މިމީހުންގެ ޝިރުކަށްވުރެ އެމީހުންގެ ޝިރުކު ލުއިވެގެންވާކަން ދިމާއަށް ހަޤީޤަތުގައިވެއްޖެނަމަ ދަންނާށެވެ! އަހަރުމެން މިދަންނަވަނީ ކަންތަކާއި ދެކޮޅަށް މީހުން ގެންނަ ޝުބުހައެއްވެއެވެ. އަދި އެއީ އެމީހުންގެ އެންމެ ބޮޑު އައްޝުބުހަތެވެ. އެހެންކަމުން އާދޭ ޖަވާބަށް މިބާ ކަނޑާ އަޑުއަހާށެވެ!

އެޝުބުހައަކީ އެމީހުން ބުނަމުން ގެންދަނީ: 'ހަމަކަށަވަރުން އެބަޔަކާއި މެދު ޖިހާދު ކުރެއްވި މީހުންނަކީ لا إله إلا الله އަށް ހެކިވާ ބަޔަކުނޫނެވެ. އަދި އެމީހުން ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ތަސްދީޤުކުރައެވެ. އަދި އަލުން ދިރުއްވުމަށް އެމީހުން އިންކާރުކުރައެވެ. އަދި އެމީހުން ޤުރުއާން ތަސްދީޤުކުރައެވެ. އަދި އެއީ ސިޙުރެއްކަމުގައި ބުނަހަދައެވެ. އެހެންކަމަކު އަހަރުމެންނަކީ لا إله إلا الله އަށް ހެކިވާ ބަޔަކުމެވެ. އަދި މުޙައްމަދު صلى الله عليه وسلم އާއި الله سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލާކަމަށް ހެކިވާ ބަޔަކުމެވެ. އަދި އަހަރުމެން ޤުރުއާން ތަސްދީޤުކުރަމެވެ. އަދި އަލުން ދިރުއްވުމަށް އީމާންވަމެވެ. އަދި އަހަރުމެން ނަމާދުކޮށް ރޯދަހިފަމެވެ. ދެންފަހެ ކަލޭމެން، އެމީހުންނާއި އަހަރުމެން އެއްފަދަކުރަނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟!'

ފަށް މިޝުބުހައަށްދޭ ޖަވާބަކީ: 'މީހަކު އެންމެހައިކަމެއްގައި الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ ތެދުކޮށްފައި އަދި އަނެއްކާވެސްގައި އެކަކަށްވެސް ޤުރުއާނުގެއަން އެކަމަކު މިހާރު އިސްލާމްދީނަށްނަން ނުވަނަމަ ކާފަރުންކަމާއިމެދު ޢިލްމުވެރިންގެ މެދުގައި އެއްވެސް ޚިލާފެއްނުވެއެވެ.'

އަދި ހަމައެފަދައިން، ޤުރުއާނުގެ އެއްބައިން އީމާންވެފައި އަދި އަނެއް ބައިން އިންކާރުކޮށްފި މީހާއާ ދުރުގައިވެސްމެއެވެ. އެއީ ތައުޙީދަށް އިޤްރާރުވެ އެކަމަކު ނަމާދުގެ ވާޖިބުކަމަށް އިންކާރުކުރާ މީހާ ފަދަ، ނުވަތަ ތައުޙީދާއި ނަމާދަށް އިޤްރާރުވެ އެކަމަކު ޒަކާތުގެ ވާޖިބުކަމަށް އިންކާރުކުރާމީހާ، ނުވަތަ މިހުރިހާ ކަމަކަށް އިޤްރާރުވެ އެކަމަކު ރޯދައިގެ ވާޖިބުކަމަށް އިންކާރުކުރާ މީހާ، ނުވަތަ މިހުރިހާ ކަމަކަށް އިޤްރާރުވެ އެކަމަކު ޙައްޖުގެ ވާޖިބުކަން އިންކާރުކޮށްފި މީހާ ފަދަ މީހުންނެވެ. އަދި ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ޒަމާނުގައި މީސްތަކުންކުރެ ބަޔަކު ޙައްޖާއިމެދު އިޖާބަދީ ކިޔަމަންތެރިނުވުމުން އެމީހުންނާއި މެދު الله سبحانه وتعالى އާޔަތް ބާވައިލެއްވިއެވެ.

﴿...وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٩٧﴾﴾ [آل عمران: 97]

މާނައީ: "...އެކަމަކުން މަގެއްފެނި ކުޅަދާނަވެއްޖެ މީހާ، އެ ގެފުޅަށް ގަސްދުކޮށްގެންނިކުމެ، (އެބަހީ: ޙައްޖުކުރުމަކީ) الله އަށްޓަކައި މީސްތަކުންގެ މައްޗަށްވާ ވާޖިބެކެވެ. (އެކަމާމެދު) ދޮގުހަދައި ކާފަރުވެއްޖެ މީހާ، (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، الله އީ، އެންމެހާ ޢާލަމްތަކުން ބޭނިޔާޒު، ފުދިވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި މިހުރިހާ ކަމަކަށް އިޤްރާރުވެފައި އެކަމަކު އަލުންދިރުއްވުމަށް އިންކާރުކޮށްފިއްޔާ އެމީހަކު ކާފަރުވާނޭކަމަށް އިޖުމާޢުވެވިގެންވެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ލޭއާއި މުދަލާއި ވަނީ ޙަލާލުވެގެންނެވެ. އެއީ ޤުރުއާނުގެ ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٥١﴾﴾ [النساء: 150-151]

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން، الله އާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލުންނަށް ކާފަރުވާ މީހުންނާއި، الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލުންނާ ދެމެދު (އީމާންވުމުގައި) ތަފާތުކުރަން އެދޭމީހުންނާއި، ބަޔަކަށް އެއްބަޔަކަށް އީމާންވާނަމާއި އަނެއްބަޔަކަށް ކާފަރުވާނަމޭ ބުނެ، އެދެމެދުން މަގެއް ހިފުމަށް އެދޭމީހުން، (ދަންނާށެވެ!) އެއުރެންނަކީ، ކަނޑައެޅިގެން އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތި ޙަޤީ ކާފިރުންނެވެ. ކާފަރުންނަށް އިހާނެތި ޢަޒާބު، ތިމަންރަސްކަލާނގެ ތައްޔާރުކުރައްވައިފީމެވެ..."

ފަހެ، ޤުރުއާނުގެ އެއްބަޔަކަށް އީމާންވެފައި އަނެއް ބަޔަކަށް ކާފަރުވާމީހާ، އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި ކާފަރުވެއްޖެނަމަ ކަމަށް، އަދި ޝިރުކުކުރިގެންވާ ކަންތައް އޭނާގެ މައްޗަށް ބަޔާންވެގެންވާކަމަށް الله سبحانہ وتعالیٰ އެކަލާނގެ ފޮތުގައި ސާފުކޮށްކަށަވަރުކޮށް ބަޔާންކުރައްވާފައިވުމުން މިޝުބުހަ ނައްތާލައި ހިނގައްޖެއެވެ.

މިޝުބުހައަށް އަލްއަހްސާގެ ބައެއް އަހުލުވެރިންނަށް ޖަވާބު ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝުބުހައެވެ.[26]

[26] **އަލްއަހްސާއީ:** މައްކާއާއި މަދީނާގެ އިރުމަތީގައި އޮންނަ ރަށެކެވެ. ޝައިޚް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބުގެ ޒަމާނުގައި އެރަށުގައި މިސްކިތްތަކުން ދީން އުފުލާލާ ގޮތްތެރިކުރާ މަގުފުރެދިގެންވާ ވަރަށް ގިނަ މީހުން އުޅުނެވެ. އެމީހުންގެ ތެރެއިން އިބްނު ފައިރޫޒާއި އިބްނު ޢަފާލިޤާއި އަދި އެހެން މީހުންވެސް ހިމެނެއެވެ. އަދި މިމީހުން ބާޠިލު ޝުބުހަތަށް ދިފާޢުން ޝައިޚަށް ސިޓީ ފޮނުވަމުންދިޔައެވެ. ދެންފަހު ޝައިޚް އެމީހުންގެ ޝުބުހަތައް ބަދިލުތަކާ ނައްޓާލައްވައިފައެވެ. އަދި މިފޮތަކީ އޭގެއިން އެއްބަސްފޮތެވެ.

ހުރިހާ ކަމެއްޤަބޫލުކުރަމުން ނަމާދާއި ޒަކާތްފަދަ އެއްޗެއް އިންކާރުކޮށްފިމާ ޢިލްމުވެރިންގެ އިޖުމާއުން ކާފަރުވާނަމަ، ދީނުގެ އަސްލު ތައުޙީދު ފަރުޟު ބައްޔިދަރުން އިންކާރުކޮށްފިމާ ކާފަރުވުން ހުންނާނީ ކޮންފަދައަކުންހެއްޔެވެ

އަދިވެސް ބުނެވޭ ހުއްޖަތެވެ. ފަހެ ރަސޫލާ ﷺ ގެންނެވި ހުރިހާކަމެއްގައި ތަޞްދީޤުކުރި މީހާ، އެކަމަކު އޭނާ ނަމާދުގެ ވާޖިބުކަމާއި ދެކޮ އިންކާރުކޮށްފިއްޔާ އެފަދަ މީހަކީ އިޖުމާއުން ޢުލަމާއި މުޅި ހުއްޖަތުވެގެންވާ ކާފަރެއްކަމަށް ކަށާ އިޖުމާއުވާނަމަ، އަދި ހަމައެފަދައިން މިހުރިހާ ކަމަކަށް އިޖުމާއުވެފައި އެކަމަކު އަޚިރަތް ދުވަހުގެ ދިރުއްވުމަށް އިންކާރުކުރާ މީހާ، އަދި ހަމައެފަދައިން ރަމަޟާންމަހުގެ ރޯދަހިފުމުގެ ވާޖިބުކަމާއި ދެކޮ އިންކާރުކޮށް އޭނާ ހުރިހާކަމެއް ތަޞްދީޤުކުރިޔަސް މީއެއްމެއްކަމެއް ވާޖިބުކަމާއި ދެކޮ މަޤުރޫބުތަކާއި ޙައްޖުއްޖެވެ. އަދި މަޒުހަބުތަކުގެ އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާބިތުވެއްޖެ. އެއީ ކޮބައިން ބައެއްކަން ފަދައިންނެވެ.

މިކަންތަކަށް ކާފިރު އިޖުމާއުވާނަމަ، ދީނުގެ ނަބިއްޔާ ﷺ ގެންނެވި އަސްލު ތައުޙީދު ފަރުޟު ބައްޔިދަރުން އެއީ އެންމެބޮޑު ފަރުވާކަމެވެ. އަދި އެއީ ނަމާދާއި ޒަކާތާއި ރޯދައަށްވުރެ ބޮޑުކަމެއްވެސް ފަރުޟުވެގެންވާ ކަމެކެވެ. ދެންފަހެ ރަސޫލާ ﷺ ގެންނެވި ހުރިހާކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލާ މިއީ އިންކާރުކުރަމުން އިސްލާމްދީނުގެ ކާފަރުވުމަކަށް، ދެންފަހެ ހުރިހާ ރަސޫލުންގެ ދީނުގެއަސާ ބައްޔިދަރުން އިންކާރުކޮށްފިމަ ކާފަރުވުމެވެ ހުންނާނީ ކޮންފަދައަކުންހެއްޔެވެ؟!

---

[27] މުޝްރިކުންގެ ޝުބުހަތަށް ފަހަރަކު ކަމެއް ގެންނަވާ ރައްދު ދެއްވަވުން އަބަދިޔުންގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް ޝުބުހަ އެކަށައަޅާފައިވާ ގެންނަވާ ހުރީ އެމަށް ގޮތަކުން ތަފްސީލުކޮށް މިވާހަކައިގެ އެމަށް ދަލީލަކަށް މިތަނުގައި ދެއްވިއެވެ. އެހެނީ މިޝުބުހަތަކީ ޔޫނާނީ ފަލްސަފާއިން ނިސްބަތްވާ ބަރަކާ ފޮތުން ގެނެސްދިނުމަށް ޝުބުހަތެވެ. އަދި މިޝުބުހަތަކީ ޤަބްރުތަކުގެ ކުރިމަތީ އޮތްގޮތުގައި އެކަށީގެންވާގޮތަށް ޖާހިލުން ހައްދަވާލާ ޝުބުހަތެކެވެ. އެގޮތުން އިސްލާމީދީނަށް ހުރިހާ ކަމެއް: ޤަބުރުތަކަށް ދުޢާކުރުން ފާޅުގައި ނަހީކޮށް ޝަރީޢަތަށް އެދުމާއި މިހިރާ ކަމެއް ޝަރުޢީ ކަމަށް އެއްބަސްވެއްޖެ އަދި އެކަށައަޅާ ޝަރުޢީކަމެއް އެމެކަށް ޢަރަބިކަމަށް އެއްބަސްވެއްޖެ އެހިރާ ކަމެއް ތަރުތީބުވެގެން އަހުލުއްސުންނަތާ ޝަރީޢަތުގެ ދެކޮޅަށް ނުކުތް، ނަޞާރާއާ ޔަހޫދީން ޢަޤީދާ ޝަރީޢަތުގައިވާ ގޮތަށް އަދާނުކުރާ، އަދި އާޚިރަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދީނުގެ އިސްލާމީކުރުމުގެ ކަރާމާތްތަކަށް ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ޝަފާޢަތް ލިބޭ ގޮތަށް ﷺ ކުރެއްވިއެވެ. އެހެންކަމުން ސުންނަތުގައިވާ ތަޤުލީދުގެ ބާރުގައި ވެސް އެހެން ކަމެއް ނުވެއެވެ. ދަލީލުތައް މުޝްރިކުންނަށް ހަމަ ބަރަބަރު ނަތީޖާއެއް ދީފައި، ހާލަތު ދެވަނަ ބަޔަކަށް ފުރުޞަތު ދެމުން ތަބާވާ ކަމުގެ ފިތުނަ، ޝަރީޢަތުގެ ދެކޮޅަށް ހުރުމަކީ ނަހީކުރެވޭ ކަމެކެވެ. އަދި އަބަދުވެސް މުއްމިނުން ސަޚީޙު ދީނުގެ ހަގީގަތް ދަސްކުރުމަށް އެދެވެ. އެހެންވީމާ، މިދަބަދުވެސް ހަމަހަމަ އެއްވެރިކަމާ ކަމަކުން ހުއްޓުވޭނެއެވެ؟! މިފަދަ އެތައް ފަހަރަކު ގެންދެ ކަންތައް ބޮޑު ކަމެއް ޙަޤީޤަތް ކުރަމުން ޤަބުރުގަ ދިމާވާއެވެ.

އެހެންކަމުން މިއީ ޝަރީޢަތުގެ ބުރަހާނެއް ލިޔަމުން ބަޔާނުކުރެ އެއްވެސް ޢާއިލާއެއް ނުކުމެ ކަމެއްކަން ޝެއިޚު ވަރަށް ރީތިކޮށް މިވާހަކައިގެ ހާލަތުގެ އެވަނީ ބާރުނަގާފައެވެ. އެގޮތުން ޝަރީޢަތުގައި ކަށަވަރުވެގެން އެނގިގެންވާ އެންމެ ކަމަކަށް އިންކާރު ކުރިއަސް މުސްލިމުވީމާ ދީނުން ބޭރުވެ މުރުތައްދުވެގެންދާނެކަމީ އެއްވެސް އިޚުތިލާފުނެތި އެއްވެސް ބަޔަކު ހަމަހަމަ ކަމާއި ޒިޔާދަކޮށް ގާތްކަމެއް ބައްސާނަށް ބަދަލުވެއްޖެއެވެ. އަދި ކާފަރުވާ އިސްތިޤާމަތުން ވަކިވެއް ޢަމަލެއް ދީނުގެ ހުކުމާ ކަމެއް ބޮޑުކަމެއް އިސްލާމީ އެކަމަކު ކަންކަމުގެ އަޤީދާއެއް ފުރިހަމަ ކުރުމާއި އެކަށީގެންވާ ކަށަވަރު ވާހަކައިގެ ބިރުގަނޑު ނިކަމެ ސާބިތުކުރާ ކަންކަމުގެ އަސާސެވެ. އެހެނީ ހިތާމަ ނިކަމެ ކަމާ އެއްކަލަ ކަމެއް ހުށަހަޅާއި ކުރާ ހާލު އެއްކަމަކުން ބަލައިގަތުމުގެ ބޭނުންފަދަ ބަދަލެއް އެއްވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފެނުނު ބަލައިވެއްޖެނަމަ ބޭނުމަ ޢަގީދާ ކަމަކަށް އިންކާރުކުރުން ޝަރީޢަތް ޙައްޤު މިހާ އިސްތިޤާމަތުގައި ނުވެއެވެ. އަދި އިސްތިޤާމަތްގެން ހުރި މިހާރު އެކަށީގެން ބޭނުންކޮށްދީ އެއް ބިރުން ބާރުވެ ދުރުގަކާއި ދީނުގެއްގެ ކަމުގެ ބާރެވެ. ބަދަލުގެ މިފަދަ އެންމެ ކަމަކުން ބިރުން

ބޭރުވާނަމަ އުޅުނިހާކަމެއްގެ ބިންގާ އަދި ދީނުގެ އަސާސްކަމުގައިވާ الله سبحانه وتعالى އެއްކައުވަންތަ ކުރުމަށް އިންކާރުކޮށްފި މީހާ ދީނުން ބޭރުވެގެންދިޔުމަކީ ބެއްދިހުރި އެއްވެސް މީހަކުވެސް ޝައްކުކުރެވޭނެ ކަމެއްނޫނެވެ. މިއީ މާއަށްފާޅުވެގެންވާ ގޮތުގައި ޒާހިރުކުރާ އެންމެންވެސް އެއްބަސްވާނޭކަމެކެވެ.

ޝަރީޢަތުގައި ކަންކަމުގެ ހުކުމް ތަރުތީބުވެގެންދިޔުމަކީ އެކަމުގެ ސަބަބު ވުޖޫދުވުމުންނެވެ. ދީން އާލާއިއުކު އުޅުނިހުން އަލްބަތު ނުކުރާ ކަންތައްކަމާ ވުޖޫދުވެގެންވާކަމުން އެހުކުމް ނުއެއްޖެހެން ނުދެއެވެ. އެގޮތުން ކުރުމުގެ ހުކުމް މީހުންގެ ގައިގައި ކަނޑައެޅުނަސް، ދީން އާލާއިއުކު އާދޭ ޝަރީޢަތުގެ އަމުރުކުރައްވާފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމްތަކުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަމުގެ ސަބަބެއް ނުވާކަމަށް ބަލައިގެން އެ ހުކުމެއް ނައްތާ ނުލެވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. އަދިވެސް އިލްމުވެރިން މިފަދަ ދީނީ ކަންކަމާގައި ވިސްނައިގަތުން އެހެންނަމަވެސް ޝަރީޢަތް ބަލައިގަނެވޭ ދޮރެއް ހުޅުވިފައެވެ.

ޝަހާދަތްދިއާ ނަމާދުކޮށް ބަންގިގޮވުންދިޔަ ބަނޫ ހަނީފާ ވަށްހަޅައިގެ މީހުންނީ ކާފަރުންކަމަށް ކަނޑައެޅި ޞަހާބީން

އަދިވެސް ބުނެވޭހުއްޓެވެ: 'މިއީ الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ ޞަހާބީންނެވެ. އުބާކަރުން ބަނޫ ހަނީފާ ހަތިޔާރު މީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވީއެވެ. އެހެނިހާގެ މީހުންވަނީ ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم އާއިއެކު އިސްލާމްވެފައިވައެވެ. އަދި އެމީހުންނީ لا إله إلا الله އަށް ހެކިވާބައެކެވެ. އަދި މުހައްމަދު صلى الله عليه وسلم އީ الله ގެ އަޅާ އަދި ރަސޫލާކަމަށް ހެކިވާ ބައެކެވެ. އަދި ނަމާދުކުރާ ބަންގިގޮވާ ބައެކެވެ.'

ދެން އޭނާ ބުނެފާނެކަމުގައިވާނަމަ: 'އެހެނިހާގެ މީހުން މުސައިލަމާއަށް ނަބިއްޔެއްކަމުގައި ހެކިވާބައެކެވެ!'

އަހަރުމެން ޖަވާބުގައި ބުނަމެވެ: 'ބޭނުންވާ މަގުސަދަކީ މިއެވެ. އެހެނީ ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ގެ ދަރަޖައަށް އެހެންމީހަކު އުފުލައިދީ މީހަކު ކާފިރުވެ، އަދި އޭނާގެ މުދަލާއި ލޭއާއި ހުއްދަވެއްޖެނަމަ، އަދި އޭނާގެ ޝަހާދަތާއި ނަމާދުކުރުން އޭނާއަށް ފައިދާއެއް ނުކުރާނެނަމަ، ދެންފަހެ ޝަމްސާން ނުވަތަ ޔޫސުފު ނުވަތަ ޞަހާބީއަކު ނުވަތަ ނަބިއްޔަކު، އުޑުތަކާއި ބިންތަކުގެ ވެރި ޖައްބާރުވަންތަ އިލާހުގެ ދަރަޖައަށް އުފުލައިދީ މީހެއްގެ ހާލު ކިހިނެއްތޯއެވެ؟!

الله سبحانه وتعالى ގެ ޝާނުމަތިވެގެންވާކަމާއެވެ! އެކަލާނގެ ގުދުރަތުގެ ބޮޑުކަމާއެވެ!

﴿كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۝٥٩﴾ [الروم: 59]

މާނައީ: "(الله ގެ އެއްކަލާނގެކަން) ނުދަންނަ މީހުންގެ ހިތްތަކުގައި، الله ސިއްކަޖައްސަވައި އެވަދައިންނެވެ."

ޝަހާދަތައިދާ ނަމާދުކުރުން މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައި އުޅުމުންދިޔަ އަހުން ބަޔަކު އަރިވެގެންނާއި ސަޙާބީން އެމީހުންނަށް ކާފަރުންކަމުގައި ކަނޑައަޅުއްވާ އަންގަވައްވާ

އަދިވެސް ބުނާލާ ހުއްޖަތް: ޢަލީ ބިން އަބީ ޠާލިބު ؓ އެބަހަރުކާ އަލިފާނުން އަންދާލެއްވި ބައިގަނޑު، ވެސް އެމީހުން އެންމެންނަކީ އިސްލާމްދާއަވާކުރި ދަރުމަވަންތަ ބައެއްކަމެވެ. އަދި އެމީހުންނީ ޢަލީ ؓ ގެ އަސްޙާބުންނެވެ. އަދި އެމީހުން އިލްމު އުނގެނުނީ ސަޙާބީންގެ އަތުންނެވެ. އެހެންއޮތަސްކަމަކު ޢުސްމާނާއި ޝަވްސާނާއި ފަދަ މިމީސްތަކުންނަށް އިޢުތިޤާދުކުރި ފަދައިން ކަމެއް، އަލީގެ ފާނާއި ފަދަ އެމީހުންފަދަ އިޢުތިޤާދުކުރި ފަދައިން ފަދަ އެމީހުންގެ ކާފިރުކަމާއި އަދި އެމީހުން ފަދަފަދައިން ކަލިމައިގެ މައްކަރ ބަސްކުރި ސަޙާބީން އިޖްމާޢުވީ ކަތިލުމާއި ކާފިރުކަމުގައިވާކަމެއްތޯ!؟

ކަލޭމެން ހިތަކީ ސަޙާބީންނަކީ މުސްލިމުން ކާފިރުކުރާ ބައެއްކަމަށްހެއްތޯ!؟ ނުވަތަ ކަލޭމެން ހިތާގައި އެ ފަދައިން އަދި ހަނގުރާމަ ފަދަ މުސްލިމުންނާއި ފަދަ އިޢުތިޤާދުކުރާ ފަދައިން ގޮތުން ގޮތުގައިވާ، އުކަމުކަށް ހަމައެކަނި ޢަލީ ބިން އަބީ ޠާލިބު ؓ އާއި ފަދަ އިޢުތިޤާދުކުރާ ފަދައިން ކާފިރުވި ކަމަށްހެއްތޯ!؟[28]

---

28 ޝަވްސާނާއި ދުރުސްފުޅާއި ޙަޤީޤީ: ކާފިރު ޖާހިލުންތަކެކެވެ. ޙަޤީޤީ ހަމަޖެހޭ އަހުލުވެރިންގެ ތެރެއިންވާ މީހެކެވެ. އަދި ޝަވްސާނަކީ އަލީއާބިދީންގެ ހިތުން ރަށުގެ ކަށިރިގައި އުޅުން މީހެކެވެ. އަދި ދުރުސްފުޅީ ކުޅަވަރު ނުވަތަ އަލީއާބިސާގައިވާ މީހެކެވެ. ދެންފަހަ އެމީހުން އުޅުން ޙަޤީޤަތް ބަލާއިރު އެއީ ފަދަ މުސްތަޙިޤު އުޅުމުގެ ދުވަސްވަރެއް ކައިރި ޤާތިލުކެވެ. އެކަމާދާދުން ވަކި ވަރަށްގިނަ ހިސާބުތަކުގައި އެމީހުންގެ ވަރަކަ ދެކުނުކަންތައްތަކެވެ. އެއީ އެމީހުން ނަޤީދުގެ އަހުލުވެރިންނާއި އަދި އެފަދަ ވަރަށްގިނަ މީހުން، އެމީހުންނާއި ދެކޮ އިޢުތިޤާދުކުރުމުން އައި ޖާހިލުންގެ ތެރެއިން އެންމެ މަޝްހޫރު މީހުންނެވެ. އަދި އެޖާހިލުންނަކީ އެމީހުން އަހުލުވެރިގެ ބައެއް އަހަރެވެ. އަދި އެމީހުންނަކީ ނަފުރަތުވެ

ބުނެއެވެ. އަދި އައްމާގެއި އަލްޖުއްޖާއަށް އަރުވަންކުރި މީހުން އުޅޭތަކައިން ކަންކަމު އުފެދުނެވެ.

[فتاوى محمد بن إبراهيم: 1/134-135]

އަމީރުލް މުއުމިނީން ޢަލީ رضي الله عنه އަންދާލުއްވި ބަޔަކީ ޝީޢާއިންނާއި ރާފިޟީންނެވެ. އިމާމް އަލްއާޖުއްރީ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ:

(...جاءَ نَاسٌ مِنَ الشِّيعَةِ إِلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالُوا: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْتَ هُوَ؟ . قَالَ: مَنْ هُوَ؟ . قَالُوا: هُوَ قَالَ: وَيْلَكُمْ مَنْ أَنَا؟ . قَالُوا: أَنْتَ رَبُّنَا قَالَ: ارْجِعُوا وَتُوبُوا ، فَأَبَوْا فَضَرَبَ أَعْنَاقَهُمْ ثُمَّ خَدَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ أُخْدُودًا , ثُمَّ قَالَ: يَا قَنْبَرُ ائْتِنِي بِحِزَمِ الْحَطَبِ ، فَأَتَاهُ بِحِزَمٍ فَأَحْرَقَهُمْ بِالنَّارِ ، ثُمَّ قَالَ: لَمَّا رَأَيْتُ الْأَمْرَ أَمْرًا مُنْكَرًا ... أَوْقَدْتُ نَارِي وَدَعَوْتُ قَنْبَرًا) الشريعة: 5/2521

މާނައީ: "ޝީޢާއިންގެ ބަޔަކު ޢަލީ ބުން އަބީ ޠާލިބު رضي الله عنه ގެ އަރިހަށް އައިސް ބުންޏެވެ. "އޭ އަމީރުލް މުއުމިނީންއެވެ! ކަލޭގެފާނީ އެފަރާތްތޯއެވެ؟" އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ: "ކާކުހެއްތޯ އެއީ؟" އެމީހުން ބުންޏެވެ: "އެފަރާތެވެ." އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ: "ކަލޭމެންނަށް ހަލާކުވާތީއެވެ! އަހުރެންނަކީ ކާކުހެއްތޯ؟!" އެމީހުން ބުންޏެވެ: "ކަލޭގެފާނީ އަހަރުމެންގެ ރައްބެވެ." އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ: "ކަލޭމެން އެނބުރިދާށެވެ. އަދި ތައުބާވާށެވެ." އެކަމަކު އެމީހުން ދެކޮޅުހެދިއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު އެމީހުންގެ ކަނދުރާތަކުގައި އެތިފަހަރަކުން ޖެހެއްސެވިއެވެ. އަދި ބިމުގައި އެމީހުންނަށް ވަޅުގަނޑެއް ކޮނުއްވެވެ. ދެން އެއަށްފަހު ވިދާޅުވިއެވެ: "އޭ ޤަންބަރެވެ! އަހުރެންގެ ކައިރިއަށް ދަރުބޯނޑިއެއް ގެންނާށެވެ!" ދެން އެކަލޭގެފާނު އަރިހަށް ދަރުބޯނޑިއެއް ގެނައެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު އެމީހުން އަލިފާނުން އަންދާލެއްވިއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު ވިދާޅުވިއެވެ. "ވަރަ އަހުރެންނަށް އެކަންތައް ބޮޑު މުންކަރު ކަމަކަށްވީކަމުގައި ފެނުނު ހިނދު... އަހުރެން އަލިފާން ރޯކޮށް އަދި ޤަންބަރަށް ގޮވީއެވެ."

އަދި އިބްނު ޙަޖަރު، އަލްއިސްތިޤްލާނީގެ ލިބައިން ނަޤުލުކުރައްވައެވެ:

(...أَنَّ الَّذِينَ أَحْرَقَهُمْ عَلِيٌّ طَائِفَةٌ مِنَ الرَّوَافِضِ ادَّعَوْا فِيهِ الْإِلَهِيَّةَ وَهُمُ السَّبَائِيَّةُ وَكَانَ كَبِيرُهُمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَبَأٍ يَهُودِيًّا ثُمَّ أَظْهَرَ الْإِسْلَامَ وَابْتَدَعَ هَذِهِ الْمَقَالَةَ...) فتح الباري: 12/270

މާނައީ: "ޢަލީގެފާނު އަލިފާނުން އަންދާލެއްވި ބަޔަކީ ރާފިޟީންގެ ބައިވެރިއެކެވެ. އެމީހުން އެކަލޭގެފާނަކީ ވެސް އިލާހެއްކަމަށް ދަޢުވާކުރިއެވެ. އަދި އެމީހުންނީ ސަބާއިއްޔާއިންނެވެ. އަދި އެމީހުން ބޮޑުވީ ޢަބްދުﷲ ބުން ސަބާއޭ ކިޔާ ޔަހޫދިއެކެވެ. ދެން އޭނާ ހަމަ އިސްލާމްވީކަން ދައްކާ މިބަސް އުފެއްދިއެވެ..."

ޢައްބާސީންގެ ޒަމާނުގައި މިޞްރުގެ ވެރިކަމަށް އައި ޢުބައިދީން ޝަޢާއިރުތަކާއި ޢިބާދަތްތައް ޤާއިމުކޮށް އަޛާންގޮވައި ކުރަމުންދިޔަ ބާރުގައި އެބައިމީހުންނަށް ކާފިރުންކަމުގައި ޙުކުމް ޢިލްމުވެރިން އިޖްމާޢުވި

އަދިވެސް ބުނެވިދާނެއެވެ: ބަނޫ އަލްޢައްބާސްގެ ޒަމާނުގައި މަޣްރިބުކަރައާއި މިޞްރު މިލްކުކުރި ބަނޫ ޢުބައިދު އަލްޤައްދާޙް ވަންސައިގެ މީހުން، އެއެންމެންނަށް އެމީހުންގެ ދުލުން لا إله إلا الله އަށް ހެކިދީ ބައެއްކަވެ. އަދި މުޙައްމަދު ﷺ އީ الله ގެ ރަސޫލާކަމަށްވެސް ހެކިވެއެވެ. އަދި އެމީހުން އިސްލާމްކަމަށް ދައުވާކޮށް، ހުކުރު ނަމާދާއި ޖަމާޢަތްތައް ޤާއިމުކޮށް ނަމާދުކޮށްވެސް ހަދައެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޝަރީޢަތާއި ޚިލާފު ކަންތަކެއް އެމީހުން ފާޅުކުރުމުން، އެމީހުން ކާފަރުވެފައިވާކަމާއި އަދި އެމީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރުމުގެ މައްޗަށާއި އަދި އެމީހުންގެ ބިމަކީ ދާރުލް ހަރްބު (ހަނގުރާމައިގެ ބިމެއް)ކަމަށް ހުރިހާ ޢިލްމުވެރިން އިޖުމާޢުވިއެވެ. އެއީ އަހަރުމެން އުޅޭހާކަމަކަށްވުރެ މަދުކަމުގެ ކަންތަކަށްވުރެ މާދުގަ ކަންތަކެއްގައެވެ. ދެންފަހެ އެމީހުންގެ އަތްދަށުގައިވާ މުސްލިމުންގެ ބިންތައް ސަލާމަތްކުރެވެންދެން މުސްލިމުން އެމީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރިއެވެ.[29]

---

29 ބަނޫ ޢުބައިދުލް ޤައްދާޙު: ޢުބައިދީންނެވެ. އެމީހުން ނިސްބަތްވަނީ ޢުބައިދުﷲ ބިން މައިމޫން އަލް ޤައްދާޙަށެވެ. އެއީ އެމީހުންގެ ދައުލަތުގެ މުއައްސިސް އަދި އެމީހުންގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ޚަލީފާއެވެ. އަދި ޢުބައިދީންނަކީ ދަރިކޮޅުކަމަށާއި ފާޠިމާ رضي الله عنها އަށް ނިސްބަތްވާކަށް އެމީހުން އަމިއްލައަށް ފާޠިމީންކަމަށް ދައުވާ ކުރެއެވެ. އެކަމަކު އެމީހުންނީ ޝީޢީއިޒްމާއި ރާފިޟީންނެކެން ބާޠިނީން ފާޅުކުރާ ޤައުމެކެވެ. ސަރީޙް ކުފުރާއި އިލްޙާދު ޒަންދަޤާގެ ތެރޭގެން ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ފާޅުކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ނަސާރާއިން ޚާއްޞަކޮށް މުޝްރިކުންގެ ބައެއް އިލްޙާދުވެރިންނަށް އެހީތެރިވެދިން ކަމުގައިވެސް ބުނެވެއެވެ. އަދި މިޞްރުގެ ބިމުގައި އެމީހުންގެ ދައުލަތް ހިޖުރައިން 297 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ގާއިމްވެ، ސަލާޙުއްދީނުގެ ޒަމާނުގައި ހުއްޓުނެވެ. އަލްﷲ سبحانه وتعالى އެމީހުންގެ ވެރިކަން ނިމުމަކަށް

އަދި އެމީހުންގެ ސަރުކާރު ބިން ޒާހިރުކޮށްދެއްވުމަށް ދާންދެން އޮތެވެ. އެއީ ހިޖުރައިން 564 ވަނަ
އަހަރުގައި ހަމަވެއްޖެއެވެ. އެމީހުންގެ ނިސްބަތްވާ ބާޠިނީ އިސްމާޢީލީ އަޤީދާއަކީ އިލާހުވެރިންގެ އިއްތިޙާދުން
ދީނުން ބޭރުވާ ކުފުރުގެ އަޤީދާއެކެވެ.

އެގޮތުން އެމީހުން ދަޢުވާކުރެއްވި ޝަރީޢަތުގެ ނުބުއްވަތާއި ފުރިހަމަކަމާއި ފަދަ
އަޤީދާތަކަށް ގެންގުޅުނެވެ. އެއީ ފާޠިމާ ބީބީގެ ދަރިކޮޅުން ކަމުގައި ދަޢުވާކޮށް، މިސްރާއި
ދިމަޝްޤާއި، ޝާމާއި ޢިރާޤާއި ... ހަމަ ބާޠިނީ އަޤީދާ ފެތުރުމަށް ބަދަލުކުރެއްވިއެވެ.
އުބައިދީންގެ އިމާމުން ނަބީކަމާއި ... އަދި ޙާކިމް ފަދަ ބައެއް ... ކޮށްފިއެވެ.
އަދި ޝަރުޢީ ވާޖިބުތައް ދޫކޮށް ... އެގޮތުން މިސްރުގެ ރައްޔިތުން ... ފަދަ ކުށްތައް
އެންމެންނަށް ... ހުއްދަކުރިއެވެ. ... އަދި ހަމަ ... ކުރިއެވެ. އެގޮތުން އުބައިދީން ... ތަކުގައި
ކުފުރުގެ ... ކުރިއެވެ. ... އަދި ...، ... ފަދަ ...، ... ގައި ...
ބުނެވެ، ... ވާ ... އިމާމުންގެ ... ބުނެވެ.
އަޤީދާތަކާއި ބިދުޢަތްތަކެއްވެސް އުބައިދީން އުފެއްދިއެވެ. އެގޮތުން ޢީދު މީލާދު ފަދަ ޢީދުތަކާއި،
އުބައިދީންގެ އިމާމުންގެ އުފަންދުވަސް ފަދަ ދުވަސްތަކުގައި ... ތަކެވެ. އަދި އުބައިދީން
އެބައިމީހުންގެ ... ކުރިއެވެ. އަދި އުބައިދީންގެ
... ދުވަސްތައް ... ކުރިއެވެ.

މުރުތައްދުވާ އެންމެ ކަމެއްކުރިނަމަވެސް ދީނުން ބޭރުވާ ކާފިރުވާނެކަމަށް އިޖްމާޢުވެރިން ޤޯލްތަކުގައި ދަލީލު

އަދިވެސް ބުނެވިދާނެއެވެ: 'ކަލޭ އިހުގެ މީހުން ކާފަރުންކަމުގައިވީ ހަމައެކަނި އެމީހުން ޝިރުކުކާއި އަދި ރަސޫލާ ﷺ އާއި ޤުރުއާން ދޮގުކުރުމާއި، އަދި އާޚިރަތް ދިރުއްވުމަން އިންކާރު ކުރުމާއި އަދި އެހެންކަންކަމެއްކަން ޖަމާޢަތުކުރުމުންކަމުގައި ވާނަމަ، ދެންނެވޭ ކޮންމެ މަޒްހަބެއްގައި 'މުރުތައްދުވާމީހާގެ ޙުކުމް ބަޔާންކުރެވުނު ބާބު'، އެއީ އިސްލާމްކަމަށްފަހު މުސްލިމްމީހާ ކާފަރުވުމާއި ބެހޭގޮތުން ޢިލްމުވެރިން ބާބެއް ކަނޑައަޅާފައި ދިނުކުރައްވާފައިވުމުގެ މާނައަކީ ކޮބާހެއްތޯއެވެ؟!

ދެން އެބޭކަލުންވެސް އެތަކެއް ވައްތަރެއް އެބާބުގެ ދަށުން ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއިން ކޮންމެ ވައްތަރެއްގެ ކަމެއްވެސް (މުސްލިމަކު ކޮށްފިއްޔާ) އޭނާ ކާފަރުވެ އަދި އޭނާގެ ލޭއާއި މުދާ ހުއްދަވެގެންދެއެވެ. އެގޮތުން އެބޭކަލުންވެސް އެބާބުގެ ދަށުން އެކަށްކުޅާ މީހާ ވަރަށް އާދައިގެ ކުދި ކަންކަމެއްވެސް ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއީ އޭނާގެ ހިތުން ޤަބޫލުކުރަން ނުކުރާ ބަހު ދުލުން ބުނާ ބަހެއް، ނުވަތަ ސަމާސާކޮށް މަޖާކޮށްލުން މީހެއްގެ ދުލުން ބޮޑުކޮށްލާ ބަހެއް ފަދަ ކަންތައްތަކުވެސްމެއެވެ.'

ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ ޒަމާނުގައި، އެކަލޭގެފާނާއި އެކުގައި ޖިހާދުކުރަމުންދިޔަ ބަޔަކު ބުނި އެއްޗެ ވާހަކައެއްގެ ސަބަބުން ކާފިރުވުމާ އާއްމު ބާވައިގެ

އަދިވެސް ބުނާނަމާ ހުއްޖަތް: 'الله سبحانه وتعالى އެބަޔަކާއި ދެކޮ މިހެން ވަޙީކުރައްވާފައިވާ މިހެން،

﴿يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ...﴾ [التوبة: 74]

މާނައީ: "އެއުރެން (ބުނި ނުބައި ބަސްތައް) ނުބުނާކަމަށް، الله ގަންދީ އެއުރެން ހުވާކުރެތެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ކުފުރުގެ ބަސް އެއުރެން ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އިސްލާމުވުމަށްފަހު، އެއުރެން ކާފިރުވިއެވެ..."

ފަހެ، الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ ޒަމާނުގައި އެމީހުންނަކީ ބާރު، އަދި އެމީހުން އެކަލޭގެފާނާއި އެކު ޖިހާދުކުރެއްވި، އަދި އެކަލޭގެފާނާއި އެކު ނަމާދުކުރެއްވި ޒަކާތްދިނި ރޯދަހިފި އަދި އެއްކަލަކުވެސްނުވާކަމާ ބާވާ، އެމީހުން ހަމައެކަނި ބުނި ބަހެއްގެ ސަބަބުން الله سبحانه وتعالى އެމީހުން ކާފިރުކަމަށްވާފައިވާކަން ކަލޭ އަޑުއް ނާހަމުހެއްތޯ؟!

އަދި ހަމައެފަދައިން الله سبحانه وتعالى އެބަޔަކާއި ދެކޮ މިހެން ވަޙީކުރައްވައި މިހެން:

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ۝٦٥ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ۝٦٦﴾ [التوبة:65-66]

މާނައީ: "...ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ މަލާމާތްކޮށް ހެދީ، الله އާއި، އެކަލާނގެ އާޔަތްތަކާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ހެއްތޯވެ؟ ތިޔަބައިމީހުން

ޢުޒުރު ނުދައްކާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން އީމާންވުމަށްފަހު، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔައީ ކާފަރުވެފައިކަން ކަށަވަރުވެއެވެ..."

ފަހެ މިމީހުންނަކީ އީމާންކަމަށްފަހު ކާފަރުވީ ބައެއްކަމަށް الله سبحانه وتعالى އެންގެވި ސަޙާބީބޭކަލުން ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއީ އެމީހުން الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އާއި އެކު ތަބޫކު ހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވެއެވެ. އެއީ އެމީހުން ސަމާސާއަކަށް ކަމަށްބުނެ އެމީހުން ބުނި ބަހެއްގެ ސަބަބުންނެވެ.'

ފަހެ އެހެންކަމުން ތިބާ މިޝުބުހަތާއި ޖަވާބު ވިސްނާ ފިކުރުކޮށްބަލާށެވެ. އެއީ އެމީހުންގެ ބުނުމެވެ: 'لا إله إلا الله އަށް ހެކިވެ، ނަމާދުކޮށް ރޯދަހިފާއުޅޭ މުސްލިމުންގެ ބައަކު ތިޔަބައިމީހުން ކާފަރުކުރަނީހެއްޔެވެ!' ދެން އެއަށްފަހު ތިބާ އެޝުބުހަތަށް ޖަވާބާއި ދެކު ވިސްނާ ފިކުރުކޮށްބަލާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެއީ މިޝުބުހާތަކުގައިވާ އެންމެ ފައިދާ ބޮޑު އެއްބަސްތަކެވެ.[30]

---

30 މުޝްރިކުންގެ އެންމެ ބޮޑު ޝުބުހައަށް ރައްދު ދިނުމުގެ ގޮތުން އިމާމު [illegible] މުއައްލިފު ބަޔާންކުރައްވަމުން ގެންދަވައެވެ. އެގޮތުން ޝަރީޢަތުގެ ދަލީލުތަކާއި، ނަޤުލީ ޢަޤުލީ [illegible]

ބޮޑުހިތްހަމަޖެހުމުގެ! ޤަބުރު ނިޢުމަތާ، ނުވަތަ އަޒާ ލިބޭ ނަމާދުކޮށް ރޯދަހިފާ އަޅުކަންކޮށް ކުރާނަމަ ގާތްކުރުވާނެކަމަށެވެ. މިއީ ދީނާއި ހިލާފުވެގެންވާ ބާޠިލް ބަހެކެވެ. އެކަމަކު އެތަކެއް ދަލީލުތަކެއްވެއެވެ. އެގޮތުން ޝިރުކު ބާޠިލްކުރައްވާ ދަލީލުތަކާއިވެސް الله سبحانہ وتعالیٰ އަންގަވާފައި އޮވަނީ އެބައިމީހުން ކުރުމުގެ ކުރިމަ ބުނުއްވުމުގެ ސަބަބުން އިސްލާމްކަމަށް ފުރުގައި ގާތްކުރުވިކަމަށެވެ. އެއްވެސް ބާރުއަޅައި އިޢުތިޤާދުކޮށް ނުވަތަ ދުޢާކޮށްދޭން އެކަން ޝަރުޢީ ނުކުރައްވައެވެ. އަދި ކީއްވެތޯ، ހުދު އެކުވެރިގެ ބަސްބަހި މީހުންނަށްވެސް އެކަން އަނގައެވެ. އެހެންނަމަވެސް 'ތިމަންނަމެން ހިތްން ޤަބޫލުކުރި އެހެން ގޮތަކާ ނުވަތަ ނޭނގޭ އެހެން މާނައެކޭ!' ބުނެ ދެކެން އެވެސްތަވެ. އެކަމަކު ކުރުމުގެ ބަސްބަސްތަކުގެ ހިތްން ހަމަހަމަކަން ބޮޑުވާއިރު ގާތްކުރުވާނެކަން އެބައިމީހުންނަށްވެސް އެނގޭތީވެ އެބައިމީހުން އެބަސް ނުބާނާކަމަށް ބަދު ހޯވާ ކުރުމަށް އެއްސުކަމަށް އެކަލާނގެ އެއްޗެ އަންގަވާފައެވެ.

ކިޔަންވީ ގިނަ އަޅުކަންތަކާއި، ދީނަށް ހުރުމަތްތެރިކަމާއި ދުޢާފައި، ކިޔަންވީ އިޚުލާޞް ޖިހާދުކުރުމަށް ކުރުމުގެ ބަދަލު ބޮޑު ނުވަތަ ބަރަކާތް ކާމިލްކަމާ އެގޮ ކުރިން އެއް ކަންތައްތަކުގެ އެއްބަސް ފަހަރުތައްކުރުމާ ގާތްކުރުވާނޭކަމަށް ޝިރުކު އޮވެސް ބާޠިލްކުރައްވާފައެވެ. އަދި މިޔާއިއާގެ ދަރުސް ސަބަބު ބާލިޖެހުމުގެ ބަދަލުން އަދި ބަސްކުރުވާފައި މަންޒިލަށް އޮޅި ފާޑުވެގެންވެސް ކިޔަންވީ އަޅުކަމުގެ ކަން އިޚުލާޞްތެރި ފާޑުވެ ދިއުމެވެ، ބިދުޢަތުގެ އަޚުލާޤު ވަރުގަދަކަން ފަސް ކަމަކާ ބިދުޢަތުގެ އަޅުކަންތަކުގައި ކަނޑައެޅިގެންދާކަމެވެ. އެހެން ބަދަލުކަންތައް ބަސްތަކާއި އެބިދުޢައިން އާދޭހަކީ ބޮޑުބަސް ދުރުގެ އިސްލާހީ ތިޔާގެ ކަންކަމުގެ ސަބަބެވެ.

ހުދު الله سبحانہ وتعالیٰ ގެ އަންގަވާ އަރިހުން އެންމެ މާތް އަޅުތަކުންނަށްވުރެ ނަބިއްޔާގެ ބޭނުންތަކުގެ އަދި ކިޔާއިލާ، ނަބިއްޔުންގެ ސާހިބާ މުޙައްމަދު ﷺ އާއި މުސްލިމުންނާއި އެކަލާނގެ އަންގަވާފައިވާ ކަންތައްތަކުން ޝިރުކު ކުރުއްވިއަދި ކަންކަމުގެ ބަދަލުކަމުގެ ގޮތުގައި ގުރުބާނީ ހަދިޔާ ދެމުން ދިރިއުޅެވެ. ބަދަލު ކުރި އަޅުކަންތައް ދީނުގެ ކަނޑައެޅިގެން، އަދި ހަމަ ވާހަކަ ޝަރުޢީ ކަމެއް އަދާކުރުމަށް ފައިދާވާ ކަމުގައި މުރުދުވެއެވެ. އެހެނީ ބަދަލުކޮށްދޭ ޝަރުޢީ ކިޔަމަން ދަރަޖާއާ މަޤާމު އަޅުކަންތައް، ދީނުގެ ބިދުޢަތާ އަޚުލާޤުގެ ދަރަޖާ ދަރާޖަ ގުޅުން ބަދަލުކުރުމުގެ ކަނޑައެޅިގެން ސަރަޙައްދުގައި ދުނިޔަށް ބަދަލުކުރުމަށް އެންމެ ބޮޑު ކަމެވެ. އެއީ ޝަރުޢީ ދީނުގެ ނަޒަރިއްޔާ ސަމާލުކަން ބަދަލުވެ، އަދި ބަދަލުކުރުމުގެ މަދަދު ދަރަޖަގައި ބަދަލު ޝަރުޢީ ޙުކުމް ނިޔަތާ ގުޅިގެން ކުރުވާ ގުޅުން ފެނިގެންދާ މުޙިއްމު ބައިބައިވެއެވެ.

ޛާތު އަންވާޠެއް ހަމަޖެއްސަވަން ސަޙާބީންނަށް ރަސޫލާ ﷺ އެދެން

މަނާކުރެއްވުމަށްފަހު އެކަންކުރިނަމަ ކާފަރުވާނެކަން

އަދިވެސް އެކަމުގެ މައްސަލައާ ދަލީލަކީ: ބަނީ އިސްރާއީލުގެ މީހުން، އެމީހުންގެ އިސްލާމްކަމާއި އަދި އެމީހުންގެ ޢިލްމާއި ޞާލިޙުކަމާއިއެކުވެސް އެމީހުން މޫސާގެފާނަށް ދަންނަވަން الله سبحانه وتعالى ހަދައިދެއްވާށޭ ވާހަކައެވެ.

﴿...ٱجْعَل لَّنَآ إِلَـٰهًا كَمَا لَهُمْ ءَالِهَةٌ...﴾ [الأعراف: 138]

މާނައީ: "...އެއުރެންނަށް އިލާހުންތަކެއް ވާފަދައިން، ތިމަންމެންނަށްވެސް އިލާހެއް ހަދާދެއްވާށެވެ!..."

އަދި ސަޙާބީންގެ ތެރެއިން ބަޔަކު ދަންނަވަން އައިސްފައިވާ ވާހަކައެވެ.

(...اجْعَلْ لَنَا ذَاتَ أَنْوَاطٍ...)[31]

މާނައީ: "...އަޅަގަނޑުމެންނަށްވެސް 'ޛާތު އަންވާޠު' އެއް ހަމަޖެއްސަވައިދެއްވާށެވެ..."

ދެން ނަބިއްޔާ ﷺ ހުވާކުރައްވާފައި ބަޔާންކުރައްވައިދީ އެމީހުން އެދުނީ ބަލަ ބަނީ އިސްރާއީލު މީހުން ދެނި 'އެއުރެންނަށް އިލާހުންތަކެއް ވާފަދައިން، ތިމަންމެންނަށްވެސް އިލާހެއް ހަދާދެއްވާށެވެ.' މިބަހާއި އެއްގޮތްވާގޮތަށް ބަސްފުޅުކުރެއްވިއެވެ.

އެހެނެއްކަމަކު މިވާހަކައާއި ގުޅޭ މުޝްރިކުން ގެންނަ އެހެން ޝުބުހަތެއްވެއެވެ. އެއީ އެމީހުން ބުނާ ގޮތުގައި: 'ހަމަކަށަވަރުން ބަނީ އިސްރާއީލު މީހުން އެހެން ބުނުމުގެ

[31] رواه الترمذي: 2180

ސަހަބުކަން ކާފަރުވެއްޖެއެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން ތިމަންމެންނަށް ދީނާ އަސްލާޖެއް ޙުދޫދު ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް ބޮޑުވުމުންވެސް ކާފަރުވެއްޖެއެވެ.'

ޝާފިޢީ އަހުލުވެރިން މިހެން ބުނެއެވެ: 'ހަމަކަށަވަރުން ބަސް އިސްތިހާޟާ މިހެން އެފަދައިން ބަޔަކުއް ނުކުރެއެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް އެކަލުގެއި ސުވާލުކުރި މީހުންވެސް އެގޮތަކަށް ބަޔަކުއް ނުކުރެއެވެ. އަދި ފަހަ ބަސް އިސްތިހާޟާ މިހެން އެފަދައިން ބަޔަކުލުކުރިނަމަ ކާފަރުވާންކަމުގެ ގޮތް އެއްވެސް ހުކުމްވެއްޖެއެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން ނަބިއްޔާ ﷺ އެމީހުންނަށް ނަހީކުރެއްވި ކަންތަކަށް ޢަމަލުކުރުމެވެ، އަދި އެކަޅުގެފާނު ނަހީއަށްފަހު އެމީހުން ޤުރުއާން އަސްލާޖު ނުގިނަމަ ކާފަރުވާންކަމުގެ ގޮތުގެސް ހުކުމްވެއްޖެއެވެ. ބާރުނުވާ މަޒްހަބަކީ މިއެވެ.'[32]

32 މިއީ މަޝްހޫރު ޤިއްޞާ އަސްލާޖެ ގެ ހަދީޘެވެ. ޤިއްޞާ އަސްލާޖެގެ ފާސަލާގެ އެއްޗެހިތަކެއް އެޅުވާ އެއްޗެހިކެވެ. އެގޮތުން މިހަރު ދިފާއިލާސީ މުޝްރިކުން ހަނގުރާމަކުރުމަކީ ނިކަންނައިރު އެބައިމީހުން ބަރަކާތް ހޮސްފިޓަލުން ނަޞްރާނީ ހުކުމްތަކެއް ނިގުޅައިގަތުމަށް އެޅުގެ ތެރެއިން އެބައިމީހުން ހަތިޔާރުތަކެއް އެޅުވާ، އަދި އޭގެ ކުއްލިގަނޑު އިޖްތިހާދުކުރަންގެން ތިމާގެ ކުރަނަރު މަގުން ފިޔަވަޅު. ދީނުގެ ވަކިކަމުން އިސްލާމްގެ ބާރަތަކެއްވެސް ހެދުމަށްލައިގެ ކަނޑުވާލި، އަދި ދިރުމުގެ ކަނޑުކުރުވުމުގެ ހޮސްތަކާ ޙައްޤުނުވާ ބިހާރާ ނިސްބަތްތަކެއް ރަސޫލާ ﷺ އާއި އެކު ނިޔާކުރަމުންދިޔައެވެ. އަދި ފަޖެއިގެން މަގުމަތީގައި ބާޒު ކާނަނަރު ގައިދުރު ފުރުމަން އެބައިމީހުން މުޝްރިކުންނާ އެދުރު ގައިދުމަން ބަރަކާތް ބަދައިން ބާރުސާ ޒަޢީފާދޫފާގެ ނިޒާމް އާލާކުރުމަކީ ފިޔަވަޅުތަކެވެ. މި ފަޖެއިގެން މަގުމަތީގައި ދިރުމާއި ނިޔާ ބަދައިން ގޮތުގެ ނިސްބަތް ނޫނަސް އެކޮޅުގައިވެސް ބުއިމުގެ ހަގީޤަތް ހޮވުމަކީ ރަސޫލާ ﷺ ފަރާތުން ހަދިކަމުގެ އިސްތާޢާލުކުރުމަށް ކުރިމަތިން އެކަމުގެ ޕާރުކުރިއަތުދިނުމަށް ފެށި ހެކިތަކެކެވެ. އެއްވެސް ހަމަވެއިން ސަހަރާގެ ކުއްޖާއާ މުޅިއުމްމަތް ކުރިމަތިވި ހަމަ ބަޔަކަށް ބަރަކާތް ބަދައިން ގޮތުގެ ނިސްބަތް ނޫނަސް، އަދި ބޮޑުބަޔަކު މަގުމަތީގައި ފެތިގެން ގެނައި ހަމަވެއިން ބާރުސާ ކަމަކީ ދިރުމަކާއި ނިކަމެތިކަމެވެ.

އަދި އެބޭކަލުން އަލަށް އިސްލާމްވެގެންވާކަމަށްބުނަކައި، އަދި އެބޭކަލުން އެފަދައިން ޢަމަލުކޮށް ރަސޫލާގެ އަމުރުފުޅަށް ވަފާތެރިން ބޭރުވެމުން އެބޭކަލުން ކުފުރުވެގެން ނުދެއެވެ. އަޅުކަމެއް އެހެން ފަރާތަކަށް އަނބުރާލުއްވުމީ އަދި ބަރަކާތް ދެއްވަނީ الله سبحانه وتعالى ކަމުގައި ޤުދުރަތުފުޅާ ބާރު އެކަމަކު އެކަލާނގެ ޝަރުޢުކުރައްވާ ހުއްދަތައްވާފައިނުވާ އެއްޗެއް، ނުވަތަ ޙަރާމް، ނުވަތަ ކަމެއްކަމަށްވެގެން އެއީ ސަބަބެއްކަމުގައި ބަލައިގެން ބަރަކާތް ހޯދަން އުޅުމީ ބޮޑު ޝިރުކަށް މަގުފަހިކުރާ ކުޑަ ޝިރުކެއް އަދި ބިދުޢައެކެވެ.

ދާއިމީ އަސްޙާބުގެ ޙާދިޘާއިން ލިބޭ ④ ފައިދާއެއް

① އެހެންއެކަމަކު މިވާހަކައިން ލިބޭ އިބްރަތަކީ: މުޝްރިކުމީހާ އަދި ކިތައްމެ، އިލްމުވެރިއެއްވިޔަސް ޝިރުކުގެ ވައްތަރުތަކުގެ ތެރެއިން ވައްތަރަކަށް ވެއްޓިގެން ހިނގައިދާނެކަމެވެ. އެއީ އާއްމުން ނުވެސް އެނގޭ ހާލެއްވެ.

② އަދިހަމަ އެފަދައިން ލިބޭ އަނެއްފައިދާއަކީ: އުނގެނުމާއި ހިޔާރުކުރުމާ ބަރަކާތްތެރިވެ ލިބުމުގެ (މުހިއްމުކަމެވެ.) އަދި ޖާހިލުވުމާ ބިރު ބުނުން: 'އަހަރުމެންނަށް ތަޢުރީފުވަސް އެނގިފައިވާނެއެވެ.' މިބުނުމަކީ އެހެން ބަޔަކު ޖާހިލުކަމުގެ ތެރޭގައި އަދި ޝައިޠާނާގެ އެހެން ބަޔަކު ތަރުބިއްޔަތުގެ ތެރެއިން ހިފެހެއްޓުނެވެ.

③ އަދި ހަމައެފަދައިން ލިބޭ އަނެއް ފައިދާއަކީ: މުޤްތަދިރު މުޝްރިކުއެއް ނަމަވެސް ހާލު ކުރިއުގެ ވާހަކަތަކެއް ދަންނަވައިދިނަމަ، ދެން އެކަމަށް އެކަން އަންގައިދިނުމުން ހަމައެފަދަ އެކަންކުރުމާ ތަޢުލީމުދިނުމާއި ދެކޮޅަށް އެދުމަށް ހާއްސަކުރުމެވެ. އެއީ ބަސް އިސްތިއާރުގެ މިހެން، އަދި ނަބިއްޔާ ﷺ އާއި ސަވާލުކުރި މީހުން ކަންތައް ކުރިފަދައިންނެވެ.

④ އަދިވެސް ލިބޭ އަނެއް ފައިދާއަކީ: އެފަދައިން ކަންތައް ކުރި މީހާ ކާފަރު ނުވިއެއްކަމަކު، ދީނުގެ މައްސަލަ ވަރަށް ހަރުކަށިކޮށް ގަބޫލުކުރަން ބަސްބުނެފާނެއެވެ. އެއީ الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ ކަންތައްކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ.[33]

---

33 މުޝްރިކުންގެ ޝުބުހަތަކަށް ޖަވާބުދެއްވާފައި ދާއިމީ އަސްޙާބުގެ ޙާދިޘާއިން ލިބޭ ފައިދާތައް ޝައިޚު ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. އޭގެތެރެއިން ފުރަތަމަ ފައިދާއަކީ: ނުވެސް އެނގިދާނެ ބޮޑު ބަޔަކުން ނުވަތަ ކަމަކުން މުޝްރިކުވާ ދީނުން ބޭރުވެގެން ހިނގައިދާނެކަމެވެ. އެއީ ކިޔަންވާ ބޭބޭ

ބިދުޢަތުވެރިއެއް ނަމަވެސްވެއެވެ. އަދި ޝާޢިރެއް، ތަޞައްވުފުންގެ ވަރަޢިގެން އުޅުއްވި ބަޔާބިންވެސްމެއެވެ. އެކަމަކު މިހާރު ބަޔެއް މީހުން ޒަޢުފުކުރަނީ 800 އަހަރު އިސްލާމްވެގެން ވަމީ މިބި ބައެއްކަމަށް ވާތީ، ދެން އިސްލާމްކަން ގެއްލި މުޝްރިކުންގެ ދީނުގައި ވިސްނަންވާނެ ޗާ ވަރަށްވުރެ ދުރުގައި ހުރިކަމުގައެވެ. އެބައިމީހުން މިބި الله سبحانه وتعالى ގެ މަކާމަށް އަރާންވެގެންނެވެ. އެގޮތުން އޭގެ ތެރެއިން ޔިނަ ބައިތަކުގެ ހާލަތު ހާލާލާ ބައިތުރުގައި ފުރިހަމަ އެބައިމީހުންގެ ޗާރިފުކަމަށް ބަލާ ނުވެސް އެހެނިޔެބް ދީނުން ބޭރުވެފައިވާ ކައުލާންތަކުގެ ބަސްބޭކާއި ކުރުނުކޮށްމިހެވެ. އެކަމަކު އެބައިމީހުން އެކަން ތަރުކާވެސް ނުހައްޔެވެ. ބުދުތަކެއް ތިޔާހަމުވާ އެކަނިވާއެކަނި ތަޢާލާގެ ބިނާގެ ނަމާ ކާޢަރު ޖެއްސުވި ނަބީއްކަލުންގެ ބަވައިކަލުން އަދި الله سبحانه وتعالى ގެ އެންމެ ގާތް އެކުވެރިޔާ އިބްރާހީމްގެ ފަރުވާތަކު ވަނީ އެއުރުގާ ކަލަމެކަލަފައިވާ ޝިރުކަށް ފެތޭޖެހުނު ތަރުކައިކަމަށް ބިރުތުގެ ތެރެއިން ކުރެދުނު ތިރީޖަނަވީސްތީ. އެކަށީގެންވާ އެކަށީގެންވާ ދަރިފަސްކަމުގެ ޝިރުކަށް ތަރުކާތިރިކުރެއްވުމަށް އެދި ދުޢާކުރައްވާފައެވެ. ދެން އެކަށީގެންނަވާ ޝިރުކަށް އަމާންވެ ގެތިންޖެހިއެއް ހާދިސާ ބައްދި ކަޝް ގުރަބައްގެތުން ދެން ހާކުރައްވާތީ!؟

އަޝްއަރު ފައިދާއެއް: ޢަޤީދާގެ އިލްމު އުނގެނި، ޢަޤީދާގެ ބައިޢަހާއި ޢަޤީދާ ގެއްލާކަންޢަހާއި، އުނގެނި ކަންޢަހާއި، ފިރިހަމަކޮށްދޭ ކަންތައް ވަޙީދު ދެނެގަތް އުނގެނުމުގެ މުހިއްމުކަމެވެ. އަދި ދީނުގެ އަސްލު ވާޖިބުތަކާއި އަލްބައްޔާއިރު ޢަޤީދާގެ ތަރައްޤީއާއި، އަދި އަސްނަސްތަކާއި ތަރައްޤީކުރާގޮތައި އަލްވާޖިބާއި ޝިރުކުގެ ތަރައްޤީވެގެން ދެނެގަންނަންޖެހެއެވެ. ޝައިޚު ވިދާޅުވެފައިވާ 'ޢަޤީދާ އަހަރުމެންނަށް އެނގިއްޖެއްޔާ' ބުނާ ޖަހިލުވާގެ ވާހަކަ ގެންނަވާ ބައެއް އިލްމުވެރިން ހުރިތާއެއް ދިމާކުރަނީއްވެއެވެ. އެގޮތުން ޝައިޚު މުޙައްމަދު ބިން އަބްދުލް ވައްހާބު ޢަޤީދާ ރާއްޖެއް ޢަޤީދާދަޢުވާގެ އިންގަނަވައިދޭއްވާ، އެގޮތް ނިމުމުންވެސް އަނެއްކާ ފެއްޖަވާ ޝަރީޢަތުގައްވާ ރާއްދެއްވަމުން ގެންދިޔައެވެ. ދެން އެމަޖިލިސްގެ މިހާރު ފައިދާވަރަކު ބޭނުމީއެވެ: 'މިހާރު އަހަރުމެންނަށް ޢަޤީދާ އެނގިއްޖެއެވެ. ދެން އެހެން އިލްމެއް ކިޔަވާދެއްވާށެވެ.' ދެން ޝައިޚު އެއަށް ޖަވާބު ނުދެއްވާ ޖެހިގެން އޮޅި ދުވަހު އެމަޖިލިސްގައި ފާހަކައިގެ މުރާދުވިއެވެ: 'އަޅުއިވާ ގޮތުގައި ހިނގި ދުވަހަކު މިހާރު ބަލިވެގެން ނުވަތަ ކަހެއް ދިމާވެގެން ކޮންމެވެސް ވަރިވެރިހަކަން ހާލެއް ކަމުގައިވެދާނެއެވެ.' ދެން މަޖިލިސްގެ މީސްތަކުން ހިލާރުން އަޑުއަހަން ތިއްބެވެ. ދެން ޝައިޚު ޖެހިގެން އޮޅި ދުވަހު ވާހަކައިގެ ތެރެއިގައި ވިދާޅުވިއެވެ: 'ބުނާނީ ގޮތުގައި ދިރިއުޅުއްވާގެ މީހަކު ގެއްލި މިހާރު ކުރި ދުވަހަކު ކާކާގެ ގަދަކަމުގައި އެކަށީގެންނެވިއެވެ.' އެކަމަކު އެމަޖިލިސްގެ މީހުން ތަކެއްޗަކަށް ގެގެވައިގެންނެވެ އެކަށީގެން ބޭފުޅުގެ ނުބައިކަމާ ވާހަކަދައްކަން

ފުރިއްޔާ. އެހިނދު ތަޤުލީދާއި ޝިރުކުގެ ދަރަޖަ އަދިވެސް އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ބިންވަޅު ނުލާގެ ކަން ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. އެހެނީ الله سبحانه وتعالى ނޫން ފަރާތަކަށް ދަރަބަރާކަށް ކަމިލުވަލި ދީނުން ބާރުވެ މުރުތައްދުވާ ބޭޖެ ޝިރުކަކަށްވާއިރު އެކަކަށްވަތް އެހާ ބޮޑުނުވެ، އިސްލާމްކަން ނެގެއްޖެ އެކަމުގެ ފާސިދުކަމުގައިވާ ބޭޖެ ފުރުޤާނަކަށް އަރައިގަތުން އެބައިމީހުން ބޭޖެކަންފުރުމުންނެވެ.

އަންނަ ފައިދާއަކީ: އެފަދަ ބަޔެއް ބުނާ މީހާގެ ބާރުތަކާއި ޝުބުހާތަކާއި ފުރިހަމަ ނުވާތީ ކަފުރުންތަކަށްވުރެ އެކަމުގައި ހަދުކަނިވާކަން ފަރުގަދައަށް ބަޔާންބޮޑުހަން ޖެހުނުކަމެވެ. އެއްފަހަރު ބުނެއްގައި ފަދަ މީހަކު ޖާހިލުވެ ނުވަތަ ޝަރުޢީ ހަމަތަކުގެ ބައިވަރު ގޮތްތަކާއި ކަފުރުވާކަމުގެ ދަލީލުތަކަކީ، ދީން އާންމުން ގަބޫލުކުރުމަށް ބޭނުންތަކެއް ވާނީ ނޫނެވެ.

އަދި އާންމުން ބަޔާންކުރުމުގެ އާންމުގެ އެކަމުގައި ދުވަހެއް ދުނިޔަމަ ފައިދާ ހެދުމަށް އުޅުމެއްވެސް ނޫނެވެ. އަދި ބަޔާންކުރުމުން ފެނުނު އެބަސްބަޔާން އެކަމަކަށް އަރައިގަތް، ނުވަތަ އާންމުން އިސްލާމްކަމާ ކުރިމަށް ފަރިހުދު ދުވަސް އެކަމާއި ކަފުރުކަން ނުވަތަ ހަދުކަނިވާކަން ބަޔާންކުރާ މީހުން ކަންތައްތަކެއް، އެކަމާ ދުރުކަމަށްވާ މިބައިމީހުން ރައްދުކުރުމުގައި މަޝްއޫލުވުން އުޅުއްވާފައިވާތީއެވެ.

ބާރަވަނަ ޝުބުހަ:

لا إله إلا الله ކިޔައިފިމާ ގަތުލު ނުކުރެވޭނެކަމަށް އަންގަވާ، އަދި އުސާމާގެ މިސާލު ގަތުލުކޮށްލުމުން ނަބިއްޔާ ﷺ އުސާމަށް ވަރަށް އިންކާރުކުރެއްވުން

އަދިވެސް މުޝްރިކުންނަށް އެހެން ޝުބުހައެއްވެއެވެ. އެމީހުން ބުނެއެވެ: 'لا إله إلا الله ކިޔާ މީހާ ގަތުލުކުރުމުން ނަބިއްޔާ ﷺ އުސާމާއަށް އިންކާރުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އުސާމާއަށް ނަޞީޙަތްދެއްވިއެވެ.

(...أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لاَ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ...)[34]

މާނައީ: "...ތިބާ އޭނާ ތިގަތުލުކުރީ އޭނާ لا إله إلا الله ކިޔުމަށްފަހުގައި ހެއްޔެވެ؟!"

އަދި ހަމައެފަދައިން ރަސޫލާ ﷺ ގެ މިހަދީޘުގައިވެސްވެއެވެ:

(أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا: لاَ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ...)[35]

މާނައީ: "لا إله إلا الله ކިޔައިފިމަން ދާންދެން މީސްތަކުންނާއި ހަނގުރާމަކުރުމަށް ތިމަންކަލޭގެފާނަށް އަމުރުކުރެވިގެންވެއެވެ..."

އަދި އުސާމާގެ ކިޔައިފި މީހާ ގަތުލުކުރުމުން ދުރުވެގަތުމަށް އަމިއްލަފަރާތުން އޭނާ ނަހީކޮށްފައިވެއެވެ.

މިޝުބުހަ ފިލުވުމަށް ބޭނުންވާ ތަފްޞީލަކީ: އުސާމާގެ ކިޔައިފި މީހާ ކާފިރެއްކަމުން ބަލައިގެންނެވެ. އަދި ގަތުލުކޮށްފައި ނުކުރެވޭނެއެވެ. އެއީ އޭނާ ކަލިމަފަދަ ޙަޤީޤަތްކަން ނުކުރާތީއެވެ!

[34] رواه البخاري:6872، ومسلم: 96

[35] رواه البخاري: 2946، ومسلم: 21

ފަހެ މިޖާހިލު މުޝްރިކުންނަށް ބުނެވޭނެއެވެ: 'اللهُ ގެ ރަސޫލާ ﷺ ޔަހޫދީންނާއި ހަނގުރާމަކުރައްވާ އެމީހުން އަސީރުކުރެއްވިކަމަކީ އެނގިގެންވާކަމެކެވެ. އެއީ އެމީހުން لا إله إلا الله ކިޔާ ހާލުގައެވެ. އަދި اللهُ ގެ ރަސޫލާ ﷺ ގެ ޞަޙާބީން، ބަނޫ ޙަނީފާވަންހައިގެ މީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވިއެވެ. އެއީ އެމީހުން لا إله إلا الله އަދި ގޮވާ ހާލުގައެވެ. އަދި މުޙައްމަދަކީ ﷺ އީ اللهُ ގެ ރަސޫލާކަމަށް ގޮވާ ހާލުގައެވެ. އަދި އެމީހުން ނަމާދުކޮށް، އިސްލާމްކަމަށް ދަޢުވާކޮށްކޮށް ތިއްބާއެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން ޢަލީ ބުނު އަބީ ޠާލިބު رضي الله عنه އަލިފާނުން އަންދާލެއްވި ބައިގަނޑެއް ވެސްމެއެވެ.'

ފަހެ މިޖާހިލުންބައްވެސް އިޤުރާރުވެގެންވަނީ އަލުން ދިރުއްވުމަށް އިންކާރުކުރާ މީހާ، އޭނާ لا إله إلا الله ކިޔާ ހާލުގައިވިޔަސް ކާފަރުވާކަމާއި އަދި އޭނާ ޤަތުލުކުރަންޖެހޭކަމަށެވެ. އަދި އިސްލާމްދީނުގެ ރުކުންތަކުގެ ތެރެއިން ރުކުނަކަށް އިންކާރުކޮށްފިމީހާވެސް ކާފަރުވާ އަދި ޤަތުލުކުރަންޖެހޭކަމަށްވެސްމެއެވެ. އެއީ އޭނާ لا إله إلا الله ކިޔާ ހާލުގައިވިޔަސްމެއެވެ. ފަހެ ދީނުގެ ފުރުޢީ މިފަދަ ކަމަކަށް އިންކާރުކުރާ މީހާއަށް މިކަލިމައިން ފައިދާއެއް ނުކުރާއިރު، ރަސޫލުންގެ ދީނުގެ އަސާސް އަދި ބޮޑުކަމާ ތައުޙީދަށް އިންކާރުކޮށްފި މީހަކަށް އެކަލިމައިން ފައިދާ ކުރާނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟!

اللہ سبحانہ وتعالیٰ ގެ ޙުއްޖަތުން ދަލީލުދައްކަކަން ގެނައި ޙަދީޘްތަކުގެ ޖަވާބު

އެހެންކަމަށް اللہ سبحانہ وتعالیٰ ގެ ޙުއްޖަތުންނަށް އަރައިގަތުމަށްވެސް ވާހަކައެއް ނުވިސްނުނުތޯ. އަދި އެމީހުންނަކީ ނުވިސް ވިސްނުނުއެވެ.

ދެންފަހެ އުސާމާގެ ޙަދީޘުން ބާވައިތު: އެކަލޭގެފާނު ޤަތުލުކޮށްލެއްވީ އިސްލާމްވާކަމަށް ދަޢުވާކުރި މީހެކެވެ. އެކަމަކު އެކަލޭގެފާނު ޤަތުލުކޮށްލެއްވީ، އޭނާ އިސްލާމްވާކަމަށް ދަޢުވާކުރީ ހަމައެކަނި އޭނާގެ ލޭއާއި މުދަލުގެ ރައްކާތެރިކަން ބިރުން ކަމަށް ހީކުރެއްވުމުންނެވެ. އަދި މީހަކު އިސްލާމްވާކަން ފާޅުކޮށްފިނަމަ އޭނާ ޤަތުލުކުރުމުން ދުރުވުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އޭނާ އެކަމާ ޚިލާފުވާ ކަމެއް ފާޅުވެ ބަޔާންވެއްޖެއްޔާ މެނުވީއެވެ. އަދި اللہ سبحانہ وتعالیٰ އެއާބެހޭ ގޮތުން މިއާޔަތް ބާވައިލެއްވިއެވެ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا...﴾ [النساء: 94]

މާނައީ: "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން اللہ ގެ މަގުގައި ދަތުރުކުރާ ހިނދު (އެބަހީ: ޖިހާދުކުރަން ނިކުމެގެން ހިނދު)، ފަހެ (ކަންތައްތަކުގެ) ޙަޤީޤަތް ބަލައި ތަޙްޤީޤުކުރާށެވެ!..."

އެބަހީ: ތިޔަބައިމީހުން ތަޙްޤީޤުކުރާށެވެ.

ފަހެ އާޔަތުން ދަލީލުކުރަނީ އެފަދަ މީހާ ޤަތުލުކުރުމުން ދުރުވުން، ތަޙްޤީޤުކުރުމަށް ވާޖިބުވެގެންވާކަމެވެ. ފަހެ އެއަށްފަހު އޭނާގެ އިސްލާމްކަމާއި ޚިލާފުވާކަމެއް ތަޙްޤީޤުވެއްޖެނަމަ އޭނާ ޤަތުލުކުރަން ވާނެއެވެ. އޭނާ ޤަތުލުކުރުން ވާނީ، ބަސްފުޅުގައިވާ ގޮތަށެވެ: ﴿...فَتَبَيَّنُوا...﴾ އެބަހީ: ތިޔަބައިމީހުން ތަޙްޤީޤުކުރާށެވެ. އަދި ފަހެ އެކަމުގެ ޙަޤީޤަތް މީހަކު އެއްވެސް ބާޠިލްކަމަކާ ޤަތުލު ނުކުރެވޭނަމަ، ތަޙްޤީޤުކުރުމުގެ މާނައެއްނުވެތެވެ.

އަދި އެޙަދީޘާއި އަދި އެފަދަ ޙަދީޘްފުޅުތަކުގެ މާނައަކީވެސް އަހަރުމެން މިދެންނެވި ކަމުގެ މާނައެވެ. އެއީ ބޭރުފުށުން ތައުޙީދާއި އިސްލާމްކަން ފާޅުކޮށްފިމީހެއްގެ ކިބައިން، އެއިސްލާމްކަމާއި ޚިލާފުކަމެއް ފާޅުވެއްޖައުމަކު ނޫންނަމަ އޭނާ ގަތުލުކުރުމުން ދުރުވުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. **މިކަމުގެ ދަލީލަކީ ޙަދީޘްފުޅު:** "ތިބާ އޭނާ ގަތުލުކުރީ އޭނާ لا إله إلا الله ބުނުމަށްފަހުގައި ހެއްޔެވެ؟!" އަދި "لا إله إلا الله ކިޔައިފުމަން ދާންދެން މީސްތަކުންނާއި ހަނގުރާމަކުރުމަށް ތިމަންކަލޭގެފާނަށް އަމުރުކުރެވިފައިވަނީއެވެ..." މިފަދައިން ޙަދީޘްކުރެއްވި الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ، އެކަލޭގެފާނުވަނީ ޚަވާރިޖުންނާއި ބެހޭގޮތުން މިހެން ޙަދީޘްކުރައްވާފައެވެ.

(...فَأَيْنَمَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ...) [36]

މާނައީ: "...ތިޔަބައިމީހުންނާއި އެމީހުން ބައްދަލުވި ކޮންމެތާކުން އެމީހުން ގަތުލުކުރާށެވެ."

އަދިމިހެންވެސް ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ.

(...لَئِنْ أَنَا أَدْرَكْتُهُمْ لَأَقْتُلَنَّهُمْ قَتْلَ عَادٍ) [37]

މާނައީ: "ތިމަންކަލޭގެފާނާއި އެމީހުންނާއި ބައްދަލުވެއްޖެނަމަ، ޢާދުޤައުމުގެ މީހުން ގަތުލުކުރެވުނު ފަދައިން ތިމަންކަލޭގެފާނު އެމީހުން ގަތުލުކުރައްވާނަމެވެ..."

---

[36] رواه البخاري:5057، ومسلم: 1066

[37] رواه البخاري:3344، ومسلم: 1064

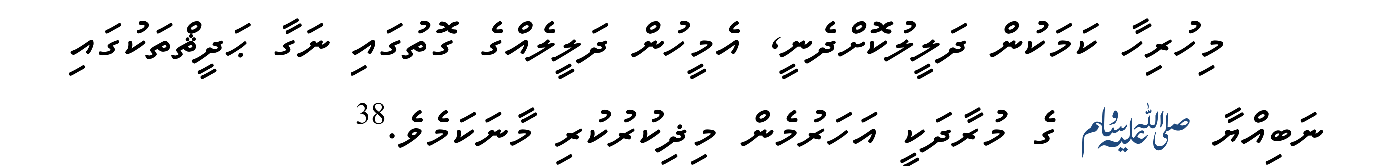
އެއީ އެމީހުންނީ މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން އެންމެ އަޅުވެރި އަދި އެންމެ ގިނައިން ތަހުލީލާއި (لا إله إلا الله) އަދި ތަސްބީހަ (سبحان الله) ކިޔާ މީހުންނަށްވާ ބާރުގައިއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ނަމާދާއި ސަހާބީންގެ ނަމާދާއި އަޅާކިޔާއިރު ސަހާބީންވެސް އެބޭބޭކަލުންގެ ނަމާދު ދަށްކޮށްލައެވެ. އަދި އެމީހުން އިލްމު އުނގެނުނީ ސަހާބީންގެ އަރިހުންނެވެ. އެހެންއަކަމަކު އެމީހުންނަށް لا إله إلا الله މިކަލިމައިން ފައިދާއެއް ނުކުރިއެވެ. އަދި ޝަރީޢަތާއި ޚިލާފުވެގެންވާ ކަންތައްތަކެއް އެމީހުންގެ ކިބައިން ފާޅުވިހިނދު އެމީހުންގެ ދިމާވެގެންވާ އަޅުކަންތަކުން، އަދި އެމީހުންގެ އިސްލާމްކަމަށް ދައުވާކުރުމަކުން ފައިދާއެއް ނުކުރިއެވެ.

އަދި ހަމައެފަދައިން އަހަރެމެން ދިފާޢުކޮށްފައިވާ ޚަވާރިޖުންނާއި ހަނގުރާމަކުރުމާއި، އަދި ސަހާބީން ބަނޫ ހަނީފާގެ މީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރުމުގެ ވާހަކައެވެ. އަދި ހަމަ އެފަދައިން ބަނީ އަލްމުސްޠަލިޤް ވަންހައިގެ މީހުން ޒަކާތްދިނުން މަނާކުރިކަމަށް ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم އަށް މީހަކު ހަބަރު ދިނުމުން އެކަލޭގެފާނު އެމީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރައްވަން ޤަސްދުކުރެއްވިއެވެ. އެއީ الله سبحانه وتعالى މިއާޔަތް ބާވައިލެއްވުމުގެ ކުރިންނެވެ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا...﴾ [الحجرات:6]

މާނައީ: "އޭ އީމާންވީ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެގާތަށް ފާސިޤަކު ހަބަރަކާއިގެން އައިސްފިނަމަ، އެކަން ތަޙްޤީޤުކޮށް ބަލާށެވެ!..."

އަދި އެމީހާވީ އެމީހުންގެ ގައުމަށް ދޮގުހަދައިގެން ކަމުގައެވެ.

މުޝްރިކާ ކަމަކުން ދަރިމަޑޫކޮށްލަނީ، އުރީޒުން ދަރިވަރުގެ ތޮށިގައި ނަގާ ބަރީތޮވަކުގައި
ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ މުބާރަކު އަތްޕުޅުން މިދިޔަކުރި ޙަނގަކަމެވެ.[38]

---

38 ދުރުން ޝަރީޢަތުގެ ކަމުގަ ޙާލުމުން ޒުލުމިކަމަށް، އަދި އުއަންޒަރު އޭނާ ކުރާ ޖިހާދުކުރާން ނުވަތަ ބޮޑު ބަޔަކުން އުކަލިމަ ޙާލިހިދަކު ކަލާޔަށްވާނަކަމަށް އަދި އުމިޔާއި ދަޢުވާން ޔަހުދީވަމަ ނުކުރާވާނަކަމަށް ބޮޑު މިޔަންގެ ބާބިލު ބަސް ވަރުގަދަކުރަން ޔަވާ ނަހީސަން ޝަރީޢަތްކުރުން ފުއްޤޭތަ ދޮއްކިއްވެ. އެއީ އެޝަރީޢަތްގެ މުހާތިއި، ސަހާބީންނާއި ސަލަފުން އެޝަރީޢަތް މާނަކުރައްވާ ބަމަޖުކުރެއްވި ޚަތަރު ބަލުގައް ނަޒީ ނުވަތަ ޒުރަސަލީފައިއެވެ. އެއީ މިޢާމަލުގެ ބަޔާއް ޤާހިލު ޖާއްމުތުވަސް ވިސްނާފައިން ޝަރީޢަތުގެ ދަކަލިމަޔަށް ހަމައެކަނި ދުރުން އަމުނާފުވާ ބަސްތަކެކެވެ.
މިސްބުރަހަށް ޝަރީޢު ހެޔޮތަކުން ޤަވާބުދެއްވިއެވެ:

① ނަބިއްޔާ ﷺ ވަނީ ޝަރީޢަތުގެ ދުކަލިމަ ޙަދުމުން ދިޔަ ތައުލީނުނާއި ހަނގުރާމަކުރައްވާ އުބައިމުނުން ކާފަރުކުރައްވާ އަދި މުދަލާއި ފާރުއްދަނޑަށް އަސީރު ކުރެއްވާފައިއެވެ. އުމުނުހަލީފާ ދުރުން އުކަލިމަޙާ ބައެކެވެ. އުކަމަކު ކަފާރުތަކައިން އުއާއިއުލީގައި އުކަލިމަ ގެއްލުވާފާ ކަންތައްކެއް ގެނެސްގަތް ބައެކެވެ.

② ހުދު ކަފާރުތަކުފާސް ހަމަ ޝަރީޢަތްލާ ނަހާދުކަތް ޚާދިމުވާ ބަޔަކު ކާފަރުވާކަމަކަށް ކަސްޖަހަމާނައްވެ. އެއީ މިސްތަކަން އަދުން ދިޔައްވާމަން، ނުވަތަ ޞުޙާބަތުދުވަސް ނުވާކަމަން މިހެން އިންކާރުކުރިއްޔާއްވެ. ހަމައްދަކައިން ޝަރީޢަތުގެ ދުކަލިމަ ހިނގައިގެން ދުން ނަމާދުކުރުމަކަން އިންކާރުކުރުން، ޚާދިމުވަމަން ދުކަށްވަރާ މިހެންވާސް ކާފަރު ކުރުމަން ކަފާރުތަކުފާސް ދަސްނަގަހަމަވެ. މުޝްރިކާ ކަމަކަށް ދިނުގެ އަސާސްކަމުގައިވާ الله سبحانه وتعالى އުއްކަލުވަނަކުރުން އަވެކަންތަކުން ވައްދިފަގެ ދަންގައިވާ ކަންބަކެވެ. ވީހިނދު ވައްދިދަން ބަލަށް ނުކުތް އިންކާރުކުރާ މިހާ ޝަރީޢަތުގެ ދުކަލިމަ ދުރުން ހާލީ ކާފަރުވެގެން، އޭގެ ދަންގައިވާ މިކަމަށް ސަރަހަކަތުގައި އޭނާ ދުވަހު ހަބުރުދު ޝަރީޢަތުހާލަސް ކާފަރުވާނީހެއްތޯ!؟ ކަލަކަށް ބޮޑު ޒުލުމުގައިވާ ހަމަވެ؟

③ ކަލޭމެން ތިޔަ ބިދުޢަތުތަކާ އުސޫލާ ބެން ޖައިދުގެ ބަދީޖާއި އަނގަ ބަދީލުތަކުގެ މުރާދު ނިކަން ހޯދައިބަލާށެވެ. އެގޮތުން އުސޫލާ އަށް ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم އިންކާރުކުރެއްވި ޝަރީޢަތަށް މިހެކެ ގޮތް ބެލުމުއްނަމީ ޝަރުޢުއްގެ މަސައްކަތް ޚަތިމުކުރުމުންނެވެ. އެހެނީ ކާފަރުކަ ޝަރީޢަތް ކިޔައިދިނަމަ އޭނާގެ މުރާދާއި ޚިލާ ބަރުމުވެއްވެ. އަދި އޭނާގެ ކަންތައް ބަލައެވެ. އެގޮތުން ޝަރީޢަތުގެ ކަލިމައާއި ޚިލާފު ގެއްލުވާލާ ކަމެއް ނުވަތަ ބަރެއް އޭނާ ނުގެންނަނާ ހިނދަކު، އަދި ޝަރީޢަތުގެ ކަލިމައިގެ ބޭރުގެއް އަދާކުން ދަލީލުކުރާ ކަނޑައެއް ގެންނަރާހިނދަކު އޭނާ ބަލާނީ މުސްލިމެއްކަމުގައެވެ.
އެކަމަކު ޝަރީޢަތުގެ ކަލިމަކިޔާ، ދީން އެކަލިމަ ގެއްލުވާލާ ކަމެއް ގެނެސް ހިސާބުން އޭނާ ކާފަރުވެގެންދެއެވެ. އަދި ކިޔެއްސަ، އަސްލު ކާފަރަކަށްވުރެ އޭނާގެ ކުފުރު ނުބައިކަން ބޮޑުވެގެންދެއެވެ. އެހެނީ އިސްލާމްކަމަށްފަހު ދީނުން ބޭރުވާ މުރުތައްދުންގެ ޙުކުމްވަނީ އަސްލު ކާފަރުންގެ ޙުކުމަށްވުރެ ވަރުގަދަވެގެންނެވެ. ދީނުފަހު ޙުރާއިދުވާލު ކަލިމަ ކިޔާ ޔަހޫ، ޤަބޫރުތަކަށް އަޅުކަންކުރާ ދުޢާކުރާ ގޮތް ހަމަޖެހިންނަން ދީނިޔާއާއި އާޚިރަތުގެ ދެރައިވެސް ކެރިގެ އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުލިބެވެ.
ދީނިޔާގައި އެމީހުންނަށް ޢަމާ މުސީބާއި ބޯ ނަގައިބުލާ ޙުކުމްކުރާނެވެ. އަދި އާޚިރަތުގައި އެމީހުން ނުބައި ދާއިމީ އަޒާބުގެ ސަލާމަތް ނަރަކާގައި ދެމިއޮތުމެވެ. ހަމައެކަނިއެން ޝަރީޢަތުގެ ކަލިމަ ކިޔައިދިނަމަ ދަންދެން ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް ތަޅުކުރުމުގެ ބަލިޔާގެ މުރާދަށްވެސް މިއެވެ. ކަލިމަ ކިޔުމަކީ އެކަލިމައިގެ ޤައިދުތަކުގެ ގޮތުގެ ދެންފޮނުވައިދިނުމެވެ. އަދި އެބަލިޔާގައި އެއަށްފަހު ސަލާމަތް 'އެކަލިމައިގެ ބަރަކާތް ޙައިގެން ގެނެވޭނޭ' ދެކެނީ ކުރީގެ ފޮނުވުމެވެ.

④ الله سبحانه وتعالى އެއާދަމުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ހަމަގޮތަކަށް ޝަރީޢަތުގެ ކަލިމަ ކިޔާ މީހާގެ ބަލިޔާތް ހެލާ ޤަބޫލުކުރަނެވެ. ފަހު ހަމައެކަނި ކަލިމަ ކިޔާފައިން އަދި ކާނާފުލާފަދަ ބަޔަކުއްކިކަން އޭނާގެ މުރާދާއި ޚިލާ ބުރަކަތްކުރާ މުސްލިމުއްގެ ގޮތުގައި ދަލިލުންނަކަ ބަލިޔާތް ބެލާ ޤަބޫލުކުރާ އެކަލޭނގެ ދަރުޖެހޭނެވެ. އަދި ކަލިމަކިޔައިގެ އެންމެގެ ކިބައިން ދުރުވެ ދަޢުވާނެމަނީ ތަޅުކުރެއްވޭނެވެ.

⑤ ޝަރީޢަތުގެ ދަރުގަތިމަކަށް އަދި މިސްކީނުންގެ ޝަރީޢަތް އެންމެ ގިނަ އަޒާބަސްތަން ގެންނަ ހަވާރިޖުންގެ ވަރަކަ ބަޔާންކުރެއްވި އެބައިމީހުން ޤަބޫލުކުރަނެވެ ތަޅުކުރުމުގެ ހަމަ ހުރި އެކަލޭގެވުންނެވެ. ހަމައެކަނި ޝަރީޢަތުގެ ދަރުގަތި ކިޔާފައިގެން ބައްސު ސަލާމަތްކަންދަރަ އެންމެ ފައިދާކުރީ އެބައިމީހުންނެވެ. އެކަމަކު އެއާއިއެކުވެސް ހަވާރިޖުންނާއި ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރެވިގެން

ދިޔައެވެ. ހަވާރިޔުންގެ އަޤީދާތަކުގެ ދީނަކަށް ބަދަލުވެގެންވާ ނަޞްރާނީތަކާއި ވާހަކަތައް ގެންގޮސްދިޔައެވެ. އެހެންކަމުން ޢީސާގެފާނު ކަލޭގެފާނަކީ ހާރިޖީ ކަލާނގެ ޢަބްދުވާ ރަސޫލެއް ނޫން ދެކެވިރާއި އިލާހުތަކުގެ ހިސާބުގައި، ބަލުކުރަ ބޭނުން އެއީވެ މިހެނދުގެ އަލުހުވެރިންނަށް ފުރާއްސަ ހިތަވައިރިހިކަން ފާރިވެރިޔަކު ފާރަވެރިއާތުވަން އެދުމުން އުދަރުގާޝު ފާރުއިވ މިހާއެވެ. އަދި މިހެނުގެ ގޮތުގެ ނަމާޒައި ފުރާއަނު އުނގެނެއިރުމަން ދުއާއަން ދަރުމަވެރިމަވިވެ. އަދި އެކަހަލަގާނުގެ އަމިއްލަ ނަފްސުގެ މައްސަލަތަކުން އަނާ ވިސްނާދުވެމުވަން އެންގެވިއެވެ. އެހެންކަމަކު އުސޫލާނުގެ ފުރަސަތުގައި ޝަރުޢީ ނިސްބަތުން ފާއިތުވިޔަ އަނާގެ އަދުވެރިކަމާއި ވިސްގައި ހަވާރިޔުންގެ އެހީތެރިގައި ދިޔައެވެ. އަދި އެހިނގާނު ތަކުރާރުކުރިއެވެ. އަދި އެހިނގާނުގެ ތަކުރާގެ ޝީޢާގެ އާނާގެ ހިބައިނު ހިފާމަން އުދަލުވެން ހިނދު އާނާ ބުނަނީއެވެ: 'މިޔަބައިމީހުން އަހުރެންގެ އެއްބަދަލުން ތަކުރާރުކުރަނީއެވެ. އެކަމަކު އަހުރެންގެ ހަރިގަނޑުން ފަހަރަކު ބަދައް ބުރިކުރަމުން ވަޔާވަޔާ ކުރަމުން ތަކުރާރުކުރަނީއެވެ. އެއީ الله سبحانه وتعالى ގެ މަގުގައި ކަމުގުރިވެ އެކަލާނގެ ދީނުކުރާ ބާރު ނިމިގެންދިޔުމަކަށެވެ.' ފަހު ބައެއް ކަމުގައި ދުވަ އިޤްތިޞާދީކަމުގެ އުބައިމީހުން ދިޔަ މިންވަރަކީ މިއީއެވެ.

ނޯޓް: ހަނގުރާމަކުރުމަށް ކައިރި ބައަރީ ކާފަރުންކަމުގައިވުން ޙުއްޖަތް ނުކުރުއެވެ. އެހެން ހަމަ ހިތުގެ ނިޔަތަކީ ޝަރީޢަތުން ދުކަވަރާއިގަތް ގޮތަށް، އަދި އެއްކަމުގެ މިނަ އިތުރުވެރިން ދުކަވަރާއިގެންނެވި ފުރަޢިން ކާފަރުންނެއް ނޫނެވެ. އެކަމަކު ފާސިދުނެވެ. އެކަމަކު ބިދުޢަތީ ޝަރީޢަތުގެ ދުކަވަދު ކިތާބުއިރުމި ހަރަކާ ބޭނުންކަމުއަކަހުރިން ހަނގުރާމަ ނުކުރުމަ ދުކަރުރާނުވިނުކަމެވެ. ޝަރީޢަތުގެ ދުކަވިމަކުވަން ފަހިޔާކާރާ ކަރުތަކާއި ޙުކުމުތަކަށް ބާޣީއުން، ހާރިޖީން އަތުލައިއަށް ވަދުއިޖައުމަށް ވާރނުވާރުން ހަނގުރާމަކުރުމެވެ. އެކަމަން އެއްބަދަލާއި ހަނގުރާމަކުރުމަ ދުކަވަރަން ކުރާނެ ހަނގުރާމައިގެ ބޮކުރަނަނަވެ. އެއީ އިސްތިސްނާ ތިނުގެ ހަޔާ ޝާއިރުއްކަމުގައި ޢަކްސްތިޔާނުމަން މަނާވެގަތް މިނުނާއި އެހެން މިނުނާއި ދުކަވަރަ ކުރުވަން ހަނގުރާމަހަރާއިނުއެވެ. އަދި ހަޖްއްބަހާ ދުކަވަރަވެސް ޝަރީޢަތާ ބަލާފަސް ދިނުގެ ބުރުމަކަން ހަނގުރާމަތުވަން ޙުކުމް ބާޣީނުން ދުކަވަރުކުރާ ފަހަތު ހަނގުރާމަކުރާފައެވެ.

އަންނަ ނުކުތާއަކީ: މިކަންގައި ވާހަކަ ދުކަވިގެން މިވަނީ އެންމެ ފުރަތަމަ ޙާލުވެގެންދިޔަ ހަވާރިޔުންގެ ފިރުޢާގެ މަރުކަޒެވެ. އެއީ އެބައިމީހުންގެ ޤަބޫލުކުރުމަކާއި ބަމަލުކަމާގެ މަރުކަޒެވެ. އެހެންކަމަކު ފަހުން އަހަރެ އެއި ފިރުޢާކަމާފަސްވަސް ކަރަށްޤޫބާށް އަހަރެފައިއެވެ. އެއީ ހަމަ އެއް ނަމެއް

ލީކަމުގައިވިދާޅުވެއެވެ. އެގޮތުން މިޢާލަމުގައި ޚަވާރިޖުންގެ ސަބަބު ބަޔާންކުރައްވާ ބޮޑުވި ކާފިރުކަމަކީ ކާފަރުކުރުމުގެ މަތީގައި ތިބި 'ޚަވާރިޖުން' ގެ އަހުލުވެރިން އާދެ މަސްދަރު އެތަކެއް ކުރުމުގެ ޢަޤީދާތަކުގެ ޖަމާޢަތްތެރިޔާ ބައެކެވެ. އެގޮތުން الله سبحانه وتعالى ގެ ސިފަފުޅުތައް ނަފީކޮށް، އެކަލާނގެ ކަލާމްފުޅަކީ މަޚްލޫޤެއްކަމުގައި އެބައިމީހުން ދެކެއެވެ. މިކަމަށްޓަކައި އެބައިމީހުންނަކީ ކާފިރުންކަމުގައި ޝާފިޢީ ސުފްޔާނު ބިން ޢުޔައިނާ ފަދަ އިމާމުވެރިން ބަޔާންކުރައްވައިފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ޚާއްޞަ ޚާއްޞަ ފިރުޤާއަކަށް މިފަދައިން ނަންދެވުނަސް ބަޔަކާމެދުގައި އެބައިމީހުންގެ މިހާލުގެ ޞައްޙަ ޙަދީޘްތަކާއި ޝަރީޢަތަށް ކާފިރުކަމާއި، އިހުގެ ސަލަފުންގެ ޖަމާޢަތުގައި އެފަދަ ފިރުޤާތަކަށް ކުރެވުނު ޙުކުމް ޞައްޙަ ޙަދީޘްތަކާއި އިޖުމާޢުގެ މަތިން ބިނާކޮށްގެން ދެއްކެވީ ދީނުގެ ސާބިތު ހުށަހެޅުމެވެ. އެއީ ނަމުގައި އެއްޗެއްވިޔަސްފެނެވެ.

⑥ ބަސްތަ މުޝްރިކުން ވަންހައިގެ މިހުންފެށި ހަމައެކަނި ޖަމާޢަތް ދީނުގެ ޙަނާފިޔަކަށް ހިފެހެއްޓުން ހިސާބުން ނަބިއްޔާ ﷺ އެބައިމީހުންނާއި ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރައްވަން ޤަސްދުކުރެއްވިކަމެވެ. ދެންފަހުން، ކަން ހިނގީ އެގޮތަށް ނުބައްލަވާއިރު، އެބައިމީހުންގެ ޚަބަރު ނުބައިކަން އެކަކާގެ ފިޔަވަނި ދޮގުނުކަމަށް އެނގިގެންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޝަރީޢަތުގެ ޙައްޤު، ޖަމާޢަތް ފިޔަވައި ދީނުގެ އެހެން ހުރި އަޑުކަންނާލާ އަދުލުވެރިކަމުން ކަމަކަށްޓަކައި އެބައިމީހުންނާ ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރައްވަން ޤަސްދުކުރެއްވުން މަނާ ނުކުރެއެވެ.

ޝާއިރު ވިދާޅުވެފައި އެވަނީ الله سبحانه وتعالى ގެ ޙައްޤުވަންތަ މިޢުޖިޒާތަކުގެ ގޮސް ފަހުމްނުވާކަމަށެވެ. އެއާއިއެކުވެސް އެބައިމީހުން ކާފިރުވެގެންދިޔައެވެ. އެހެނީ ބުއްދިޢީ ފަހުމްކުރެވޭ ޝަރުޢީ ދަލީލެވެ. ޝަރުޢީ ދަލީލުތަކުން ބުއްދިޢީ އެއްޗަކަށް ފުރިހަމަ، އެއިގެއްޗާ ދެނެގަންނަވަން ގެނބޭ ކާފިރުވެގެންވެއެވެ. ދެން އެއާއިއެކު އެބުރިޢީތަކުގެ ތަޤްލީދާއި މިކަންކަން ނުވިޔަސް، އަދި ހާލަތުރަށް ތިމާގެއްޔާ ނުވިސޭކަމަށް ބުނެފާނެ އެއީ އެކަމަކަށް މިހާރު ސުވާލުން ނުވާނެއެވެ. الله سبحانه وتعالى މުޝްރިކުންނާއި ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރުމަށް އަންގަވާފައިވަނީ އެބައިމީހުންނަށް ނުވިސޭކަމަކަށެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ސިއްރު ޖެހިލުންވާ، ފޮނުވުމުން އެބައިމީހުން ބަންދުކުރައްވާފައިވާކަމަށެވެ. އަދި މުޙައްމަދު ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ މައްޗަށް ބާރުލެއްވުމުގައި އެކަލޭގެފާނުގެ ވަޙީފާތަކުން އަހަރެން ކާނާ ރިޒްޤުގައި، ދީން ނިކުމެވުމުގައި އެކަލޭގެފާނު ދެއްވި ޢިޔާދަތު ކާފިރު ކުރު ނުވިސޭނެކަން ވަރަކަށްއޮތްކަމަށް އެކަލާނގެ އަންގަވައެވެ.

އެހެންކަމުން ދުޢާއަކީ އިލްތިމާސްކުރުމުން ފަރުމާ ބޭނުން ފަސްމުވެ، ހުރިހާ ޝުޢޫރަކާއި ދިރުމީ ތައްލުޤުވާއި ޝަރުޢީގޮތްގެންނާކަމެއް ނުނެތް. ފަހެ އެފަދައިން ޝަރުޢީގޮތްގެންނާނަމަ ދުވެނުވެސް ކަމަށްނަކަމުގައިވީ ގޮތްދޫކުރާ އިންކާރުކުރާ މީނުންނެވެ. އެހެންނަކަމަކު އެކީގެންނާކަމަކީ الله سبحانه وتعالى އެންމެގޮތަ ކަމަށްވުން ތެދުކުރައި ގާދިރުވެ އެކީ ބަރަކާ ބިޔުކުރިކަމުން ގޮތްދޫކުރާ ކަމަށްވުމުން ފަދައިން އެބައިމީހުން ތެދުކުރާ ތައުހީދު ވިސްނުމަށް އެކަމަކު ކަމަށްވުމެއް ކަމަށްވުމުން، ޤަބޫލުކުރާ ސަބަބުން ކަމަށްވުމުން ވިސްނާއި، ހަމަ ތަޢުލީމުދޭ އިނގޭތޯ ބައްޖެ ހަދަން ނޫނޭ ޤަބޫލުކުރެވޭ ސަބަބުން ކަމަށްވުމަށް މިސްރުކުރާކަމުގެ ނެތެވެ.

ތޭރަވަނަ ޝުބުހަ:

ޤިޔާމަތްދުވަހު މީސްތަކުން ނަބިއްޔުންގެ ކިބައިން އެހީތެރިކަމަށް އެދޭނެކަމަށް އައިސްފައިވުމުން ދޭހަކޮށްދެނީ ﷲ سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކުން އެހީތެރިކަމާއި މަދަދަށް އެދުމަކީ ޝިރުކެއް ނޫންކަން

އަދިވެސް އެމީހުންނަށް އެހެން ޝުބުހަތެއްވެއެވެ. އެއީ: 'ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ބަޔާނެއްގައިވާ ވާހަކައެކެވެ. އެއީ ޤިޔާމަތްދުވަހު މީސްތަކުން އާދަމުގެފާނުގެ އެހީތެރިކަން އެދޭނެއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު ނޫޙުގެފާނުގެ އަރިހުންނެވެ. ދެން އިބްރާހީމްގެފާނެވެ. ދެން މޫސާގެފާނެވެ. ދެން ޢީސާގެފާނުގެ އަރިހުންނެވެ. ދެން އެހުރިހާ ބޭކަލުންވެސް އުޒުރުވެރިވެލައްވާނެއެވެ. އެއީ ﷲ ގެ ރަސޫލާ ﷺ އާއި ހަމައަށް އެމީހުންނަށް ދުވިއްޖައުމަން ގާނުދާނެއެވެ.'

އެމީހުން ބުނާގޮތުގައި: 'މިބޭފުޅުން ދޭހަކޮށްދެނީ ﷲ سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކުން އެހީތެރިކަން އެދުމަކީ ޝިރުކެއް ނޫންކަމެވެ!'

ފަހެ ޖަވާބަކީ އަހަރުމެން މިހެން ބުނަމެވެ. 'އެކަލާނގެ ޚަލްޤުތަކުންގެ ހިތްޤަދީކަމުގައި ސިއްރަ ޤުދުރަތުގައިވާ އިޚްތިޔާރުގެ ހުރިކަމަކަށް އެދުމަކީ ޝިރުކެއްނޫނެވެ!

ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން މަޚްލޫޤުންގެ ކިބައިން، އެމަޚްލޫޤަކަށް ކުޅަދާނަވެވޭނެ ކަމެއްގައި އެހީތެރިކަން އެދުމަކީ އަހަރުމެން އިންކާރުކުރާކަމެއް ނޫނެވެ. އެއީ މޫސާގެފާނުގެ ވާހަކަގައި ﷲ سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ގޮތަކުންނެވެ.

﴿...فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِى مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِى مِنْ عَدُوِّهِ...﴾ [القصص: 15]

މާނައީ: "...ފަހެ، އެކަލޭގެފާނުގެ ޢަދުއްވުންގެ ތެރެއިންވާ މީހާއާ ދެކޮޅަށް އެކަލޭގެފާނުގެ ބައިގެ މީހާއަށް ވާގިދެއްވުންއެދި އެކަލޭގެފާނަށް އޭނާ ގޮވައިލިއެވެ..."

އަދި ހަމައެކަނި ހަނދުމަފުޅުކުރައްވައި، އަދި އުނދަގޫނުވުމަށް މަސްއޫލުންނަށް ކުރެވޭނެކަމުގެ ކަންތައްތަކުގައި ނިސްބަތްވާ އޭނާގެ ހިތައިން އެހީތެރިކަމަށް އެދިގެންނެވެ.

ފަހެ އަހަރުމެން އިންކާރުކުރަނީ އަޅުކަމުގެ ބާވަތްތަކުން އެއްވެސް ބާވަތެއް. އެއީ الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ކުރުމަށް ކަންތައްތަކުގައި ވަލީވެރިންގެ ޝަފާޢަތަށް އެދުމާއި ނަޒުރު ދެވުން ފަދަ ކަންތައްތަކަށް އިންކާރުކުރަމެވެ.

ފަހެ އަހަރެން ރައްކާތެރިވެދޭށެވެ، ދީނުގެ ސީދާ މަގުން ބައިވެރިން އިންކާރުކުރަމުން އަންނަ ކަންތައް ތިމާގެ ބަލިކަމާއި ބައްޔެއްގައި الله سبحانه وتعالى އަށް ދުޢާކޮށްދިނުމަށް އެދުމަކީ އަޅުކަމުގެ ބާވަތްތަކުން އެއްބާވަތް ކަމަށް. އެއީ ސަލަފުންގެ އަޤީދާއަށް ޚިލާފު ކަމެކެވެ. ފަހެ މިކަމަކީ ދީނުގައި ނެތް ބިދުޢައެއް ކަމަށް ސަލަފުންގެ އިޖްމާޢު ވެއެވެ. އަދި އެކަމަކީ ޝިރުކުގެ ސަބަބަކަށް ވާކަމަށް ވެސް ބުނެވިފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ސަލަފުން އެކަމަށް އިންކާރުކުރެއްވިއެވެ. އަދި މިފަދަ ކަންތައްތައް ކުރާ މީހުންގެ ކަންތައް الله سبحانه وتعالى އަށް ދޫކޮށްލެއްވިއެވެ. މިހެން ބުނެވެއެވެ.

އެއީ الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ ޝަފާޢަތަށް އެކަލޭގެފާނު ދިރިހުރިހިނދު، އެކަލޭގެފާނުގެ ހަޔާތުގައި އެދުނުހެން ފެންނަންނެވެ. އެހެންކަމުގައި އެކަލޭގެފާނު އަވަހާރަވެވަޑައިގެން، އެކަލޭގެފާނުގެ ޤަބުރުގައި އެދުމަކީ ހަމަ ހިލާ

ނޫނެވެ. އަދި އެބޭކަލުން އެކަމުން ދުރުވެގެންވެއެވެ! އަދި ކިޔެއްތަ، އެކަލާގެފާނުގެ ޤަބުރުތަކުގެ ކައިރީގައި الله سبحانه وتعالى އަށް ދުޢާކުރަން ޤަސްދުކުރާ މީހާއަށް ސަލަފުންގެ ބޭކަލުން އިންކާރުކުރައްވާފައިވެއެވެ. ދެންފަހެ ސީދާ އެޤަބުރަށް ދުޢާކުރުން ކޮންފަދަކަމެއްތޯ؟![39]

---

39 މިތަނުގައި ޝައިޚު ބަޔާންކުރައްވާފައި ޤަބުރުތަކަށް އަޅުކަންކުރާ މުޝްރިކުން ޢިލްމުވެރިން އެބައިމީހުންގެ ޝިރުކު ހުއްދަކުރުމަށްޓަކައި ހަވާލާދޭ ސާފުގޮތުގެ މައްޗަށް އަނބުރާލައިގެން ގެންނަ ދަލީލުތަކުގެ ތެރެއިން ދަލީލުކުރެވެ. އެގޮތުން الله سبحانه وتعالى ޤުރުއާނުގައި އެބައިމީހުން ދޮރުކޮށް އިލާހުންގެ ދަރަޖައަށް ނަގާލައިފާ ވަލީވެރިންނާއި ޤަބުރުތަކާއި ޒިޔާރަތްތަކާއި ގާތް، الله سبحانه وتعالى ގެނުވި އެހެން ފަރާތްތަކަން ކުޅަދާނަވެގެންނެވާ ކަންކަމުގައި ވަކިގޮތަކަށް ނަސޭހަތާއި އިލާހީކަމާއި ކުޅަދުވަރު އަދި ސަރުކަށްވެގެންވާކަމާ ކަމުގައި ދައްކާކަން ގެނައި ތަޢާލުކަން ނޯވޭ ފަރާތްތަކަށް. މިހެން

މިކަންވުރި އެބައިމީހުންގެ ހަވާނަތްޕުސޭއި ކާބަފައިންނާއި ބޭޖެހުން ކިބައިން ވާރުތަވެގެންވާ ޝިރުކީ ގޮތަކީ އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ހަރުލައިވާލުން ބޭޖެހުމުގައި އުޅެ ޙައްޤުކަމުގައި ބެލުމަށް، ދެން އެއަށްފަހު އޭގެ މައްޗަށް ކޮޅުގަދަކުރަނީމެވެގެން އަޅުކަމާއަލައިގެން އުނދަގޫތަކުން ވާހަކަތައް ހިފައިގެން ހިތުގައިނޫނެވެ.

އެކަމަކު ޙައްޤުގެ އަހުލުވެރިންނީ ދަލީލުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ޢަމަލުކުރާ އިއްތިބާޢުކުރާ ބައެކެވެ. ފިޔަވަޅު ޤަބޫލުކުރެ ކުރެއްވާ ޝަރުޢީ ފިޔަވަޅެއް ކުރެހުން ދެނެ ސިފައިގެން އެފަދަ ގޮތަކަށް ކަމެއް ބައްޓަނުވެ.

މިކަމަށްޓަކައި ޝައިޚު ޙަޤީޤަތު ފާޅުކުރައްވާ އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ސިއްރަކު ޖާހިލިއްޔަ الله سبحانه وتعالى އަށް ތަޤްސީމު ކިޔުއްވައިއެވެ. އެގޮތުން މިޝްރިކުގައި އެބައިމީހުން ބުނަނީ ޒިކުރުކަމުގެ ދަރަޖަ މިހާތަކުގެ ދޯދޮޅުކުރާ އެއްމެ ހާޖަތް ލާދީނީ އިރުތަކާ ޙިކުމަތުގައި ހިތާބު ބަހައިމުނަށް ފަހަރިއްޖެ ދެރަ الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި ދުޢާކުރުމަށް ނަވާލުކަތުގެ އަދިވެސް މިސާލުތަކުން އެބޭނުނަކަމަށް އަދިކުރަމުން ދަރަޖައިގެ ވަކިކުރުމުގެ ފިޔަވަޅު ޢަމަލުކުރުމާއި ބޭއްވި ގޮތަށް ބަޔަކު ލަފާމީހުން ކަމަށްވާ އެދި ދިނުމެއްކަމަށް ފަހެ. އެއީ ކަންތައްގާއި، އަދި އާޚިރަތުގެ ކަންކަމުގައި ވަގުތުމަށްލާކޮށް މަސްލަޙަތު ސާފުވާން ދިނުމެވެ. އެހެންކަމުން ވަގުތުމަށްލާކޮށް ކަންކަމުގައި އެދިފައެއް ނުވެއެވެ.

ޖަވާބުގައި ޝައިޚު ބަޔާންކުރައްވާފައި އެވަނީ މަޚްލޫޤުންނަށް ކުޅަދާނަވެވޭނެ ކަންކަމުގައި އެބައިމީހުންގެ ހާޟިރުގައި ކަންކަމަށް އެދުމަކީ މުޅިން ޙައްޤު ކަމެއްކަމުގައިއެވެ. އަދި އެއީ އެއްވެސް ބަޔަކު އިންކާރު ކުރާކަމެއްނޫނެވެ. ކަލޭމެން ތިޔަ ދަޢުވާ ދަރުމާ ދަރިދަރިޔާ މީގެ ތުރާކަމަށް ހިމެނޭ ދަރިފުޅުކާވެ. އެއީ ޒިޔާރަތްތެރިވުމަށް ދަރުވޭޝުންގެ ޤަބުރުތަކުގައި ވަލީވެރިން އަޑުއިވޭނޭ ފުރުޞަތުއިވެލިޔާ ބާރު އެބައިމީހުންގެ އަރިހުން ގޮވާ ޖަހާ ގޯސްކަމުގެ އެއްޗެއް އެދުމުގައި ކަންކަމަކީ އެއީ އަޅުކަމުގެ ޝިރުކުތަކެވެ. އެކަމަކު ޝިރުކަކަށްވާ އަދި އަޅުކަމުން އިންސާނުކުރާ ކަމަކީ الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ކުރެވޭ ތަޢާރުފުތަކާއި ކަންކަމުގައި، ނަފްސަށް އެބައިމީހުން ޤައިބުގައިވިއްޔާ ބޭނުމެއް ކަންކަމަށް އެދުން ދުވާ ކަމާ ކުރާ ކަމަކީ ފަހުރީގައި ނަމަވެސް ވަކިވަރަކަށް ދޭހަވާ ބާވަތުގެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ސަލަފުންގެ ބާވަތްތަކުގެ ދުޢާ އާއި، ހާލުކުޅަ ވަކިކަމުގެ ނުދުވަސް ބަލިޔާ އަދި ވަކިބަރުދޭން ތަކެތި ކަން ކުރާއިރުވެސް އެޔާމަތުގައި ކަމަކީ ނަފްސުދުކަމަކީ. މިހާ އެއްޗެއް ކަންކަމަށް އެދުން އެދުމަކީ ބާޠިލު ކަމެކެވެ. އަޅުކަން ބޮޑު ޝިރުކުވެސް އެބައިމީހުން ކަމުގައިވެސް ކަމެއް ހަމަތަކަށް ޝިރުކަކަށް އެދޭނެ ނަމަވެސް ކަމުގެ ވިޔަފާރި ކޮށްފަހު ނުކުރެވޭނެ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ކުރާ ކަމެކެވެ.

ސަލަފުންގެ ބާކަފުންވަނީ الله سبحانه وتعالى އަށް ދުޢާކުރުމަށްޓަކައި ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ޙަޔާތްތެރިކަން ޙަޔާތްތެރިކަމުގައި މިނުންނަން އިންކާރުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއީ އެމަނިކުފާނު الله سبحانه وتعالى އަށް އެކަނި ދުޢާކުރުމަށް ސުވާލުކުރީމެވެ. އެއީ ރަސޫލާގެ މިނިވަންކަމަށް ދަރިކޮޅުން ބަޔަކު ބޮޑުނެ ބަސްއިންފާން އެފަދައިން ޙަޔާތްތެރިކަމުގައި ޙަޔާތްތެރިކަމުގައި الله سبحانه وتعالى އަށް ދުއާކުރުމަށް ދެންނެވުމަށް ނުހިފައި ދިޔައީ ކާވެ އިންސާނުކުރައްވާމުގައިކަމުގައި ޖަރީމާނާއެވެ. އެހެނީ އެއީ ޝިރުކުގެ ބާބުތަކުން، އަދި ބަޔާތުގެ ކުރުމީ ބާކަރުންގެ ސަބަބުން ދަރުމަކަށް ކަމެއްވާއިރު. ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى އަށް ދުއާކުރުމަށް ސުވާލުކުރެއްވުން ނުހިފާ އޮތުމުން ތަރުޙީބު ދެކެވޭ ކަމެއް ވެސް ވެއްސެވެ. ދެން ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى އަށް ދުއާކުރުމަށް ސުވާލުކުރެއްވުމުގެ މުޅިއަށް އެކަކުން އެނގޭނެ ބާބަކަށް ނުވާނެއިރު، ސަބަބު ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ވަފާތުވުމަށްފަހު އެކަލޭގެފާނުގެ ޤަބުރުން ފަހުގައި ސަލަފުން އެދި ދުއާކުރުމަށް ދެންނެވުމަށް ނުހިފާ ކަންކަން އެއްކޮށްފަހު ސުވާލުކުރުމަށް ކަޑަވެސް ކުރިކަމަށް ބުނެވިދާނެހެއްޔެވެ!؟ ފަހެ އެއީ ނިންމެން ބޭނުވާ ބޮޑު ބޭނުމެއް ޝިރުކުތަކެވެ.

ސާދަވަނަ ޝުބުހަތު:

އިބްރާހީމްގެފާނު އަލިފާންގަނޑަށް ޖިބްރީލްގެފާނު އެއްބާރުލުން ހުށަހެޅު އެއްވެސް ކަމަކު ބޭނުންވީ
އެއްސެވުން ދަލީލުކޮށްދެނީ އިސްތިޣާޘާކުރަން ވަހުސަލަވާއް ޖާއިޒުކަން

އަދިވެސް އެމީހުންނަށް އެބަސް ޝުބުހަތެއްވެއެވެ. **އެއީ:** އިބްރާހީމް عليه السلام އަލިފާންގަނޑަށް އެއްލައިލެއްވުން ހިނދު، ޖިބްރީލުގެފާނު ވައިގަޑި އެކަލޭގެފާނަށް ހުށަހެޅިގެން ވިދާޅުވިއެވެ: "ކަލޭގެފާނު އެއްވެސް ކަމަކު ބޭނުންތޯއެވެ؟" **އެހިނދު އިބްރާހީމްގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ:** "ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުންވިއްޔާ އެއްވެސް ކަމަކު ބޭނުމެއްނޫނެވެ."

އެމީހުން ބުނާގޮތުގައި: 'އެހެނަކަސް އެހީތެރިކަން އެދުމަކީ ޝިރުކެއްކަމުގައި ވާނަމަ، އިބްރާހީމްގެފާނަށް އެކަން ހުށަހަޅުއްވީހެވެ!'

ޖަވާބަކީ: މިއީ އެމީހުންގެ ފުރަތަމަ ޝުބުހަތާއި ގުޅިގެންވާކަމެކެވެ. އެހީ ހަމަކަށަވަރުން ޖިބްރީލްގެފާނު ހުށަހެޅުއްވީ އިބްރާހީމްގެފާނަށް ކޮށްދެއްވުމަށް ޖިބްރީލްގެފާނަށް ކުރެއްވޭނެކަން ދެނެގަންނަވާކަމެކެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނު އެއީ الله سبحانه وتعالى ގެ ވަޙީ ބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިން:

﴿...شَدِيدُ الْقُوَى﴾ [النجم: 5]

މާނައީ: "...ބާރުގަދަ މަލާއިކަތެކެވެ."

ފަހެ الله سبحانه وتعالى އެކަލޭގެފާނަށް އިރުޝާދުކުރެއްވިނަމަ، އިބްރާހީމްގެފާނުގެ އަލިފާންގަނޑާއި އަދި އަލިފާންގަނޑުގެ ވަށައިގެންވާ ބިންތަކާއި ފަރުބަދަތަކާއި ނަގަންގަވާ، އެތަކެތި މަޝްރިޤަށް (އިރުމައްޗަށް) ނުވަތަ މަޣްރިބަށް (ހުޅަނގަށް) އުއްކާލަވާލަން ބޭނުންފުޅުވިނަމަ އެކަންވެސް ކުރެއްވީހެވެ. އަދި އެމީހުންނާއި ދުރު ހިސާބަކަށް

އިބްރާހީމްގެފާނު ގެންދިޔުމަށް الله سبحانه وتعالى ޖިބްރީލްގެފާނަށް އަމުރުކުރެއްވިނަމަ އެކަންތައްވެސް ކުރެއްވީއެވެ. އަދި އިބްރާހީމްގެފާނު އުޅެން އުފުއްދެވުމަން އެކަލާނގެ އަމުރު ކުރެއްވިނަމަ އެކަންތައްވެސް ކުރެއްވީއެވެ.

މީގެ މިސާލަކީ ވަރަށް ގިނަ މުދާ ދީފައިވާ މުއްސަނދި މީހެއްގެ މިސާލެވެ. ދެން އޭނާއަށް ބޭނުންޖެހިފައިވާ މީހެއް ފެންނަހިނދު އޭނާގެ ބޭނުންތަކެއް ފުއްދުމަށް ލޯބިން ދިނުމަށް ނުވަތަ ހިބައެއް ދިނުމަށް ހުށަހަޅައެވެ. ދެން އޭބޭނުން ޖެހިފައިވާ މީހާ އެކަމަށް ދެކޮޅުހަދައެވެ. އަދި އޭގައި އެއްވެސް މީހެއްގެ އަތުން ނުވާ الله سبحانه وتعالى ގެ ރިޒްޤު އަންނަންދުން އޭނާ ކަމުކުރައެވެ. ފަހެ މިކަމާއި، އަޅުކަމަށްޓަކާ އުފެއްދެވިކަމަށް އެދުމާއި ޝުކުރާއި އަޅުކަމާއި ކޮންފަދައަކުން ހުއްޓެވެ؟! އެއީ އުވިރުސަން ވިސްނާކަމުގައި ވަނީއެވެ!

ހިތާއި ދުލާއި ގުނަވަންތަކުން ތައުޙީދު ވާޖިބުވާކަމާއިމެދު ޝައްކުއުފެއްދުމާއި، މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް އޮޅިއްޖެނަމަ މުސްލިމެއްކަމުގައި ނުވާނެ

اللّٰه سبحانه وتعالى ގެ އިރާދަފުޅުން މިވާހަކަތައް ނިންމާލާނީ މުހިއްމު ބޮޑު މައްސަލައަކުންނެވެ. އިސްވެދިޔަ ވާހަކަތަކުން އެމައްސަލަ ފަހުމްވާނެއެވެ. އެކަމަކު އެމައްސަލައިގެ ބޮޑުކަމުން އަދި އެމައްސަލައިގައި ގޯސްއަރާފައި ގިނަކަމުން އަހަރުމެން އެމައްސަލައަށް ވަކިން ޒިކުރުކޮށް ވާހަކަ ދައްކަނީއެވެ. **އެގޮތުން އަހަރުމެން ބުނަމެވެ:**

ހިތުންނާއި ދުލުންނާއި އަދި ޢަމަލުން ތައުޙީދުވާން ޖެހޭނެކަމާއި މެދު އެއްވެސް ޚިލާފެއްނުވެއެވެ. މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް ބޭރުވެއްޖެނަމަ މީހާ މުސްލިމެއްކަމުގައި ނުވާނެއެވެ.

ފަހެ އޭނާއަށް ތައުޙީދު އެނގިގެން އެތައުޙީދަށް ޢަމަލުނުކޮށްފިނަމަ އޭނާއީ ޢިނާދުވެރި ކާފިރެކެވެ. އެއީ ފިރުޢައުނާއި އިބްލީސާއި އަދި އެފަދަ މީހުން ފަދައިންނެވެ.

މިކަމުގައި މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ މީހުން ނުބައިހަރަދައެވެ. **އެގޮތުން އެމީހުން ބުނެއެވެ:** 'މިއީ ހައްޤެވެ. އަދި އަހަރުމެންނަށް މިކަން ފަހުމްވެއެވެ. އަދި މިއީ ހައްޤުކަމަށް އަހަރުމެން ޝަހާދަތްދެމެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެއަށް ޢަމަލުކުރަން އަހަރުމެން ކުޅަދާނަވެގެންނުވެއެވެ. އަދި އަހަރުމެން ރަށުގައި ދިރިއުޅެވޭނީ ހަމައެކަނި އެމީހުންނާއި އެއްބަސްވާ ބަޔަކަށެވެ.' އެނޫންވެސް އެފަދަ އެހެން އުޛުރުތަކެވެ.

ކުފުރުގެ ބޮޑެތި އިމާމުންތައް ޙައްޤަށް ޙަމަލުންކޮށް ދޫކޮށްލި، ޙައްޤު އެނގިގެންވާ ޙާލު މިގޮތަށް ޙުއްޖަތްތަކަކަށްބަދަލުކަމި ކަމެއް، މިމިސާލުން މިހާރަކަން ޝާހިދުވެއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ.

﴿اشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ۝٩﴾ [التوبة: 9]

މާނައީ: "އެއުރެން الله ގެ އާޔަތްތަކަށް ކުޑަ އަގެއް ގަތެވެ. ފަހެ، އެއުރެން އެކަލާނގެ މަގުން (މީސްތަކުން) އެއްކިބާކުރިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެން ކުރަމުންދިޔަ ކަންތައް ހާދަހާ ނުބައިވެގެންވެއެވެ."

އަދިވެސް އެފަދަ އާޔަތްތަކެވެ. އަދި މިބަސްފުޅު ފަދައިންނެވެ.

﴿...يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ...﴾ [البقرة: 146]

މާނައީ: "...އެއުރެންގެ އުފަންދަރިން ފަދައިން ދަންނަ އެކަލޭގެފާނު (އެބަހީ: މުޙައްމަދުގެފާނު) ދަންނާނެއެވެ..."

ދަންނަވާ ހިތުން ގަބޫލު ނުކުރާ ޙާލު އަދި ފަހުމުންވާ ޙާލު، ބޭރުފުށުން ތައުރީދަން ޙަމަލުކުރާ މީހާއަށް މުނާފިޤުކަލެވެ. އަދި އޭނާއަށް ހާލިސް ކާފަރަކަށްވުރެ ނުބައިކަން ބޮޑުވެގެން މިހާކަލެވެ.

﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا۝١٤٥﴾ [النساء: 145]

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން، މުނާފިޤުން ވަނީ، ނަރަކައިގެ އެންމެ ތިރި ވަޅުގަނޑުގައެވެ. އަދި، އެއުރެންނަށް ނަޞްރުދެވިދާނެ އެއްވެސް ފަރާތެއް ކަލޭގެފާނު ދުށްވަޑައިގެން ނުވާނެއެވެ."

ފަހެ މިމައްސަލައަކީ ބޮޑުވެގެންވާ ދީނީ މައްސަލައެއްކަމެވެ. ތިބާ ވިސްނާ ފިކުރުކޮށްފިކަމުގައި ވާނަމަ މިސްކީނުންގެ ދޫކުރުން އެކަން ބަހާނުވެގެންނުވާނެވެ!

ބަޢުޟު އެނގޭ ހާލު، އާއްމުގެ ދުނިޔަވީ ފައިދާއަކުން ނުވަތަ ޖާހާކަން ނުވަތަ ފިދާކަމަށް އުނިކަމެއް އައިސްފައިނުވާ، ނުވަތަ މިސްކީނުންނާއި އެކުގައި ގުޅިގެން އުޅުމަށްޓަކައި އެބައެއްގެ ބަދަލުކުރުން ދުރުކޮށްލާ މިހެން ތިބާއަށް ފެންނާނެއެވެ. އަދި އެބޭފުޅުން ބަދަލުވުމަށް ހަމައެކަނި ބޭރުފުށުން އެއަށް ބަދަލުކުރާ މިހެން ތިބާއަށް ފެންނާނެއެވެ. ފަހެ އޭނާގެ ހިތުން ފަތުރުވުނާ ގާތްކަމުގައި މުދާ ތިބާ އާނާއި ސަލާމްކޮށްފިކަމުގައިވީނަމަ އާނާއަކަށް އެކަމެއް ނުވެދާނެއެވެ![40]

40 ޝައިޚުގެ އަދުރުދީ ދިރާސާގެ ހަމަމަގައި އިސްލާހީ ހުރިހާ ވަރަކަތްތަކުން ތަރަވީ ކުރު ދުވާލާއިއް ބާރުނުކުރުވިއެވެ. ޝައިޚުގެ ވަރަކަތްތަކުން މިޖުރިންޖު ތަރަވީނަމަވެސް އޭގެ މުހިއްމުކަމާއި ބޮޑުކަމާއި އަދި ތަރަކަތްދީނުމުން ކައިރިކޮށްދީނުމަށްޓަކައި ވަކިން ހާއްޞަކޮށް ވަރަކަތްއެކުވިއެވެ. އެއީ އެކި މީހުންގެ ވިސްނުމާއި ފިކުރު ތަފާތުވެ، އަދި ބައިވަރު ވަރަކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި އަހުމުން ބައެއް މީހުންގެ ސިކުނޑިއަށް ބައެއް ކަންކަން ފާހުމުވެގެން ހިނގައިދާނެއެވެ. އެގޮތުން އެއީ ތައުޙީދާއި ކުފުރާއި، ޝިރުކާއި ފިސާދާއި މިހުރިހާ ކަމެއް ހިތާއި ދުލާއި ގުނަވަންތަކުގެ އަމަލުތަކުގައިވެސް ހިމެނޭނެވާކަމެވެ. އެހެން އެއްވެސް ބާވަތެއް ތައުޙީދުން އުނިވެއްޖެއްޔާ މިހާ ކާފަރެއްކަމުގައިވެއެވެ. ޝައިޚު މިވަރަކަތެއް ގެންނަން ގުދުވިޔަލި ސަބަބަކީ ބުރުހާނާއި ބައްޖަތާއި އެކަމުގައި ތައުހީދުގެ ދަޢުވަތަށް ގާވާލާ، ޤަބުރުގެ ޝިރުކުގެ ވަރަކަ ބާރުންކޮށްދީނުމުންތަކީ ސަލަފުންނެވެ ބުއްދީ އެތަށް ބާރުކަ އެއީ ދީނުގެ ޙުކުމްތަކަށް ބައްޓަންކޮށް އެކަމެއް ހުރިވެއެވެ. އަދި ޤަބުރުތަކުގެ ކައިރިގައި ކުރެވުނު ކަންކަމަކީ ޝިރުކުތަކަން ހުރިވެއެވެ. އެހެންއަކަށް މިފެދާކަމެއް ހުރިވެ ހިމެނޭ އަޅާން ތަޤުލީދުތަކަށް އެއްބަސްވެވޭ ސީދާ ބިނާކުރެވިފައި މިކަންތައްތަކާއި ދުރުގައި ގާތްކަމާއި ހަމަޖެހިގެން ދިރިއުޅުއްވަނީ ސަލާމަތުގައެވެ. އެހެންކަމުން މިސްކީނުންނާއި ދިރިއުޅުން ވަސީލަތަކީ ކާފިރުޖެހޭތަކީ ޖަހަރުޖެހޭތަކީ ހަމަޖެހިގެން އުޅުމަކީ ހަމަވެސް ރަނގަޅު ކަމެއްކަމުގައި ބަލަން ވާނެއެވެ. ނުވާ ބަހަނާއެއް ދަތުރުކުރިގެން އެގޮތުގައި ދުލުމިއްޔެވެ.

ކުފުރުގެ ބޮޑެތި އިމާމުންނަށް ބަހުދީ އެކަނިވެރިކޮށްލުމަށް ދުޢާކުރި ހަމަ މިފަދަ އުޒުރުބަލާނެތިކަމެވެ.
އެމީހުންގެ ގޮތުގައި ސަލަފުންކަމުގައި ނުވަތަ އުޅުނުއްކަމުގައި ކޮންމެވެސް ކަމެއް ދައްކައިގެން މެނުވީ ދީނުގެ ކަމެއް ދޫކޮށް ނުލައެވެ. ބަލައް މިހެން އުޅުނުއްކަމުގައި ދައްކަނީ ވަޒީފާގެ ބޭނުމެވެ. ދީނަށް ނުލެވޭ އަދި ދީނުގެ ވާޖިބުގެ ދޫކޮށްލުމަށް ސަލަފުންކަމުގައި ވަޒީފާ ގެއްލިދާނެކަމުގެ ބިރުވެ. އަންނަ ބަލަހުއް ދީނުގައި ހަރާމް ކަމަކަށް އަރައިގަންނަން އުޅުނުއްކަމުގައި ވިޔަފާރި ބަނޑުދުވަހު ލިބޭނެތީ ނުވަތަ އިހްތިޔާރު ބިނާވެފައި އޮތް މައިންބަފައިންގެ އިޖާޒަތެވެ. އަންނަ ބަލަހު الله سبحانه وتعالى ގެ ޝަރީޢަތް ދޫކޮށްލާ ބޮޑުބޮޑު ބޮޑެތި ޢިލްމުވެރިންގެ ދީނީ ކުޅަދާނަކަމާއެކު ފިލާވެރި އަދި އެހެން ކަމަށްވާ ކަމެއް ފަރުވާތެރިކަމާ ބިރުގަންނަވެ. މިކަމަށް އެބަހެ އުޅުނުބަލައެވެ. އެހެންކަމުން އަދި މިފަދަ ހިތެއް ބަލައްދޭ އެހެން ކަލޭގެ މުސީބާތަކުގެ ސަބަބުން ނުފުރައްޔެވެ. އެހެން ދުރާލާ ގެނައަސްތާކުން ބަލަހުއުޅުމުން އެނގިވޭ ހިތުގެ ދަރުނުގެތެރުން ވަރަށްބޮޑު ނިކަމެވެ.

ހަލާކުތަކުގެ ހިތަށް ގެނެސްދޭ އިބުލީހު ކުރުމެއްނުވި ބާރުގެ ތަރަހުގެ ބަލާކަށް މިފަދަ މުއާމަލާތެވެ. މިއަދުންކަމުގައި އެއީ ބަދަލުކުރަނީ ޝަރީއަތުގެ ޙުކުމްތަކުންނެވެ. އެކަމިހުން މުސްލިމު މުޖުތަމަޢުތަކުގައި މުސްލިމް ގާނޫނީ އަސާސީތަކުގައި މުސްލިމް ހުކުމްކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ޖަމާޢަތްތައް އެހެން މީހުންނާ މުޖުތަމަޢުއަށް ނިޒާމު ފަރާޖެހިފައި ކުރުމަށްވާ ކަނޑައަޅައި ނިޒާމުތަކެއް ބަލައިގަނެވޭނެކަމެވެ. އެއީ މުސްލިމުންނައި އެއްގޮތްވެގެން ވަނަސަބަބުތައް ލުޔެވެ. އެކަމަކު އެބައިމީހުން ހިތްވަނީ ވައްދުރުކުރާ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ހިލާފުވާ ކަރަކަތްކުރުމާއި ހަމައެކަނި ބާރުގެތަކާ ޖާގަޔާ ނިސްބަތް ބޮލު އެއްކޮށް ނަގައިދިނުމަށްވެއެވެ. ނުވަތަ އަޚްލާޤީ ދިރުއްވުމާއި ކަނޑަވަފުގެ ޚިލާފާއި އާޚިރަތުގެވާރުމާ އަދި މާލީ ކަމާއި ކަޢިހުވަނީ ޙާކިމުންގެ ޕާޕީގައި ބާރުގެ ފުށުއަރާ ވަރަކައްކަމުގައިވާފަދަ ވެރިކަމެވެ. ނޫނީ ދެފުއްކަމުގައިވާފަދަ ވެރިކަމެވެ. ހަލާކުތަކުން ހުރިހާ އަޚްލާގުއްކަން الله سبحانه وتعالى އެއްކަލާނުވެސް ހާކިމްކޮށް ހޮވުން

އެކަލާނގެ الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން ފާލާނުތަކަށް ހަޖަމްކަލާނުކާނުން، އިސްލާމީދީން ފިޔަވައި އެހެން ދީނުތަކުގެ ހަރަކާތްތެރިންގެ ކަންތައްތަކާ އާދެ މައުސޫލެއް ނޫންކަމުގައި ދޮކަ، އެމީހުނަކީ ބޮޑުނޮޅުތަކަށް އާދޭސްކުރަން ކަމުގައި ދީރާ މީހުން ދިނެވެ. އިސްލާމްދީން ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ ދީންތަކަކީ ޤާނޫނީ އަދި ބައިސްބަރަސްވާ ދީނުތަކެއްކަމުގައި، އަދި الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން ފަޔާތުތަކަކަށް ޤާނޫނީ ކުއްލިވާ ހުރިހާ ހައްޤެއްކަމުގެ ޤާނޫނީ ޝަރުޢުކަމުގައި އަދި ހޭގެ އަޚްލާޤީ ނިޒާމެއް ޤާނޫނީ ގަވާއިދުތަކާ މުސްލިމުންކަމުގައި، އަދި ބޮޑުއިރާދަ ހުރިހާ އިންސާނުން ހޭގެ ދަރަނި ވަކި އަރުވައިދިނުމަށް ތަޢާރަފުވީ ޤާނޫނު ލާހޭކަމެއްކަމުގައި ހާސް ހިތްވެ ހުރިހާ ނުކުތާއެވެ.

މިހިރަ ހުރިހާ ޤަބޫލުކުރުންތަކާއިވެސް ދީނުން ބޭރުވެގެންދާ ކުފުރުގެ ޤަބޫލުކުރުންތަކެވެ. ބޭރުފުށުން ކިތަންމެ ޢަމަލެއްކޮށް ދީނަށް އުޅުނަސް ހިތުގައި މިފަދަ ޤަބޫލުކުރުންތަކެއް ބިންވަޅު ނަގާފައިވާ މީހުން މުސްލިމުންނެއް ނޫނެވެ. ދުނިޔޭގައި އެމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި އެކަންތައް ފޮރުވައިގެން ބޭރުފުށުން އިސްލާމްކަން ފާޅުކޮށްގެން އުޅޭނަމަ މުސްލިމުން ގޮތުގައި މުޢާމަލާތް ކުރެވުނަސް، ޒިޔާދަތްތުވަރު އެބައިމީހުން އޮންނާނީ ތިރީގެ ނަރަކައާއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައިވެސް ﷲ سبحانهُ وتعالىٰ އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ފޮރުވައިގެން އުޅޭ ކަންތައް އެނގި ގޮތްގޮތުން އެބައިމީހުންގެ އަމަލުތަކާއި ދޭތެރެއިން ފާޅުކުރައްވާނެއެވެ.

މަޖާކުޅުމުގެ ބުރުޒު ފިލްމީ ޑާރާމާ މަޖާލަކުން އުޒުރުވެރިވެ އައިސްތިޤްރާރާ، ނުވަތަ ވަޒީރުން އޮތް ކުޅުންތަކުގައި ނުވަތަ މީހާގެ ދީނުން ބުނުސަކަން ނުވަތަ ދީނަކީ މަސްޚަރާކުރުން ހަމައެކަނި ކުޅުމުގެ ބަސްބުނުމާއި ހަމަޖެހުމުން މަސްހޫރުކުރުން ކުޅުމުގެ އިމާމުން ނަބީގެ ދީނާމެދު ކާފިރުވީ ދީނުގެ ވާހަކައިގައި ސާބިތުވާގޮތް މިފަދަ ފުރައްސާރަކުރުން

އެހެންކަމުން ތިބާއަށްވާނީ الله سبحانه وتعالى ގެ ޤުދުރަތް ދެއްކެވި ދަންނަވަމެވެ.

ފުރަތަމަ އާޔަތަކީ: ކުރިން އިސްވެދިޔަ އާޔަތެވެ. އެއީ الله سبحانه وتعالى ގެ ބަސްފުޅެވެ.

﴿لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ...﴾ [التوبة: 66]

މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުން އުޒުރުނުދައްކާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން އީމާންވުމަށްފަހު، ތިޔަބައިމީހުން މިހާރު ކާފިރުވެފައިވަނީ ކަށަވަރެވެ..."

الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ އާއި އެކު ޣަޒްވާއަކަށް ދިޔަ މީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރި ބައެއް ޞަޙާބީން، ކިޔަވާދޭ އަދި ސަޙާބާއަކަށް ބުނުމުގެ ބަހެއްގެ ސަބަބުން އެމީހުން ކާފިރުވީކަން ވިދާޅުވެއްވި، ވީއެވެ ޤަރާރުކޮށްފައި އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވީ: މިހާރު ދެން ހަމަގައި ޤާރީން އުނިކަމުގެ އަދި ސަޙާބީންނާއި މިސްރާބޮޑުކުރާ ބަހުން ހަމައެކަނި ކުޅުމުގެ ބަސްބުނުމަށް ހަމަޖެހިގެން ކުޅުމުގެ ވާހަކަ ދެއްކި ސަޙާބީންނާ ކުޅުމުގެ ބަސްބުނުމަށް މީގެ ހާލަތަށްވުރެ ބޮޑުވެގެންވާކަމެވެ.

ދެވަނަ އާޔަތަކީ: الله سبحانه وتعالى ގެ މިބަސްފުޅެވެ.

﴿مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝١٠٦﴾ [النحل: 106]

މާނައީ: "އިމާންކަމަށް، އުމީދާއި ހިތްހަމަޖެހިގެންވާ ހާލު، މަޖުބޫރުވެގެންވާ މީހާ ފިޔަވައި، އިމާންވުމަށްފަހު، ﷲ އަށް ކާފަރުވެއްޖެމީހާ، އަދި އެހެންކަމަކު (އެބަހީ: މަޖުބޫރު ވެގެންނޫނަސް) ކާފަރުކަމަށް ހިތްތަނަވަސް ވެއްޖެމީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އެއުރެންނަށް ﷲ ގެ ޣަޟަބުފުޅުން ޙައްޤުވެގެންވުންނެވެ. އަދި ބޮޑުވެގެންވާ ޢަޛާބު އެއުރެންނަށް ހުންނާނެއެވެ."

ފަހެ އޭނާގެ ހިތް، އިމާންކަމާއިއެކީ ހަމަޖެހިގެންވާ ހާލު މަޖުބޫރުކުރުވިއްޖެ މީހެއް ފިޔަވައި މިހުކުމުން ﷲ سبحانه وتعالى ޢުޛުރު ދެއްވާފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި މިހާލު ބާޠިލްކުރައި (ކުފުރުގެ އަމަލުތައްކޮށްފިނަމަވެސް) އޭނާ އިމާންކަމަށްފަހު ކާފަރުވެއްޖެއެވެ. އެއީ އޭނާ ކަންކުރީ ބިރުއެއްގެ ސަބަބުން، ނުވަތަ ދުނިޔެން އުޅުމަށްބޭނުންކަމު، ނުވަތަ ވަޠަނަށް އޭނާގެ ލޯބިވުމުގެ ސަބަބުން، ނުވަތަ އަހުލުވެރިންނާއި ނުވަތަ ގައުމީގެ މީހުންނާއި ނުވަތަ މުދަލަށް އާއިލާ ލޯބިކަމުގެ ސަބަބުން، ނުވަތަ ސަމާސާކުރުމުގެ ގޮތުން، ނުވަތަ އެހެންނޫންވެސް އެފަދަ މަޤްޞަދަކާއި ކަމެއްކުރިޔަސްމެއެވެ. މަޖުބޫރުކުރުވިގެންވާ މީހާ ފިޔަވައެވެ.

ދެވަނަކަން މިއާޔަތް އެކަމަށް ދަލީލުކޮށްދެއެވެ.

ދެވަނަކަމީ: ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ބަސްފުޅު:

﴿...إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ...﴾ [النحل: 106]

މާނައީ: "...މަޖުބޫރުވެގެންވާ މީހާ ފިޔަވައި..."

މަޖުބޫރުވެގެންވާ މީހާ ފިޔަވައި އެހެންމީހުން ﷲ سبحانه وتعالى އިސްތިސްނާކުރައްވާފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެނގިގެންވާ ކަމަކީ، އަނގައިން ބަހުން ބުނުމަކީ ނުވަތަ ގުނަވަންތަކުން

ބަދަލެއް ކުރުމަށް ދުނިޔެ އިސްތިޙާރުކަން މަޤުބޫލު ނުކުރެއްވުމެވެ. އެހެންކަމުން ހިތްވަރިވާ ބަޔަކާއި އެއްވެސް މިހާރަކު އޭގެ މައްޗަށް މަޤުބޫލުކުރެއްވުން އެއްޗެއް ނޫނެވެ.

ދަލީލު: الله سبحانه وتعالى ގެ ބަސްފުޅު:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٠٧﴾﴾ [النحل: 107]

މާނައީ: "އެއީ ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެން، އާޚިރަތުގެ މައްޗަށް، ދުނިޔަވީ ޙަޔާތް އިސްކުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ކާފިރުވީ ޤައުމަކަށް، الله، ތެދުމަގެއް ނުދައްކަވާނެތެވެ."

الله سبحانه وتعالى ސާފުބަޔާންކުރައްވަނީ ބާރަންކުރައްވާފައި އެވަނީ އެކަށީގެންވާގޮތަށް އަދި އެއަށްފަހު ބަހެއްގެ ކުދިކުދި ބައިބައިވެގެން، ނުވަތަ ޖާހިލުކަމެއް، ނުވަތަ ދީނަށް ހިތްވަރަ ނެތުމާއި، ނުވަތަ ކުޑުކުޑު ވާހަކަތަކުގެ ސަބަބަކުން ނޫންކަމެވެ. އެހެންކަމުން އޭގެ ސަބަބަކީ: އޭނާއަށް އެކަމުގައި ދުނިޔަވީ ފައިދާތަކުގެ ތެރެއިން ފައިދާއެއްވާތީ، ދީނުގެ މައްޗަށް އޭނާ އެފައިދާ އިޚްތިޔާރުކުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.[41]

41 އިސްލާމް ބާޠިލުކުރާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ބަޔަކީ ބަހަނާތަކެއް ދައްކައިގެން ކަންތައްތައް ބާޠިލުވާނެކަން ބާރުއަޅާ ކަމަށް ކަލިމަތެއް ބުނުމާއި އެގޮތަށް އަމަލުކުރުމެވެ. އެކަމެއް ތެދުކުރުމާއި ދީނަށް ދެކޮޅުހެދުމެވެ. ސަބަބަކީ އަދި އެކަން ކުރާ މީހާ ސަޢީދު ނަމަވެސް ހަމައެވެ. އެބައިމީހުން ބާޠިލުކުރީ ދީނުގެ ބަދަލުގައި ސަލާމަތުގެ ނަމުގައި ރަސޫލާ ﷺ އަދި ޤުރުއާނަށް ގޮތްގޮތަށް ފައިދާވާނެކަމަށް ބަލައިގެން އޭނާ ބޭނުންވާ ގޮތެއް ފާހަގަކުރެއްވި ބަޔަކު ކުރިން ގެންދިޔަ ކަމެވެ. އެހެނީ ބަސްތަކެއް ދީނާއި ދުރުގައި އިޚްލާޞްވެރިކަން ދެއްކިކަމުގެ ސަބަބުން އެހެންކަމުން ޢަމަލުވެދާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ކުރިޔަށް ބަޔަކު ދީނާއި އެކު މުޢާމަލާތްކުރާ ފިކުރެއްގެ ދިރިއުޅުމުގައި ދެވެނަ ދުނިޔަވީ ފައިދާ ދީނަށް ނުވާ އަދި ދީނަކާ ބެހޭ ޙަޤީޤަތް ބަޔާންކޮށްދޭ ޢިލްމުވެރިންގެ ބަހަކަށް ބޯލަނބައިގެން ބުނެދެނީ. އެހެންކަމުން ސަލާމަތީ ކަމުގައި الله سبحانه وتعالى އާއި އެކަލާނގެ

ރަސޫލާއާއި، އެކަލާނގެ ދީނަށް ފުރައްސާރަކޮށް ނޫނި ބަދުބަސްބުނުން ޝާމިލުވެގެންވާ ކުފުރުގެ ބަހެއް ބުނާ މީހާއީ ކާފަރެކެވެ. މިއީ ކުފުރުގެ ޤަޞްދެއްނެތި ބުނާ މީހާގެ ހާލަތުގައެވެ، ދެންފަހެ މުދަލާއި ޖާހާއި ރިޔާސަތާއި ވިޔަފާރިއާއި، މީސްތަކުންގެ ރުހުމާއި ލޯބި ހޯދުމަށްޓަކައި ޤަޞްދުގައި ކުފުރުގެ ބަސްބުނުން އަމަލުކުރާ މީހާއަށް އެއްވެސް ޢުޛުރެއް ނުލިބުން ކާފަރުވެގެންވެއެވެ. الله سبحانہ وتعالیٰ ހަމައެކަނި ހުއްދަ ދެއްވާފައިވާ މަޖުބޫރުވުމުގެ ހާލަތުގައެވެ. އެހާލަތުގައިވެސް ހިތުން ކުފުރުގެ ޢަޤީދާއެއް ނުހުރުމަށް ޖާގައެއް ނެތެވެ. އަސްލުކަމަކީ الله سبحانہ وتعالیٰ އެބައިމީހުން ކުފުރުގެ އަދި އޭގެ މައްޗަށް އެބައިމީހުންނަށް ޢަޛާބު ދެއްވުމުގެ ސަބަބެއްކަމުގައި ބާންދުކުރުއްވި އާޚިރަތުގެ މައްޗަށް ދުނިޔެ އިސްކޮށް ލޯބިކުރުމެވެ. އެއީ ކަލޭމެން ބިޔަ ދައްކަ ބަޔާންވެގެން އާޔަތުގެ މައްޗަށް އިސްކޮށް ވިސްނާލައްވާށެވެ.

އެއާއިއެކު ޝައިޚު މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު ރަޙިމަހުﷲ މިއަޅުގަނޑު ކުރު ރިސާލާ ނިމުނީއެވެ.

والله سبحانه وتعالى أعلم.

والحمد لله رب العالمين وصلى الله على محمد وآله وصحبه أجمعين.

ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ވާގިފުޅާއި ތައުފީޤާއި އެކީގައި ހިޖުރައިން 1213 ވަނަ އަހަރުގައި މިރިސާލާ ނިމިއްޖެއެވެ.

މިރިސާލަތުން ޝައިޚު މުޙައްމަދު ބިން އަބްދުލް ވައްހާބްގެ ބަސްފުޅު ނިމުނީއެވެ.

(ﷲ سبحانه وتعالى ޝައިޚަށް ރަޙްމަތްފުޅުވާ އަދި މުސްލިމުންގެ ފަރާތުން ހެޔޮ ޖަޒާ ދެއްވާށި) آمين.

مركز الميزان